

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

*Empowered lives.
Resilient nations.*

STUDIU DE EVALUARE A IMPACTULUI STRATEGIEI NAȚIONALE DE INTEGRITATE ȘI ANTICORUPȚIE – MOLDOVA 2019

Chișinău 2019

Centrul de Studii Sociale și Marketing „CBS-Research”

Autor:

Ion Jigău, Director Executiv

Vasile Cantarji, Manager de proiect

Maria Vremiș, Cercetător superior

Veaceslav Batrînescu, Cercetător superior

2019, CBS-Research

Str-la Teatrală, 2/1, of. 1, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

www.cbs-axa.md, office@cbs-axa.md

Acest studiu a fost elaborat la solicitarea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în cadrul Proiectului „Lupta cu corupția prin consolidarea integrității în Republica Moldova” implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

© PNUD, CBS-Research

PNUD lucrează cu oamenii de toate nivelurile societății pentru a sprijini crearea unor țări rezistente la crize și pentru a ghida și susține o dezvoltare, care contribuie la îmbunătățirea calității vieții fiecărui om. Prezenți în aproape 170 de țări și teritorii, noi oferim o perspectivă globală și soluții locale pentru abilitarea oamenilor și crearea unor țări rezistente.

Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia oficială a PNUD, instituției finanțatoare sau a Guvernului Republicii Moldova.

Cuprins

Lista figurilor.....	5
Introducere.....	26
I. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR	30
1.1 Populație generală și agenți economici.....	30
1.2 Agenții publici.....	34
II. SONDAJUL POPULAȚIEI ȘI AGENȚILOR ECONOMICI.....	36
2.1. Percepții generale	36
2.2. Încredere în instituții publice	38
2.3. Percepții și atitudini asupra corupției	44
2.4. Stabilitatea valorilor anticorupție	49
2.5. Experițe de corupție	51
2.6. Descurajarea implicării în acte de corupție.....	58
2.7. Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție.....	59
2.8. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției.....	61
2.9. Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental	64
2.10. Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei.....	65
2.11. Educarea societății	71
2.12. Preferințe și practici privind modalitățile de plată pentru bunuri și servicii.....	73
2.13. Ingerința corupției și a intereselor politice în activitatea economică.....	75
III. OPINIA AGENȚILOR PUBLICI DESPRE CORUPȚIE ȘI MĂSURILE DE PREVENIRE A FENOMENULUI ÎN MOLDOVA	79
3.1. Percepții generale	79
3.2. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit	83
3.3. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității.....	87
3.4. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale	90
3.5. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului	91
3.6. Respectarea regimului cadourilor	95
3.7. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare	97
3.8. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate.....	100
3.9. Intoleranța față de incidentele de integritate.....	103
3.10. Asigurarea transparenței în procesul decizional.....	105
3.11. Asigurarea accesului informației de interes public	109

3.12. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile.....	112
3.13. Respectarea normelor de etică și deontologie	115
3.14. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților în sectorul privat (pantuflij).....	118
3.15. Implementarea managementului riscurilor de corupție.....	119
CONSTATĂRI GENERALE	122
Populația generală și agenți economici.....	122
Agenții publici.....	126
Anexa 1. Tabele: Opinia populației despre fenomenul corupției și măsurile de prevenire a corupției în Moldova (fișier separat).....	131
Anexa 2. Tabele: Opinia agenților economici despre fenomenul corupției și măsurile de prevenire a corupției în Moldova (fișier separat)	131
Anexa 3. Tabele: Opinia Agenților publici despre fenomenul corupției și măsurile de prevenire a corupției în Moldova (fișier separat)	131

Lista figurilor

Figura 1.1. Structura socio-demografică a eșantionului populației	31
Figura 1.2. Structura eșantionului agenților economici	33
Figura 1.3. Structura eșantionului agenților publici	35
Figura 2.1. La general, cât de mult sunt respectate drepturile omului de rând în Republica Moldova? (A1)	36
Figura 2.2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (A2)	37
Figura 2.3. Câtă încredere aveți în următoarele instituții/ organizații? (B1)	38
Figura 2.4. Încrederea în justiție, în procuratură, în Centrul Național Anticorupție și în Autoritatea Națională de Integritate.....	40
Figura 2.5. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (B2)	41
Figura 2.6. Percepția respondenților privind funcționalitatea legilor	41
Figura 2.7. În ce măsură Parlamentul controlează cum funcționează legile pe care le adoptă? (B3)	41
Figura 2.8. Ce părere aveți despre alegerile din RM? (B4)	42
Figura 2.9. Justiția din RM este influențată? (B5)	42
Figura 2.10. Ponderea respondenților care susțin că justiția în RM nu este influențată de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor	42
Figura 2.11. Ponderea respondenților care consideră că auditul efectuat de Curtea de Conturi la instituțiile publice este independent	43
Figura 2.12. Cum apreciați activitatea actuală a următoarelor autorități cu atribuții anti-corupție? (B7)	43
Figura 2.13. În ce măsură credeți că următoarele instituții sunt independente? (B8)	44
Figura 2.14. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)	44
Figura 2.15. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)	45
Figura 2.16. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)	46
Figura 2.17. Din instituțiile menționate la întrebarea C1, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte (C2).....	46
Figura 2.18. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (C3).....	47
Figura 2.19. Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (C4) Răspuns multiplu, minim 3 răspunsuri.....	48
Figura 2.20. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (C5).....	48
Figura 2.21. În ce măsură Dvs. personal acceptați următoarele situații? (D1)	49
Figura 2.22. Ponderea respondenților care consideră inacceptabile orice situație de corupție (D1)	50
Figura 2.23. Care este atitudinea Dvs. față de plățile neformale? (D2) Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii, 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor	50
Figura 2.24. În ce mod preferați să soluționați problemele Dvs. cu autoritățile publice? (D3)	50
Figura 2.25. Cum credeți, dacă Dvs. DENUNȚAȚI faptul că ați dat mită unui agent public (fie că ați fost impus, fie că din proprie inițiativă), cine urmează să fie atras la răspundere? (D4).	51
Figura 2.26. Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? (E1.1) (doar răspunsurile afirmative).....	52
Figura 2.27. Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? (E1.2), (prezentate datele pentru instituțiile care au acumulat mai mult de 30 de cazuri de contact cu instituția).....	53
Figura 2.28. Ați plătit bani neoficial în ultimele 12 luni? (E1.3) (doar răspunsurile afirmative și cu peste 30 cazuri de contact)	54
Figura 2.29. Ați oferit cadouri în ultimele 12 luni? (E1.6) (doar răspunsurile afirmative)	56
Figura 2.30. Din câte cunoașteți, agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.)? (G1).....	58
Figura 2.31. Cât de efectivă credeți că este lupta cu corupția în Moldova în prezent? (G2)	58
Figura 2.32. În ce măsură agenții publici din RM sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție?	59
Figura 2.33. Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? (H2).....	60

Figura 2.34. În ultimele 12 luni Dvs. personal v-ați confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici? (H3).....	61
Figura 2.35. Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni, ați raportat aceste acte de corupție? (J1)	61
Figura 2.36. Care au fost motivele principale că nu ați raportat? (J4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI	62
Figura 2.37. Dacă v-ați confrunța cu acte de corupție, ați raporta aceste acte de corupție? (J5)	62
Figura 2.38. Care ar fi motivele principale pentru care nu ați raporta? (J6) (Răspuns multiplu)	63
Figura 2.39. Dacă ați dori să raportați un act de corupție, în ce mod ați prefera să o faceți? (J7) MAXIM 3 RĂSPUNSURI	63
Figura 2.40. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (J8).....	64
Figura 2.41. Cum apreciați din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine) activitatea următoarelor entități? (K1) Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției	64
Figura 2.42. Cum ați aprecia nivelul de transparență în activitatea ... ? (L1)	65
Figura 2.43. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (L2.1).....	66
Figura 2.44. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local în procesul de ...? (L2.2).....	67
Figura 2.45. Cum evaluați nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate ...? (L3)	68
Figura 2.46. În ultimele 12 luni ați solicitat vreo informație de la instituții publice? (L4) (Doar răspunsurile afirmative).....	69
Figura 2.47. Dacă ați solicitat informație, ați primit răspuns? (L5) (Doar răspunsurile afirmative)	69
Figura 2.48. Nivelul de satisfacție al respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central sau local în ultimele 12 luni și au primit răspuns. Media notelor 1-10	69
Figura 2.49. Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? (L7) (Doar răspunsurile afirmative).....	70
Figura 2.50. Ponderea respondenților care au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni	71
Figura 2.51. Ponderea respondenților mulțumiți (Destul de mulțumit/ Foarte mulțumit) de serviciile publice electronice.....	71
Figura 2.52. Ce v-ar putea determina să vă implicați în acțiuni de diminuare a corupției? (M1) MAXIM 2 RĂSPUNSURI	71
Figura 2.53. Ați auzit/ văzut în ultimele 12 luni informație despre activități anticorupție? (M2).....	72
Figura 2.54. Ați beneficiat de instruire cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul? (N1) – Agenți economici.....	72
Figura 2.55. Există în organizația Dvs. un cod de etică? (N6) – Agenți economici	72
Figura 2.56. Cum preferați să efectuați plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor? (M3 – populație).....	73
Figura 2.57. Care este motivul cu nu preferați să efectuați plățile prin transfer bancar sau card? – populație	73
Figura 2.58. În ce măsură folosiți numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei Dvs.? (N7)	74
Figura 2.59. După părerea Dvs., care este motivul folosirii numerarului ca mijloc de plată? (N8), doar răspunsurile afirmative	74
Figura 2.60. Care sunt principalele dificultăți cu care vă confrunțați dvs. în calitate de agent economic? (N2) RĂSPUNS MULTIPLU – Agenți economici.....	75
Figura 2.61. În ce măsură activitatea Dvs. în calitate de agent economic este afectată de interese politice? (N3) – Agenți economici.....	76
Figura 2.62. În care din următoarele situații întreprinderea/ organizația Dvs. se confruntă cel mai des cu fenomenul corupției când relaționați cu agenți publici? (N4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI – Agenți economici.....	76
Figura 2.63. În ce măsură următoarele soluții contribuie la reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public? (N5).....	77

Figura 3.1. Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității ...? (A1)	79
Figura 3.2. La ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activați? (A2)	80
Figura 3.3. În opinia Dvs., femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție ... ? (A3)	81
Figura 3.4. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (A4)	81
Figura 3.5. Care sunt, în opinia Dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (A5).....	82
Figura 3.6. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (A6)	82
Figura 3.7. În ce măsură sunt aplicate următoarele criterii de promovare în funcții în cadrul instituției Dvs.? (B1)	83
Figura 3.8. Aceste criterii sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei în instituția Dvs.? (B2)	84
Figura 3.9. În instituția Dvs. se aplică proceduri de evaluare a performanțelor? (B3).....	85
Figura 3.10. În ce măsură rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție? (B4)	85
Figura 3.11. Sunt legale/ ilegale sau corecte/ incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)	85
Figura 3.12. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	86
Figura 3.13. Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații? (P1.3).....	86
Figura 3.14. Cunoașteți cazuri în instituția dvs. când agentul public se află/ a fost în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în ultimele 12 luni? (C1)	87
Figura 3.15. Au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic? (C2)	87
Figura 3.16. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații? (P1.1).....	88
Figura 3.17. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)?.....	89
Figura 3.18. Declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public? (D1)	90
Figura 3.19. Dvs. ați depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent? (D2).....	90
Figura 3.20. Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale	91
Figura 3.21. Este agentul public obligat să declare un conflict de interese? (E1)	92
Figura 3.22. Este agentul public în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese? (E2)	92
Figura 3.24. Cunoașteți cazuri de conflict de interese în instituția Dvs. în ultimele 12 luni? (E3)	93
Figura 3.25. Persoanele aflate în situație de conflict de interese au continuat să exercite atribuțiile de serviciu legate situația dată? (E2)	93
Figura 3.26. Care sunt principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici? (E5) Răspuns multiplu	93
Figura 3.27. În opinia Dvs., care sunt măsurile necesare de întreprins pentru înlăturarea cazurilor de favoritism?	93
Figura 3.28. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)	94
Figura 3.29. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	94
Figura 3.30. Dintre situațiile descrise mai jos, în ce cazuri este justificat ca un agent public să accepte un cadou? (F1).....	95
Figura 3.31. În instituția în care activați cât de des cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat? (F2)	95
Figura 3.32. În instituția în care activați există registrul cadourilor? (F3)	96
Figura 3.33. Cât de eficient este acest registru? (F4) Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate	96
Figura 3.34. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)	96
Figura 3.35. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	96
Figura 3.36. În ce măsură activitatea instituției Dvs. este influențată de interesele partidelor politice? (G1)	97
Figura 3.37. Cum se manifestă aceste influențe? (G2) (Răspuns multiplu)	97
Figura 3.38. Ați fost impus să votați pentru/ împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)? (G3)	98
Figura 3.39. Ați denunțat actele la care v-ați referit în întrebarea precedent (solicitat, rugat sau impus să participați la anumite acțiuni la locul de muncă)? (G5)	98
Figura 3.40. În instituția Dvs., există registrul influențelor necorespunzătoare?	99
Figura 3.41. Cât de eficient este acest registru?	99

Figura 3.42. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Funcționarul public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive? (P1.1)	99
Figura 3.43. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	99
Figura 3.44. În opinia Dvs., cine poate fi avertizor de integritate (persoane care sesizează o manifestare de corupție)? (H1)	100
Figura 3.45. Care dintre situațiile prezentate mai jos descriu cel mai bine avertizarea de integritate?	101
Figura 3.46. Care ar fi cauzele pentru decizia de a nu raporta acte de corupție din instituția Dvs.? (H5) (Răspuns multiplu)	101
Figura 3.47. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (H6) Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde : 1: Deloc nu voi fi protejat; 5: Absolut convins că voi fi protejat	101
Figura 3.48. Dacă ar exista o situație de corupție în cadrul instituției unde activați, pe care ar trebui să o raportați, care ar fi metoda preferată? (H7)	102
Figura 3.49. Credeți că majoritatea colegilor Dvs. sunt integri? (I1)	103
Figura 3.50. Care dintre următoarele funcții publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituției Dvs.? (I2)	103
Figura 3.51. Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activați sunt sancționați? (I3)	103
Figura 3.52. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Examinarea incidentelor de integritate în cadrul entității publice X, se efectuează de către subdiviziuni prin rotație? (P1.1)	104
Figura 3.53. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	104
Figura 3.54. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de	105
Figura 3.55. Cum ați aprecia nivelul de transparență a instituțiilor publice de nivel local (comunitate) în procesul de ...? (J1.2).....	105
Figura 3.56. Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții? (J2)	106
Figura 3.57. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al gradului mediu de transparență (J2c)	107
Figura 3.58. Cum asigură instituția Dvs. transparența decizională? (J3)	108
Figura 3.59. Există în instituția Dvs. persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional? (J4)	108
Figura 3.60. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerînd că conținutul acesteea ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public? (P1.1)	109
Figura 3.61. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	109
Figura 3.62. În ce măsură instituția Dvs. asigură accesul la informații de interes public, oferind răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public? (K1)	110
Figura 3.63. În ce măsură instituția Dvs. plasează pe pagina web a organizației informația de interes public? (K2)	110
Figura 3.64. Care sunt motivele neplasării pe pagina web a informației? (K3)	110
Figura 3.65. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul constată irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției) și nu remite răspuns? (P.1.1)	111
Figura 3.66. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	111
Figura 3.67. Când este vorba de gestionarea patrimoniului public, cît de frecvent au loc situațiile descrise mai jos în instituțiile publice? (L1).....	112
Figura 3.68. În opinia Dvs., cît de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția dvs.? (L2)	113
Figura 3.69. Cum evaluați gradul de transparență în gestionarea resurselor financiare alocate domeniilor? (L3)	113
Figura 3.70. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații ...? (P1.1)	114
Figura 3.71. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)	114
Figura 3.72. În instituția Dvs. există un cod de etică? (M1)	115
Figura 3.73. Există în instituția Dvs. structură/ responsabil pentru etică? (M3)	116
Figura 3.74. În ce măsură sunteți satisfăcut de activitatea acesteea/ acestuia? (M4)	116

Figura 3.75. Cunoașteți cazuri, în cadrul instituției în care activați, când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni? (M5)	116
Figura 3.76. Astfel de încălcări au fost sancționate? (M6)	116
Figura 3.77. În general, credeți că este etic sau nu este etic (moral) ca un agent public ...? (M7)	117
Figura 3.78. În ultimii 2 ani de activitate, ați participat la instruirii cu privire la normele de etică și integritate? (M8).....	117
Figura 3.79 Există restricții de post-angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției Dvs.? (N1).....	118
Figura 3.80. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: un agent public se angajează prin transfer de la o agenție de stat la un minister? (P1.1)	118
Figura 3.81. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2).....	118
Figura 3.82. Există plan de integritate în cadrul instituției Dvs? (O1)	119
Figura 3.83. Este planul de integritate din cadrul instituției Dvs. pus în aplicare? (O2)	119
Figura 3.84. În instituția Dvs. există registrul riscurilor de corupție?(O3).....	120
Figura 3.85. Cât de eficient este acest registru?(O4) Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = registrul deloc nu este completat, 5 = riscurile sunt înregistrate, reînnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora	120
Figura 3.86. În ce domenii considerați că aveți nevoie de informare suplimentară Dvs. personal? (O5).....	121

GRILA INDICATORILOR DE EVALUARE A IMPACTULUI SNIA 2017-2020

SCOPUL STRATEGIEI: INTEGRITATE ÎN LOC DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Agenți publici	Media generală
1	C3/ A4	F2.18/ F3.4	Ponderea respondenților care consideră că fenomenul corupției nu este o problemă în Moldova <i>1= Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă .... 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă</i>	% nota 8-10	I - 2017	2%	6%	8%	5%
					II - 2019	2%	2%	9%	4%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
2	C3/ A4	F2.18/ F3.4	Percepția corupției în calitate de problemă în Moldova <i>1= Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă ... 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	1.9	2.2	3.1	2.4
					II - 2019	1.8	2.1	3.3	2.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
3	C4/ A5	F2.19/ F3.5	Cinci cele mai importante cauze ale corupției în Moldova	Scara 0%-100%					
			• Salariile mici în sectorul public		I - 2017	44%	51%	76%	57%
					II - 2019	43%	43%	66%	51%
			• Mentalitatea de a cere și a da mită (bani și/sau bunuri)		I - 2017	42%	59%	55%	52%
					II - 2019	46%	56%	45%	49%
			• Persoanele corupte nu sunt sancționate/pedepsite		I - 2017	44%	45%	27%	39%
					II - 2019	57%	51%	40%	49%
			• Avera agonisită din corupție a funcționarilor nu se confiscă		I - 2017	43%	39%	33%	38%
	II - 2019	46%	48%	36%	43%				
			• Pedepse blânde, care nu descurajează implicarea în acte de corupție	I - 2017	43%	37%	28%	36%	
				II - 2019	48%	45%	31%	41%	
				Target: scăderea graduală a valorii procentuale					
4	C5/ A6	F2.20/ F3.6	Ponderea respondenților care consideră că nivelul corupției în Moldova s-a redus (ușor/ considerabil)	Scara 0%-100%	I - 2017	14%	23%	39%	25%
					II - 2019	8%	18%	18%	17%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
5	D1	F2.22	Ponderea respondenților care consideră inacceptabile orice situații de corupție: 7 situații de corupție pentru populație și 5 pentru business	Scara 0%-100%	I - 2017	45%	61%	-	53%
					II - 2019	62%	83%	-	73%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 1, 2, 4, 5: Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex: 2% = 0.2; 39% = 3.9)	Media scor 1-10	I - 2017	2.0	2.8	2.6	2.5
					II - 2019	2.2	3.3	2,0	2.5
				Target: creșterea graduală a valorii medii					

OBIECTIVUL GENERAL 1: DESCURAJAREA IMPLICĂRII ÎN ACTE DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
6	G2	F2.31	Ponderea respondenților care consideră că în Moldova lupta cu corupția este efectivă (<i>destul de efectivă/ foarte efectivă</i>)	Scara 0%-100%	I - 2017	15%	20%	18%
					II - 2019	12%	17%	15%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
7	E1.1.3	F2.28	Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bani în decursul ultimului an	Scara 0%-100%	I - 2017	11,3%	3,6%	8,9%
					II - 2019	7%	4,7%	6,3%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
8	E1.1.6	F2.29	Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bunuri în decursul ultimului an	Scara 0%-100%	I - 2017	6,2%	3,0%	5,2%
					II - 2019	2,1%	1,8%	2,0%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
9	E1.1.3, E1.1.6	-	Volumul mitei (în bani și bunuri) estimat în decursul unui an <i>Univers extrapolare: 2 219 352 persoane în vârstă de 18 ani și mai mult (Recensământ 2014); 52 300 întreprinderi (BNS, 2016), 56 300 (BNS, 2018)</i>	MDL	I - 2017	278 milioane	127 milioane	405 milioane
					II - 2019	319,4 milioane	197,3 milioane	516,7 milioane
				Target: diminuarea graduală a valorii				
10	E1.1.4	-	Frecvența mitei în bani – în decursul unui an, în medie pentru o persoană fizică/ juridică care a oferit mită	Media	I - 2017	3,7	6,1	4,5
					II - 2019	5,4	3,5	4,8
				Target: diminuarea graduală a valorii medii				
11	E2	-	Ponderea respondenților care au plătit mită (bani și/ sau bunuri) femeilor și bărbaților (<i>din total respondenți</i>)	Scara 0%-100%	I - 2017	F – 5,9% B – 3,3% F&B–4,4%	F – 1,0% B – 2,2% F&B–2,0%	F – 4,4% B – 2,9% F&B–3,6%
						II - 2019	F – 3,2% B – 1,3% F&B–3,1%	F – 1,2% B – 2,4% F&B–1,6%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 6-8 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.	Media scor 1-10	I - 2017	3.4	2.9	3.2
					II - 2019	3.2	3.0	3.1
				Target: diminuarea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 2: RECUPERAREA BUNURILOR PROVENITE DIN INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
12	H1	F2.32	Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (des/ foarte des/ întotdeauna) <i>Media procentuală în baza a 11 categorii de agenți publici</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	7%	3%	5,7%
					II - 2019	5%	2%	4,1%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
13	H1	F2.32	Percepția privind impunerea agenților publici să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție <i>1 = Niciodată ... 6 = Întotdeauna</i> <i>Medie în baza a 11 categorii de agenți publici</i>	Media scor 1-6	I - 2017	1.8	1.7	1.8
					II - 2019	1.5	1.5	1.5
				Target: diminuarea graduală a valorii medii				
14	H2.1	F2.33	Ponderea respondenților care s-au confruntat în decurs de 12 luni cu situații de corupție și li s-a restituit prejudiciul cauzat <i>Procent integrat în baza a 7 situații de corupție pentru populație și 5 situații de corupție pentru business</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	14%	14%	14%
					II - 2019	17%	8%	14%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 12-14 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)	Media scor 1-10	I - 2017	1.3	1.1	1.2
					II - 2019	1.2	0.8	1.1
				Target: diminuarea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 3: ETICĂ ȘI INTEGRITATE ÎN SECTOARELE PUBLIC, PRIVAT ȘI NEGUVERNAMENTAL

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
15	E1.1.2.	F2.27	Ponderea respondenților mulțumiți (mulțumit/ foarte mulțumit) de interacțiunea cu agenții publici <i>Media procentuală în baza a 29 (categorii) instituții publice</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	48%	59%	51%
					II - 2019	52%	56%	53%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
16	E1.1.2.	F2.27	Nivelul de satisfacție al respondenților de interacțiunea cu agenții publici 1= Foarte nemulțumit ... 5 = Foarte mulțumit <i>Medie în baza a 29 (categorii) instituții publice</i>	Media notelor 1-5	I - 2017	3.3	3.5	3.4
					II - 2019	3.3	3.4	3.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
17	K1	F2.41	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea sectorului public 1= Corupție, lipsă de etică și integritate ... 10 = Etică și integritate totală și lipsa corupției	Media notelor 1-10	I - 2017	4.4	4.8	4.5
					II - 2019	4.7	4.9	4.8
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
18	K1	F2.41	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea sectorului privat (întreprinderi) 1= Corupție, lipsă de etică și integritate ... 10 = Etică și integritate totală și lipsa corupției	Media notelor 1-10	I - 2017	4.6	5.6	4.9
					II - 2019	4.9	6.4	5.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
19	K1	F2.41	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea mass-media 1= Corupție, lipsă de etică și integritate ... 10 = Etică și integritate totală și lipsa corupției	Media notelor 1-10	I - 2017	4.8	5.6	5.1
					II - 2019	4.9	5.6	5.1
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
20	K1	F2.41	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea ONG-urilor 1= Corupție, lipsă de etică și integritate ... 10 = Etică și integritate totală și lipsa corupției	Media notelor 1-10	I - 2017	5.3	6.4	5.6
					II - 2019	5.3	6.2	5.6
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 15-20 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)	Media scor 1-10	I - 2017	5.1	5.9	5.4
					II - 2019	5.3	5.4	5.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 4: PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE ȘI A VICTIMELOR CORUPȚIEI

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
21	H2&H3	-	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	31%	30%	31%
					II - 2019	17%	20%	18%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
22	J1	F2.35	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni și le-au raportat	Scara 0%-100%	I - 2017	10%	7%	9%
					II - 2019	10%	9%	10%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
23	J3	-	Ponderea respondenților care au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni și nu au avut de suferit, persoana vinovată fiind atrasă la răspundere	Scara 0%-100%	I - 2017	25%	38%	29%
					II - 2019	6%	0%	4%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
24	J4	F2.36	Ponderea respondenților care NU au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni, deoarece consideră că nu există protecție pentru cei care raportează actele de corupție	Scara 0%-100%	I - 2017	36%	38%	37%
					II - 2019	22%	15%	20%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
25	J8	F2.40	Ponderea respondenților care cred (<i>în mare măsură/ absolut convinși</i>) că vor fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit	Scara 0%-100%	I - 2017	3%	4%	3%
					II - 2019	4%	5%	4%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
26	J8	-	Percepția respondenților privind protecția în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit 1= Deloc nu cred ... 5 = Absolut convins că voi fi protejat	Media notelor 1-5	I - 2017	1.82	1.90	1.85
					II - 2019	1.9	2.2	2.0
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 21-26 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.2	3.4	3.3
					II - 2019	3.3	3.4	3.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 5: TRANSPARENTA INSTITUTIILOR PUBLICE, A FINANȚĂRII PARTIDELOR ȘI MASS-MEDIEI

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
27	L1	F2.42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea puterii executive și legislative drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 3 categorii de instituții centrale (Președinție, Parlament și Guvern)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	20%	18%	19%
					II - 2019	20%	20%	20%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
28	L2.1	F2.43	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel central drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	17%	19%	18%
					II - 2019	15%	17%	16%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
29	L2.2	F2.44	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel local drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>1= Deloc nu este transparent ... 4 = Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	38%	30%	36%
					II - 2019	25%	24%	25%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
30	L3	F2.45	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea partidelor politice drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	7%	7%	7%
					II - 2019	5%	5%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
31	L3	F2.45	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea campaniilor electorale drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	8%	8%	8%
					II - 2019	5%	7%	6%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
32	L3	F2.45	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea mass-media drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	15%	13%	14%
					II - 2019	10%	8%	9%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
33	L3	F2.45	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea ONG-urilor drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	20%	20%	20%
					II - 2019	12%	12%	12%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 27-33 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.2)	Media	I - 2017	1.8	1.6	1.7
				scor 1-10	II - 2019	1.3	1.3	1.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 6: EDUCAREA SOCIETĂȚII ȘI A FUNCȚIONARILOR

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală				
34	D2	F2.23	Atitudinea respondenților față de plățile neformale <i>1= Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii ... 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	8.3	7.9	8.2				
					II - 2019	8.7	7.9	8.5				
				Target: creșterea graduală a valorii medii								
35	D3	F2.24	Ponderea respondenților care preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice prin adresarea oficială la instituție, fără a apela la cunoscuți și mulțumiri	Scara 0%-100%	I - 2017	73%	76%	74%				
					II - 2019	74%	85%	77%				
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
36	D4	F2.25	Ponderea respondenților care consideră că dacă denunță faptul că au dat mită unui agent public (voluntar sau forțat), atunci doar agentul public urmează a fi atras la răspundere	Scara 0%-100%	I - 2017	16%	17%	16%				
					II - 2019	14%	7%	12%				
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
37	M1	F2.52	Factorii care ar determina respondenții să se implice în acțiuni de diminuare a corupției (<i>Top 3 factori</i>)	Scara 0%-100%								
			Să am siguranța că voi fi protejat împotriva funcționarului pe care îl denunț						I - 2017	43%	40%	42%
			Să fiu sigur că justiția în RM este independentă						II - 2019	32%	30%	31%
			Să știu ce drepturi am ca cetățean în fața funcționarilor și obligațiile lor față de mine						I - 2017	34%	57%	41%
									II - 2019	32%	53%	39%
									I - 2017	31%	28%	30%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
38	M2	F2.53	Ponderea respondenților care au auzit/ văzut <i>multă/ foarte multă</i> informație despre activități anticorupție în ultimele 12 luni <i>Media procentuală pentru 2 categorii de informații</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	30%	48%	36%				
					II - 2019	36%	48%	40%				
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
39	N1	F2.54	Ponderea agenților economici care au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul	Scara 0%-100%	I - 2017	-	22%	22%				
					II - 2019	-	19%	19%				
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 34, 35, 36, 38, 39 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.2)	Media scor 1-10	I - 2017	5.1	4.8	5.0				
					II - 2019	5.0	4.8	4.9				
				Target: creșterea graduală a valorii medii								

PILONUL I. PARLAMENTUL

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Parlament îmbunătățită considerabil								
40	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Parlament	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	5% 11%	8% 9%	6% 10%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Percepția privind corupția în cadrul legislativului îmbunătățită								
41	C1	F2.14	Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul <i>Deloc corupt sau Puțin corupt</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	13% 18%	12% 17%	13% 18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
42	C2	F2.17	Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	32% 29%	32% 13%	32% 24%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
Eficiența controlului parlamentar sporită								
43	B3	F2.7	Ponderea respondenților care susțin că Parlamentul controlează <i>În mare măsură/ În foarte mare măsură</i> modul cum funcționează legile pe care le adoptă	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	10% 8%	17% 9%	12% 8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Calitatea reglementărilor îmbunătățită								
44	B2	F2.6	Percepția respondenților privind funcționalitatea legilor <i>1= Legile în RM deloc nu funcționează/ Legile în RM se aplică doar unora ...</i> <i>10 = Legile în RM funcționează foarte bine/ Legile în RM se aplică egal tuturor</i>	Media notelor 1-10	I - 2017 II - 2019	3.6 3.3	4.4 3.7	4.0 3.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 40-44 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;	Media scor 1-10	I - 2017 II - 2019	2.6 2.8	3,0 3.2	2.7 2.9
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL II. SECTORUL PUBLIC ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Guvern îmbunătățită considerabil								
45	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Guvern	Scara 0%-100%	I - 2017	8%	12%	9%
					II - 2019	12%	11%	12%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Încrederea în autoritățile publice centrale și locale îmbunătățită								
46	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în APL la nivel de raion	Scara 0%-100%	I - 2017	15%	14%	15%
					II - 2019	10%	12%	11%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
47	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Primărie/ consiliul local	Scara 0%-100%	I - 2017	28%	22%	26%
					II - 2019	25%	16%	22%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Percepția privind corupția în cadrul executivului îmbunătățită semnificativ								
48	C1	F2.14	Ponderea respondenților care apreciază Guvernul <i>Deloc corupt sau Puțin corupt</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	13%	13%	13%
					II - 2019	17%	19%	18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
49	C2	F2.17	Ponderea respondenților care apreciază Guvernul drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	22%	3%	16%
					II - 2019	23%	12%	20%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
Abaterile disciplinare ale agenților publici sancționate								
50	G1	F2.30	Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (<i>Des/ Foarte des/ Întotdeauna</i>)	Scara 0%-100%	I - 2017	9%	10%	9%
					II - 2019	9%	7%	8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Transparența decizională și transparența datelor guvernamentale sporită								
51	L1	F2.42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea Guvernului drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	17%	18%	17%
					II - 2019	20%	21%	20%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
52	L2	F2.43	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de adoptare a deciziilor drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	19%	22%	20%
					II - 2019	17%	21%	18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
53	L2	F2.43	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de cheltuire a banilor publici, achiziții publice și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	14%	17%	15%
					II - 2019	14%	16%	15%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
54	L4	F2.46	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central în ultimele 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	5%	15%	8%
					II - 2019	4%	7%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
55	L4	F2.46	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel local în ultimele 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	19%	36%	24%
					II - 2019	11%	27%	16%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
56	L5	F2.47	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central în ultimele 12 luni și au primit răspuns	Scara 0%-100%	I - 2017	75%	95%	81%
					II - 2019	74%	85%	77%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
57	L5	F2.47	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel local în ultimele 12 luni și au primit răspuns	Scara 0%-100%	I - 2017	87%	94%	89%
					II - 2019	76%	87%	79%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
58	L6	F2.48	Nivelul de satisfacție al respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central sau local în ultimele 12 luni și au primit răspuns <i>1= Deloc satisfăcut ... 10 = Foarte satisfăcut</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	7.7	7.4	7.6
					II - 2019	7.9	8.0	7.9
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
59	L7	F2.50	Ponderea respondenților care au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	17%	70%	34%
					II - 2019	14%	69%	31%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
60	L8	F2.51	Ponderea respondenților mulțumiți (<i>Destul de mulțumit/ Foarte mulțumit</i>) de serviciile publice electronice	Scara 0%-100%	I - 2017	79%	93%	83%
					II - 2019	88%	90%	89%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 45-60 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.5	4.4	3.8
					II - 2019	3.4	4.1	3.6
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL III. JUSTIȚIA ȘI AUTORITĂȚILE ANTICORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
Încrederea în justiție, în procuratură, în Centrul Național Anticorupție și în Autoritatea Națională de Integritate, îmbunătățită considerabil									
61	B1	F2.4	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Justiție	Scara 0%-100%	I - 2017	11%	13%	12%	
62			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Procuratură		II - 2019	7%	7%	7%	
63			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în CNA		I - 2017	10%	11%	10%	
64			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în ANI		II - 2019	7%	7%	7%	
						I - 2017	17%	22%	19%
						II - 2019	9%	9%	9%
						I - 2017	10%	14%	11%
						II - 2019	5%	7%	6%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
Independența și eficiența justiției, procuraturii, Centrului Național Anticorupție și Autorității Naționale de Integritate, asigurate									
65	B7	F2.12	Ponderea respondenților care apreciază activitatea CNA <i>Bine/Foarte bine</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	18%	20%	19%	
66			Ponderea respondenților care apreciază activitatea ANI <i>Bine/ Foarte bine</i>		II - 2019	9%	11%	10%	
67			Ponderea respondenților care apreciază activitatea Procuraturii Anticorupție <i>Bine/ Foarte bine</i>		I - 2017	10%	11%	10%	
68			Ponderea respondenților care apreciază activitatea Instanțelor de judecată <i>Bine/ Foarte bine</i>		II - 2019	6%	7%	6%	
						I - 2017	15%	18%	16%
						II - 2019	8%	9%	8%
						I - 2017	11%	16%	13%
						II - 2019	8%	8%	8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
69	B8	F2.13	Ponderea respondenților care consideră CNA drept instituție total independentă	Scara 0%-100%	I - 2017	10%	7%	9%	
70			Ponderea respondenților care consideră ANI drept instituție total independentă		II - 2019	7%	5%	6%	
71			Ponderea respondenților care consideră Procuratura drept instituție total independentă		I - 2017	6%	5%	6%	
72			Ponderea respondenților care consideră Instanțele de judecată drept instituție total independentă		II - 2019	6%	5%	6	
						I - 2017	7%	6%	7%
						II - 2019	6%	4%	5%
						I - 2017	7%	7%	7%
						II - 2019	6%	4%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
73	J2	-	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție și au raportat aceste acte la agențiile anticorupție (CNA, ANI, Procuratura anticorupție)	Scara 0%-100%	I - 2017	44%	64%	50%	
					II - 2019	55%	67%	59%	

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
74	J3	-	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție, le-au raportat, însă au avut de suferit sau persoana vinovată nu a fost trasă la răspundere	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	75% 66%	62% 89%	71% 73%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
75	J7	F2.39	Ponderea respondenților care ar prefera să raporteze acte de corupție la agențiile anticorupție prin diferite mijloace	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	86% 87%	85% 87%	86% 87%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Percepția privind corupția în sectorul justiției, îmbunătățită								
76	C1	F2.14	Ponderea respondenților care apreciază Instanțele de judecată <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	11% 11%	12% 8%	11% 10%
77			Ponderea respondenților care apreciază ANI <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		I - 2017 II - 2019	21% 12%	19% 14%	20% 13%
78			Ponderea respondenților care apreciază CNA <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		I - 2017 II - 2019	24% 17%	22% 15%	23% 16%
79			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		I - 2017 II - 2019	11% 11%	13% 9%	12% 10%
80			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura Anticorupție <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		I - 2017 II - 2019	19% 15%	18% 11%	19% 14%
					Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
81	C2	F2.17	Ponderea respondenților care apreciază Instanțele de judecată drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	21% 26%	8% 37%	17% 29%
82			Ponderea respondenților care apreciază ANI drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017 II - 2019	0,3% 0,4%	0,8% 0,2%	0,5% 0,3%
83			Ponderea respondenților care apreciază CNA drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017 II - 2019	3% 3%	4% 5%	3% 4%
84			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017 II - 2019	10% 18%	6% 20%	9% 19%
85			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura Anticorupție drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017 II - 2019	2% 7%	1% 10%	2% 8%
					Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
86	B5	F2.10	Ponderea respondenților care susțin că justiția în RM nu este influențată de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	3% 6%	3% 5%	3% 5%

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
			<i>Procent integrat (cei care au răspuns nu la toate 3 tipuri de influențe)</i>					
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 61-86 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.2	3.5	3.3
					II - 2019	3.0	2.9	2.97
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL IV. COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ ȘI PARTIDELE POLITICE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Comisia Electorală Centrală îmbunătățită								
87	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în CEC	Scara 0%-100%	I - 2017	12%	17%	14%
					II - 2019	7%	10%	8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
88	B4	F2.8	Ponderea respondenților care consideră că alegerile în RM sunt <i>Mai degrabă corecte și libere sau Sunt întotdeauna libere și corecte</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	11%	26%	16%
					II - 2019	25%	23%	24%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Încrederea în partidele politice îmbunătățită								
89	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în partide politice	Scara 0%-100%	I - 2017	4%	6%	5%
					II - 2019	4%	5%	4%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 87-89 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9).</i>	Media scor 1-10	I - 2017	0.9	1.6	1.1
					II - 2019	1.2	1.3	1,2
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL V. CURTEA DE CONTURI

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Curtea de Conturi îmbunătățită								
87	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Curtea de Conturi	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	10% 6%	16% 9%	12% 7%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Independența auditului efectuat de Curtea de Conturi, asigurată								
89	B6	F2.11	Ponderea respondenților care consideră că auditul efectuat de Curtea de Conturi la instituțiile publice este independent	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	11% 8%	15% 9%	12% 8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 87-89 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.239% = scor 3.9).</i>	Media scor 1-10	I - 2017 II - 2019	1.1 0.7	1.6 0.9	1.3 0.8
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL VI. AVOCATUL POPORULUI (OMBUDSMANUL)

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Avocatul Poporului îmbunătățită								
92	B1	F2.3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Avocatul Poporului	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	11% 9%	13% 11%	12% 10%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Respectarea drepturilor fundamentale, asigurate								
93	A1	F2.1	Percepția respondenților privind respectarea drepturilor omului de rând în Republica Moldova <i>1= Deloc nu se respectă ... 10 = Se respectă în totalitate</i>	Media notelor 1-10	I - 2017 II - 2019	3.6 3.3	4.8 4.4	4.0 3.6
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
94	A2	F2.2	Ponderea respondenților care conștientizează faptul că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului <i>Procent integrat din 5 afirmații (cei care au răspuns Acord total la toate 5 afirmații)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	73% 73%	79% 94%	75% 80%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Rata persoanelor care omit să denunțe corupția din frică de persecuții, redusă								
95	J1	F2.35	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	82% 80%	80% 74%	81% 78%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
96	J4	F2.36	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat din cauza <i>fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	34% 14%	32% 16%	33% 15%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
97	J5	F2.37	Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, <i>dacă s-ar confrunța cu ele</i> (Probabil nu/ Sigur nu)	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	32% 27%	31% 23%	32% 26%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
98	J6	F2.38	Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, <i>dacă s-a confrunța cu ele din cauza fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	40% 29%	47% 22%	42% 27%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 92-98 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;</i>	Media scor 1-10	I - 2017 II - 2019	4.7 5.2	5.0 5.9	4.8 5.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL VII. SECTORUL PRIVAT

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Riscurile de corupție reduse și nivelul mitei oferite în sectorul privat diminuat								
99	N4	F2.62	Ponderea agenților economici care afirmă că nu s-a confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	- -	53% 74%	53% 74%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Libertatea afacerilor față de corupție, asigurată								
100	N2	F2.60	Ponderea agenților economici care afirmă că <i>fenomenul corupției în sistemul judiciar, fiscal, vama control al calității produselor și în procedurile de achiziții publice</i> este printre principalele obstacole în activitatea lor	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	- -	32% 29%	32% 29%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
101	N3	F2.61	Ponderea agenților economici care afirmă că activitatea lor <i>Deloc nu este afectată</i> de interese politice	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	- -	51% 64%	51% 64%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
102	N6	-	Ponderea agenților economici care au cod de etică în cadrul companiei <i>Baza de eșantionare: întreprinderile mici, medii și mari</i>	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	- -	81% 82%	81% 82%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Gradul de risc privind spălarea banilor redus								
103	M3	F2.56	Ponderea respondenților care preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar/ card	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	24% 19%	- -	24% 19%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
104	M3	F2.57	Ponderea respondenților care NU preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar sau card, deoarece este incomod sau nu au încredere în bănci	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	61% 62%	- -	61% 62%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
105	N7	F2.58	Ponderea agenților economici care folosesc numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei în proporție de 20% și mai mult	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	- -	48% 55%	48% 55%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
106	N8	F2.59	Ponderea agenților economici care consideră că folosirea numerarului ca mijloc de plată oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor	Scara 0%-100%	I - 2017 II - 2019	- -	19% 17%	19% 17%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 99-106: Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex. 2% = 0.2, 39% = 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;	Media scor 1-10	I - 2017 II - 2019	3.2 2,9	6.4 7,0	4.2 4.2
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

Introducere

Raportul de față servește drept instrument de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020. Raportul include rezultatele studiului end-line, care servesc drept bază de evaluare a rezultatelor Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 în raport cu studiul base-line, care servește drept punct de pornire pentru evaluarea implementării SNIA.

Studiul a fost realizat în cadrul Proiectului „Lupta cu corupția prin consolidarea integrității în Republica Moldova” implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Scopul studiului este de a oferi o evaluare comprehensivă a eficienței și impactului implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție (SNIA) 2017-2020, în baza indicatorilor de impact și progres stipulați în strategie, precum și pentru a înțelege mai bine experiența și percepția publicului despre corupție.

Întrebările formulate în chestionar au avut la bază scopul, obiectivele generale, pilonii și indicatorii de impact și progres incluși în Anexa 3 a SNIA 2017-2020.

La general, studiul s-a axat pe următoarele subiecte generale:

- Evaluarea percepției nivelului corupției
- Evaluarea experienței cu fenomenul corupției
- Evaluarea nivelului de stabilitate a valorilor anticorupție în societate
- Evaluarea cunoașterii de către populație a principalelor mecanisme de prevenire a corupției și a gradului de satisfacție față de politica anticorupție de stat
- Evaluarea nivelului de cunoaștere în rândul agenților publici a celor 14 principale politici anticorupție, în conformitate cu Prioritatea II. 1 Promovarea integrității entităților publice, conform Planului de acțiuni al SNIA:
  1. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit
  2. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității
  3. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale
  4. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului
  5. Respectarea regimului cadourilor
  6. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare
  7. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate
  8. Intoleranța față de incidentele de integritate
  9. Asigurarea transparenței în procesul decizional
  10. Asigurarea accesului la informații de interes public
  11. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile
  12. Respectarea normelor de etică și deontologie
  13. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflej)
  14. Implementarea managementului riscurilor de corupție

Raportul include trei capitole principale:

- Profilul socio-demografic al respondenților;
- Rezultatele sondajului populației generale și agenților economici (structurat în 13 paragrafe);
- Rezultatele sondajului agenților publici (structurat în 14 paragrafe).

METODOLOGIA STUDIULUI

Prezentul studiu a fost realizat în baza a trei sondaje naționale reprezentative pentru următoarele grupuri țintă:

- Populația generală
- Agenți economici activi
- Agenți publici

În continuare este descrisă metodologia de implementare pentru fiecare tip de sondaj.

Sondajul populației generale și a agenților economici

Metoda de cercetare: sondaj național reprezentativ (exclusiv regiunea transnistreană) pentru populația generală și agenții economici.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de domiciliu (pentru populația generală) și locul de muncă (pentru agenți economici) al respondentului, în baza unui chestionar structurat.

Metoda de intervievare: CAPI – Interviu personal cu aplicația computerului.

Grupuri țintă:

1. Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult
2. Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2017)

Respondent țintă în cazul agenților economici: conducerea la nivel înalt. În majoritatea cazurilor au fost intervievate persoanele cu funcție de director, director adjunct/ executiv, manager general, director financiar sau proprietarul companiei. În unele cazuri contabilul și alți manageri au fost chestionați.

Mărime eșantion:

- Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult pe un eșantion de 1,120 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
- Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2017) pe un eșantion de 506 întreprinderi. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.
- Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții), la nivel de centre raionale și sate pe un eșantion de 606 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4%.

Instrument de cercetare: chestionar structurat, prezentat de Client, în baza chestionarului aplicat în studiul base-line. Chestionarul a cuprins 503 itemi-întrebări pentru populația generală și 522 itemi-întrebări pentru agenți economici, inclusiv demografice. Chestionarul a fost pre-testat înainte de lucru pe teren. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. 74% din chestionare au fost realizate în română și 26% în rusă în cazul populației, iar în cazul agenților economici 69% din chestionare au fost realizate în română și 31% în rusă.

Durata medie a interviului: 31 minute pentru populația generală și 32 minute pentru agenții economici.

Perioada de colectare a datelor: 10 iulie – 6 august 2019 în cazul populației generale și 18 iulie – 13 septembrie 2019 în cazul agenților economici.

Aria geografică: mediul urban și rural. Studiul a inclus 86 localități în cazul populației generale și 65 localități în cazul agenților economici.

Design eșantion pentru populația generală

- stratificat – au fost utilizate 2 criterii de stratificare:
  - regiune – “13” regiuni, similare fostelor județe;
  - tip localitate – sate, orașe și municipii;
- volumul straturilor – straturile rezultate în urma stratificării au inclus numărul de persoane în vârstă de 18 ani și mai mult din universul de eșantionare.
- probabilistic – localitățile și respondenții au fost selectați după o schemă probabilistă, fiecare având o probabilitate mai mare decât valoarea zero de a fi inclus în eșantion;
- etape multiple – pentru a reduce costurile de cercetare a fost utilizat eșantionul cu etape multiple:
  - unitatea primară de eșantionare (UPE) (localitatea) – localitățile din fiecare strat au fost selectate aleatoriu după principiul probabilității proporționale cu mărimea. În total au fost selectate 86 localități;
  - unitate secundară de eșantionare (USE – rute/ străzi) – USE din cadrul localităților incluse în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza principiului selecția simplă aleatorie;
  - unitate terțiară de eșantionare (UTE – gospodărie) – gospodăriile din cadrul USE au fost selectate aleatoriu în baza principiului selecția simplă aleatorie (nu mai mult de 5 gospodării au fost chestionate în cadrul USE);
  - ultima unitate de eșantionare (UUE – respondent) – în cadrul gospodăriei respondentul era selectat conform principiului celei mai apropiate zile de naștere de la data vizitei.

Populația de referință: totalitatea gospodăriilor și persoanelor din cadrul țării. Datele de referință pentru schema de eșantionare au fost preluate din recensământul populației 2014.

Criteriul de substituire: în cazul când persoana selectată inițial refuza să răspundă sau nu era posibil de contactat după mai multe vizite, atunci era selectată următoarea gospodărie de pe rută.

Design eșantion pentru agenți economici

- stratificat – 3 criterii de stratificare au fost utilizate:
  - regiune de dezvoltare – “4” regiuni – nord, centru, sud și mun. Chișinău;
  - tipul localității – sate, orașe și municipii;
  - mărimea întreprinderii – micro (până la 9 angajați), mică (10-49 angajați), medie (50-249 angajați) și mare (peste 250 angajați).
- volumul stratului – volumele straturilor rezultate în urma procesului de stratificare pe regiune, tipul localității și mărimea întreprinderii au inclus numărul întreprinderilor, preluate din baza de date a Biroului Național de Statistică; Doar întreprinderile care au raportat activitate economică pentru anul 2017 au fost luate în calcularea volumului straturilor.
- probabilistic – localitățile și întreprinderile au fost selectate în baza unei scheme probabiliste, fiecare localitate și întreprindere având probabilitatea de a fi inclusă în eșantion mai mare decât valoarea zero; ➤ cu etape multiple – pentru optimizarea costurilor sondajului a fost folosită schema de eșantionare multistadială:
  - unitate primară de eșantionare (UPE) (localitate) – localitățile din fiecare strat inclus în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza principiului probabilității proporționale la mărimea localității.
  - unitate secundară de eșantionare (USE – întreprinderea) – întreprinderile din cadrul localităților incluse în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza procedurii selecției simple aleatorii.

Cadrul de eșantionare: lista tuturor localităților la prima etapă de eșantionare și lista tuturor întreprinderilor în cadrul fiecărei UPE.

Criteriul de substituire: în cazul când întreprinderea selectată inițial refuza să răspundă sau nu era posibil de contactat după mai multe vizite, atunci era selectată următoarea întreprindere de pe listă.

Ponderare: profilul eșantionului obținut a fost ponderat în corespundere cu datele statistice oficiale – pentru populație s-a ponderat variabila sex și grupe de vârstă, iar pentru agenți economici s-a ponderat variabila mărimea întreprinderii.

Sondajul agenților publici

Metode de cercetare: sondaj național reprezentativ pentru agenți publici.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de muncă al respondentului, în baza unui chestionar structurat.

Metoda de interviu: CAPI – Interviul personal asistat de calculator.

Grupuri țintă:

1. Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții)
2. Agenți publici la nivel de centre raionale și sate

Mărime eșantion: 606 respondenți.

Instrument de cercetare: chestionar structurat, elaborat de Centrul CIVIS în colaborare cu Clientul. Chestionarul a cuprins 290 itemi-întrebări, inclusiv demografice. Chestionarul a fost pre-testat înainte de lucru pe teren. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. 90% din chestionare au fost realizate în română și 10% în rusă.

Durata medie a interviului: 37 minute.

Aria geografică: mediul urban și rural. Studiul a inclus 85 localități.

Design eșantion:

Eșantionarea pentru grupul țintă 1

300 de chestionare au fost distribuite proporțional cu numărul agenților publici din administrația publică centrală din mun. Chișinău. În cadrul fiecărei instituții au fost intervievați agenți publici de la diferite nivele de post: nivel de conducere (ministru, vice-miniștri, directori, vice-directori); nivel mediu de conducere (șefi de departamente, direcții, secții); agenți publici obișnuiți (cu funcție de execuție).

O listă a tuturor instituțiilor cu numărul de angajați pentru fiecare instituție a fost redactată. Instituțiile au fost structurate în funcție de următoarele grupuri: Autorități publice centrale; Autoritate subordonată; Întreprindere în care ministerul este fondator; Instanțele de judecată; Instituție administrată; Instituții subordonate; Procuraturi; Servicii publice desconcentrate.

Selectarea respondenților a fost efectuată după principiul probabilitate proporțională cu mărimea și metoda de selecție aleatorie simplă în cadrul fiecăruia din grupurile de mai sus.

Eșantionarea pentru grupul țintă 2

300 de chestionare au fost distribuite în mod egal pentru autoritățile publice/ agenți publici locale de nivelul 1 și nivelul 2. Au fost interievate următoarele categorii de respondenți: Nivelul 1 – primar; angajat al primăriei; profesor; medic de familie; polițist; Nivelul 2 – conducerea consiliului raional, angajați cu funcții de execuție ai consiliului raional.

În cadrul fiecărei instituții, a fost interviuat un reprezentant de la nivelul conducerii și 2-3 reprezentanți ai funcționarilor publici obișnuiți.

Procedura de selecție a respondenților a fost similară cu cea pentru grupul țintă 1.

Perioada de colectare a datelor: 10 iulie – 6 septembrie 2019.

I. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR

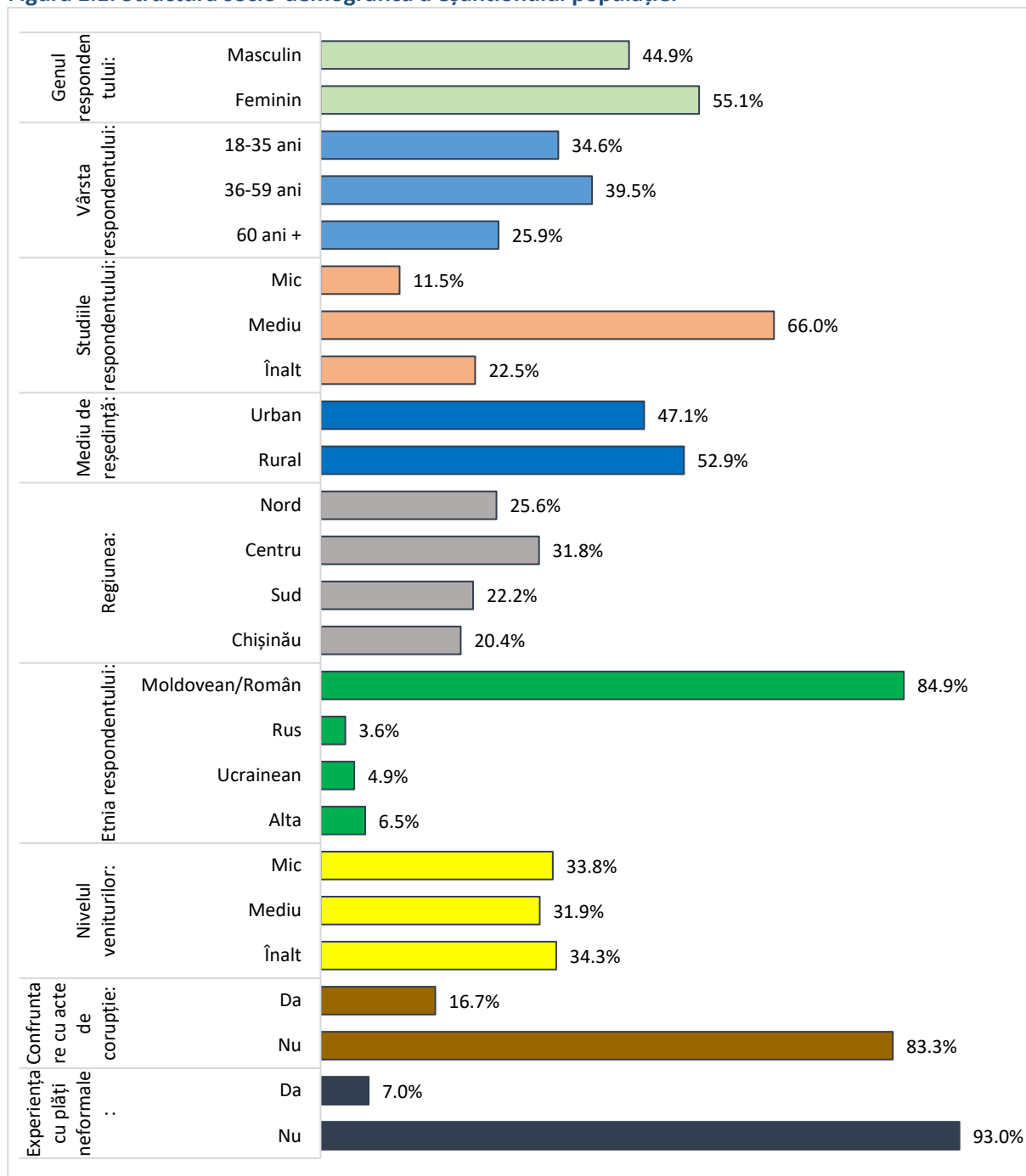
1.1 Populație generală și agenți economici

În tabelul 1.1 sunt prezentate sub-eșantioanele rezultate din grupările realizate în funcție de caracteristicile socio-demografice ale eșantionului în rândul populației.

Tabelul 1.1. Mărimea sub-eșantioanelor după caracteristici socio-demografice a populației

		Număr
Total		1120
Genul respondentului:	Masculin	470
	Feminin	650
Vârsta respondentului:	18-35 ani	283
	36-59 ani	439
	60 ani +	398
Studiile respondentului:	Mic	140
	Mediu	735
	Înalt	240
Mediu de reședință:	Urban	516
	Rural	604
Regiunea:	Nord	305
	Centru	344
	Sud	256
	Chișinău	215
Etnia respondentului:	Moldovean/ Român	937
	Rus	45
	Ucrainean	57
	Alta	81
Nivelul veniturilor:	Mic	337
	Mediu	330
	Înalt	326
Confruntare cu acte de corupție:	Da	170
	Nu	950
Experiența cu plăți neformale:	Da	78
	Nu	1042

Figura 1.1. Structura socio-demografică a eșantionului populației

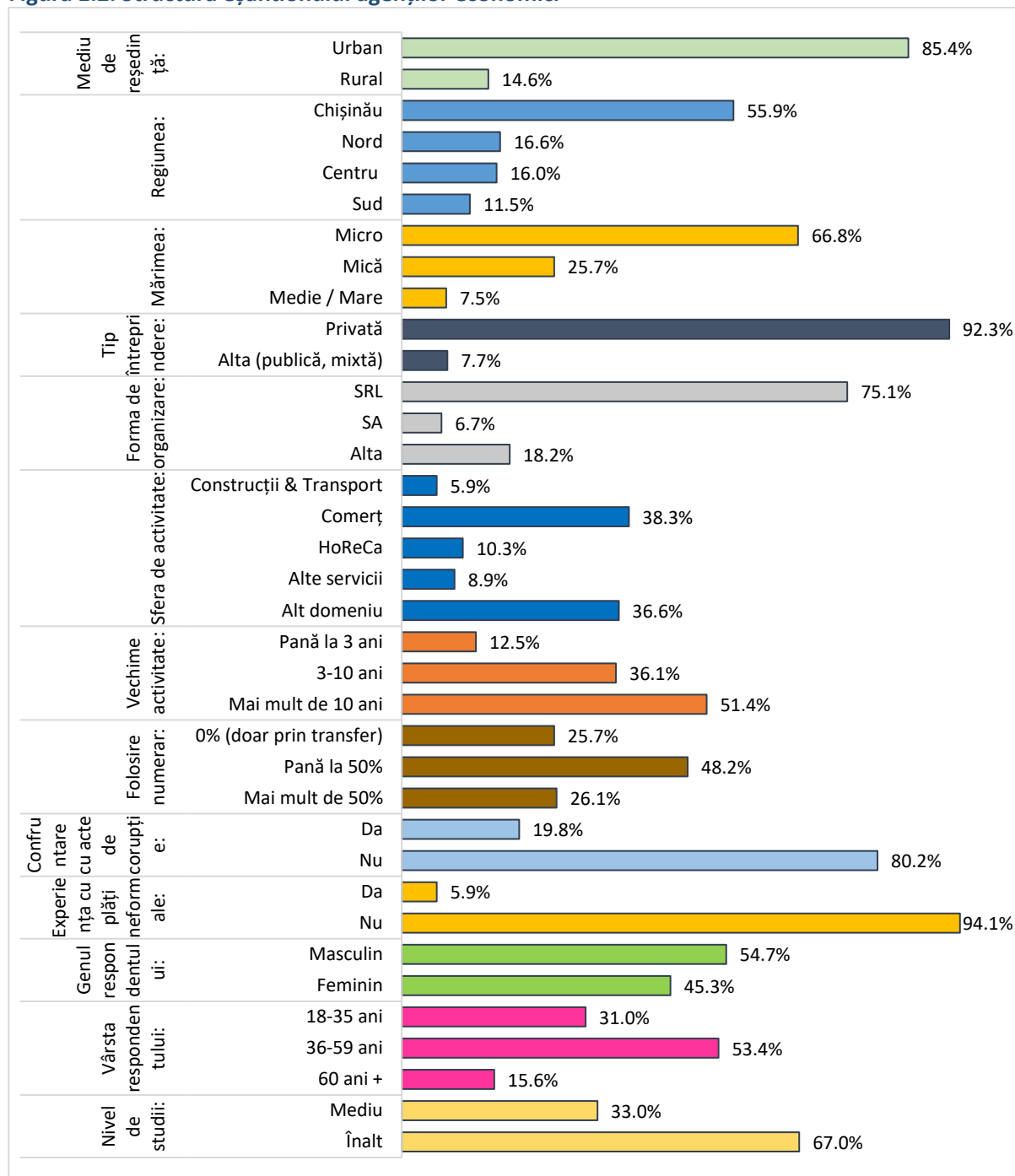
În tabelul 1.2 sunt prezentate sub-eșantioanele rezultate din grupările realizate în funcție de diferite caracteristici ale eșantionului în rândul agenților economici.

Tabelul 1.2. Mărimea sub-eșantioanelor după caracteristici a agenților economici

		Număr	%
Total		506	100,0%
Mediu de reședință:	Urban	432	85,4%
	Rural	74	14,6%
Regiunea:	Chișinău	283	55,9%
	Nord	84	16,6%
	Centru	81	16,0%
	Sud	58	11,5%
Mărimea:	Micro	338	66,8%
	Mică	130	25,7%
	Medie/ Mare	38	7,5%
Tip întreprindere:	Privată	467	92,3%
	Alta (publică, mixtă)	39	7,7%
Forma de organizare:	SRL	380	75,1%
	SA	34	6,7%
	Alta	92	18,2%
Sfera de activitate:	Construcții & Transport	30	5,9%
	Comerț	194	38,3%
	HoReCa	52	10,3%
	Alte servicii	45	8,9%
	Alt domeniu	185	36,6%
Vechime activitate:	Până la 3 ani	58	12,5%
	3-10 ani	167	36,1%
	Mai mult de 10 ani	238	51,4%
Folosire numerar:	0% (doar prin transfer)	130	25,7%
	Până la 50%	244	48,2%
	Mai mult de 50%	132	26,1%
Confruntare cu acte de corupție:	Da	100	19,8%
	Nu	406	80,2%
Experiența cu plăți neformale:	Da	30	5,9%
	Nu	476	94,1%
Genul respondentului:	Masculin	277	54,7%
	Feminin	229	45,3%
Vârsta respondentului:	18-35 ani	157	31,0%
	36-59 ani	270	53,4%
	60 ani +	79	15,6%
Nivel de studii:	Mediu	167	33,0%
	Înalt	339	67,0%

Figura 1.2. Structura eșantionului agenților economici

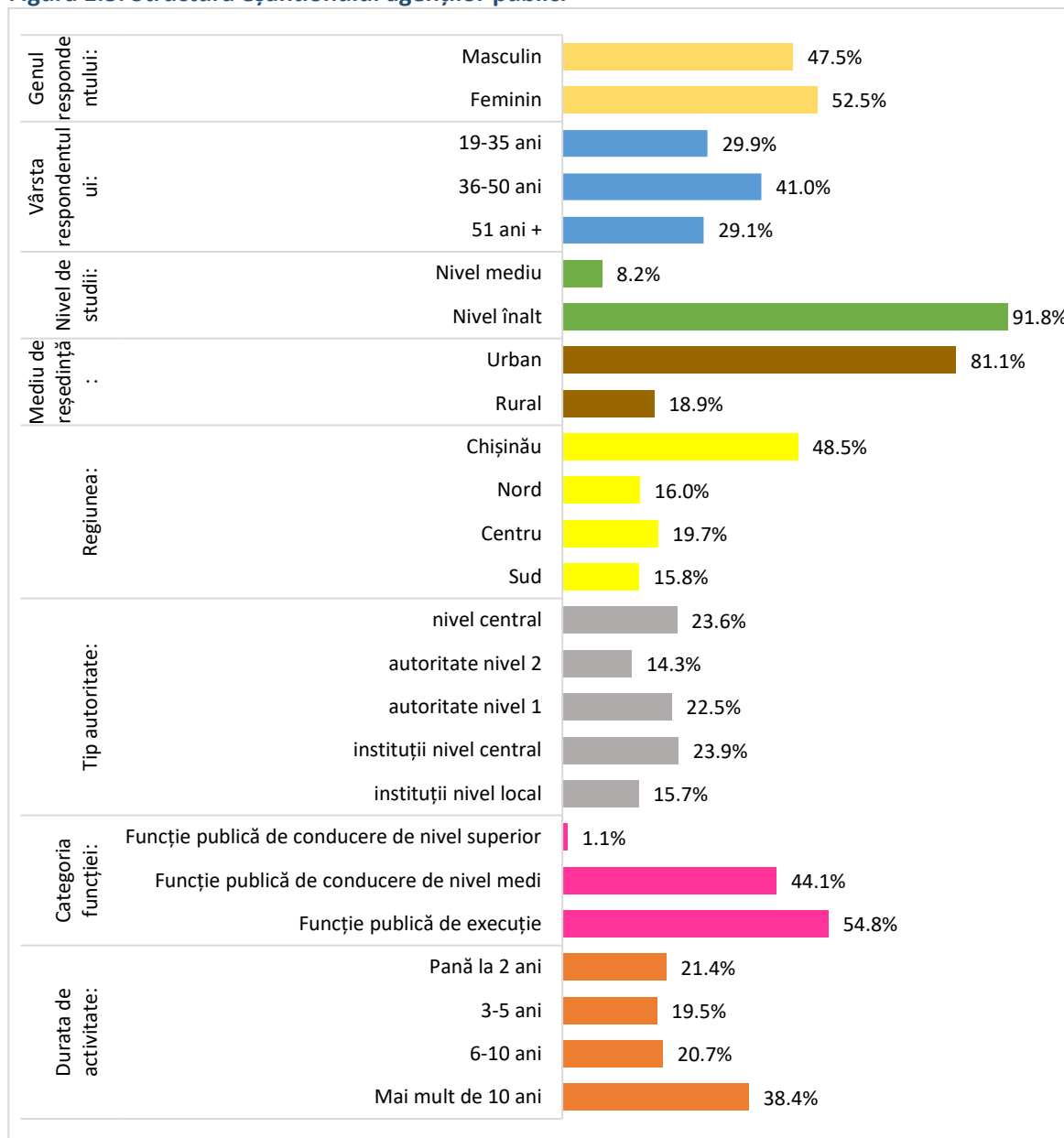
1.2 Agenții publici

În tabelul 1.3 sunt prezentate sub-eșantioanele rezultate din grupările realizate în funcție de diferite caracteristici ale eșantionului în rândul agenților publici.

Tabelul 1.3. Mărima sub-eșantioanelor după caracteristici a agenților publici

		2017		2019	
		Număr	%	Număr	%
Total		611	100%	606	100%
Genul respondentului:	Masculin	290	47,5%	222	47,5%
	Feminin	321	52,5%	384	52,5%
Vârsta respondentului:	19-35 ani	191	31,3%	180	29,9%
	36-50 ani	237	38,8%	246	41,0%
	51 ani +	183	30,0%	173	29,1%
Nivel de studii:	Nivel Mediu	59	9,7%	53	8,2%
	Nivel Înalt	552	90,3%	553	91,8%
Mediu de reședință:	Urban	487	79,7%	491	81,1%
	Rural	124	20,3%	115	18,9%
Regiunea:	Chișinău	325	53,2%	296	48,5%
	Nord	110	18,0%	97	16,0%
	Centru	104	17,0%	119	19,7%
	Sud	72	11,8%	94	15,8%
Tip autoritate:	Autoritate de nivel central	117	19,1%	141	23,6%
	Autoritate de nivel 2	107	17,5%	87	14,3%
	Autoritate de nivel 1	126	20,6%	133	22,5%
	Alte instituții la nivel central	155	25,4%	148	23,9%
	Alte instituții la nivel local	106	17,3%	97	15,7%
Categoria funcției:	Funcție publică de conducere de nivel superior (ministru, vice-ministru)	22	3,6%	5	1,1%
	Funcție publică de conducere de nivel mediu (șef, șef adjunct de departament, direcție, secție)	262	42,9%	255	44,1%
	Funcție publică de execuție (consultant superior/principal, consultant/ specialist, contabil)	327	53,5%	346	54,8%
Durata activitate:	Până la 2 ani	96	15,7%	127	21,4%
	3-5 ani	110	18,0%	115	19,5%
	6-10 ani	113	18,5%	123	20,7%
	Mai mult de 10 ani	292	47,8%	238	38,4%

Figura 1.3. Structura eșantionului agenților publici

II. SONDAJUL POPULAȚIEI ȘI AGENȚILOR ECONOMICI

2.1. Percepții generale

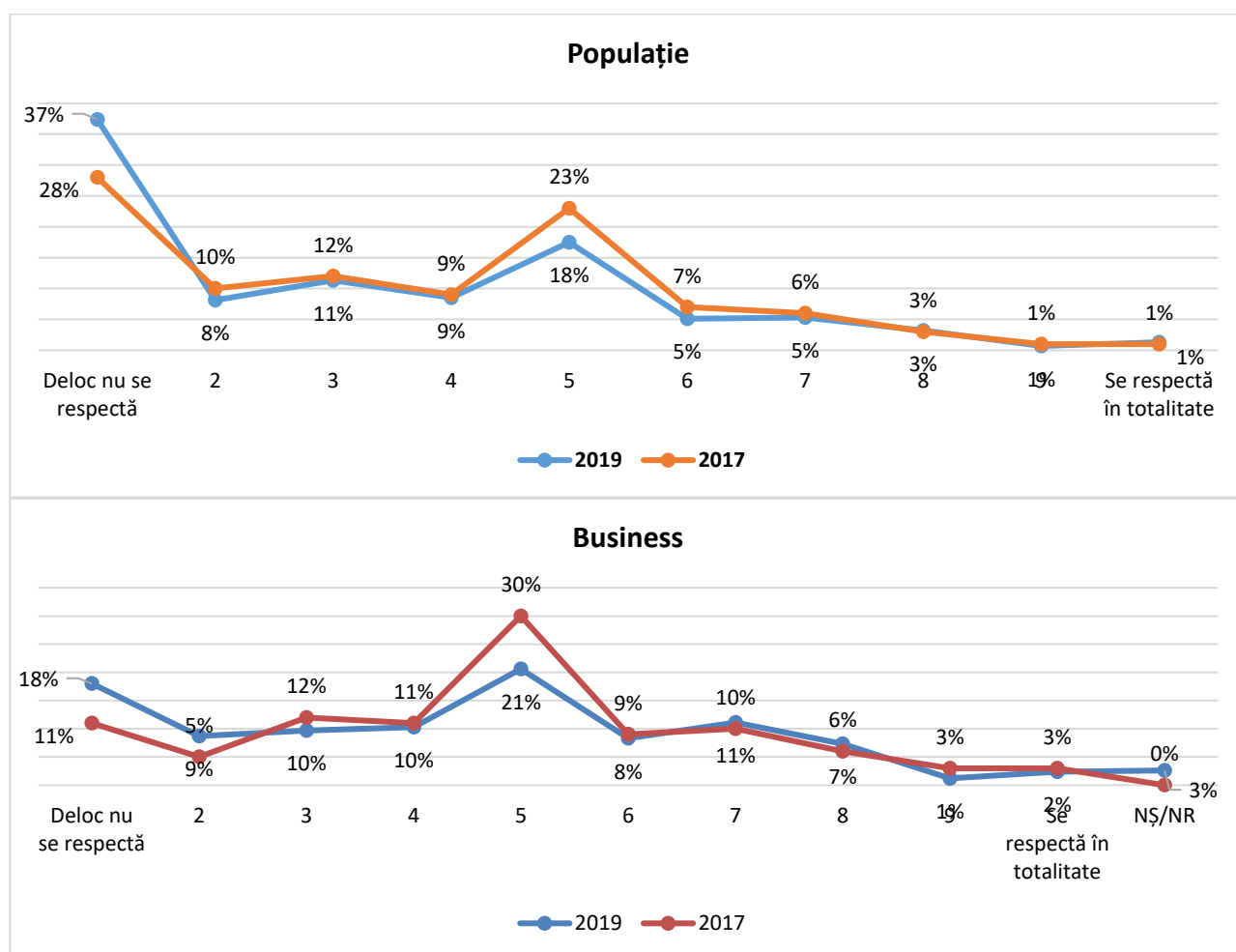
Majoritatea respondenților consideră că, în general, în Republica Moldova drepturile omului de rând nu se respectă. În cadrul studiilor realizate în 2019 și 2017 gradul de respectare a drepturilor omului a fost evaluat pe o scară de la 1 la 10, unde 1= deloc nu se respectă, 10 = se respectă în totalitate (Figura 2.1 și Tabelul 2 în anexele 1 și 2). Ambele studii denotă tendințe similare, 83% populație (82% în 2017) și 67% business (69% în 2019) au oferit scoruri între 1 și 5. Astfel, în cazul populației, aproximativ fiecare al 4-lea subiect consideră că drepturile omului nu se respectă în Moldova.

Scorul mediu calculat pentru acest indicator este de 3.3 (3.6 în 2017) în cazul populației și de 4.4 (4.8) în cazul mediului de afaceri. Media generală a scorului pe ambele subeșantioane în studiul curent este de 3.6 (4.0 în 2017).

Valorile mici pentru ambele scoruri precum, dar și tendințele spre diminuare înregistrate în raport cu studiul precedent, denotă un nivel deosebit de scăzut al percepției populației și agenților economici privind respectarea drepturilor omului în Moldova.

Figura 2.4. La general, cât de mult sunt respectate drepturile omului de rând în Republica Moldova? (A1)

Scala de 10 puncte, unde 1 - Deloc nu se respectă, iar 10 - Se respectă în totalitate

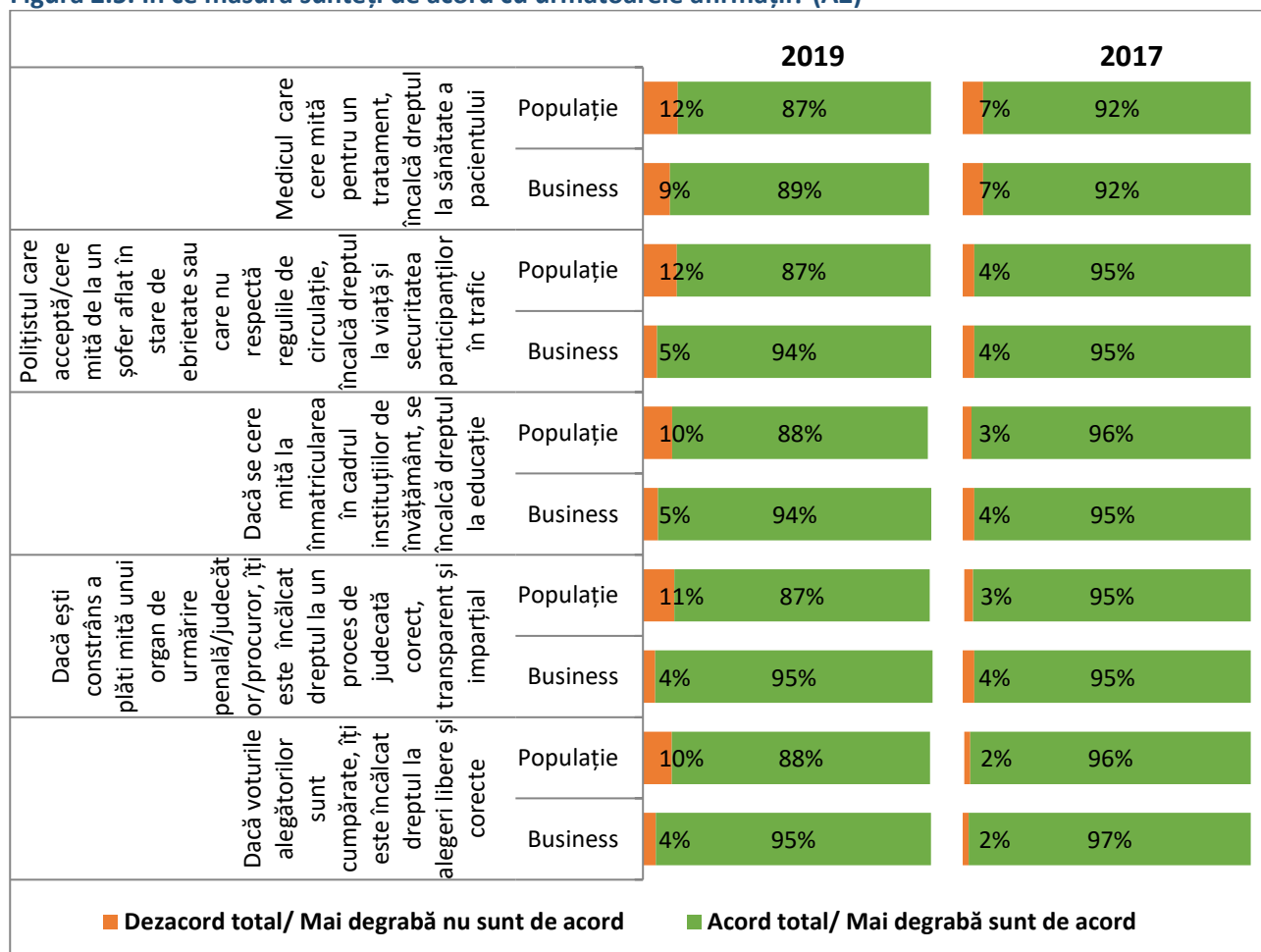
De rând cu măsurarea percepției privind respectarea drepturilor omului, studiul a măsurat și nivelul de conștientizare a faptului că orice caz de corupție este o lezare a acestor drepturi. În acest context, atât populația generală, cât și agenții economici în majoritate au manifestat acordul cu unele situații "cotidiene/obișnuite" de corupție propuse spre evaluare în cadrul studiului, ponderile fiind de peste 87% în toate

cazurile. Rezultatele evaluării în funcție de grupuri socio-demografice sunt prezentate în Tabelele 3-5 în anexele 1 și 2.

De menționat, că o pondere de circa 73% populație generală (în ambele studii realizate) și 94% (79% în 2017) agenți economici conștientizează faptul că orice caz de corupție duce în mod implicit la încălcarea drepturilor omului, fiind de acord cu toate cele 5 afirmații din Figura 2.2. Ponderea medie generală constituie 80% cu o creștere a nivelului de conștientizare cu circa 5 puncte procentuale (p.p) (75% în 2017).

De remarcat lipsa diferențelor notabile între bărbați și femei în percepția și definirea cazurilor de corupție prin prisma încălcării drepturilor omului (anexa 1, tabelul 3.)

Figura 2.5. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (A2)

2.2. Încredere în instituții publice

Rezultatele studiului reflectă un nivel general redus de încredere a populației și mediului de afaceri în instituțiile publice din RM. Ponderi considerabile ale respondenților au menționat că au puțină sau deloc nu au încredere în instituțiile publice (Figura 2.3).

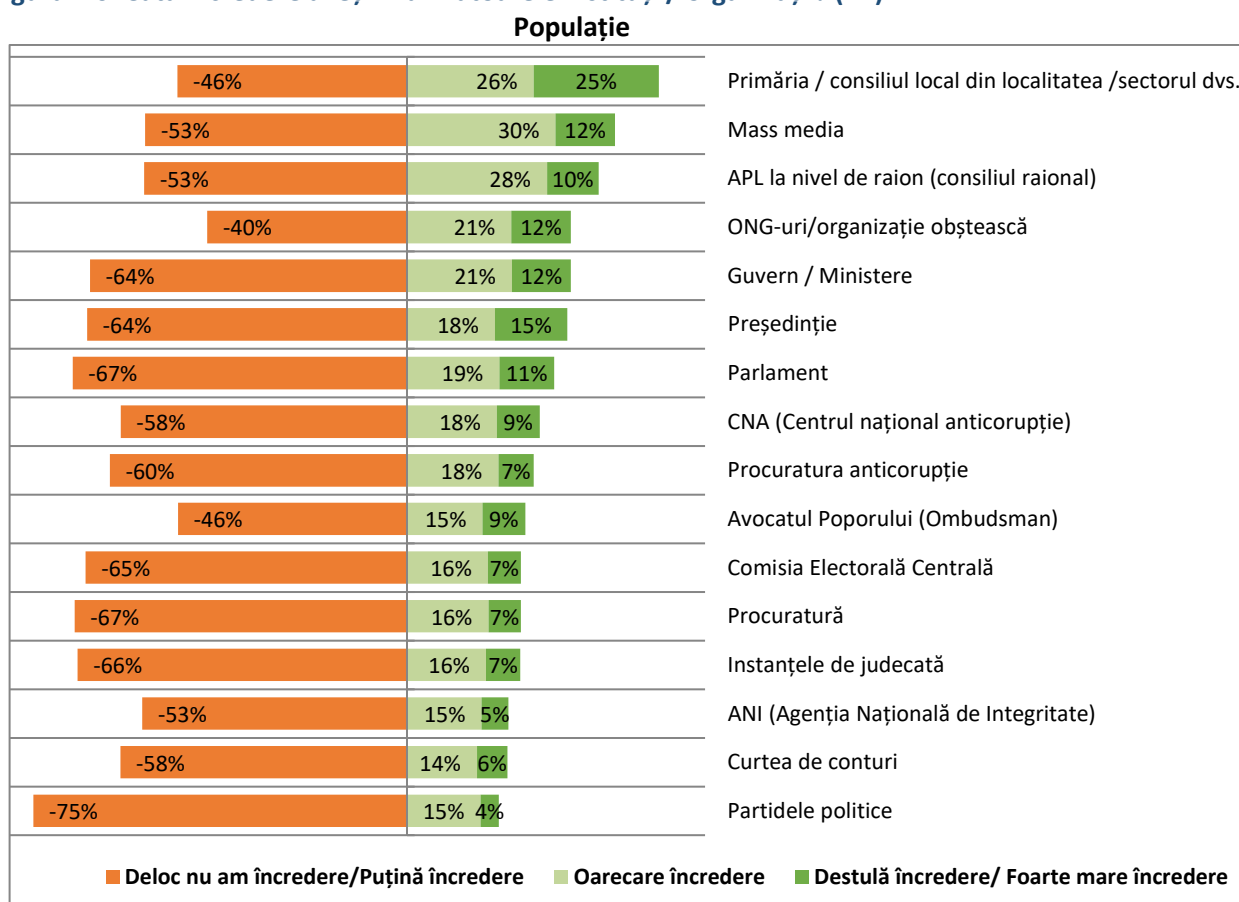
Populația acordă cel mai mare grad de încredere *Primăriei/ consiliilor locale* care au cumulat circa 25% răspunsuri *destulă încredere/ foarte mare încredere*, urmate de *președinție* cu 15% atare răspunsuri. Circa 12% au acumulat *mass media, ONG, Guvern/ ministere, 11% - Parlamentul, 10% - APL la nivel de raion (consiliul raional)*. Celelalte instituții au obținut un grad de încredere sub 10%.

Cea mai mare neîncredere populația a oferit partidelor politice, 75% răspunsuri *deloc nu am încredere/ puțină încredere*, acestea fiind urmate de *parlament și procuratură* cu câte 67%, *Comisia Electorală Centrală* 65%, *Președinția, Guvernul/ Ministerele* cu câte 64%, *Procuratura Anticorupție* cu 60%. Celelalte instituții au cumulat sub 60% răspunsuri cu conotație negativă, adică *deloc nu am încredere/ puțină încredere*.

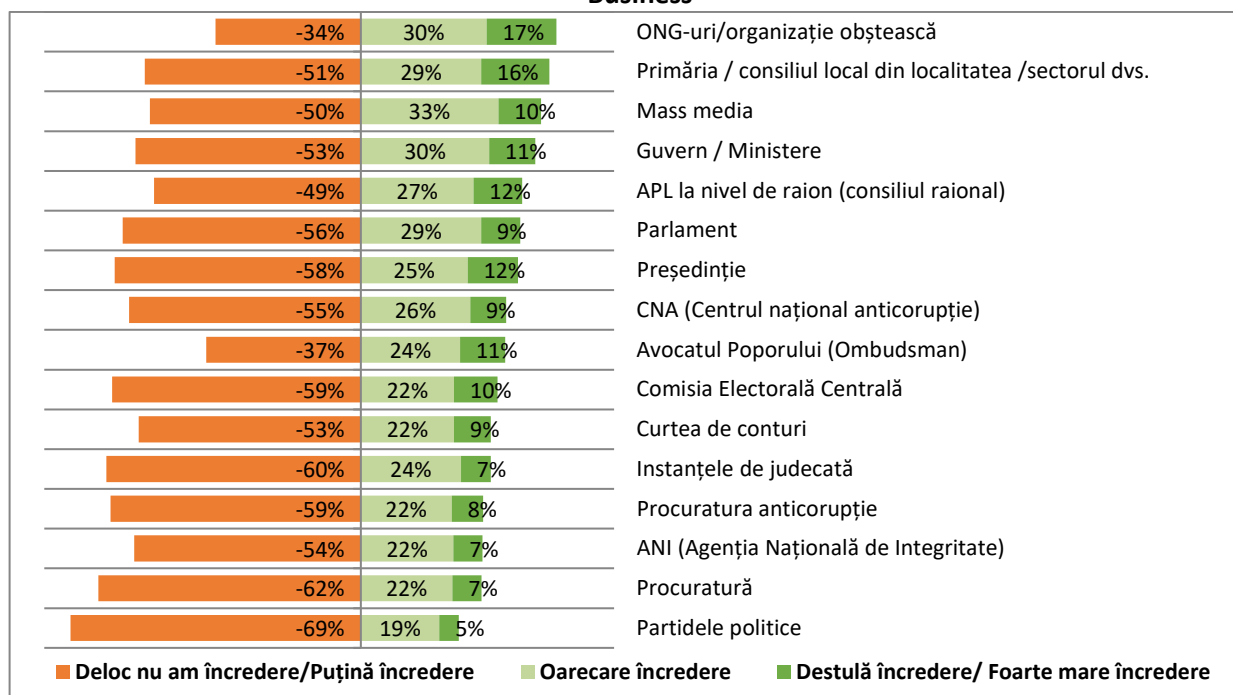
Aproximativ aceleși tendințe se observă și în cazul respondenților din **business**. Cea mai mare încredere a fost exprimată față de *ONG-uri*, care a obținut 17% răspunsuri *destulă încredere/ foarte mare încredere*, urmate de *Primărie/ consiliile locale* cu 16%, *Președinția și APL la nivel de raion (consiliul raional)* – 12%, *Guvern/ ministere și Avocatul Poporului* - 11% atare răspunsuri, *mass media și Comisia Electorală Centrală* – 10%. Restul instituțiilor nominalizate au cumulat sub 10% răspunsuri afirmative.

Business-ul și-a exprimat cea mai mare neîncredere față de *partidele politice* cu 69% răspunsuri *deloc nu am încredere/ puțină încredere*, urmate de *Procuratură* cu 62% și *Instanțele de judecată* cu 60% răspunsuri cu conotație negativă. Alte instituții au cumulat un vot de neîncredere sub 60% (Figura 2.3. și Tabelele 6-13 în anexele 1 și 2).

Figura 2.6. Câtă încredere aveți în următoarele instituții/ organizații? (B1)

Business

Studiul relatează asupra faptului că populația are mai puțină încredere în instituțiile statului în raport cu agenții economici, aceasta se observă din compararea ponderilor răspunsurilor *deloc/ puțină încredere*.

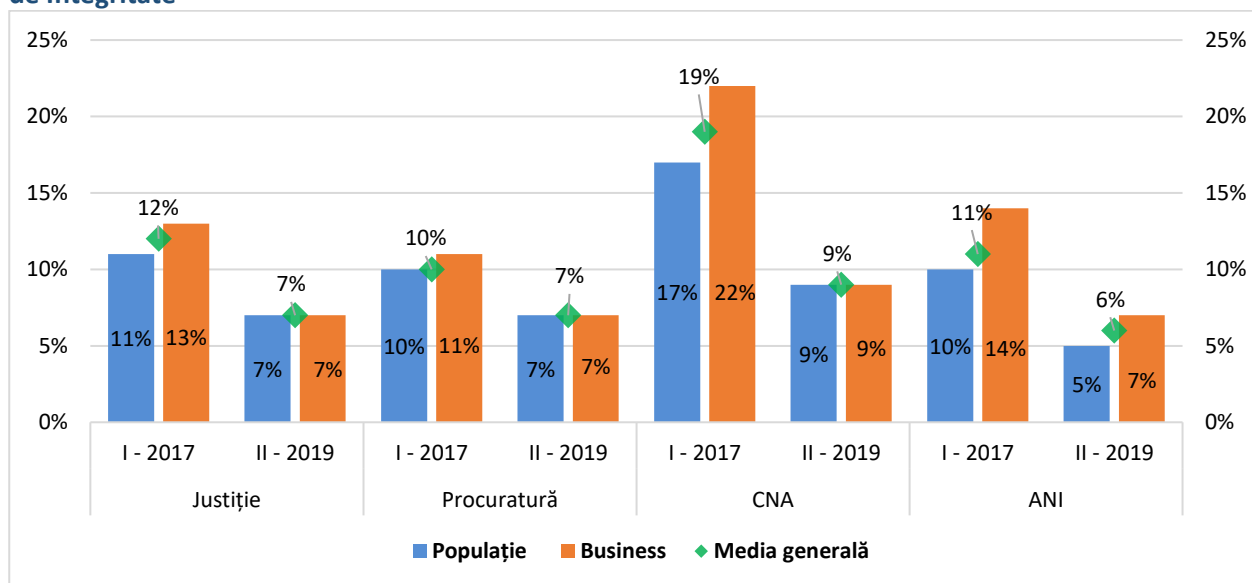
De asemenea, opțiunile "destulă/ foarte mare încredere" au fost exprimate de respondenți destul de modest. În cazul **populației** acestea au variat între 14%-30%, iar cea mai mare pondere a fost acumulată de mass media. În cazul **agenților economici**, indicatorul respectiv a variat între 19%-33%, de asemenea mass media fiind instituția care se bucură de cel mai mare nivel de încredere.

Un număr relativ mic al participanților la sondaj nu au putut exprima nivelul de încredere în raport cu anumite instituții publice, menționând că nu cunosc despre existența acestora. Astfel, mai puțin cunoscute sunt ANI (12% populație și 16% business) și Avocatul Poporului (10% populație și 28% business) (Tabelele 6-13 în anexele 1 și 2).

Conform indicatorilor integrați se observă o diminuare privind încrederea în instituțiile de drept (Figura 2.4). Astfel, gradul de încredere față de **justiție** s-a diminuat cu 5 p.p. (7% în 2019 versus 12% în 2017), **procuratură** cu 3 p.p. (7% în 2019 versus 10% în 2017), **ANI** – cu 5 p.p. (6% în 2019 versus 11% în 2017). **Centrul național anticorupție (CNA)** a obținut circa 9% răspunsuri *destulă încredere/ foarte mare încredere* din partea **populației** și reprezentanților din **business**. În ambele sub-eșantioane gradul de încredere este de asemenea în diminuare, iar media generală a indicatorului a descrescut cu 10 p.p (9% în 2019 versus 19% în 2017)¹.

¹ Tendințele sunt confirmate și de BOP, <http://bop.ipp.md/ro/result/liniar>, în ianuarie 2019 în raport cu studiul precedent mai 2018, foarte multă încredere/ oarecare încredere 17,2% versus 23,4%.

Figura 2.7. Încrederea în justiție, în procuratură, în Centrul Național Anticorupție și în Autoritatea Națională de Integritate

Percepția generală exprimată de majoritatea participanților la sondaj este că legile în RM nu funcționează.

Opiniile referitoare la gradul de funcționare a legilor au fost măsurate pe o scară de la 1 la 10, unde 1 = legile deloc nu funcționează, 10 = legile funcționează foarte bine. Astfel, 84% (81% în 2017) populație și 78% (68% în 2017) business au ales valorile 1 – 5 pe scară, fapt care denotă un nivel redus de încredere a populației în funcționalitatea legislației (Tabelul 14. în anexele 1 și 2).

Scorul mediu calculat în baza notelor alocate pentru indicatorul "legile în RM funcționează" este 2.7 (3.8 în 2017) în cazul populației și 4.0 (4.6 în 2017) în cazul agenților economici (Figura 2.5).

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în cazul tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din Chișinău și Sud. **În cazul mediului de afaceri**, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile bărbaților, tinerii de 18-35 ani, din Sud, întreprinderi medii/ mari, cu o vechime de muncă de pînă la 3 ani, care nu folosesc numerar, precum și cele care s-au confruntat cu acte de corupție.

O altă percepție generală exprimată este că legile în RM nu sunt aplicate în mod egal tuturor cetățenilor.

De această părere sunt 84% (85% în 2017) populație și 85% (77% în 2017) oameni de afaceri, care au optat pentru răspunsurile 1-5 la întrebarea respectivă (Tabelul 15. în anexele 1 și 2).

Scorul mediu calculat pentru indicatorul "legile în RM se aplică în mod egal tuturor" este 3.1 (3.3 în 2017) în cazul populației și 3.3. (4.1 în 2017) în cazul agenților economici (pe scara de 10 puncte, unde 1 = legile nu se aplică în mod egal tuturor, 10 = legile se aplică în mod egal tuturor) (Figura 2.5).

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, de la Sud, care au avut experiența plăților neformale. **În cazul mediului de afaceri**, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile rezidenților de la Sud, întreprinderi medii/ mari.

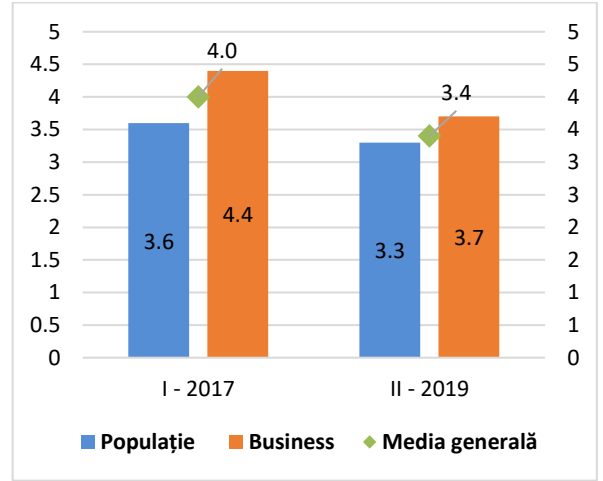
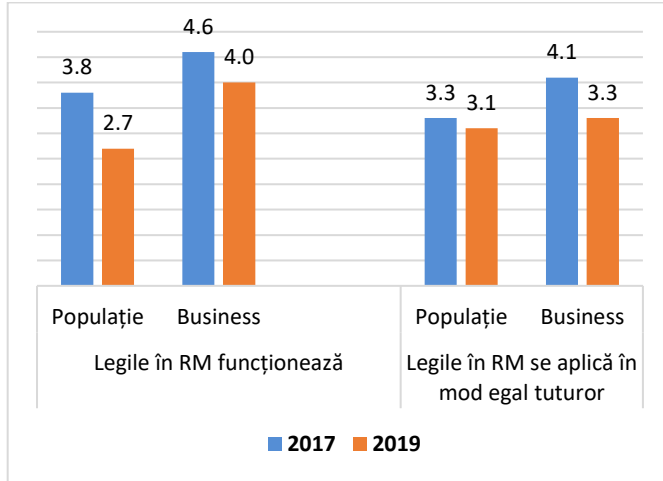
Și în aprecierea gradului de funcționabilitate a legilor, precum și aplicării acestora în mod egal față de toți cetățenii, femeile și bărbații participanți la studiu au acordat aprecieri similare (distribuțiile răspunsurilor sunt foarte similare).

Astfel, indicatorul integrat cu referire la percepția respondenților privind funcționalitatea legilor este în diminuare în 2019 în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane, iar media generala a constituit 3.4 în 2019 în raport cu 4.0 în 2017 (Figura 2.6)

Figura 2.8. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (B2)

Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 - Legile în RM deloc nu funcționează, iar 10 - Legile în RM funcționează foarte bine. Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 - Legile în RM se aplică doar unora, iar 10 - Legile în RM se aplică în mod egal tuturor. Valoarea medie

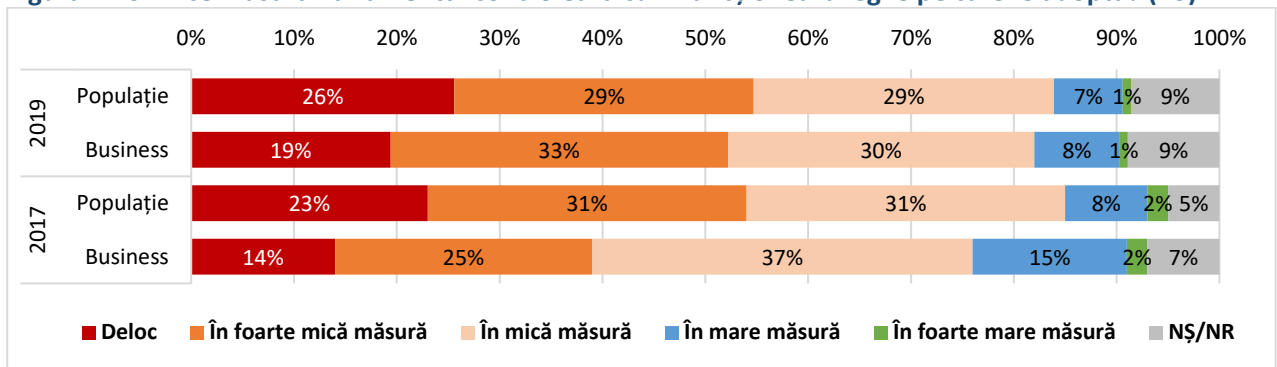

Gradul în care Parlamentul RM deține control asupra modului în care funcționează legile pe care le adoptă rămâne a fi foarte scăzut în percepția respondenților. Circa 84% (85% în 2017) populație și 82% (76% în 2017) business au declarat că Parlamentul RM practic nu deține control (*are control mic/ foarte mic/deloc*) asupra legilor pe care le adoptă (Figura 2.7 și Tabelul 16. în anexele 1 și 2).

Astfel, se observă o tendință spre diminuare a eficienței controlului parlamentar, exprimată prin ponderea respondenților care susțin că Parlamentul controlează *în mare măsură/ în foarte mare măsură* modul cum funcționează legile pe care le adoptă.

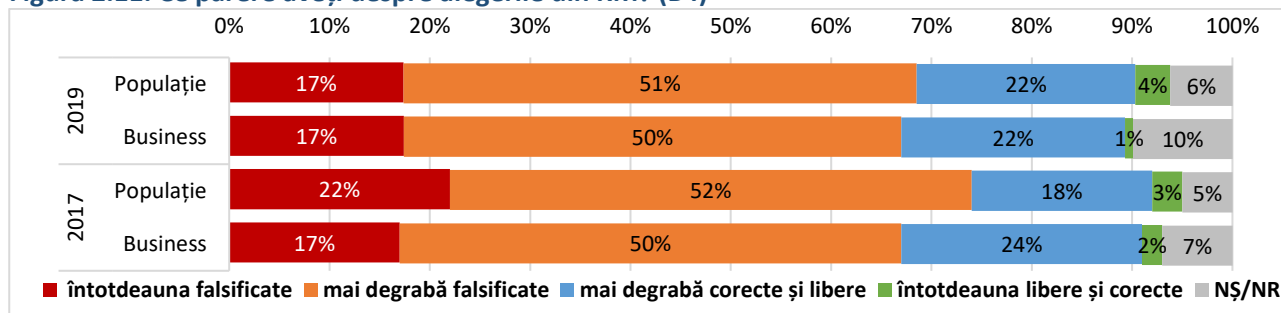
Indicatorul respectiv a constituit în studiul curent circa 8% populație (10% în 2017) și 9% agenți economici (17% în 2017)

Figura 2.10. În ce măsură Parlamentul controlează cum funcționează legile pe care le adoptă? (B3)

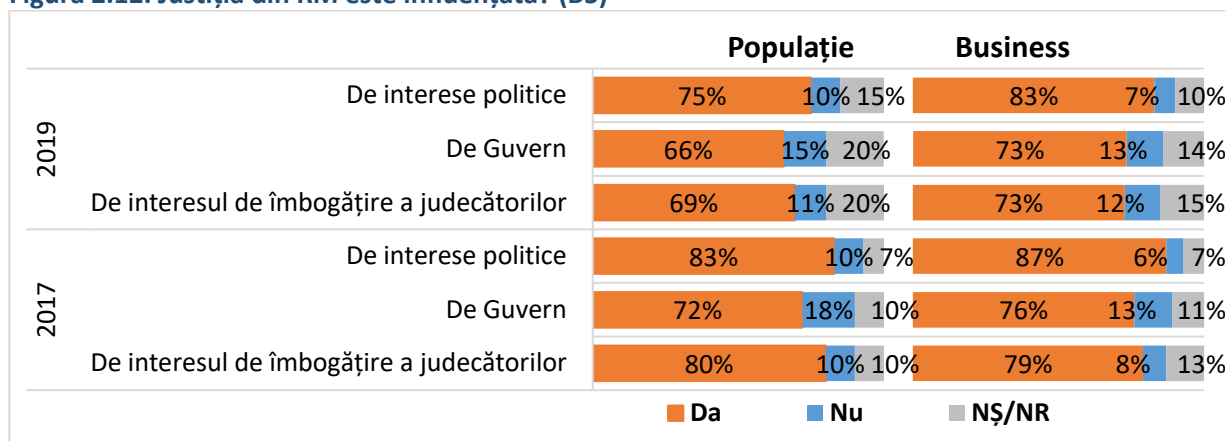
Majoritatea respondenților nu au încredere în corectitudinea alegerilor din RM, menținându-se o pondere destul de înaltă a răspunsurilor cu conotație negativă în cadrul ambelor studii 2019 și 2017. Astfel, circa 69% (74% în 2017) populație și 67% business, în ambele studii, au declarat că alegerile în Republica Moldova *sunt întotdeauna/ mai degrabă falsificate* (Figura 2.8 și Tabelul 17. în anexele 1 și 2). Ponderea celor care consideră că alegerile *sunt mai degrabă/ întotdeauna corecte și libere* constituie 25% (21% în 2017) populație și 23% (26% în 2017) business, cu o ușoară tendință pozitivă în cazul sub-eșantionului populației.

Figura 2.11. Ce părere aveți despre alegerile din RM? (B4)

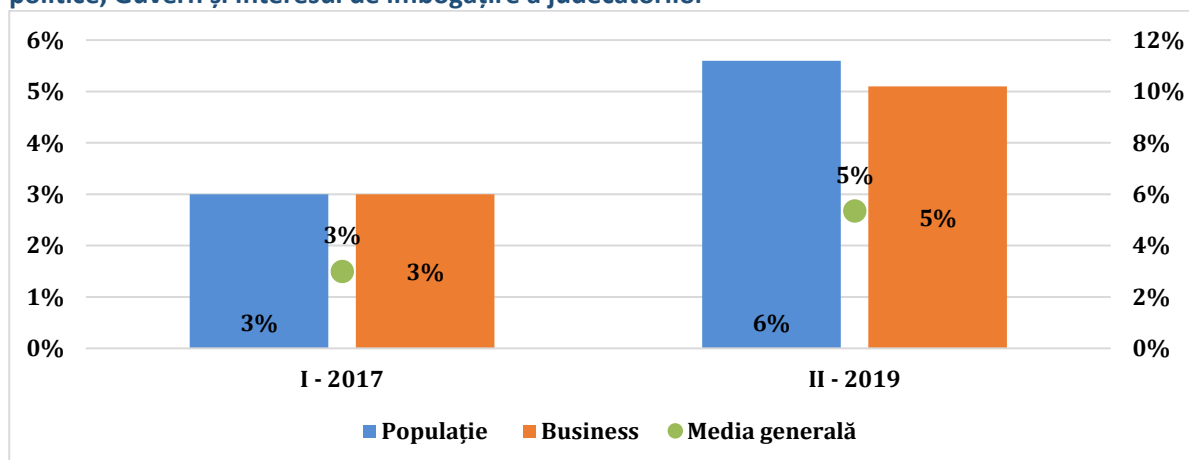
Justiția în Republica Moldova nu se bucură de încrederea cetățenilor, fiind considerată influențată de factori externi. Respectiv, circa 75% populație și 83% business (83% populație și 87% business în 2017) au declarat că justiția este influențată *de interese politice*, 66% populație și 73% business consideră justiția *influențată de Guvern* (72% populație și 76% business în 2017), iar 69% populație și 73% business (80% populație și 79% business în 2017) - *de interesul de îmbogățire a judecătorilor* (Figura 2.9 și Tabelul în anexele 1 și 2).

Figura 2.12. Justiția din RM este influențată? (B5)

Indicatorul integrat conex rămîne a fi destul de redus, cu toate că a înregistrat o dinamică pozitivă. Circa 6% (3% în 2017) din populație și 5% (3% în 2017) agenți economici consideră că justiția în Moldova este total independentă, adică nu este influențată *de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor*.

Figura 2.13. Ponderea respondenților care susțin că justiția în RM nu este influențată de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor

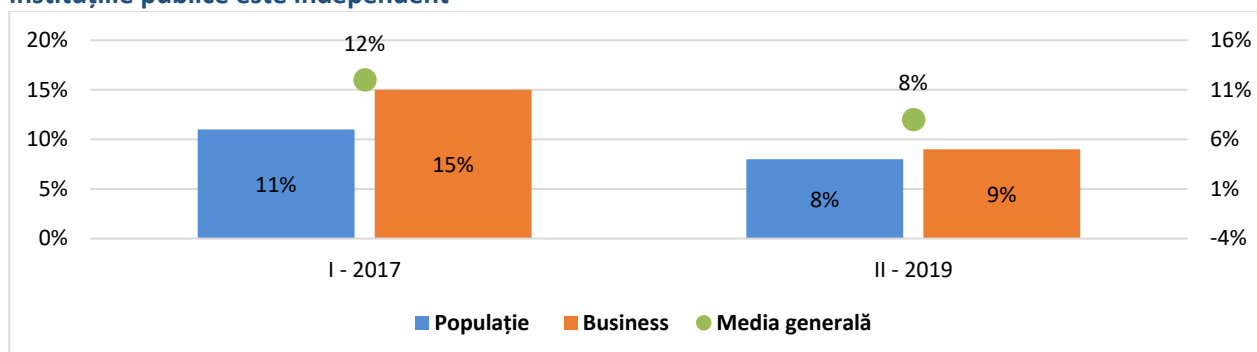

Controlul financiar efectuat de Curtea de Conturi în instituțiile publice nu este considerat independent de către majoritatea respondenților. Astfel, 56% populație și 65% business (62% populație și 54% business în

2017) declară că auditul instituțiilor publice este influențat politic, iar 30% populație și 41% business (fiecare al treilea participant la studiu din ambele categorii în 2017) consideră că auditul este influențat de Guvern (Tabelul 19. în anexele 1 și 2).

Doar 8% populație și 9% business (11% populație și 15% business în 2017) consideră că Curtea de Conturi manifestă independență în procesul de auditare a entităților publice, media generală fiind în diminuare cu 4 p.p., cu 8% în 2019 față de 12% în 2017 (Figura 2.11.). În funcție de profilul respondenților din sub eșantionul **populație** ponderi mai pronunțate, care depășesc 10%, a celor care consideră auditul independent este observat printre respondenții de la Nord, cei de etnie rusă și ucraineană, cu nivel înalt al veniturilor, iar din **business** - printre cei din Nord și Sud, reprezentanți ai întreprinderilor medii/mari, de tip public/ mixt, din construcții/ transport, care activează doar prin transfer (Tabelul 19. în anexele 1 și 2).

Figura 2.14. Ponderea respondenților care consideră că auditul efectuat de Curtea de Conturi la instituțiile publice este independent

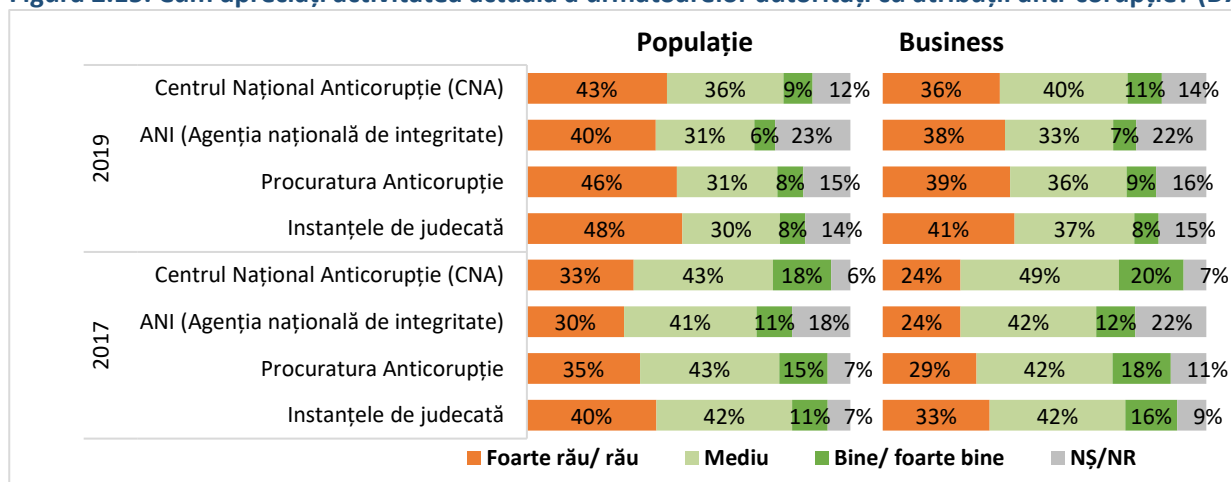

Activitatea actuală a diverselor autorități cu atribuții anticorupție, au fost apreciate destul de jos. Astfel cu calificativele "rău/ foarte rău" au fost apreciate toate instituțiile în proporție de circa 40% - 48% în sub eșantionul **populație** (30% - 40% în 2017) și 36% - 41% în sub eșantionul **business** (24% - 33% în 2017).

Cele mai multe evaluări negative au fost în raport cu instanțele de judecată în cadrul ambelor studii, cu 48% populație și 41% business în 2019 și 40% populație și 33% business în 2017.

Ponderea celor care evaluează pozitiv activitatea diverselor autorități cu atribuții anticorupție este considerabil mai mică, înregistrând și o diminuare în raport cu 2017. Aproximativ 1/10 (1/5 în 2017) din respondenții ambelor categorii au evaluat pozitiv activitatea CNA și a Procuraturii Anticorupție, iar cele mai puține aprecieri pozitive au fost exprimate în raport cu ANI și instanțele de judecată (Figura 2.12 și Tabelele 20.-21. în anexele 1 și 2).

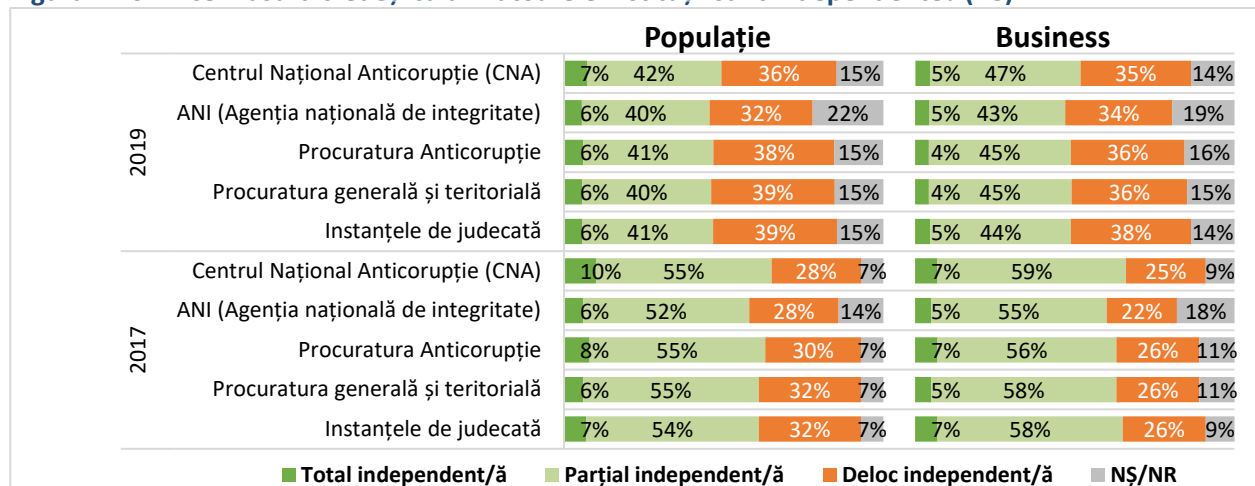
Figura 2.15. Cum apreciați activitatea actuală a următoarelor autorități cu atribuții anti-corupție? (B7)

Cel mai independent este considerat Centrul Național Anticorupție în raport cu alte instituții. Circa jumătate dintre reprezentanții populației și din business consideră CNA ca fiind total sau parțial independent.

Totodată se observă o diminuare a percepției gradului de independență pentru toate instituțiile incluse în studiu în raport cu studiul precedent, cea mai mare diminuare cu 16 p.p. a fost observată pentru CNA și Procuratura anticorupție în cazul **populației** și pentru Instanțele de judecată în cazul **businessului** (Figura 2.13 și Tabelele 22.-23. în anexele 1 și 2). Lipsa de independență a acestor instituții este afirmată de aproximativ fiecare al treilea (al patrulea în 2017) respondent al studiului.

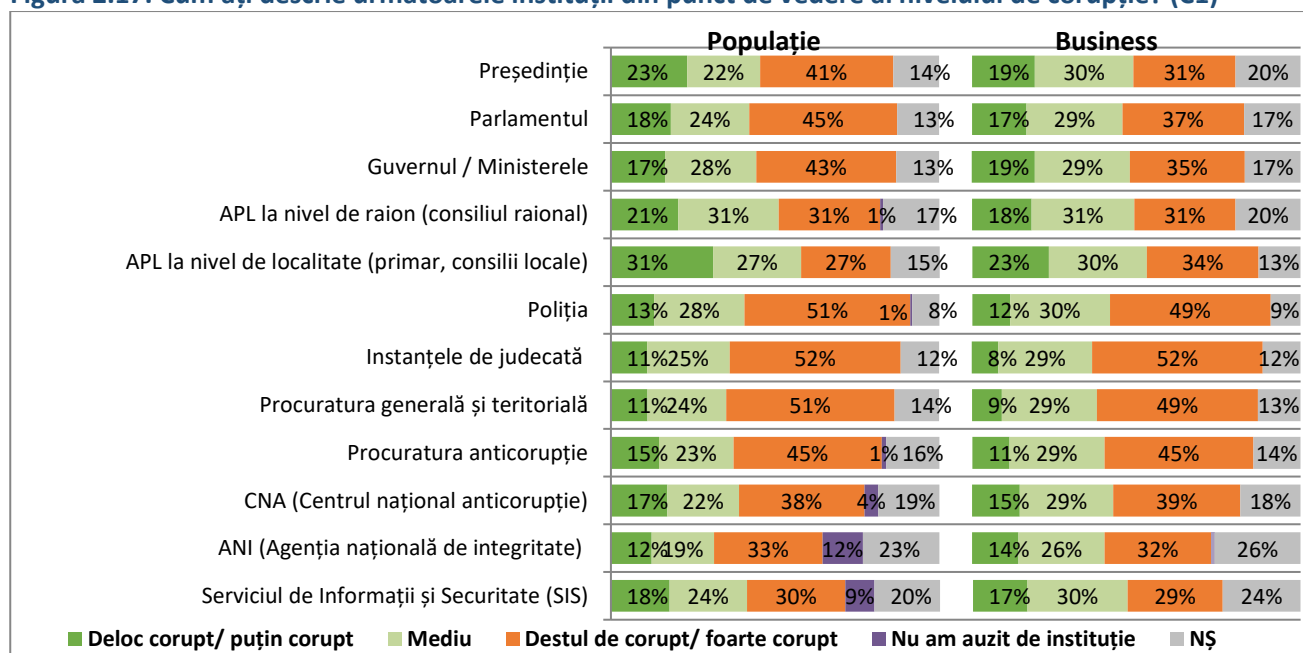
Figura 2.16. În ce măsură credeți că următoarele instituții sunt independente? (B8)

2.3. Percepții și atitudini asupra corupției

Percepția nivelului de corupție în instituțiile publice rămîne a fi una negativă. Datele studiilor realizate arată că fiecare al doilea respondent consideră că în Moldova nu există nici o instituție publică care să nu fie coruptă. Peste jumătate din **populația** chestionată declară că următoarele instituții sunt destul/ foarte corupte: Partidele politice – 53% (63% în 2017), Instituțiile medicale 53% (56% în 2017), Instanțele de judecată 52% (55% în 2017), Poliția 51% (52% în 2017), Procuratura generală și teritorială 51% (52% în 2017), Serviciul vamal 50% (56% în 2017). Gradul de corupție al celorlalte instituții de asemenea este înalt și variază între 20% - 50%, cu cea mai mică valoare de 20% pentru ONG-uri (Figurile 2.14-2.16).

Figura 2.17. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

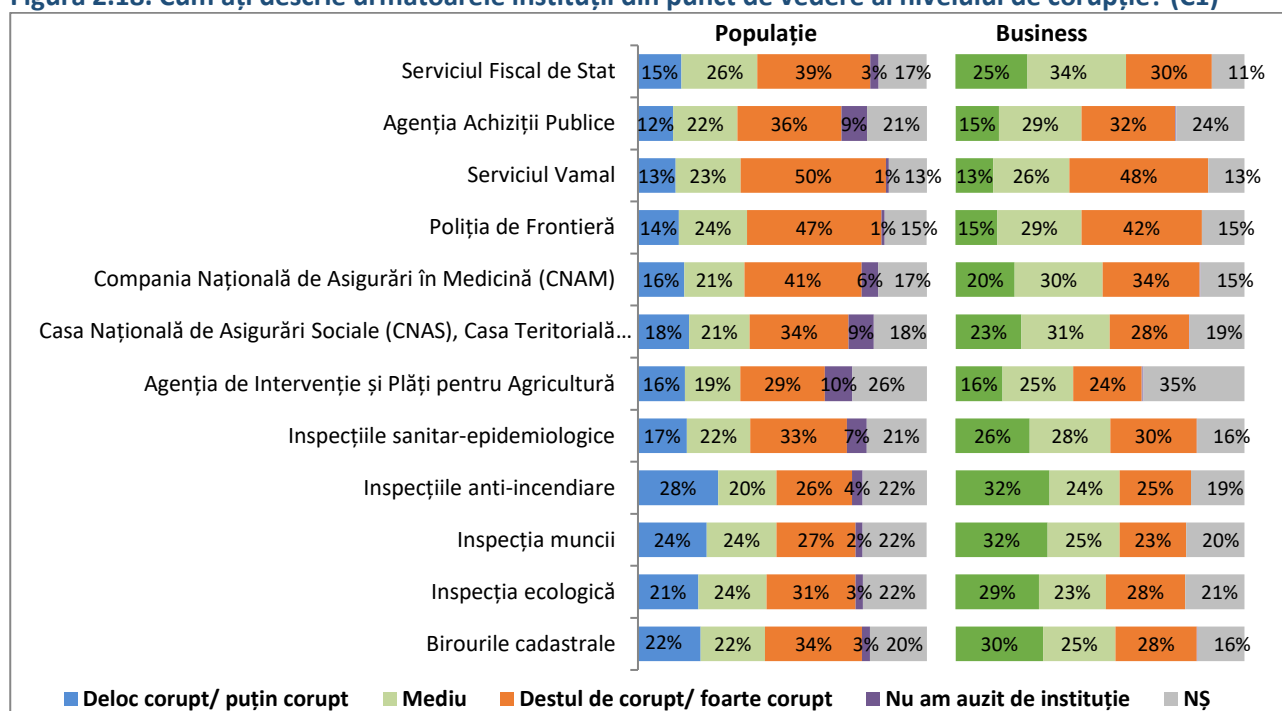

Aproximativ aceleași instituții sunt considerate ca fiind foarte corupte și de către respondenții din sectorul **business**, dar cu ponderi mai mici în răspunsuri: Instanțele de judecată 52% (41% - în 2017), Instituții medicale 51% (44% în 2017), Poliția 49% (44% în 2017), Procuratura generală și teritorială 49% (41% în 2017), Partide politice 48% (51% în 2017), Serviciul Vamal 48% (39% în 2017), Procuratura anticorupție 45% (35% în 2017), Poliția de frontieră 42% (30% în 2017). Celelalte instituții s-au plasat cub 40% după gradul de corupție, cu cea mai mică valoare a indicatorului este înregistrată tot pentru ONG-uri – 15% (Figurile 2.14-2.16).

Mai puțin corupte sunt considerate instituțiile care au acumulat cele mai mari ponderi ale răspunsurilor Deloc/ puțin corupte, acestea fiind în cazul **populației** APL 1 (la nivel de localitate) cu 31% (36% în 2017) și inspecțiile anti-incendiare 28% (35% în 2017).

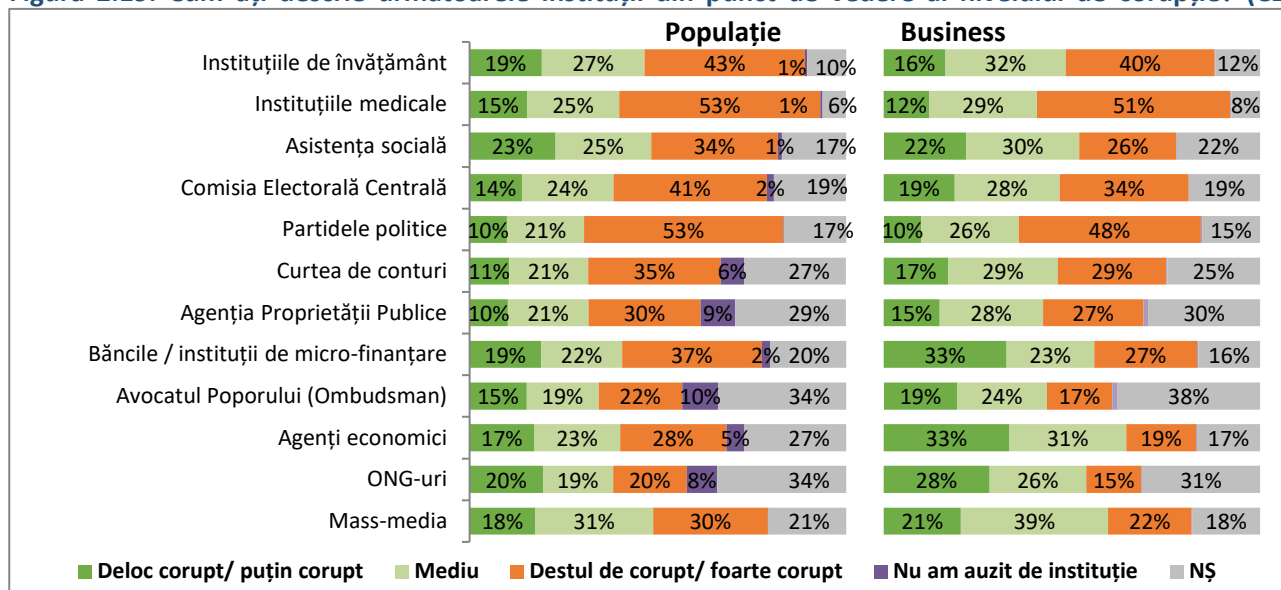
În cazul respondenților din sectorul **business**, un număr mai mare de instituții au fost considerate deloc/ puțin corupte, cumulând ponderi de câte circa 1/3 atare răspunsuri în studiul curent, precum: Agenții economici, Băncile/ instituțiile de microfinanțare, Inspecțiile anti-incendiare, Inspecția muncii.

Figura 2.18. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

Precum și în studiul precedent, opțiunile "destul/ foarte corupt" au fost mai pronunțate în răspunsurile populației, iar opțiunile "deloc/ puțin corupt" au prevalat în răspunsurile agenților economici. Astfel se observă că sectorul business demonstrează o percepție puțin mai pozitivă despre instituțiile din RM din punct de vedere al nivelului de corupție, în comparație cu percepția generală a populației (Figurile 2.14-2.16).

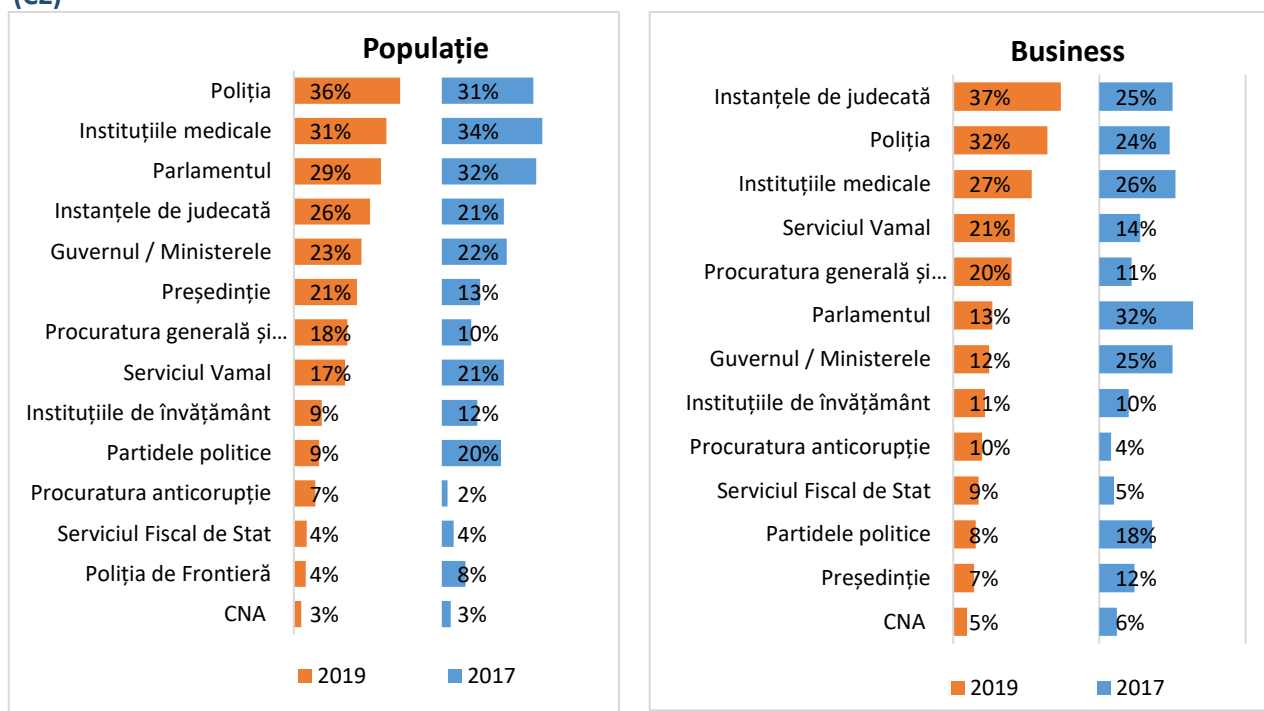
Figura 2.19. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

Răspunsurile la întrebarea „Din instituțiile menționate, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte” arată că, în cazul **populației** acestea sunt Poliția, Instituțiile medicale, Parlamentul (cca. 1/3 din răspunsuri pentru fiecare entitate), tot acestea fiind menționate și în studiul din 2017, doar cu deplasări în clasament. Bărbații tind să menționeze considerabil mai des printre top trei cele mai corupte instituții poliția (40,6% vs 32,2% în cazul femeilor), instanțele de judecată (28,8% vs 23,5%) și procuratura (23,5% vs 13,6%). Femeile în schimb aproape de trei ori mai des s-au referit la instituțiile de învățământ 13,1% vs 4,8% (anexa 1, tabelele 42-43).

În cazul **agenților economici**, cele mai corupte sunt considerate Instanțele de judecată (37%), Poliția (32%) și Instituțiile medicale (27%). De menționat că în 2017 pe primele locuri s-au plasat Parlamentul (32%), Instituțiile medicale (26%), Guvernul/ Ministerele și Instanțele de judecată (cu cite 25%) - Figura 2.17.

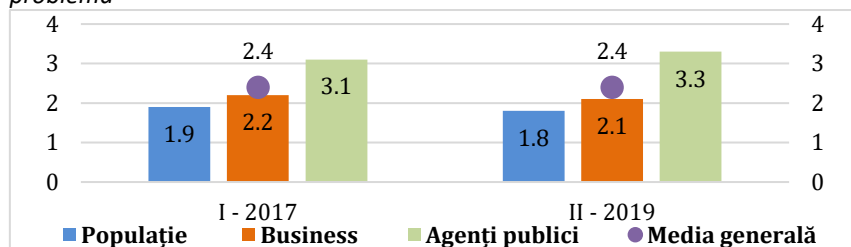
Figura 2.20. Din instituțiile menționate la întrebarea C1, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte (C2)

Participanții la sondaj au fost solicitați să evalueze gravitatea fenomenului corupției în Moldova, alocând note pe o scală de 10 puncte, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, iar 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă.

Figura 2.21. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (C3)

Media - Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 = Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă

Peste 70% populație și peste 60% respondenți din business (aproximativ 2/3 din ambele categorii în 2017) consideră fenomenul corupției în Moldova drept o problemă foarte gravă, acordând nota 1, fără discrepanțe în funcție de genul respondentului (Tabelul 46 în anexele 1 și 2). Scorul mediu calculat pentru această întrebare este 1.8 (1.9 în 2017) în cazul populației și 2.1 (2.2 în

2017) în cazul mediului de afaceri (pe scala de 10 puncte). Notele medii mici confirmă percepția generală destul de negativă în raport cu fenomenul corupției din Moldova (Figura 2.18). De menționat că Agenții publici au acordat scoruri mai înalte de 3.1 în cazul studiului current și 3.3 în 2017, iar media generală pe toate trei sub-eșantioane în ambele studii constituie 2.4 puncte (Figura 2.18).

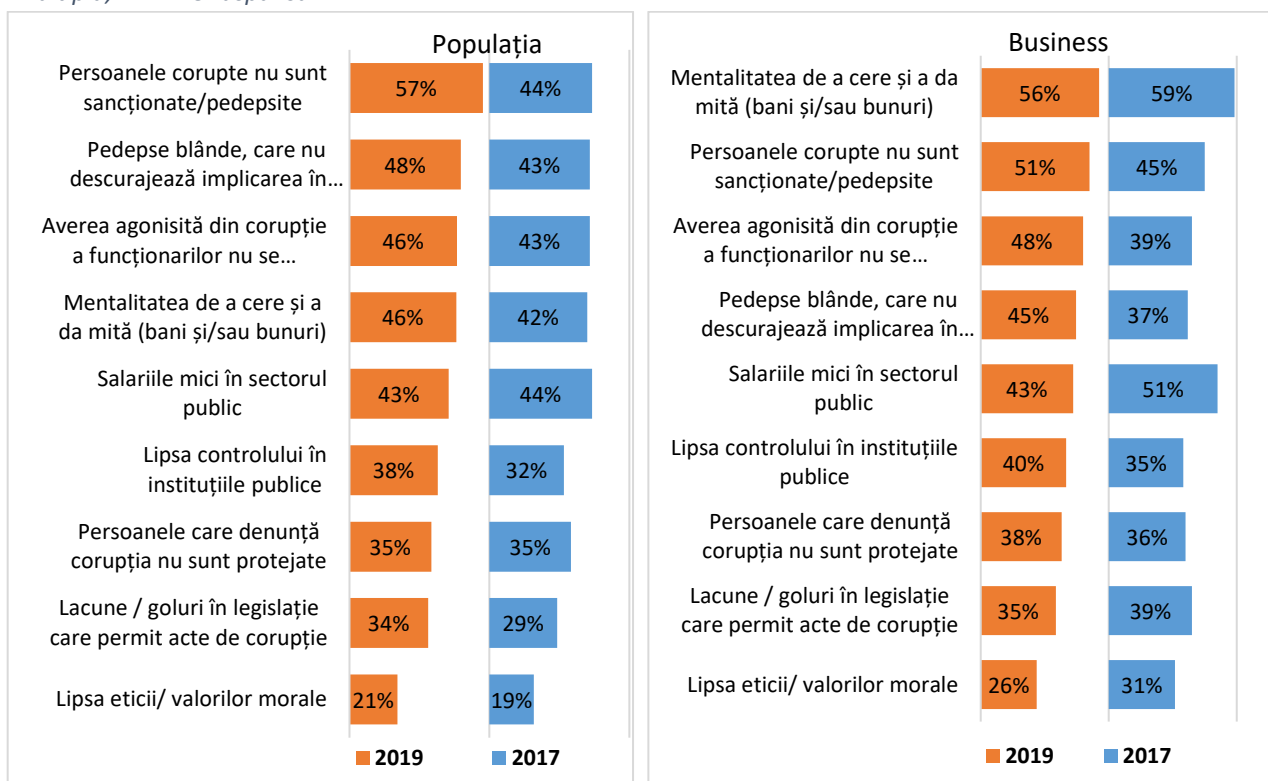
Pe primele patru locuri se plasează aceleași cauze ale corupției atât în cazul populației cât și a agenților economici, doar cu schimbare de clasament. Astfel **populația** identifică drept principale cauze faptul precum că *persoanele corupte nu sunt sancționate/ pedepsite cu 57%* răspunsuri afirmative (44% în 2017), *pedepsele blânde care nu descurajează implicarea în acte de corupție 48%* (43% în 2017), dar și că *averea agonisită prin corupție nu se confiscă 46%* (43% în 2017) și *mentalitatea de a cere și a da mită 46%* (42% în 2017).

Agenții economici clasifică cauzele corupției precum urmează: pe primul loc este *mentalitatea de a cere și a da mită 56%* (59% în 2017), *persoanele corupte nu sunt sancționate/ pedepsite cu 51%* (45% în 2017), *neconfiscarea averii funcționarilor, agonisită din acte de corupție 48%* (39% în 2017), de asemenea și *pedepsele blânde care nu descurajează implicarea în acte de corupție 45%* (37% în 2017).

De menționat, că în ambele sub-eșantioane *retribuția mică a muncii (salariile mici) în sectorul public s-a deplasat la mijlocul distribuției cauzelor de corupție, iar cele mai mici ponderi au fost observate în cazul lipsa eticii/ valorilor morale, în ambele studii și ambele sub-eșantioane (Figura 2.19).*

Figura 2.22. Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (C4) Răspuns multiplu, minim 3 răspunsuri

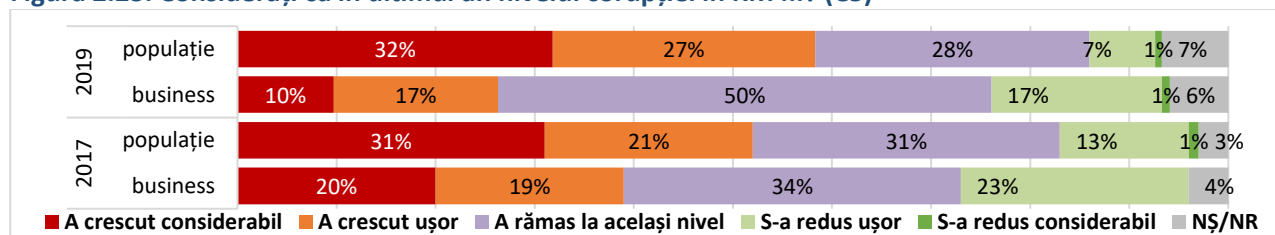

Opiniile respondenților despre evoluția fenomenului corupției în RM s-au divizat, tendințele fiind diferite pe sub eșantioane. Astfel, circa 28% din **populație** (31% în 2017) consideră că nu sunt schimbări în evoluția nivelului corupției pe parcursul ultimelor 12 luni predecesoare studiilor, printre reprezentanții business-ului ponderea atare răspunsuri este de 50% (34% în 2017).

Alți 59% populație (52% în 2017) și 27% business (39% în 2017) consideră că fenomenul corupției a *creșcut ușor/ considerabil în ultimul an*, proporții valabile atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În cazul **populației**, această percepție a fost invocată mai frecvent de persoanele de 36-54 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, locuitori ai regiunii Centru, cu nivelul venitului mic, cei care s-au confruntat cu acte de corupție. Printre cei din **business** ponderi mai pronunțate a răspunsurilor respective s-au înregistrat în cazul respondenților din zona Nord, cei care activează în *construcții&transport*, cu vechime de activitate de *până la 3 ani*, care s-au confruntat cu acte de corupție, cu experiență cu plăți neformale, cei tineri de 18-35 ani (Tabelul 48. în anexele 1 și 2).

Percepțiile pozitive privind corupția s-au diminuat în raport cu datele studiului precedent. Doar 8% din **populație** (13% în 2017) consideră că fenomenul corupției *s-a redus ușor/ considerabil*, printre **agenții economici** opiniile respective sunt puțin mai pronunțate și constituie 18% (23% în 2017). Așadar, tendințele sunt că în cazul populației față de 2017 situația nu s-a schimbat considerabil, pe când businessul raportează o stabilizare (crescând ponderea răspunsurilor a rămas la același nivel de la 34% la 50%), care, cel mai probabil a fost determinată de incertitudinea cauzată de schimbarea guvernării.

Figura 2.23. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (C5)

2.4. Stabilitatea valorilor anticorupție

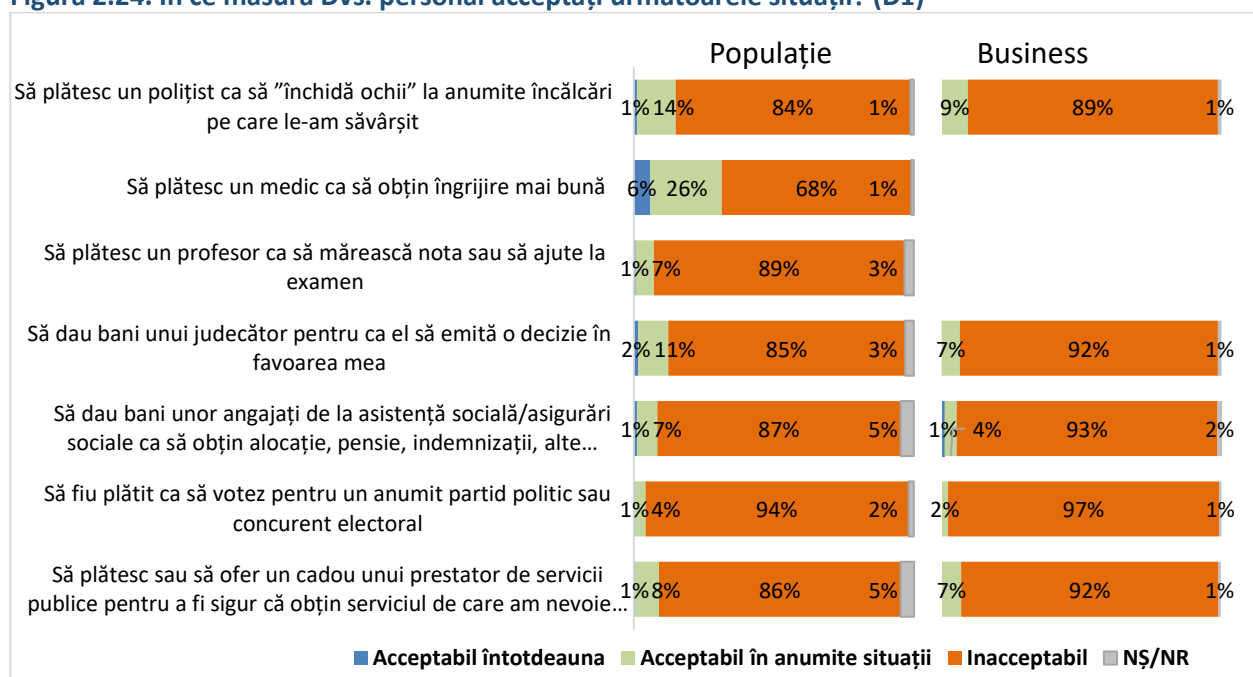
Studiile realizate relatează și asupra unui nivel redus al stabilității valorilor anticorupție în rândul populației și agenților economici, exprimat prin gradul de acceptabilitate sau inacceptabilitate a unor anumite situații care invocă fenomenul corupției.

Astfel, în studiul curent, ponderile celor care consideră innacceptabile situațiile menționate în chestionar cu referire la actele de corupție variază între 68%-94% în cazul populației și 89%-97% în cazul agenților economici (Figura 2.21 și Tabelele 49. – 51. în anexele 1 și 2).

Nivelul de toleranță față de diferite situații de corupție este diferit, menținându-se tendințe similare în ambele studii. Astfel, pentru 94% (89% în 2017) populație și 97% (96% în 2017) agenți economici este inacceptabil să fie plătiți pentru votul în favoarea unui anumit partid politic sau concurent electoral, 93% (84% în 2017) populație și 89% agenți economici niciodată nu dau/ nu ar da bani unor angajați de la asistența socială/asigurări sociale ca să obțină alocație, pensie, indemnizații, alte beneficii sociale. Pentru 85% (80% în 2017) populație și 92% (84% în 2017) business este inadmisibil să dea bani unui judecător pentru ca el să emită o decizie în favoarea respondentului.

Nivel mai mare de toleranță printre **populație** se constată în situațiile de a plăti unui medic pentru o îngrijire mai bună cu 32% (47% în 2017) răspunsuri *acceptabil întotdeauna/ în anumite situații*, precum și 15% (27% în 2017) acceptă de a plăti un polițist ca să "închidă ochii" la anumite încălcări pe care le-a săvârșit, acesta din urmă fiind mai acceptabil și în cazul *agenților economici* cu 9% răspunsuri afirmative în cazul studiului curent (Figura 2.21.).

Figura 2.24. În ce măsură Dvs. personal acceptați următoarele situații? (D1)

Totodată, se observă o creștere cu circa 20 p.p. în raport cu studiul precedent a nivelului de inacceptabilitate în acest sens, măsurat prin media generală a răspunsurilor *inacceptabil* în ambele sub-eșantioane (73% media generală în 2019 în raport cu 53% în 2017).

Astfel, conform indicatorului integrat privind inacceptabilitatea generală a actelor de corupție se observă că circa 62% (45% în 2017) din **populația generală** și 83% (61% în 2017) din **agenți economici** consideră inacceptabile orice situații de corupție, adică nu acceptă să dea mită în orice situație, indiferent de beneficiul personal (Figura 2.22.)

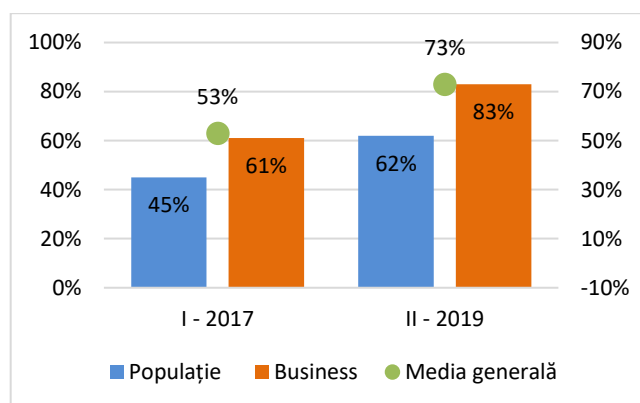
Sondajul de opinie a evaluat și atitudinea generală a respondenților față de plățile neformale, indicator, măsurat pe o scală de la 1 la 10, unde 1= *Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii*, 10 = *Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor* (Figura 2.23 și Tabelul 52. în anexa 1 și Tabelul 51. în anexa 2).

Rezultatele studiului denotă faptul precum că participanții la sondaj au o atitudine negativă cu privire la plățile neformale în general, fiind înregistrate și tendințe pozitive în acest sens. Scorul mediu general este destul de înalt cu 8.5 în cazul studiului curent (8.2 în 2017). În cazul populației atitudinea negativă a crescut de la 8.3 la 8.7 puncte, în cazul agenților economici fiind același, 7.9, în ambele studii.

Acești indicatori relatează asupra faptului că respondenții mai degrabă ar *accepta să nu existe sistemul plăților informale chiar dacă aceasta ar însemna accesarea mai îndelungată a serviciilor*.

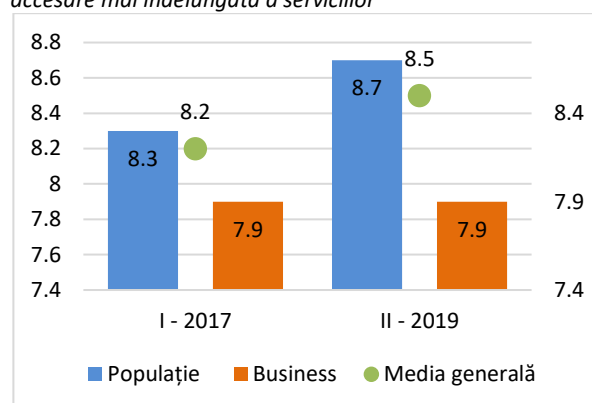
Figura 2.25. Ponderea respondenților care consideră inacceptabile orice situație de corupție (D1)

7 situații de corupție pentru populație și 5 situații pentru business

Figura 2.26. Care este atitudinea Dvs. față de plățile neformale? (D2)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii*, 10 = *Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor*

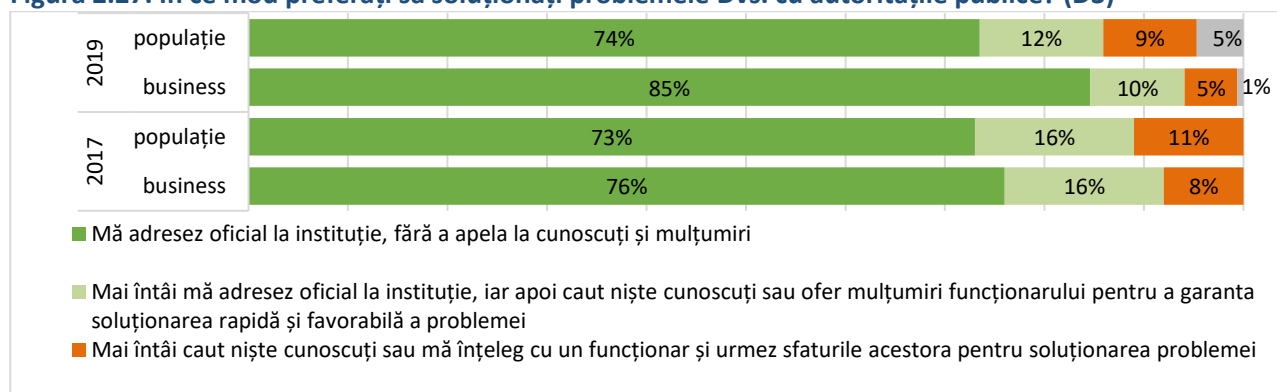

Fiind întrebați în ce mod preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice, majoritatea respondenților au declarat că se adresează oficial la instituție, fără a apela la cunoscuți și gesturi de mulțumire, cu circa ¼ atare răspunsuri printre **populație** în cazul ambelor studii și 85% în studiul curent (76% în 2017) în sub-eșantionul **agenților economici** (Figura 2.24). Media generală este în creștere, cu 77% în cazul studiului curent și 74% în 2017.

În cazul **populației** aceștia sunt, preponderent, printre persoane cu vârsta mai mare de 60 ani, din zona centru, cu nivel mic de venituri, cu confruntare cu acte de corupție (Tabelul 53. în anexa 1).

În cazul **agenților economici**, această variantă de răspuns a fost mai pronunțată exprimată de cei din zona Sud, întreprinderi medii/ mari, cu forma de organizare SA, din *HoReCa* și *Alte servicii*, care folosesc numerar mai mult de 50%, femei, cei cu vârsta de 60 ani și mai mult (Tabelul 52. în anexa 2).

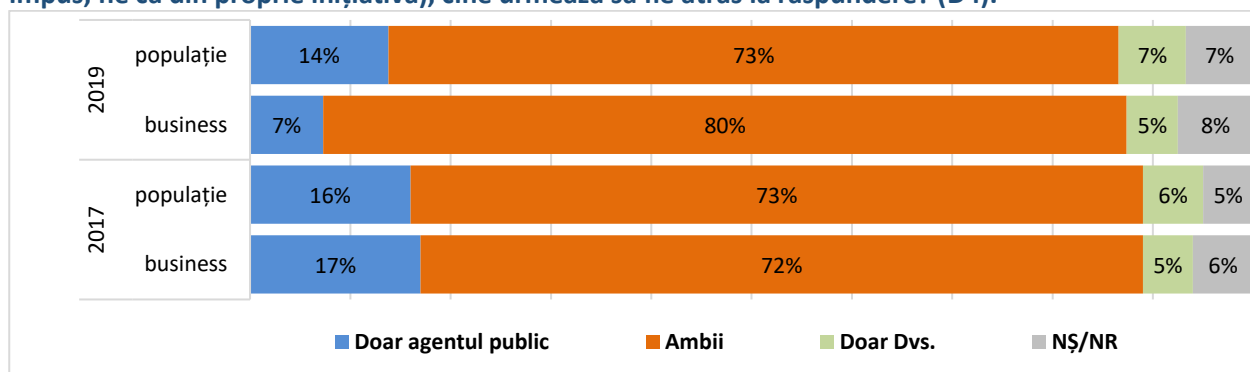
Figura 2.27. În ce mod preferați să soluționați problemele Dvs. cu autoritățile publice? (D3)

Respondenții au manifestat un grad înalt de conștientizare a faptului că mita conduce la atragerea la răspundere a ambelor părți implicate, atât a agentului public care a luat mita, cât și a persoanei care a dat mita, cu 73% **populație** în ambele studii și 80% (72% în 2017) **business** (Figura 2.25). În cazul **populației**, ponderi mai pronunțate care au depășit 75% sunt printre persoanele tinere de 18-35 ani, din Centru, cu venituri înalte (Tabelul 54. în anexa 1). Printre **agenții economici** ponderi mai mari de peste 85% atare răspunsuri au fost observate printre respondenții din Centru și Sud, din întreprinderi publice sau mixte (Tabelul 53. în anexa 2).

În același timp, 14% (16% în 2017) populație și 7% (17% în 2017) business au susținut opinia precum că în cazul în care o persoană dă mită unui agent public, doar acesta din urmă va fi atras la răspundere, iar 7% (6% în 2017) populație și 5% business în ambele studii consideră că doar dînșii riscă să fie sancționați pentru darea de mită unui agent public (Figura 2.25).

Figura 2.28. Cum credeți, dacă Dvs. DENUNȚAȚI faptul că ați dat mită unui agent public (fie că ați fost impus, fie că din proprie inițiativă), cine urmează să fie atras la răspundere? (D4).

2.5. Experiențe de corupție

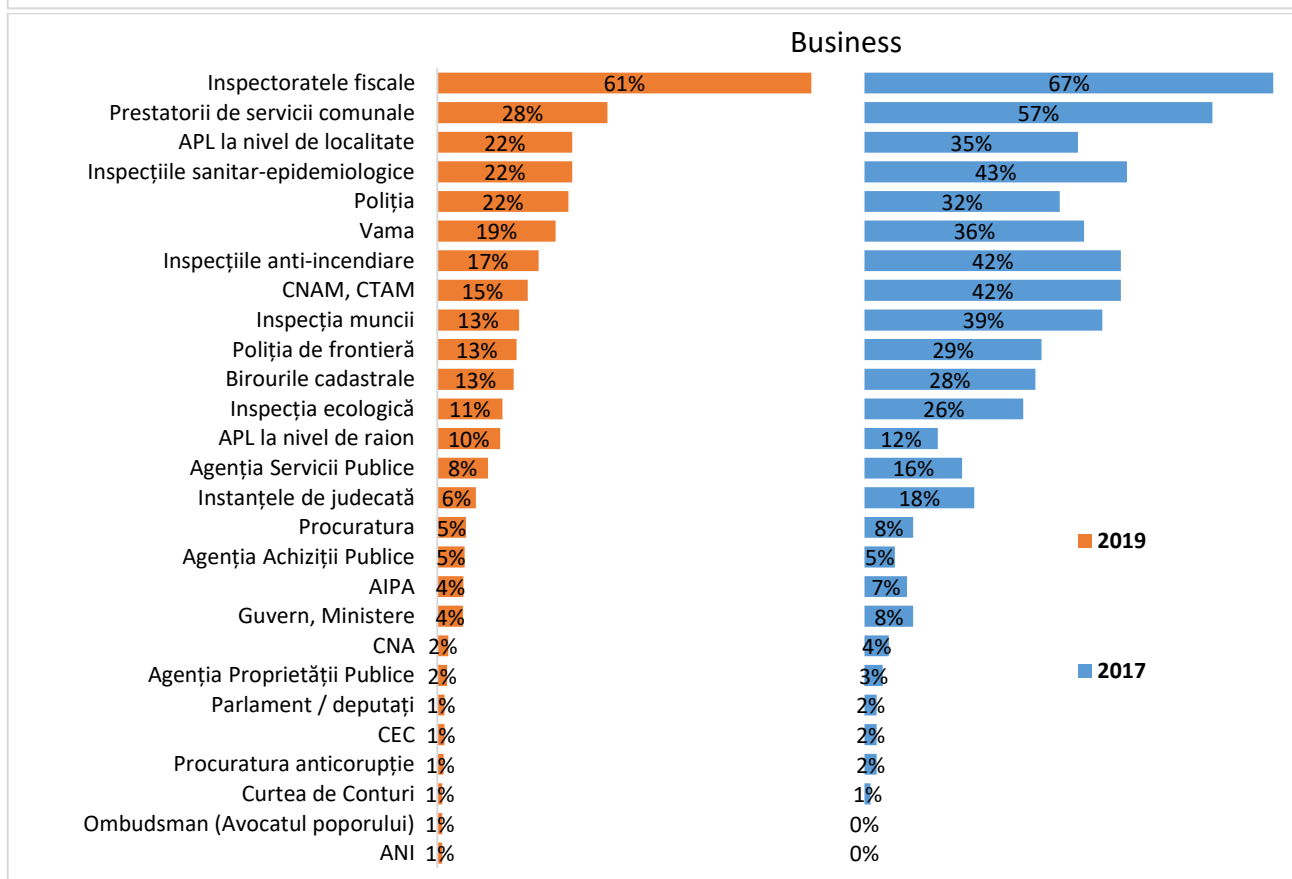
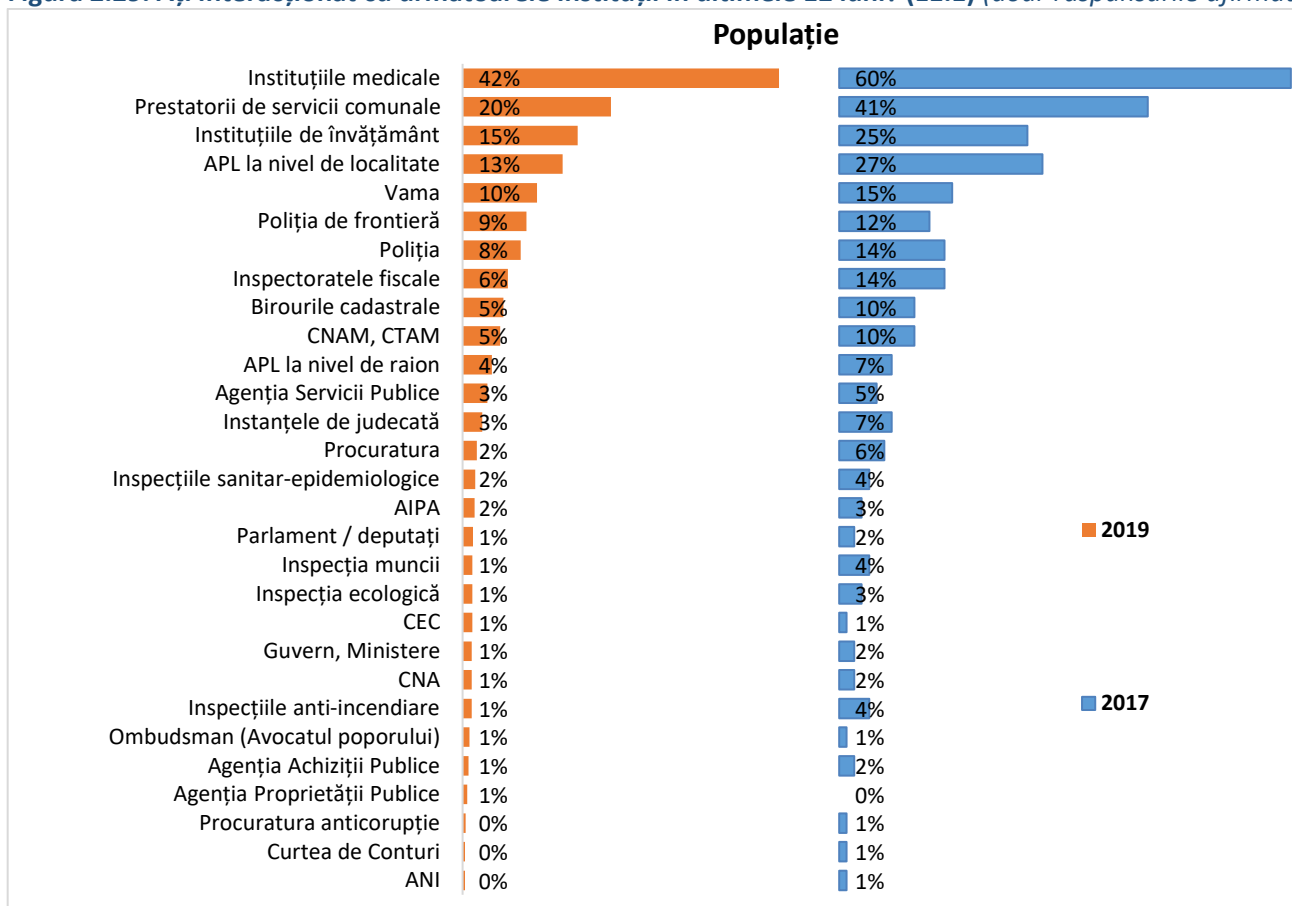
Cercetarea a evaluat și interacțiunea cu diverse instituții publice din RM, atât a populației cât și a agenților economici. Datele denotă că populația a interacționat în măsură mai mică cu instituții publice pe parcursul ultimelor 12 luni, predecesoare studiului. Mai frecvent populația a contactat instituțiile medicale (42% în 2019 și 60% în 2017), prestatorii de servicii comunale (20% în 2019 și 41% în 2017), instituțiile de învățământ (15% în 2019 și 25% în 2017), APL la nivel de localitate (13% în 2019 și 27% în 2017), vama (10% în 2019 și 15% în 2017). Cu celelalte instituții evaluate în ultimele 12 luni predecesoare studiului curent au contactat sub 10% respondenți (Figura 2.26 și Tabelele 55. -58. din anexa 1).

În cazul agenților economici se observă că aceștia au interacționat mai frecvent cu diverse instituții, în raport cu populația generală. Cel mai des interacțiunea acestora a fost cu inspectoratele fiscale (61% în 2019 și 67% în 2017), prestatorii de servicii comunale (28% în 2019 și 57% în 2017), APL la nivel de localitate, Inspecțiile sanitar-epidemiologice, poliția (cîte 22% în 2019 și, respectiv, 35%, 43%, 32% în 2017). Cu celelalte instituții menționate în studiu agenții economici au interacționat în proporție de sub 20% (Figura 2.26 și Tabelele 56. – 59. din anexa 2).

Atât populația cât și majoritatea agenților economici care au interacționat cu diverse instituții prezentate în Figura 2.26 au rămas în mare parte mulțumiți de interacțiunea cu agenții publici din aceste instituții (Figura 2.27).

Frecvența de contactare cu o serie de instituții de stat a scăzut față de 2017 pentru ambele grupuri țintă a studiului. Media procentuală generală de interacțiune cu 29 (categorii) instituții publice a constituit 53% (51% în 2017), cu 52% (48% în 2017) populație și 56% (59% în 2017) business.

Figura 2.29. Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? (E1.1) (doar răspunsurile afirmative)

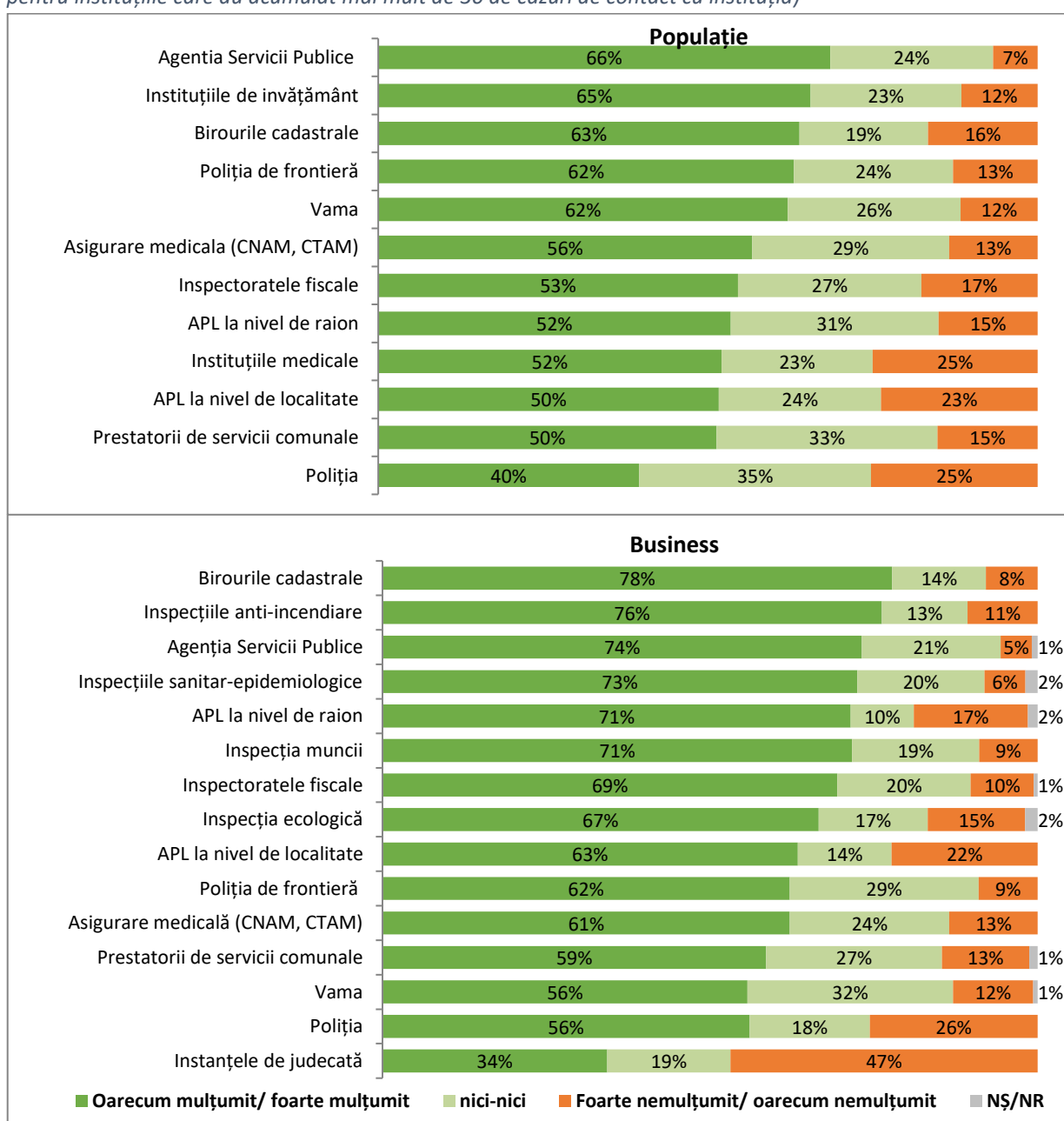

Astfel, în cazul **populației**, cele mai mari ponderi ale răspunsurilor pozitive (oarecum mulțumit/ foarte mulțumit) au cumulat *Agenția Servicii Publice* 66% urmată de *instituțiile de învățământ* cu 65%, *birourile cadastrale* 63%, *poliția de frontieră și vama* cu câte 62%. Cele mai mici ponderi au fost observate pentru *poliție* (40%), *prestatorii de servicii comunale* (50%), *APL la nivel de localitate* (50%), *intituțiile medicale* (52%).

Agenții economici au apreciat pozitiv în ponderi mai pronunțate *birourile cadastrale* cu 78%, *Inspecțiile anti-incendiare* cu 76%, *Agenția Servicii Publice* cu 74%, *Inspecțiile sanitar-epidemiologice* 73%, dar și *APL 2* și *Inspecția muncii* cu câte 71% atare aprecieri. Cele mai mici ponderi au fost înregistrate pentru *Instanțele de judecată* 34%, *poliția și vama* cu câte 56%. Gradul de mulțumire alocat altor instituții a variat între 59% - 71% (Figura 2.27).

Nivelul mediu general de satisfacție a fost estimat cu 3.3 puncte (3.4 în 2017). În cazul populației generale acesta a constituit 3.3 puncte în ambele studii și 3.4 puncte (3.5 în 2017) pentru agenți economici, pe o scală de 5 puncte, unde 1 = Foarte nemulțumit și 5 = Foarte mulțumit.

Figura 2.30. Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? (E1.2), (prezentate datele pentru instituțiile care au acumulat mai mult de 30 de cazuri de contact cu instituția)

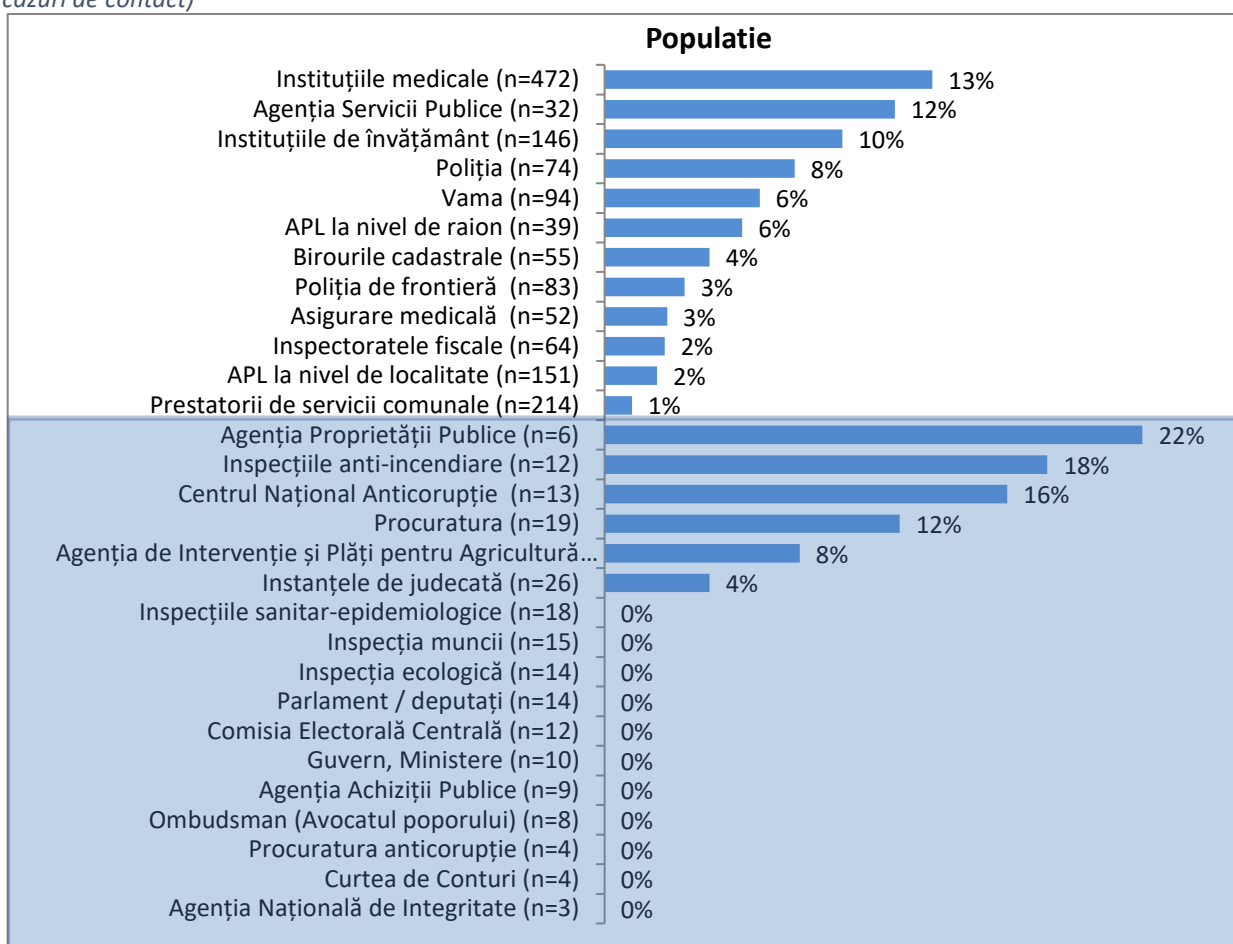
Date privind gradul de mulțumire de interacțiunea cu agenții publici în funcție de profilul socio-demografic și economic al **populației** sunt prezentate în Tabelele 60. -65. în anexa 1, al agenților economici – în Tabelele 61. – 68. în anexa 2.

Ponderi relativ mici ale respondenților au realizat plăți neformale la interacțiunea cu instituțiile publice. Astfel, atare plăți neformale în decursul unui an predecesor studiului au făcut circa 7% (11,3% în 2017) din populația generală și 4,7% (3,6% în 2017) agenți economici, iar media generală pe ambele sub-eșantioane a constituit 6,3% (8,9% în 2017).

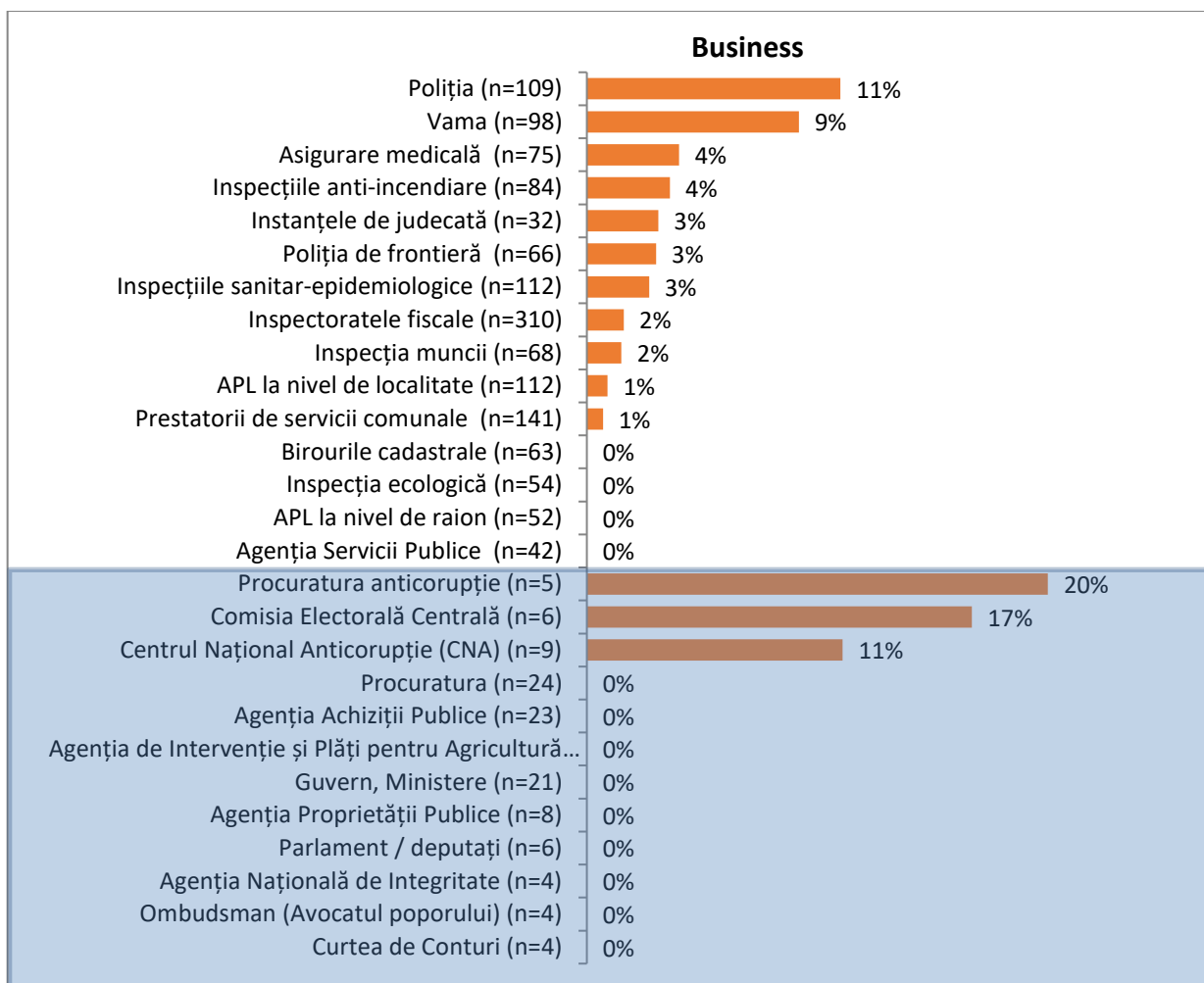
De menționat că populația a oferit plățile respective în special la accesarea instituțiilor publice precum: instituțiile medicale 13%, Agenția Servicii Publice 12%, instituțiile de învățământ 10%, poliția 8%, vama și APL raional câte 6%. Alte instituții au fost menționate de ponderi sub 16% respondenți ai studiului.

În cazul agenților economici circa 11% au plătit neoficial la poliție, 9% în vamă, câte circa 4% la asigurare medicală și inspecțiilor anti-incendiere. Celorlalte instituții le-au fost oferite plăți neformale de ponderi sub 4% ale reprezentanților business-ului (Figura 2.28). Pentru informații mai detaliate a se vedea Tabelele 66. - 69. în anexa 1 (populație) și Tabelele 69. – 73. (business).

Figura 2.31. Ați plătit bani neoficial în ultimele 12 luni? (E1.3) (doar răspunsurile afirmative și cu peste 30 cazuri de contact)²

² Pentru instituțiile plasate în partea de jos a diagramei (hașurat) nu pot fi trase concluzii în baza datelor studiului din cauza numărului mic de răspunsuri (respondenți care au contactat cu instituția respectivă, cărora li s-a adresat întrebarea cu privire la plățile neoficiale).

Valorile plăților neformale în formă de bani au variat între 50 lei și 20000 lei atât în cazul agenților economici (Tabelul 74. în anexa 2) cât și a populației (Tabelul 70. în anexa 1). În 2017 sumele au variat între 100 lei și 500 000 lei în cazul agenților economici și între 50 lei și 8 000 lei în cazul populației generale.

În cazul populației cele mai mari sume, dar și cel mai mare număr de răspunsuri afirmative au fost observate pentru instituțiile medicale, în cazul agenților economici cele mai mari sume au fost indicate pentru instanțele de judecată și CNA, cele mai multe cazuri – pentru poliție.

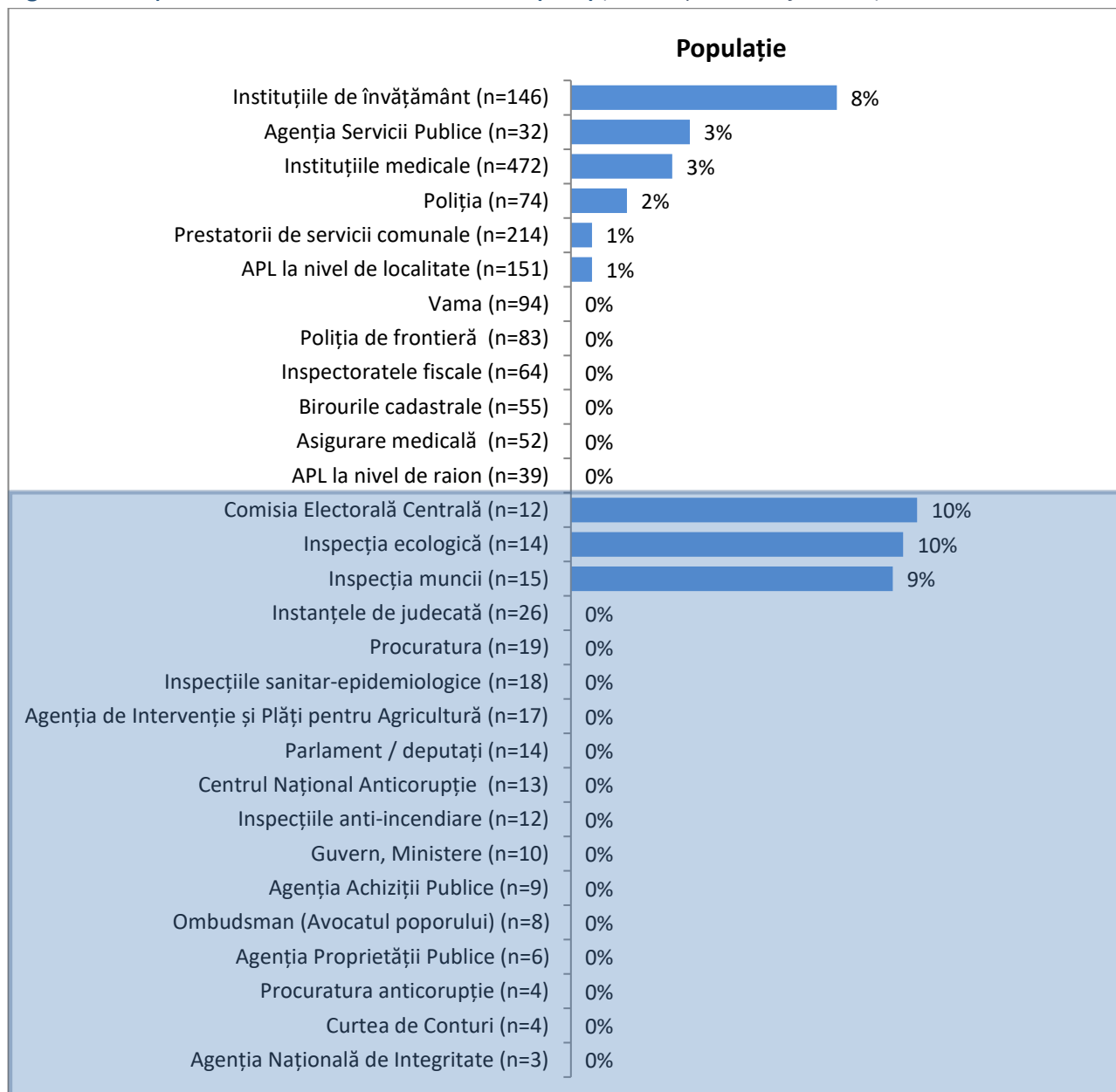
Frecvența mitei în bani, în decursul unui an, în medie pentru o persoană care a oferit mită este în medie de 4,8 ori (4,5 în 2017), în cazul populației o persoană a oferit mită în medie pe an de 5,4 ori (3,7 în 2017), în cazul unui agent economic – de 3,5 ori (6,1 în 2017).

Adițional respondenții au fost solicitați să se pronunțe cu referire la faptul dacă au fost oferite cadouri în ultimele 12 luni predecesoare studiului.

Populația a declarat că a oferit mită sub formă de cadouri în instituțiile de învățământ 8%, Agenția Servicii Publice 3%, în instituții medicale 3%, poliția 2%.

Ponderea agenților economici care au oferit cadouri unor instituții este de maximum 4%, iar instituțiile menționate sunt poliția, Instanțele de judecată, Inspecțiile sanitar-epidemiologice, Inspecțiile anti-incendiare, Inspectoratele fiscal, Vama (Figura 2.29). Informații detaliate sunt prezentate în Tabelele 76. – 79. în anexa 1 (populație) și Tabelul 77. (business).

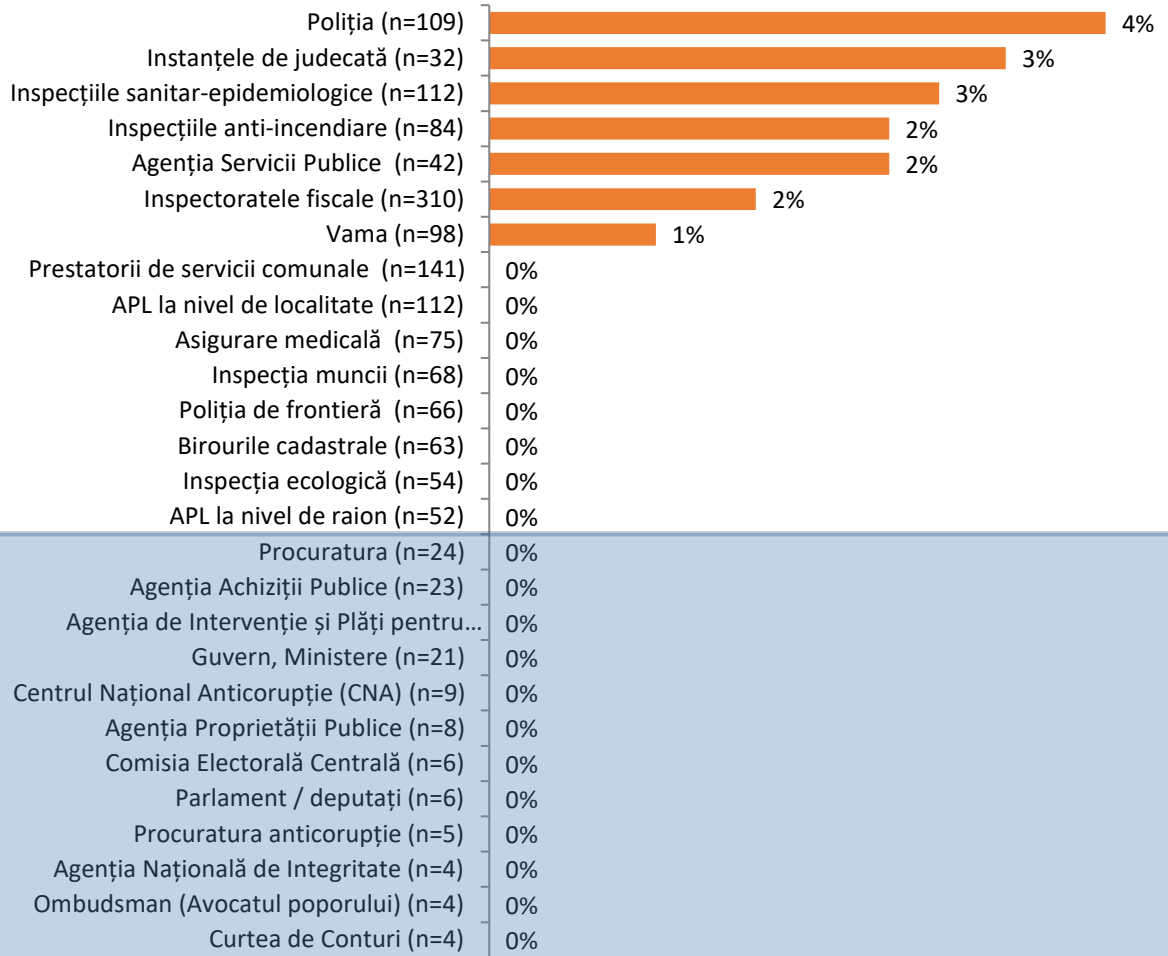
Figura 2.32. Ați oferit cadouri în ultimele 12 luni? (E1.6) (doar răspunsurile afirmative)³

³ Pentru instituțiile plasate în partea de jos a diagramei (hașurat) nu pot fi trase concluzii în baza datelor studiului din cauza numărului mic de răspunsuri (respondenți care au contactat cu instituția respectivă, cărora li s-a adresat întrebarea cu privire la oferirea de cadouri).

Business

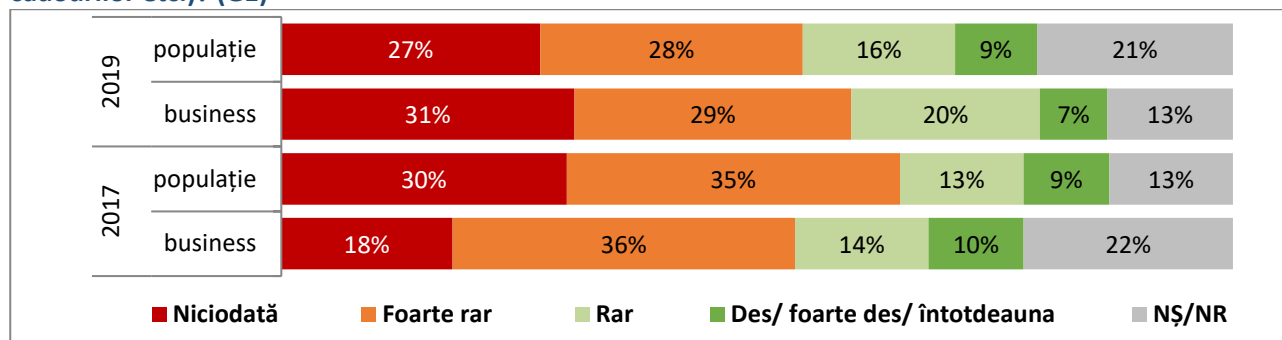

2.6. Descurajarea implicării în acte de corupție

Și în studiul current se păstrează percepția generală a participanților la sondaj precum că agenții publici din Republica Moldova nu sunt, în general, sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.) (Figura 2.30).

Astfel peste 70% populație consideră că agenții publici sunt rar/ foarte rar/ niciodată pedepsiți de către conducători din aceste motive, cu o mică diminuare a răspunsurilor respective în raport cu studiul precedent. În cazul agenților economici ponderea răspunsurilor menționate a crescut cu 12 p.p. (80% în studiul current față de 68% în studiul din 2017). De menționat că în cazul populației ponderi mai pronunțate a răspunsurilor rar/ foarte rar/ niciodată sunt observate printre persoanele care s-au confruntat cu acte de corupție, cu experiență cu plăți neformale, iar printre agenții economici – printre cei din mediul rural, din regiunile Nord și Centru (Figura 2.30 și Tabelul 83., anexa 1, Tabelul 54., anexa 2).

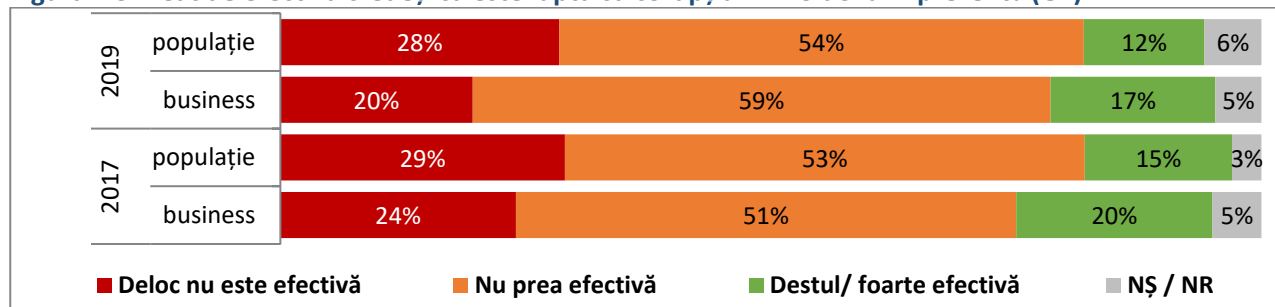
Figura 2.33. Din câte cunoașteți, agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.)? (G1)

Respectiv, ponderea respondenților care consideră că sunt aplicate sancțiuni în raport cu agenții publici pentru lipsa de etică și integritate profesională, exprimată prin răspunsurile ca aceștia sunt sancționați *des/ foarte des/ întotdeauna*, este de 9% în cazul populației în ambele studii și de doar 7% (10% în 2017) în cazul mediului de afaceri (Figura 2.30).

În opinia majorității participanților la sondaj lupta cu corupția în Moldova este inefficientă. Astfel, 82% populație în ambele sondaje și peste 3/4 business (79% în 2019 și 75% în 2017) au menționat că în prezent lupta cu fenomenul corupției *nu este deloc/ nu prea este efectivă* (Figura 2.31). În eșantionul populației ponderi mai pronunțate a acestor răspunsuri au fost observate printre cei cu nivel înalt de educație, din Centru, care s-au confruntat cu acte de corupție, cu experiență cu plăți neformale (Tabelul 84. în anexa 1). În cazul agenților economici răspunsurile respective preponderent sunt printre cei din Centru, care folosesc numerar mai mult de 50%, de asemenea și printre cei care s-au confruntat cu acte de corupție (Tabelul 55. în anexa 2). De menționat, că totodată se observă și o tendință spre diminuare a ponderii celor care consideră lupta cu fenomenul respectiv *destul/ foarte eficientă*, în ambele eșantioane această diminuare a fost de circa 3 p.p.

Figura 2.34. Cât de efectivă credeți că este lupta cu corupția în Moldova în prezent? (G2)

2.7. Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

Percepția generală a participanților la ambele studii se menține aceeași, respondenții consideră că în prezent, în Moldova nu există o preocupare pentru recuperarea bunurilor provenite din acte de corupție, în care au fost/ sunt implicați agenții publici.

Persistă opiniile majorității respondenților ambelor studii, curent și cel realizat în 2017, atât printre populație cât și reprezentanții din business, precum că agenții publici din RM nu sunt, în general, impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (Figura 2.32).

De menționat că ponderile celor care au declarat că recuperarea bunurilor respective nu are loc *niciodată* a crescut în raport cu datele observate în cadrul studiului precedent.

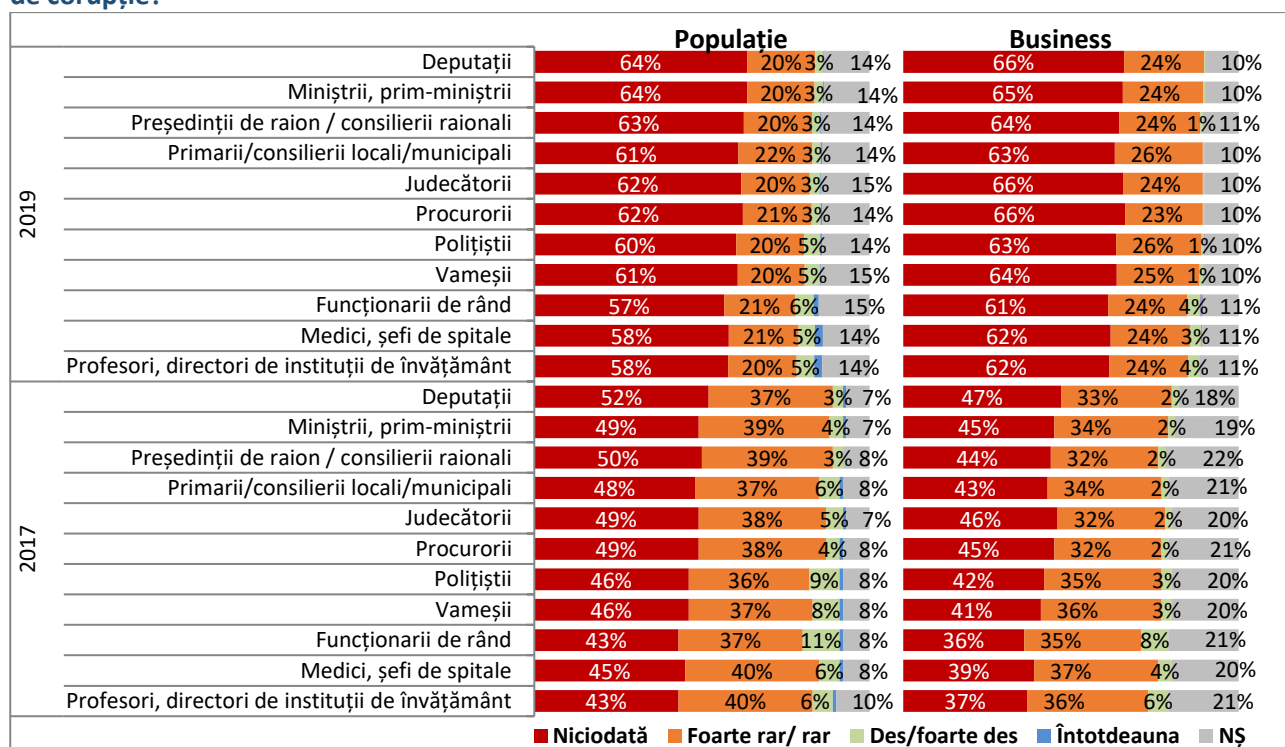
Dacă în studiul realizat în 2017 ponderea atare răspunsuri a variat în cazul *populației* între 43% - 52%, iar ale reprezentanților businessului între 36%-47%, în cazul studiului curent aceste ponderi au variat respectiv 57% - 64% *populație* și 61% - 66% - business. Astfel, s-a înregistrat o creștere semnificativă a opiniilor respective printre respondenții din grupul *populație* cu circa 12-15 puncte procentuale, iar al reprezentanților *businessului* – cu 19-25 p.p., ceea ce denotă asupra gradului de neîncredere în creștere printre populație privind recuperarea bunurilor provenite din activități coruptive și, respectiv, eficiența luptei cu corupția.

Se păstrează aceleași tendințe mai pronunțate privind faptul că recuperarea nu are loc *niciodată* în cazul deputaților, miniștrilor, prim-miniștri, președinți de raioane/ consilieri raionali, în ceea ce ține de subeșantionul *populație*. În cazul agenților economici cele mai mari ponderi a atare răspunsuri sunt observate cu referire la deputați, judecători, procurori, de asemenea aceste grupuri au fost menționate mai pronunțat și în studiul din 2017 (Figura 2.32).

Doar circa 1/5 dintre respondenții grupului *populație* au menționat că agenții publici sunt impuși să restituie bunurile respective *foarte rar/ rar*, printre agenții economici – această pondere este de circa ¼ respondenți.

De menționat că ponderea răspunsurilor cu conotație pozitivă, adică afirmațiile precum că bunurile sunt recuperate, este destul de mică și se plasează sub 6%, iar răspunsurile *întotdeauna* sau nu au fost menționate sau constituie sub 1%.

Figura 2.35. În ce măsură agenții publici din RM sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție?

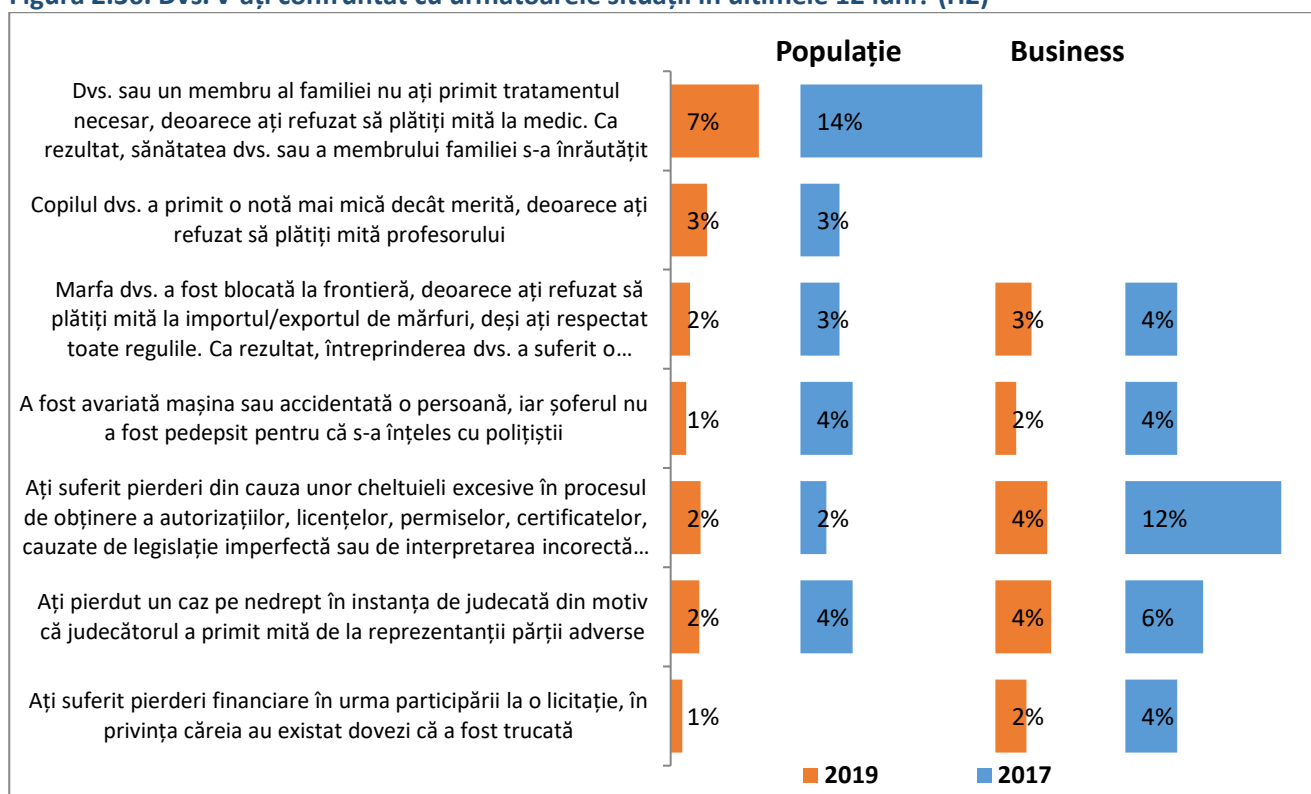
Respondenții au fost solicitați să declare dacă, în decursul ultimelor 12 luni predecesoare studiului, s-au confruntat cu situații care le-ar fi adus anumite prejudicii în diferite aspecte și care au vizat diferite sectoare publice: educație, medicină, vamă, poliție, justiție, finanțe.

Se observă în ambele studii ponderi relativ mici ale populației dar și a reprezentanților mediului de afaceri care au menționat că s-au confruntat cu situații de acest gen (Figura 2.33).

Dintre toate domeniile vizate, se observă că sectorul medical este cel mai des menționat de către populație (adică cele mai multe situații cu prejudicii au rezultat din interacțiunea cu sectorul medical), circa 7% în studiul curent (14% în 2017) din populație nu au primit tratamentul necesar, deoarece au refuzat să plătească mită la medic și, prin urmare, li s-a înrăutățit starea de sănătate.

În cazul agenților economici, cele mai multe cazuri s-au menționat cu referire la procesul de obținere a autorizațiilor, licențelor, permiselor, certificatelor, cauzate de legislație imperfectă sau de interpretarea incorectă a acestora din partea funcționarilor publici 4% (12% în 2017), precum și pierderea unui caz pe nedrept în instanța de judecată din motiv că judecătorul a primit mită de la reprezentanții părții adverse, 4% afirmații (6% în 2017). Alte situații au fost menționate de ponderi de 3% și mai puțin ale răspunsurilor afirmative.

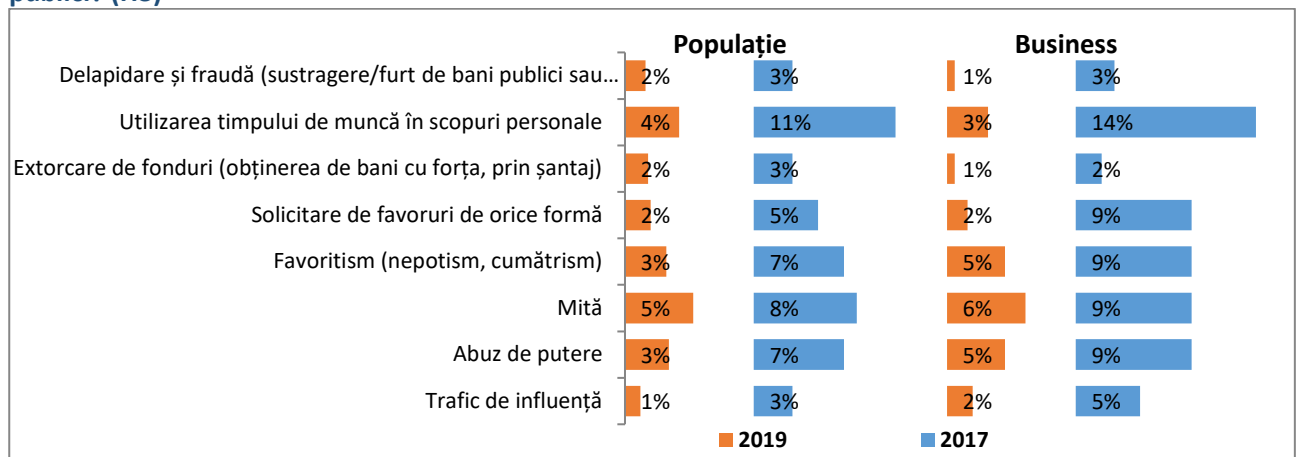
Figura 2.36. Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? (H2)

Majoritatea respondenților care s-au confruntat cu atare cazuri nu au solicitat restituirea prejudiciului preponderent din motivul **că nu a știut că poate să fie restituit ori pentru că nu cred că ar fi fost restituit prejudiciul dacă ar fi solicitat**. În cazuri unitare prejudiciul a fost restituit fie benevol, fie în cadrul dosarului penal atât în cazul populației cât și reprezentanții businessului (Tabelul 94. în anexa 1, Tabelul 89. în anexa 2).

Participanții la sondaj au fost solicitați să răspundă la întrebarea dacă pe parcursul ultimelor 12 luni, predecesoare studiului, s-au confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici. Ponderele răspunsurilor oferite de populație și business care s-au confruntat cu oricare din cazurile menționate nu depășește 6% în studiul curent. Se observă că atare cazuri au fost puține, iar în raport cu studiul precedent s-a înregistrat și o diminuare a ponderilor răspunsurilor afirmative pentru toate variantele de răspunsuri (Figura 2.34).

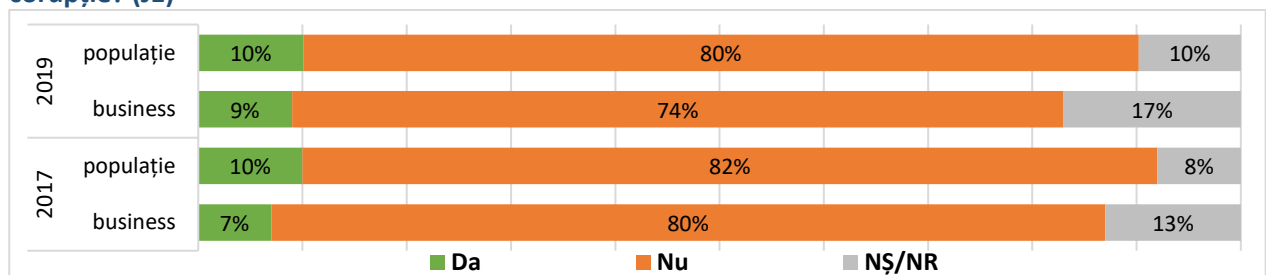
Figura 2.37. În ultimele 12 luni Dvs. personal v-ați confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici? (H3)

2.8. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

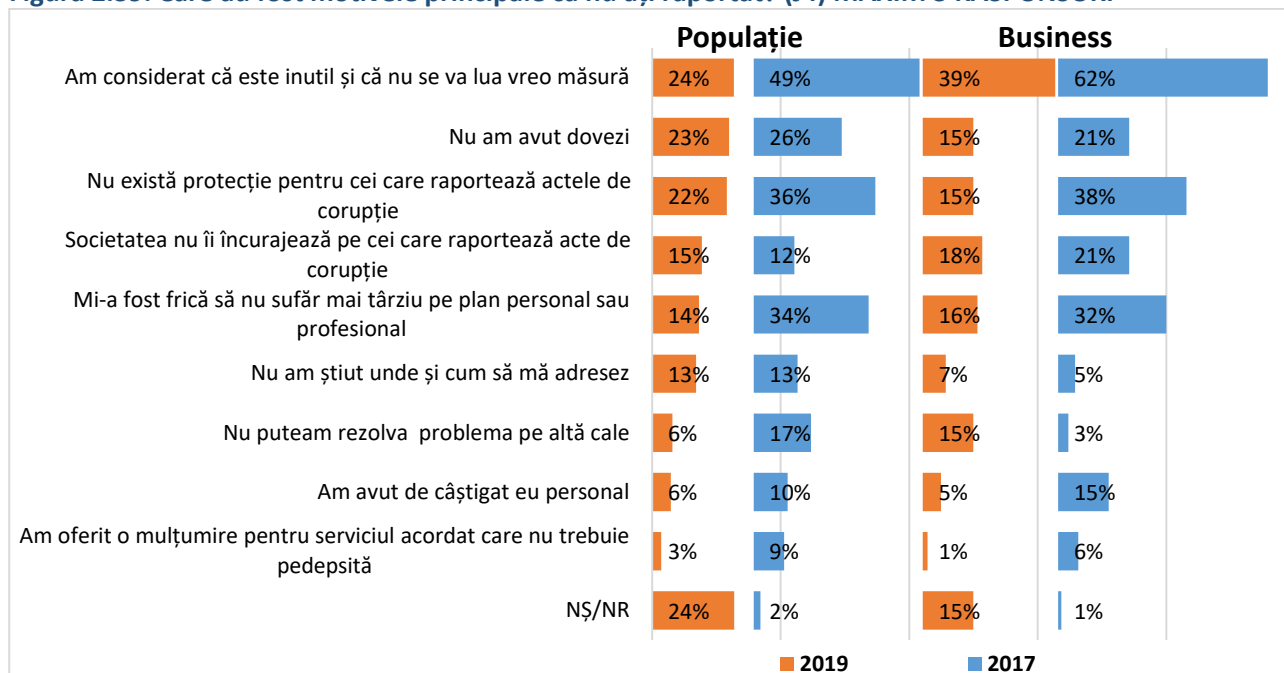
Raportarea actelor de corupție cu care se confruntă în interacțiunea cu agenții publici nu este o practică nici în cazul populației nici a agenților economici. Precum și în studiul precedent, majoritatea respondenților din ambele categorii nu au denunțat actele de corupție cu care s-au confruntat în ultimele 12 luni, predecesoare studiilor realizate (Figura 2.35). Ponderea celor care au raportat este 10% în cazul populației și 9% (7% în 2017) reprezentanții businessului. Dintre cei care au raportat/ depus plângere cu privire la un careva caz de corupție, cele mai multe adresări au fost la poliție (53% populație și 44% agenți economici), CNA (30% persoane fizice și 33% agenți economici) la un funcționar superior (20% persoane fizice și 22% agenți economici). Datele respective nu pot fi redactate drept concluzii din motivul numărului mic de cazuri înregistrate în ambele subșantioane (17 persoane populație - Tabelul 98., 99. în anexa 1 și 9 agenți economici - Tabelul 93., 94. în anexa 2).

Figura 2.38. Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni, ați raportat aceste acte de corupție? (J1)

Motivele principale pentru care atât populația cât și agenții economici nu raportează actele de corupție cu care s-au confruntat în interacțiunea cu agenții publici sunt convingerea că acest lucru este inutil 24% populație și 39% agenții economici (49% populație și 62% agenți economici în studiul din 2017), faptul că nu a avut dovezile necesare 23% populație și 15% agenții economici (26% populație și 21% agenți economici în studiul din 2017), convingerea că nu există mecanisme de protecție pentru cei care sesizează actele de corupție 22% populație și 15% agenții economici (36% populație și 38% agenții economici). De menționat că aproximativ aceleași tendințe se observă precum și în cercetarea din 2017 cu excepția situației când circa 1/3 respondenți din ambele eșantioane în studiul din 2017 au menționat și frica de a nu suferi ulterior pe plan personal sau profesional (34% populație și 32% business) (Figura 2.36, Tabelul 100. în anexa 1 și Tabelul 95. în anexa 2). Femeile mai des decât bărbații nu raportează cazurile de corupție pe motiv că le este frică de urmări (19,7% vs 4,7%), pe când bărbații pe motiv că nu există protecție pentru cei care raportează actele de corupție (36,1% vs 13,1%) în rândul femeilor.

Figura 2.39. Care au fost motivele principale că nu ați raportat? (J4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI

Sub-eșantion: respondenții ce nu au raportat actele de corupție dacă s-ar fi confruntat cu ele:

În 2019 - 137 populație și 74 agenți economici

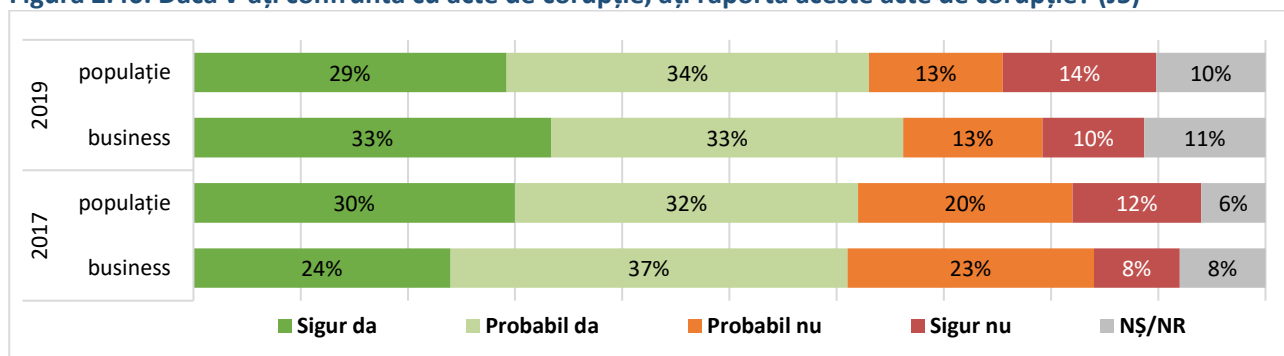
În 2017 - 357 populație și 154 – agenți economici

Majoritatea respondenților s-au arătat deschiși să raporteze cazurile de corupție, în caz că s-ar confrunta cu acestea. Aproximativ 2/3 dintre respondenții ambelor categorii în ambele studii realizate, 63% populație și 66% business (62% populație și 61% business în 2017) au afirmat că, în caz de confruntare cu atare situații, probabil/ sigur vor raporta actele de corupție (Figura 2.37).

În rândul populației generale, mai deschiși să raporteze actele de corupție s-au arătat bărbații, persoane cu vârstele 18-35 ani, din zona Centru, mai puțin dispuși să raporteze s-au arătat a fi respondenții cu experiență în plăți neformale, din Nord, de 60 ani și peste (Tabelul 101. în anexa 1).

În cazul respondenților din business, mai deschiși pentru raportare s-au arătat reprezentanții întreprinderilor medii/ mari, SA, mai puțini ar raporta dintre cei cu vechime de activitate pînă la 3 ani, cu experiență cu plăți neformale.

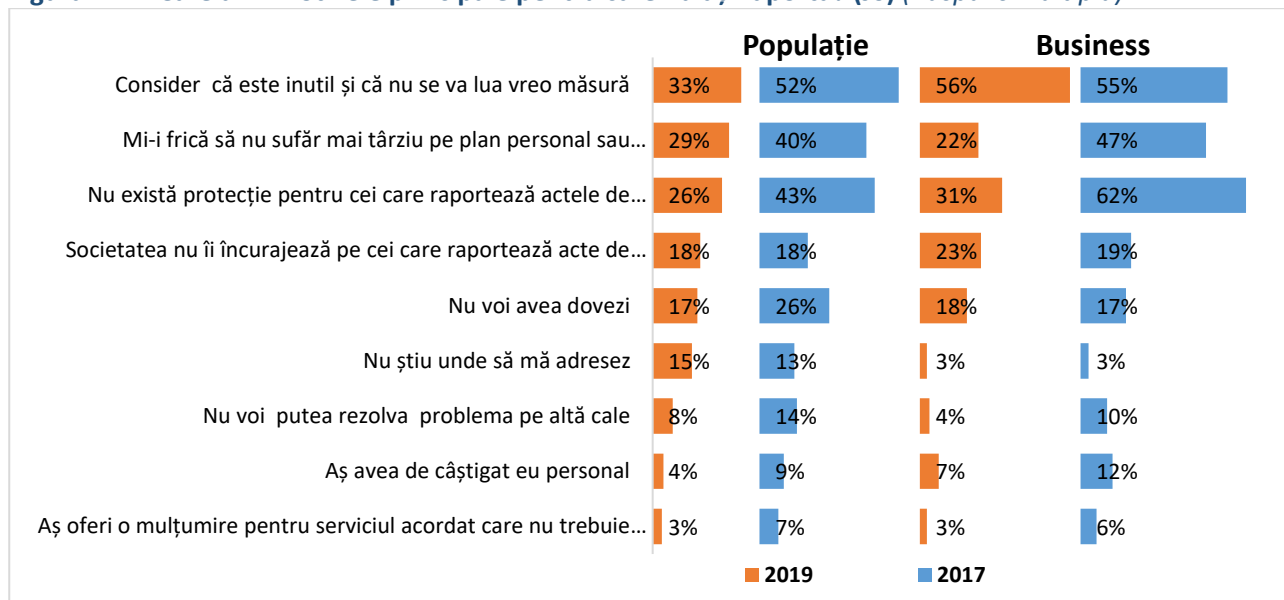
Figura 2.40. Dacă v-ați confrunta cu acte de corupție, ați raporta aceste acte de corupție? (J5)

Majoritatea respondenților în ambele studii au menționat drept motiv principal pentru care nu ar raporta cazurile de corupție faptul că acest lucru este inutil, deoarece nu se vor lua careva măsuri cu 33% afirmații în cazul populației și 52% - business (56% populație, 55% business în 2017). Pe locul doi după ponderea răspunsurilor se plasează frica să nu sufere mai târziu pe plan personal sau profesional cu 29% populație, 40% business (22% populație și 47% business în 2017), urmat de motivul precum că nu există protecție pentru

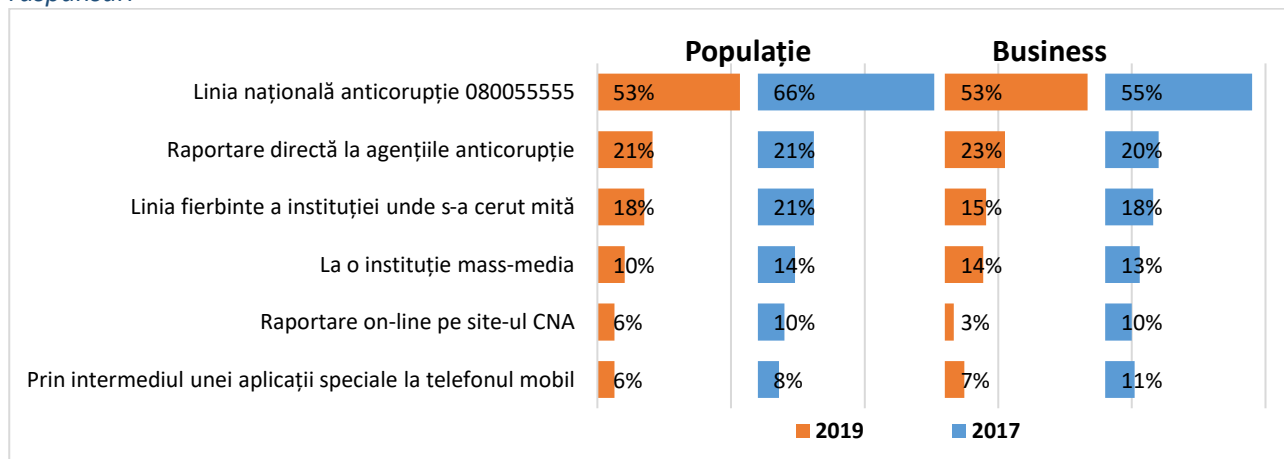
cei care raportează actele de corupție cu circa 26% afirmații printre populație și 43% reprezentanții din business (31% populație și 62% business în 2017) (Figura 2.38, Tabelul 102. în anexa 1 și Tabelul 97. în anexa 2). De menționat că aproape 20% respondenți în ambele studii și subeșantioane nu ar raporta actele de corupție din motivul că acest lucru nu este încurajat de societatea moldovenească.

Figura 2.41. Care ar fi motivele principale pentru care nu ați raporta? (J6) (Răspuns multiplu)

Tendențele privind o eventuală raportare a actelor de corupție este aceeași în ambele studii realizate. Principala metodă de raportare, în caz dacă ar face acest lucru, este considerată linia națională anticorupție. Acest lucru a fost menționat de peste jumătate dintre respondenții din subeșantionul populației, 53% în ambele studii, și circa 66% respondenți din business (55% în 2017). Fiecare aproximativ al cincilea respondent din ambele subeșantioane, în ambele studii, ar raporta direct la agențiile anticorupție și/ sau la linia fierbinte a instituției unde s-a cerut mită. Circa 1 din 10 – la o instituție mass-media (Figura 2.39, Tabelul 103. în anexa 1 și Tabelul 98. în anexa 2).

Figura 2.42. Dacă ați dori să raportați un act de corupție, în ce mod ați prefera să o faceți? (J7) maximum 3 răspunsuri

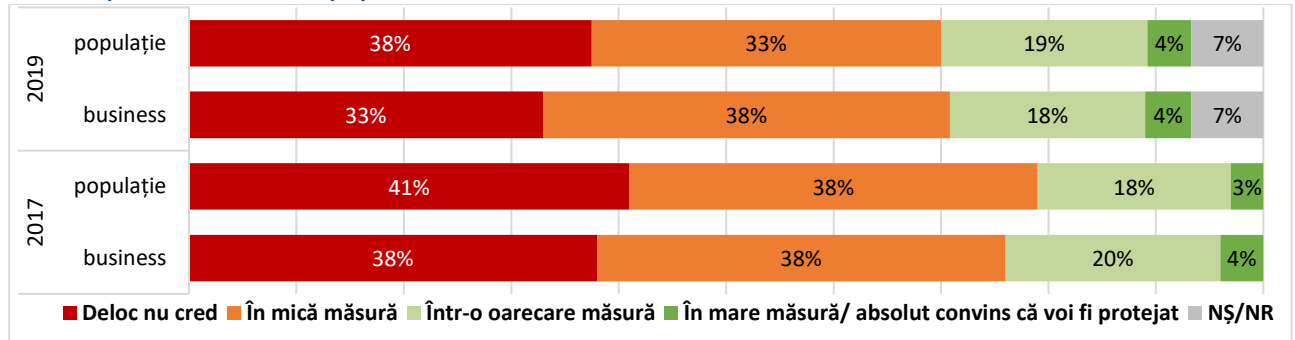

În general respondenții se simt neprotejați în cazul în care ar denunța un act de corupție de pe urma căruia ar fi avut de suferit. Astfel, circa 38% populați și 33% business (41% populație și 38% business în 2017) deloc nu cred că ar fi protejați, încă circa aceleași ponderi cred că ar fi protejați în mică măsură (Figura 2.40). Doar un număr deosebit de mic, circa 4%, s-ar simți protejați în mare măsură sau absolut protejați în aceste situații.

În cazul populației generale, mai puțin protejați se percep cei cu experiență cu plăți neformale, care s-au confruntat cu acte de corupție, din Nord, cu nivel înalt de studii, cu vârsta de 60 ani și peste (Tabelul 104. în anexa 1).

Printre reprezentanții din business se percep ca fiind neprotejați preponderent cei cu experiență cu plăți neformale, care s-au confruntat cu acte de corupție, din sfera comerțului și HoReCa (Tabelul 99. în anexa 2).

Figura 2.43. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (J8)

2.9. Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental

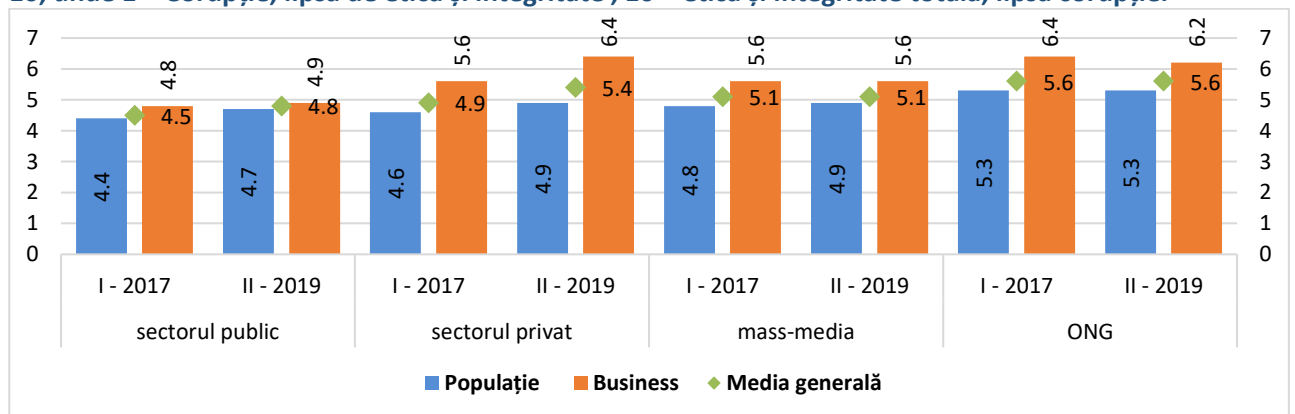
Participanții la sondaj au fost solicitați să aprecieze activitatea diverselor entități din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine), alocînd note pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate; 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției.

Cel mai înalt apreciat din punct de vedere a eticii și integrității sunt ONG-urile, cu cea mai înaltă medie generală a notelor de 5,6 atît în studiul curent cît și în 2017, cea mai joasă medie a fost estimată pentru sectorul public, de circa 4,8 (4,5 în 2017) (Figura 2.41).

Reprezentanții businessului au apreciat mai înalt sectorul privat cu nota 6,4 (5,6 în 2017), precum și ONG-urile cu 6,2 (6,4 în 2017).

Populația a apreciat mai înalt ONG-urile cu nota medie 5,3 în ambele studii realizate, dar și mass-media 4,9 (4,8 în 2017).

Figura 2.44. Cum apreciați din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine) activitatea următoarelor entități? (K1) Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției

Se observă că în studiul curent au fost atribuite note puțin mai înalte în raport cu studiul precedent pentru toate entitățile supuse evaluării, totuși aprecierile rămîn a fi încă destul de modeste privind respectarea regulilor de comportament, a onestității și corectitudinii.

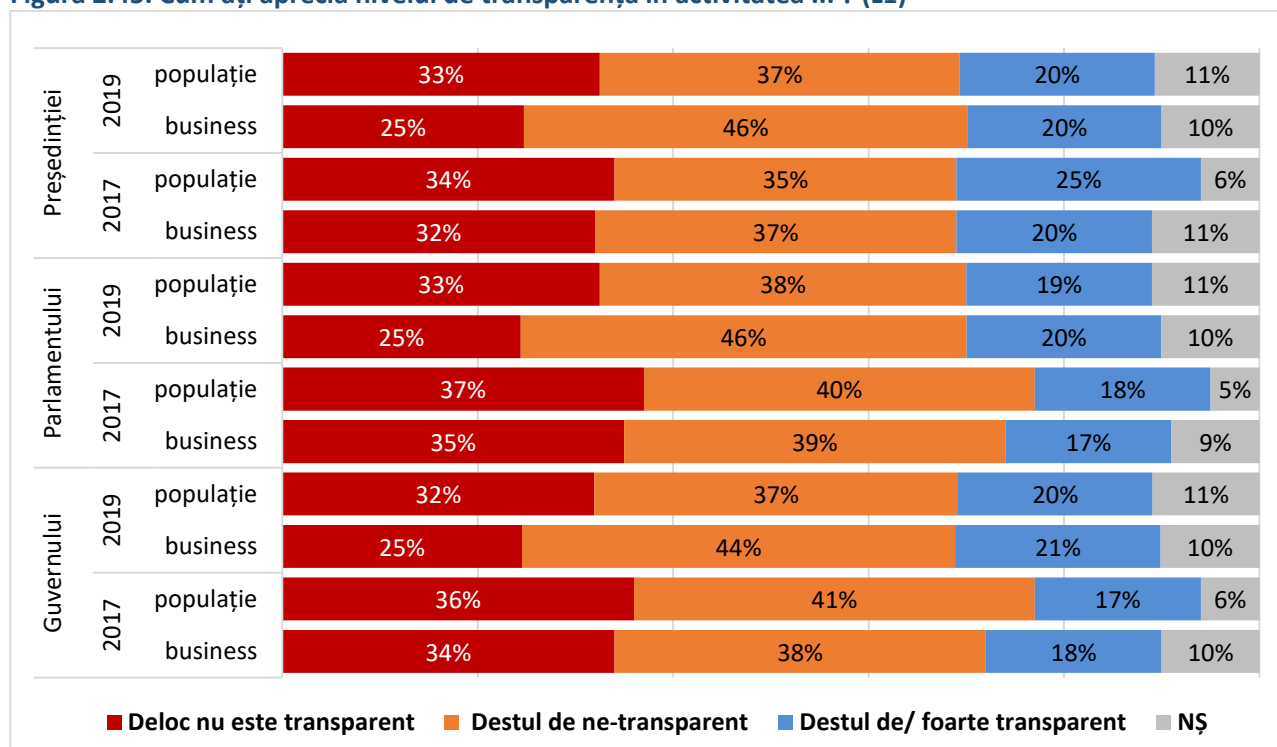

2.10. Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei

Studiile au evaluat și opinia respondenților privind transparența în ceea ce ține de activitatea instituțiilor de vîrf ale statului. Majoritatea celor intervievați consideră că Președinția, Parlamentul și Guvernul nu sunt transparente în activitatea lor. Astfel, aproximativ aceleași tendințe în aprecieri s-au păstrat în studiul curent în raport cu cel din 2017. Lipsa sau nivelul redus de transparență al Președinției a fost menționat de peste 2/3 dintre respondenții ambelor subeșantioane, a Parlamentului și Guvernului – a câte circa 70% (3/4 în 2017) dintre respondenții atât reprezentanți ai businessului cît și populației (Figura 2.42, Tabelele 112. – 113. în anexa 1 și Tabelele 106. – 107. în anexa 2).

Se observă că lipsa totală de transparență în studiul curent în cazul celor trei instituții este menționată de 1/3 reprezentanți ai populației și ¼ din business. Totodată aprecieri cu conotație pozitivă, adică destul de transparent/ foarte transparent au fost alocate pentru toate trei instituții de circa 1/5 respondenți.

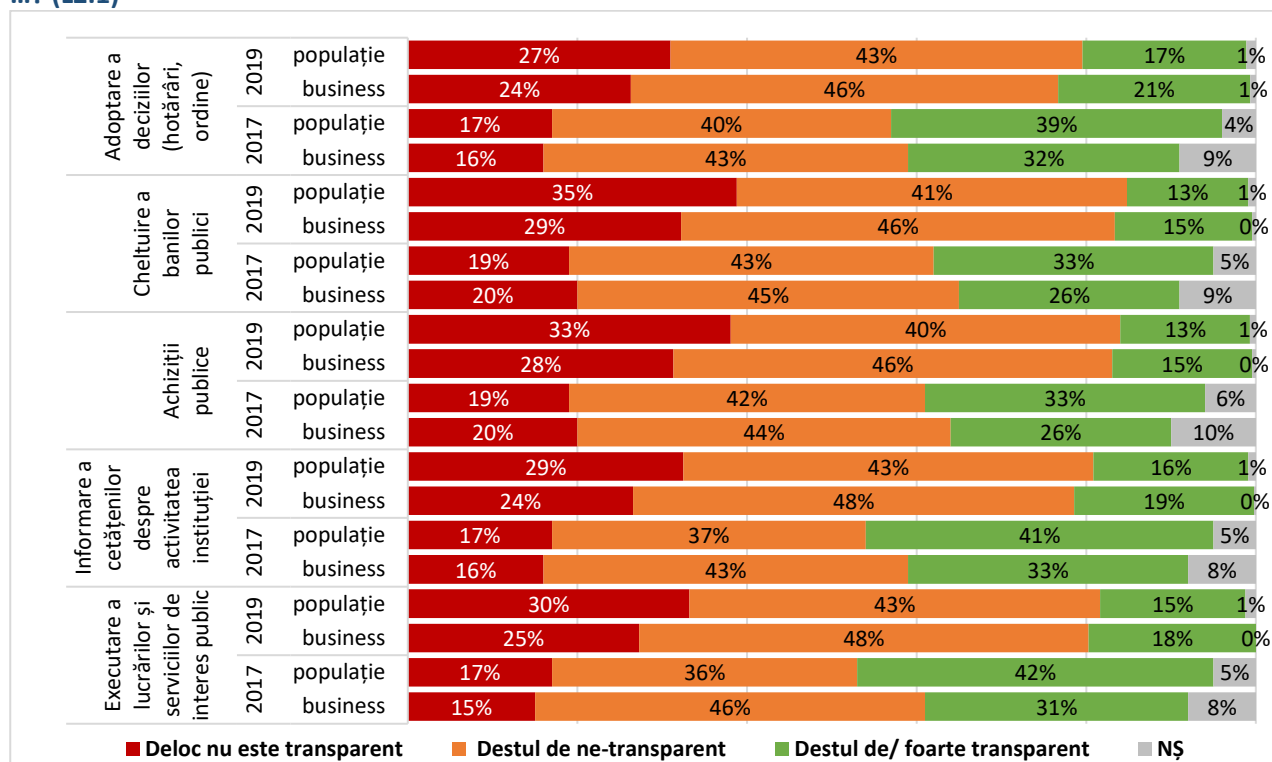
Figura 2.45. Cum ați aprecia nivelul de transparență în activitatea ... ? (L1)

De menționat că ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea puterii executive și legislative drept *Destul de transparent/ Foarte transparent* (Media procentuală în baza a 3 categorii de instituții centrale (Președinție, Parlament și Guvern) este de 20% (19% în 2017).

Gradul de transparență a instituțiilor publice la nivel central în funcție de anumite activități este destul de jos apreciat de respondenții atât din business cît și populație. Astfel ponderea respondenților care a apreciat activitățile respective ca fiind deloc transparente/ destul de netransparente în studiul curent este inclusă în limitele 70%-75% cu o creștere substanțială în raport cu 53%-65%, înregistrate în 2017 (Figura 2.43). Mai transparente sunt considerate activitățile ce țin de adoptarea deciziilor cu 17% aprecieri pozitive alocate de populație și 21% – business (39% populație și 32% business în 2017).

Figura 2.46. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (L2.1)

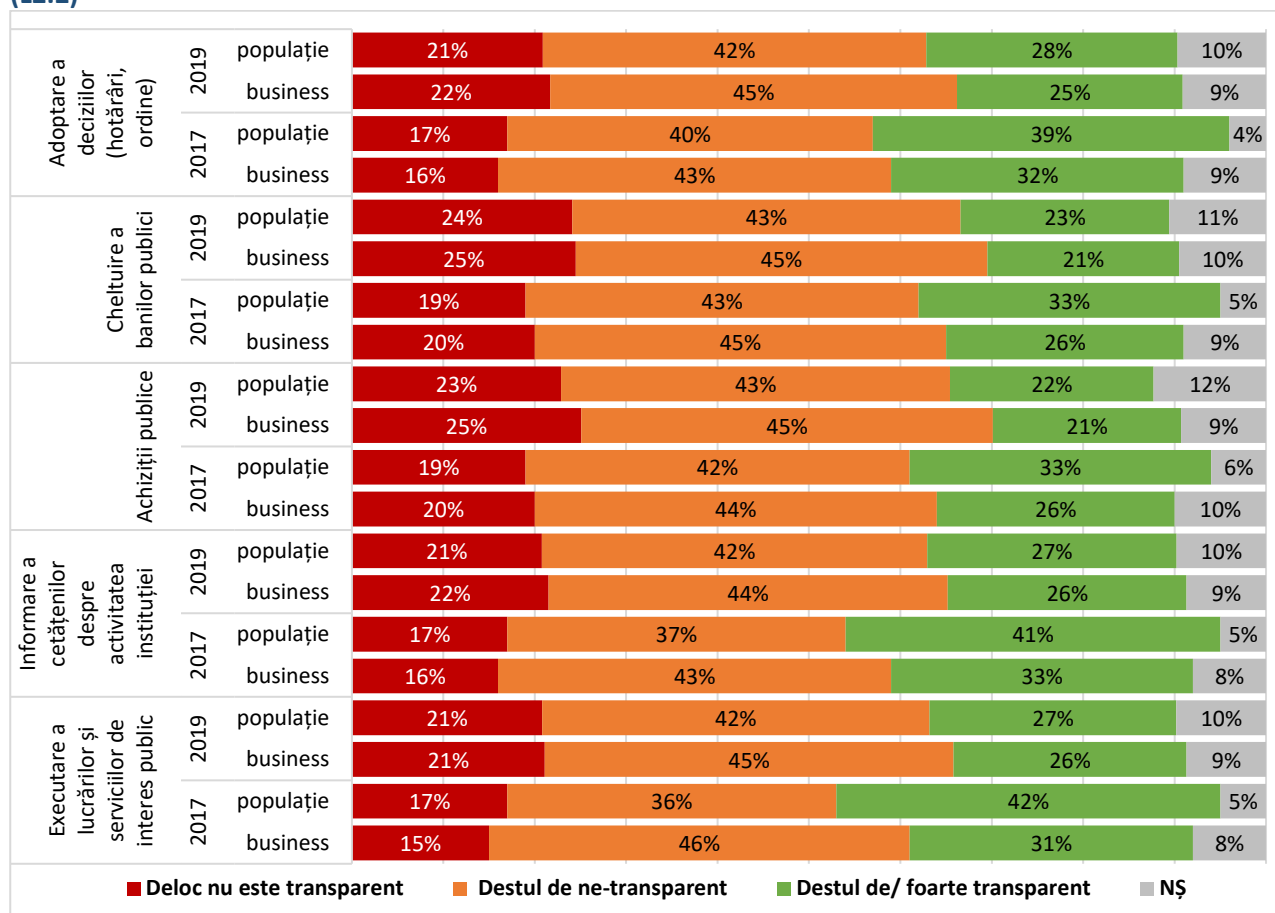
Aprecierile gradului de transparență în funcție de profilul respondenților sunt prezentate cu referire la populație în Tabelele 113. – 115. în anexa 1, cu referire la agenții economici – în Tabelele 108. -110. în anexa 2.

Astfel, ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel central drept *Destul de transparent/ Foarte transparent*, exprimat prin media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public) este de 16% (18% în 2017).

Și în cazul evaluării gradului de transparență în activitatea instituțiilor publice locale se observă percepțiile preponderent negative. Ponderi mai mari ale aprecierilor negative sunt observate printre agenții economici în raport cu populația. În ponderi mai mari lipsa de transparență este menționată în cheltuirea banilor publici și achizițiile publice cu 70% agenți economici (în 2017 respectiv 65% și 64%), 67% și 66% populație (în 2017 62% și 61%, respectiv) (Figura 2.44).

Astfel, gradul de transparență pentru instituțiile publice la nivel local, în cadrul studiului curent, cu referire la activitățile evaluate variază între 21%-28% în raport cu 26%-42% în studiul din 2017, ceea ce denotă o reducere a percepției pozitive în acest sens.

Figura 2.47. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local în procesul de ...? (L2.2)

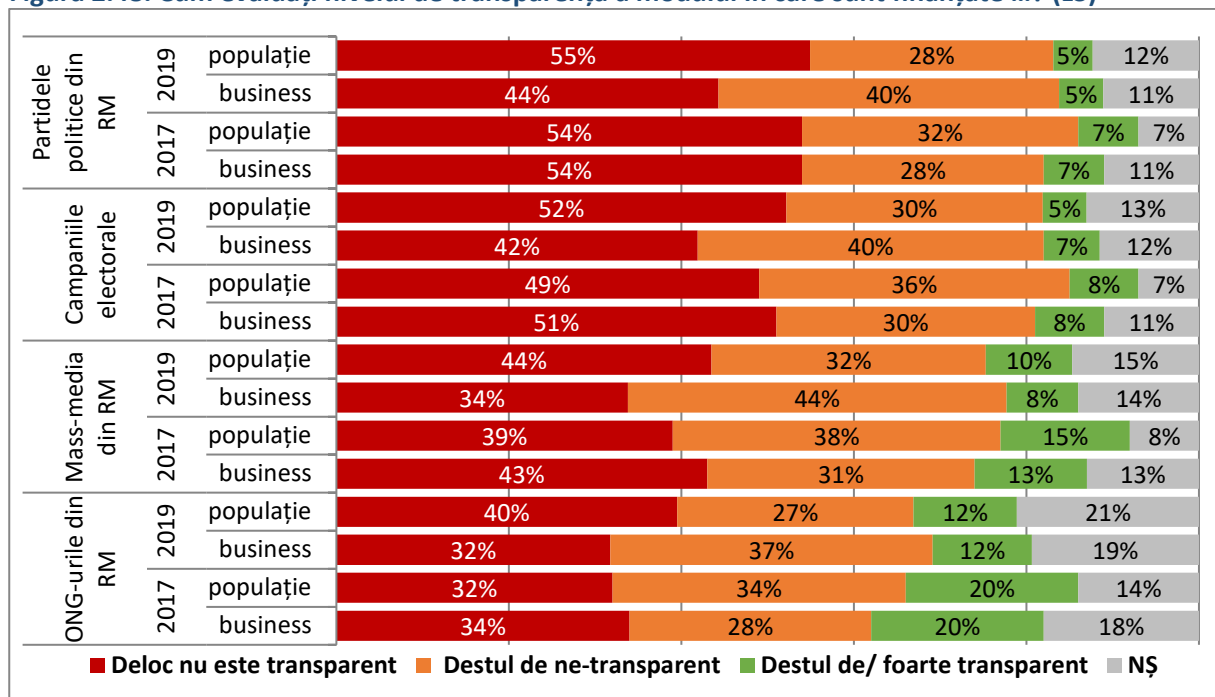

De menționat, că indicatorul agregat exprimat prin ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel local drept *Destul de transparent/ Foarte transparent*, exprimat prin media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public) este de 25% (36% în 2017), acesta fiind mai mare în comparație cu aprecierile pozitive în raport cu instituțiile la nivel central.

Aprecierile gradului de transparență al instituțiilor publice de nivel local în funcție de profilul respondenților sunt prezentate cu referire la populație în Tabelele 116. – 118. în anexa 1, cu referire la agenții economici – în Tabelele 111, - 113. în anexa 2.

Și gradul de transparență a modului în care sunt finanțate partidele politice, campaniile electorale, mass-media, ONG-urile de asemenea preponderent este negativ (răspunsurile "deloc nu este transparent / destul de netransparent"). Astfel, mai puțin transparență este considerată finanțarea partidelor politice dar care înregistrează o mică tendință spre diminuare a ponderii răspunsurilor menționate ("deloc nu este transparent/ destul de netransparent"), cu 83% populație și 84% business (86% populație și 82% business în 2017), precum și finanțarea campaniilor electorale cu 82% atare răspunsuri în ambele subșantioane (85% populație și 81% business în 2017). Acestea sunt urmate de mass-media cu 75% populație și 78% business afirmații privind netransparența finanțării acestora (77% populație și 74% business în 2017) și ONG cu 67% populație și 69% business (66% populație și 62% business în 2017) (Figura 2.45).

Figura 2.48. Cum evaluați nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate ...? (L3)

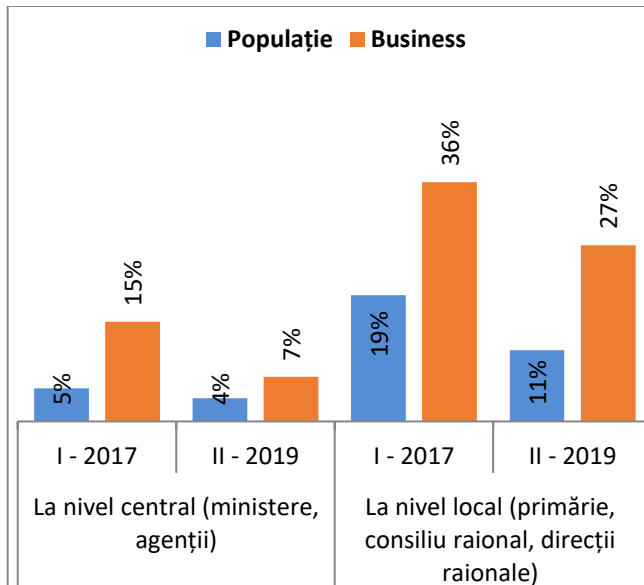
Un alt aspect cu referire la transparență se referă la măsura în care instituțiile publice răspund solicitărilor de informații din partea populației și agenților economici. În general, la nivel local sunt solicitate mai multe informații decât la nivel central, iar solicitările parvenite de la agenții economici sunt mai mult decât duble în raport cu solicitările populației, aceasta se observă în ambele studii realizate. Cumulativ, ponderea solicitărilor de informații de la servicii publice centrale și locale din subeșantionul populației este de 15% (24% în 2017), a solicitărilor reprezentanților din business este de 34% (51% în 2017) (Figura 2.46).

Majoritatea celor care au solicitat informații au primit răspuns de la autoritățile publice centrale și locale, iar ponderea răspunsurilor primite de populație este mai mică în raport cu ponderea răspunsurilor oferite agenților publici. De la nivel central răspunsuri au primit 74% populație și 85% agenți economici (75% populație și 95% agenți economici în 2017), de la nivel local 76% populație și 87% agenți economici (87% populație și 94% agenți economici în 2017) (Figura 2.47).

În cazul populației mai frecvent au primit răspunsuri de la nivel central respondenții de 18-35 ani, cu nivel înalt de studii, din Chișinău, iar de la nivel local respondenții cu nivel înalt de studii, din mediul rural, din Centru, cu nivel înalt al veniturilor, cu experiență în plăți neformale (Tabelul 122. în anexa 1).

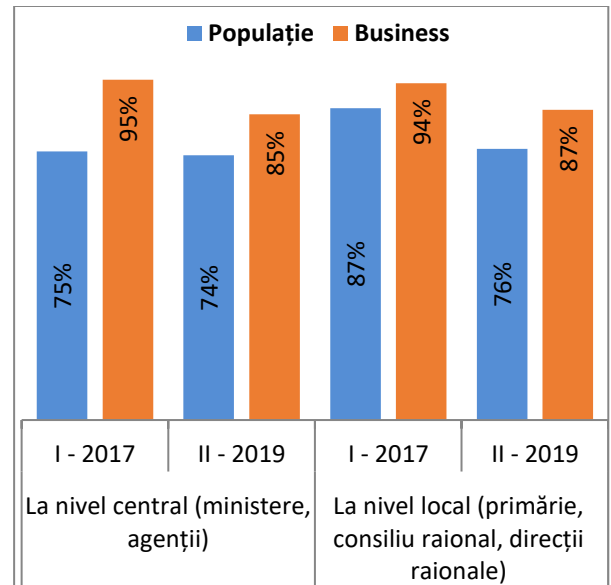
În cazul agenților economici ponderi mai pronunțate ale răspunsurilor la solicitări de informații de la nivel central au fost primite de cei din Sud, din întreprinderi medii/ mari, cu forma de organizare SA, sfera de activitate HoReCa, cu experiență de activitate de peste 10 ani. De la nivel local preponderent răspunsuri au primit reprezentanții businessului de la Nord, din construcții&transport, sfera de activitate HoReCa, care activează doar prin transfer (Tabelul 117. în anexa 2).

Figura 2.49. În ultimele 12 luni ați solicitat vreo informație de la instituții publice? (L4) (Doar răspunsurile afirmative)

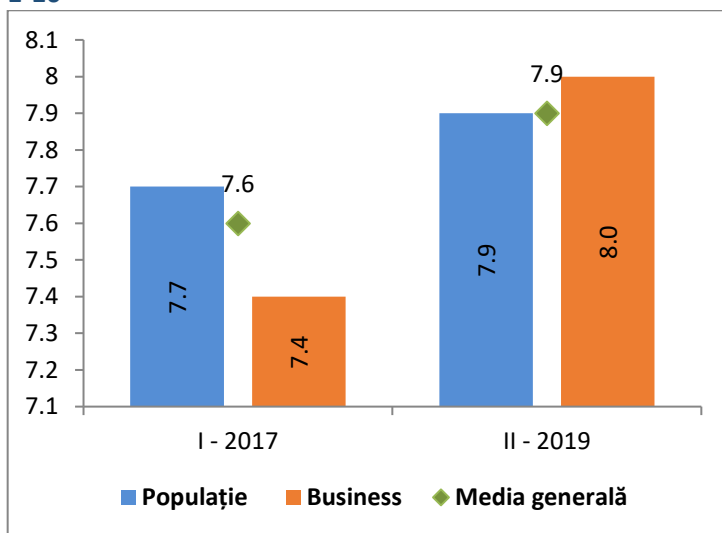
Figura 2.50. Dacă ați solicitat informație, ați primit răspuns? (L5) (Doar răspunsurile afirmative)

Sub-eșantion: respondenții care solicitat informație

Cumulativ (populație și agenți economici) de la nivel central au solicitat informație 5% respondenți (8% în 2017) din care au primit răspuns 77% (81% în 2017).

Figura 2.51. Nivelul de satisfacție al respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central sau local în ultimele 12 luni și au primit răspuns. Media notelor 1-10

Gradul de satisfacție a respondenților de răspunsul primit de la instituțiile publice la nivel central sau local în ultimele 12 luni, măsurat pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc satisfăcut, 10 = foarte satisfăcut este relativ înalt, depășind în ambele subeșantioane 7 puncte.

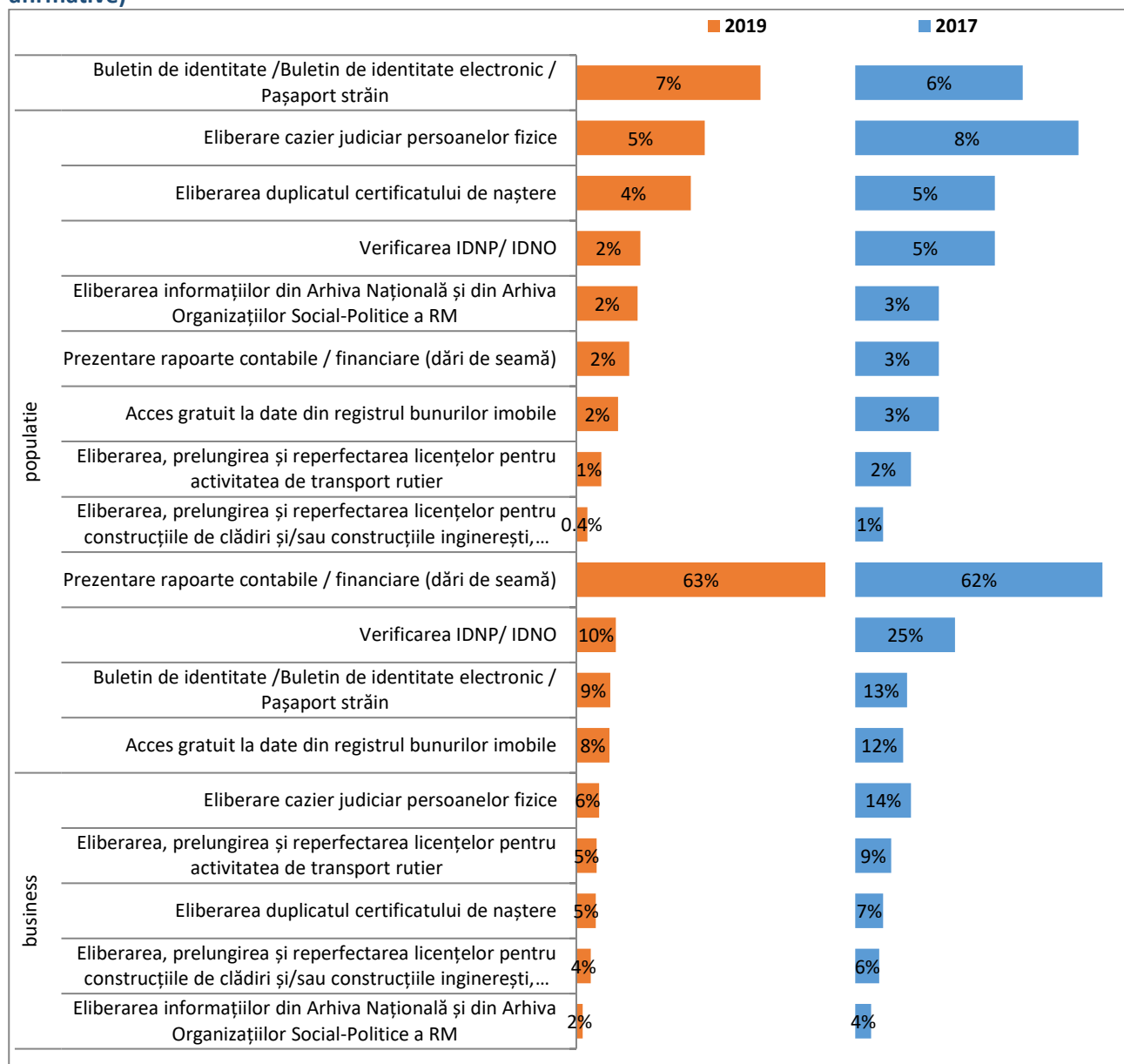
Se observă și o tendință de creștere a satisfacției respondenților de răspunsurile privind informația solicitată. Media notelor oferite de populație este de 7,9 (7,7 în 2017), de agenții economici 8,0 (7,4 în 2017), cu media generală pe ambele subeșantioane de 7,9 în 2019 și 7,6 în 2017 (Figura 2.48).

Aprecieri ale gradului de satisfacție în formă procentuală în funcție de notele oferite și grupuri socio-demografice ale respondenților sunt prezentate cu referire

la populație în tabelele 123-125, anexa 1, iar cu referire la agenții economici – în tabelele 118. – 120., anexa 2.

Respondenții au fost solicitați să declare tipul de servicii publice electronice, utilizate în ultimele 12 luni, predecesoare studiilor realizate (curent și în 2017). Printre populație circa 7% au solicitat acte (Buletin de identitate/ Buletin de identitate electronic/ Pașaport străin) (6% în 2017), 5% - cazier juridic (8% în 2017), 4% - dublicat al certificatului de naștere (8% în 2017). În cazul agenților economici circa 63% (62% în 2017) - rapoarte contabile/ financiare (dări de seamă), 10% (25% în 2017) au solicitat verificarea IDNP/ IDNO, 9% (13% în 2017) – acte de identitate (Figura 2.49).

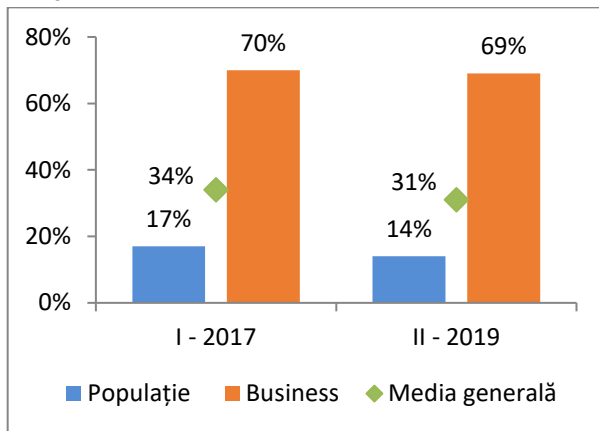
Figura 2.52. Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? (L7) (Doar răspunsurile afirmative)

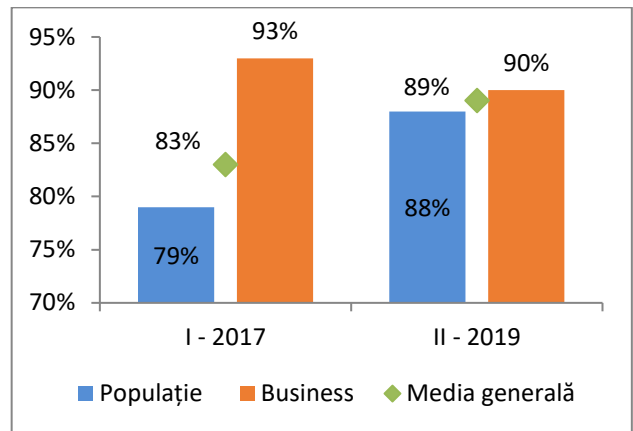
Se observă că în total 31% respondenți (34% în 2017) au utilizat cel puțin un serviciu electronic, în subeșantionul populație 14% (17% în 2017), printre agenții economici 69% (70% în 2017) (Figura 2.50).

Gradul de satisfacție de serviciile publice electronice, măsurat prin răspunsurile *Destul de mulțumit/ Foarte mulțumit*, este relativ înalt, iar media generală constituie 89% în studiul curent cu o creștere în raport cu studiul precedent (83% în 2017). Printre populație gradul de satisfacție este de circa 88% (79% în 2017), printre agenții economici 90% (93% în 2017), astfel respondenții din business s-au arătat a fi mai satisfăcuți în comparație cu populația generală de serviciile electronice accesate (Figura 2.51).

Figura 2.53. Ponderea respondenților care au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni

Figura 2.54. Ponderea respondenților mulțumiți (Destul de mulțumit/ Foarte mulțumit) de serviciile publice electronice

2.11. Educarea societății

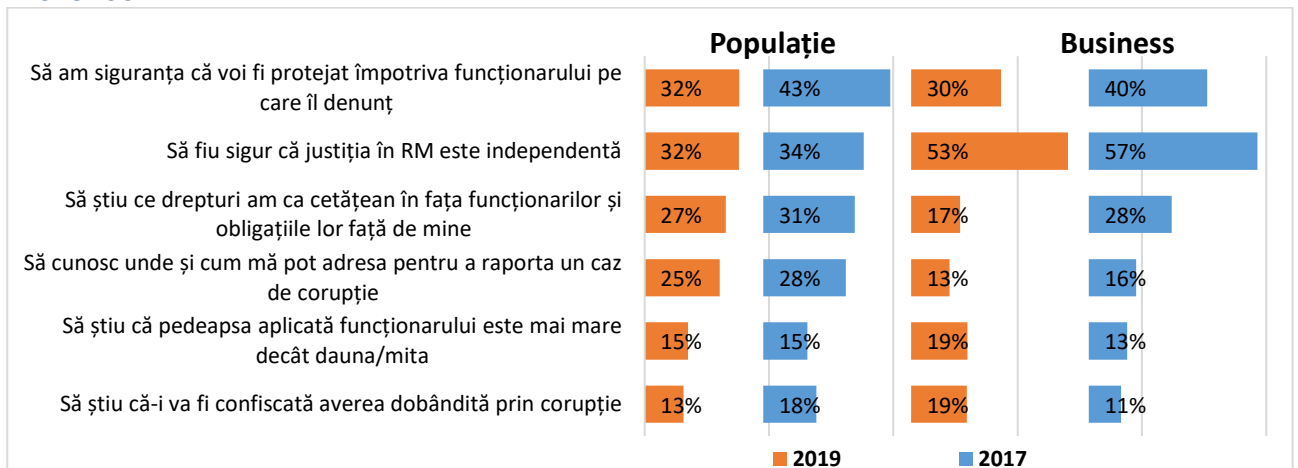
Educarea societății pentru a se implica în acțiuni de diminuare a corupției este de o importanță majoră, iar această solicită promovarea în rândul populației a astfel de elemente precum cunoașterea drepturilor și obligațiilor atît proprii cît și a funcționarilor de stat, a mecanismelor de sesizare și combatere a fenomenului, precum și a corectitudinii instituțiilor implicate.

Atît populația cît și agenții economici s-ar putea determina să se implice în acțiuni de diminuare a corupției în primul rînd dacă ar avea siguranța că vor fi protejați împotriva funcționarului pe care îl denunță, cu 32% afirmării populație și 43% agenți economici (30% populație și 40% agenți economici în 2017).

Un alt factor ar fi siguranța că justiția în RM este independent relatat de 32% populație și 34% business (34% populație și 57% business în 2017), cunoștințe despre ce drepturi are un cetățean în fața funcționarilor și care sunt obligațiile acestora față de cetățeni cu 27% mențiuni de la populație și 31% business (31% populație și 28% business în 2017), a cunoaște unde și cum se poate adresa pentru a raporta un caz de corupție cu 25% populație și 38% business răspunsuri afirmative (28% populație și 16% business în 2017).

Alte opțiuni au cumulat sub 20% afirmații din partea respondenților (Figura 2.52, Tabelul 130. în anexa 1 și Tabelul 125. în anexa 2)

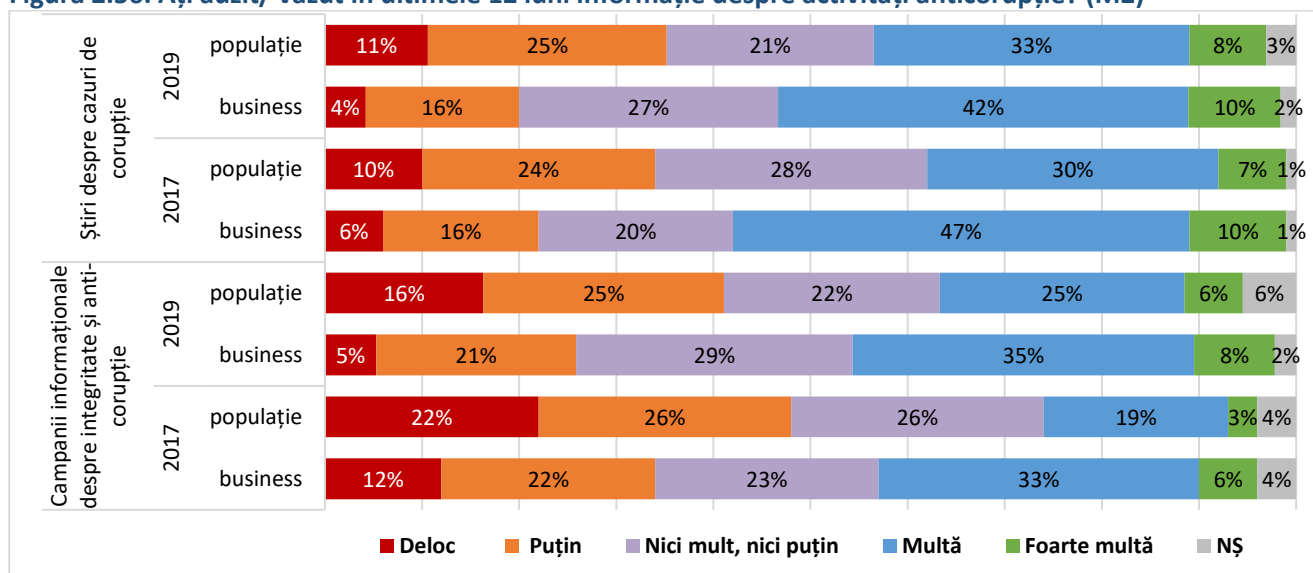
Figura 2.55. Ce v-ar putea determina să vă implicați în acțiuni de diminuare a corupției? (M1) MAXIM 2 RĂSPUNSURI

Un aspect important în educarea societății ține în special de gradul de informare despre activitățile anticorupție realizate în acest context.

Majoritatea participanților la sondaj au auzit informații despre activități anticorupție pe parcursul ultimelor 12 luni, mai frecvent știri despre cazuri de corupție, decât campanii informaționale despre integritate și anticorupție. Astfel circa 40% populație și 52% business (37% populație și 57% business în 2017) au menționat că au auzit multă/ foarte multă informație despre cazuri de corupție la știri, iar circa 31% populație și 44% business (22% populație și 39% business în 2017) au auzit / văzut campanii informaționale despre integritate și anticorupție (Figura 2.53, Tabelul 131. în anexa 1 și Tabelul 126. în anexa 2).

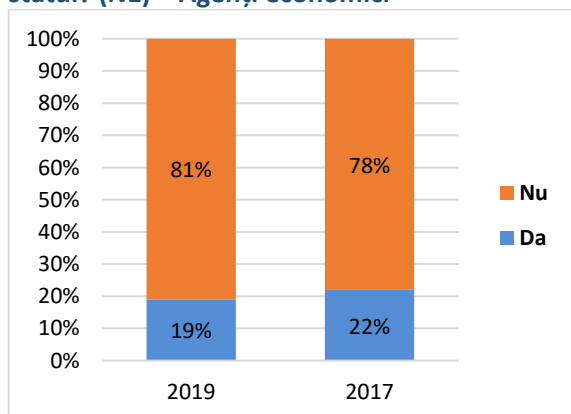
Figura 2.56. Ați auzit/ văzut în ultimele 12 luni informație despre activități anticorupție? (M2)

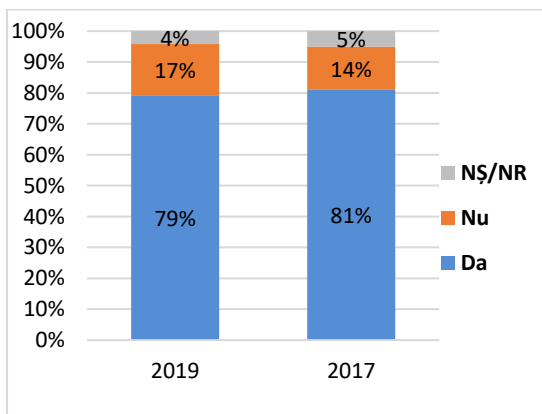
Circa patru din cinci agenți economici, participanți la studiile din 2019 și 2017 au menționat că niciodată nu au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul (81% în 2019 și 78% în 2017), preponderent din Sud și Chișinău, întreprinderile micro, cu vechime mai mică de 3 ani, care utilizează numerar mai mult de 50%, care experiența plăților neformale (Figura 2.54 și Tabelul 127. în anexa 2).

Majoritatea respondenților, 79%, au declarat că în organizația unde activează există un cod de etică (81% în 2017), iar ponderi mai mari ale respondenților care afirmă acest lucru sunt observate printre agenții economici cu sfera de activitate HoReCa, cu vechime pînă la 3 ani, care folosesc numerar peste 50%, cu vârsta respondenților de pînă la 35 ani (Figura 2.55 și Tabelul 136. în anexa 2).

Figura 2.57. Ați beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul? (N1) – Agenți economici

Figura 2.58. Există în organizația Dvs. un cod de etică? (N6) – Agenți economici

2.12. Preferințe și practici privind modalitățile de plată pentru bunuri și servicii

Populația generală

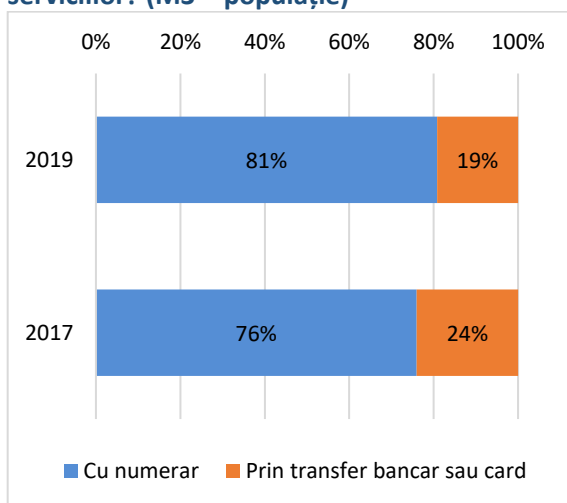
Populația Moldovei nu este suficient pregătită pentru utilizarea cardurilor/ transferurilor bancare, circa 81% (76% în 2017) preferă să efectueze cu numerar plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor.

În numerar achită în ponderi mai pronunțate persoanele de 60 ani și mai mult, cu nivel mic de studii, din mediul rural, cu venituri mici. Prin transfer bancar sau card plățile sunt efectuate mai frecvent de cei tineri de până la 35 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din mun. Chișinău, cu nivel înalt de venituri, dar și cei care s-au confruntat cu acte de corupție și/ sau cu experiență cu plăți neformale (Figura 2.56 și Tabelul 132. în anexa 1).

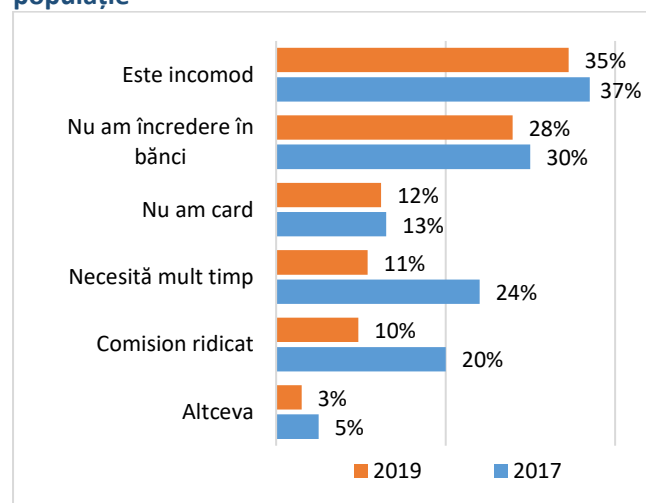
Principalele motive invocate respondenți sunt fie faptul că este incomod cu 35% răspunsuri (37% în 2017), fie că nu au încredere în bănci cu 28% afirmații (30% în 2017). Alte motive în studiul curent au cumulat câte circa 10% răspunsuri afirmative, acestea sunt: nu am card 12% (13% în 2017), necesită mult timp 11% (24% în 2017), comision ridicat 10% (20% în 2017) (Figura 2.57).

De menționat că diverse grupuri de populație percep diferit efectuarea plăților prin transfer bancar sau cu cardul. Astfel, motivul precum că este incomod a fost menționat de respondenții din Centru, cei cu nivel înalt de venituri, nu au încredere în bănci preponderent cei care s-au confruntat cu acte de corupție, cu experiență în plăți neformale, nu au card preponderent respondenții din mediul rural (Tabelul 133. în anexa 1)

Figura 2.59. Cum preferați să efectuați plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor? (M3 – populație)

Figura 2.60. Care este motivul că nu preferați să efectuați plățile prin transfer bancar sau card? – populație

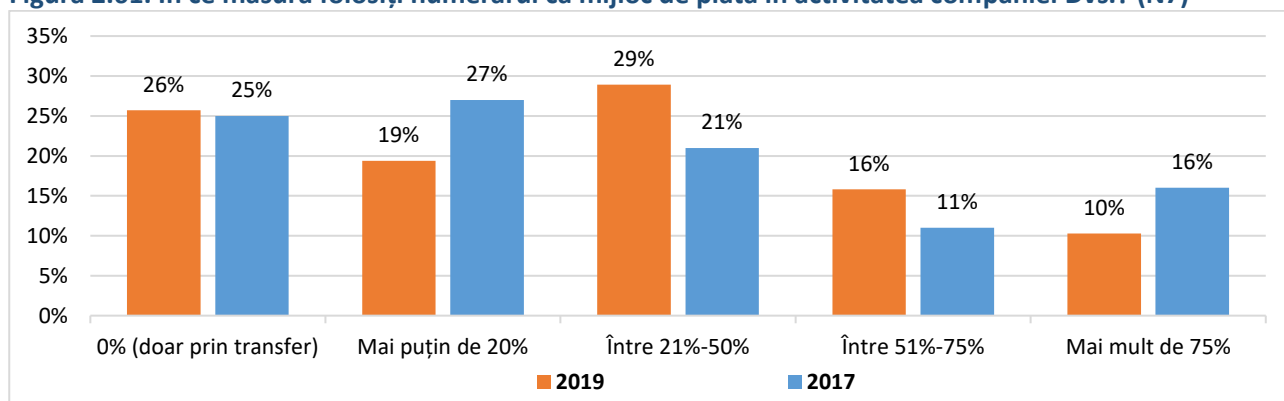

Agenții economici

Agenții economici mai frecvent execută operațiuni prin transfer decât în numerar. Astfel circa 3/4 dintre respondenți, 74% (73 în 2017), au menționat că folosește numerarul în proporție de până la 50% (Figura 52.), iar circa 26% (27% în 2017) au declarat că activează doar prin transfer bancar. Astfel, prin transfer bancar activează peste 40% agenți economici din Nord, întreprinderile medii/ mari, SA, cu sfera de activitate construcții&transport (Figura 2.58 și Tabelul 137. în anexa 2).

Ponderea celor care utilizează numerarul ca mijloc principal de plată (peste 75%) reprezintă 10% (16% în 2017) mai frecvent aceștia sunt din Centru, cu altă formă de organizare decât SRL și SA, din sfera de activitate alte servicii, cu nivel mediu de studii.

Figura 2.61. În ce măsură folosiți numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei Dvs.? (N7)

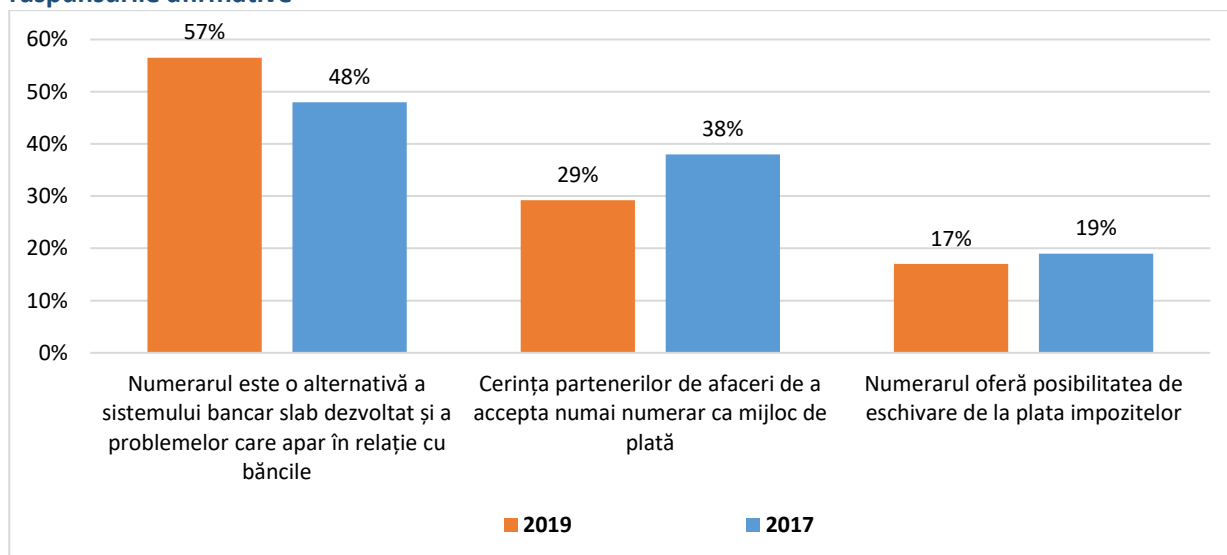

Drept motiv principal al folosirii numerarului ca mijloc de plată, peste jumătate dintre respondenți, 57%, (48% în 2017) au menționat că acesta este o alternativă a sistemului bancar slab dezvoltat și a problemelor care apar în relație cu băncile, circa 29% (38% în 2017) s-a referit la cerința partenerilor de afaceri de a lucra doar cu numerar, iar 17% (19% în 2017) au declarat că numerarul oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor (Figura 2.59).

Motivul privind alternativa sistemului bancar slab dezvoltat și a problemelor care apar în relație cu băncile a fost susținută de ponderi mai pronunțate ale agenților economici din Chișinău, cu sfera de activitate comerț sau HoReCa, cu vechime de activitate pînă la 3 ani, cei care folosesc numerar, respondenții de 18-35 ani.

Cerința partenerilor de afaceri de a lucra doar cu numerar a fost menționată drept motiv în proporții mai mare de către mediul rural, din Nord, întreprinderile mici, cu vechime de activitate de 3-10 ani, iar faptul că numerarul oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor a fost susținută preponderent de întreprinderile medii/ mari, din construcții/ transport și alte servicii, cei care activează doar prin transfer (Tabelul 138. în anexa 2).

Figura 2.62. După părerea Dvs., care este motivul folosirii numerarului ca mijloc de plată? (N8), doar răspunsurile afirmative

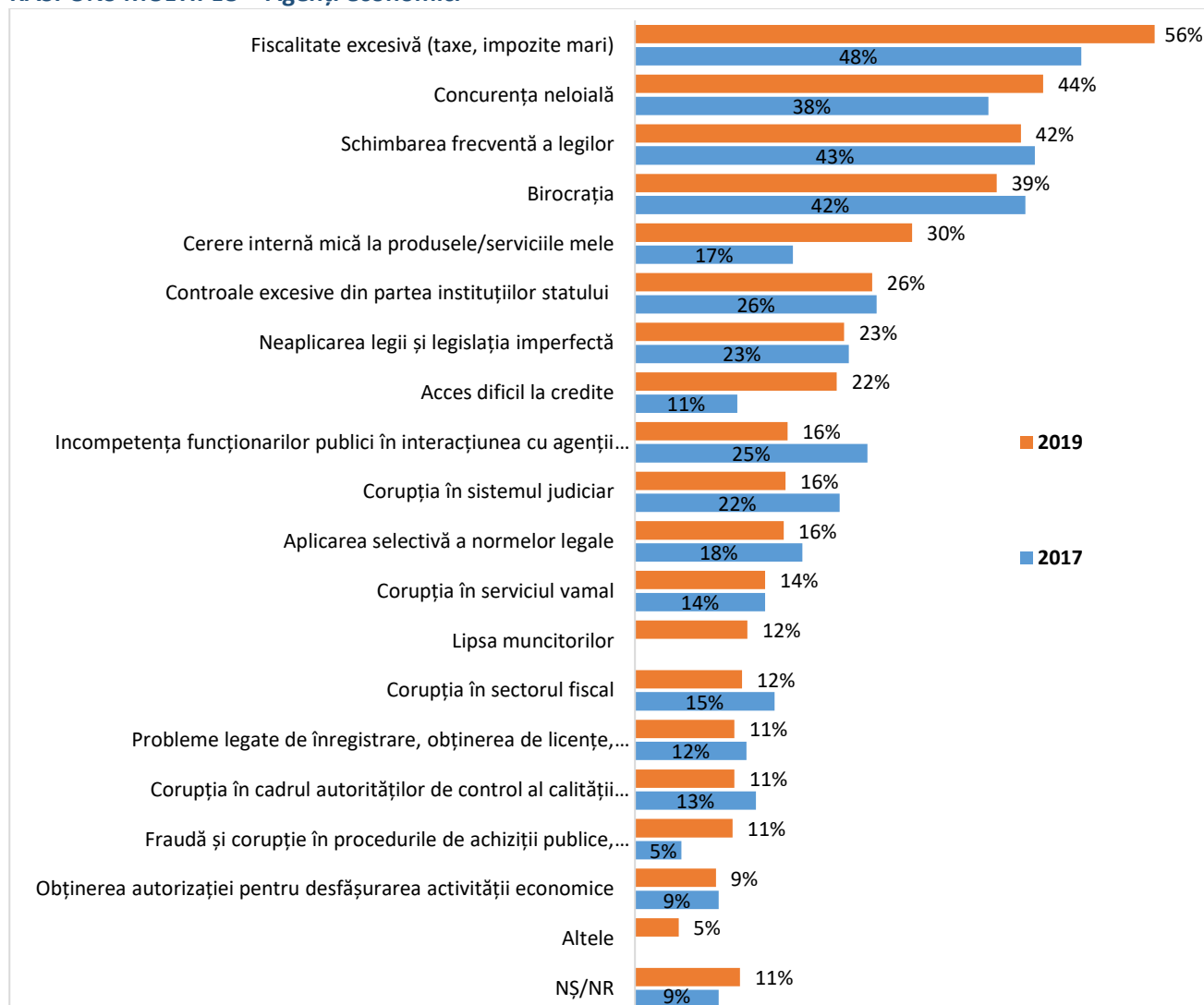

2.13. Ingerința corupției și a intereselor politice în activitatea economică

Respondenții au fost solicitați să se expună privind dificultățile cu care se confruntă în calitate de agent economic. Se observă aceleași tendințe în cadrul ambelor studii. Astfel, agenții economici au menționat că principalele dificultăți cu care se confruntă în activitatea lor antreprenorială sunt: fiscalitatea excesivă 56% afirmații (48% în 2017), concurența neloială 44% (38% în 2017) schimbările frecvente în legislație 42% (43% în 2017), birocrația 39% (42% în 2017), cererea internă mică la produse și servicii 30% (17% în 2017) (Figura 2.60). Fiecare aproximativ al 4-lea agent economic a invocat drept impedimente controalele excesive din partea instituțiilor statului 26% în ambele studii și neaplicarea legii și legislația imperfectă, menționată de 23% în ambele studii realizate, dar și accesul dificil la credite cu 22% afirmații (11% în 2017).

Incompetența funcționarilor publici în a interacționa cu agenții economici (25%). Incompetența funcționarilor publici în interacțiunea cu agenții economici, fenomenul corupției (în sectorul judiciar și aplicarea selectivă a normelor legale a fost menționată de cîte 16% respondenți în studiul curent (respectiv 25%, 22%, 18% în studiul realizat în 2017). Alte probleme par a fi mai puțin semnificative, fiind menționate de ponderi sub 15% ale respondenților – agenți economici (Figura 2.60, Tabelele 128. – 129. în anexa 2).

Figura 2.63. Care sunt principalele dificultăți cu care vă confrunțați dvs. în calitate de agent economic? (N2)
RĂSPUNS MULTIPLU – Agenți economici

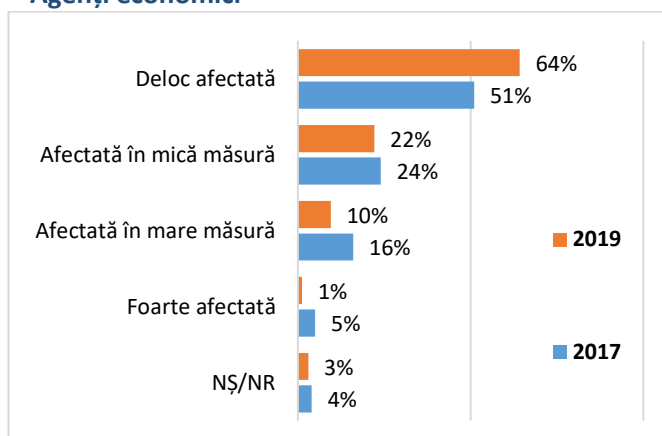

Un alt aspect cu referire la care agenții economici au fost rugați să se pronunțe ține de faptul în ce măsură activitatea acestora în calitate de agent economic este afectată de interese politice.

Studiile realizate denotă că, în linii mari, că businessul este puțin influențat de interesele politice, peste 85% respondenți ai studiului curent și 75% ai celui din 2017 consideră acest lucru (răspunsurile deloc afectată/ afectată în mică măsură), iar 64% (51% în 2017) au menționat precum căpolitical *deloc nu afectează* activitatea agenților economici (Figura 2.61).

Totodată, circa 11% (21% în 2017) au optat pentru răspunsurile *afectată în mare măsură/foarte afectată*, ceea ce relatează asupra faptului că interesele politice, totuși, își lasă amprenta asupra activității unui anumit cerc de agenți economici.

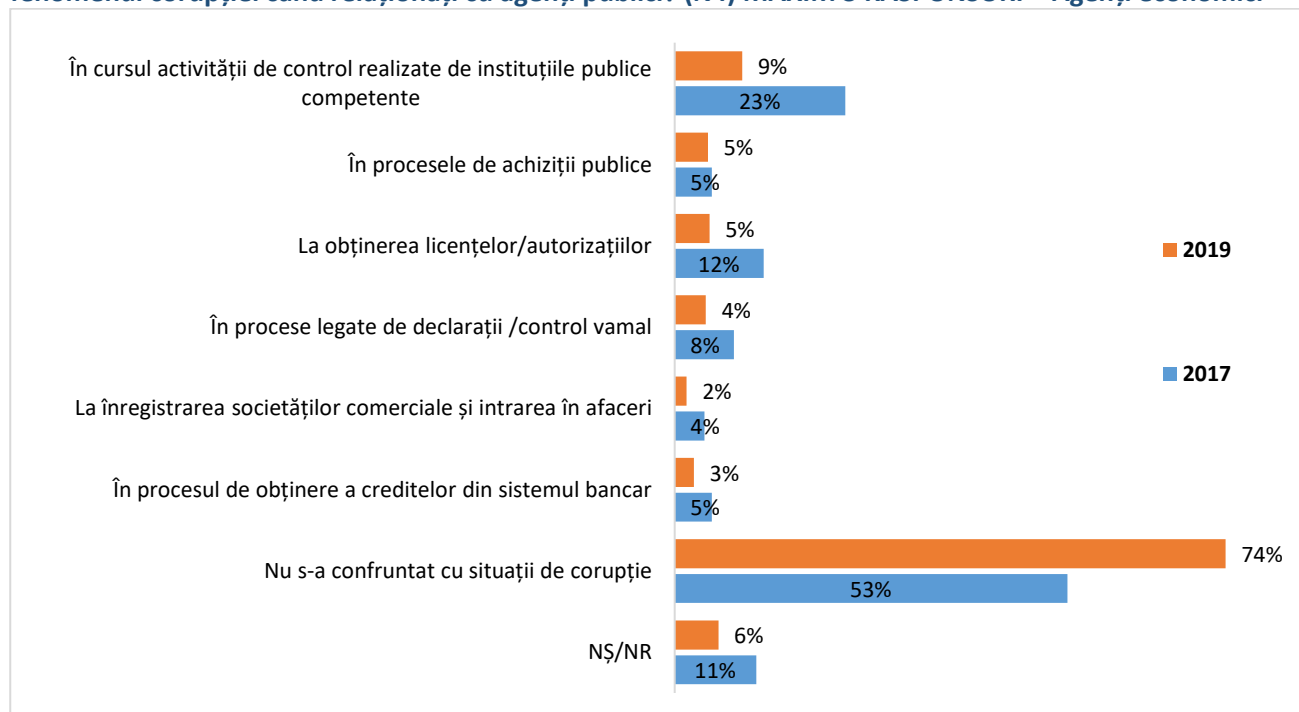
Figura 2.64. În ce măsură activitatea Dvs. în calitate de agent economic este afectată de interese politice? (N3) – Agenți economici

Circa ¼ dintre agenții economici chestionați (circa jumătate în 2017) nu s-au confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici (74% în 2019, 53% în 2017). De menționat că se observă și o diminuare a ponderilor celor care s-au confruntat cu situații de corupție în raport cu studiul precedent. (Figura 2.62).

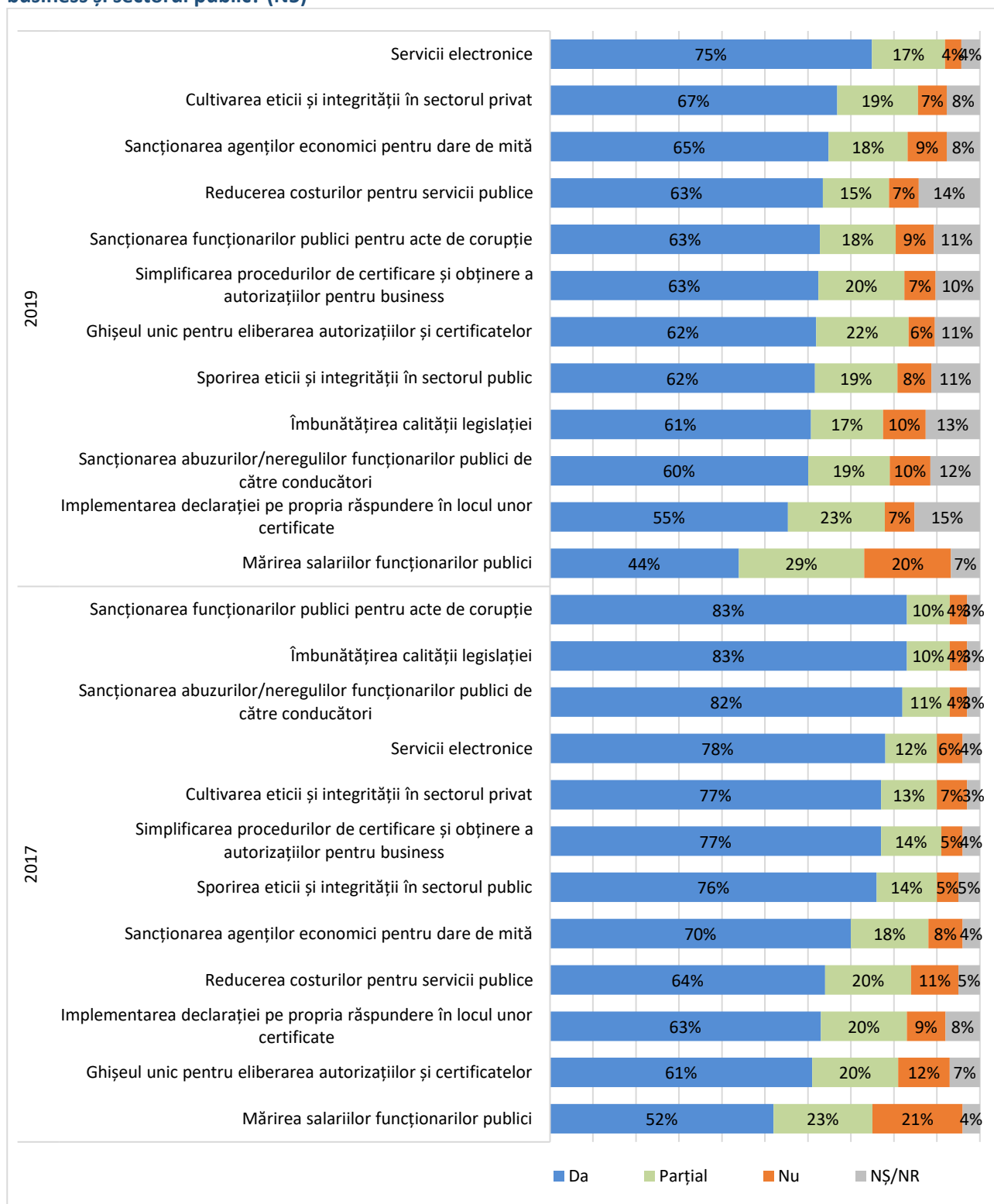
Totuși, dintre cei care au raportat situații de corupție în relațiile cu agenții publici, cele mai frecvente au fost în timpul controalelor realizate de instituțiile publice competente 9% (23% în 2017), în procesul de achiziții publice, de obținere a licențelor și autorizațiilor câte 5% (respectiv, 5% și 12% în 2017), precum și în procesele legate de declarații/ control vamal 4% (8% în 2017).

Figura 2.65. În care din următoarele situații întreprinderea/ organizația Dvs. se confruntă cel mai des cu fenomenul corupției când relaționați cu agenți publici? (N4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI – Agenți economici

Agenților economici li s-a propus să evalueze o serie de măsuri elaborate de autorități pentru diminuarea fenomenului corupției în procesul de interacționare a businessului cu agenții publici (Figura 2.63).

Figura 2.66. În ce măsură următoarele soluții contribuie la reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public? (N5)

Rezultatele obținute indică asupra faptului că toate soluțiile sunt importante în acest sens, cu o oarecare schimbare a priorităților, observată în raport cu studiul precedent. Astfel, în cadrul studiului curent cele mai importante măsuri țin de implementarea serviciilor electronice cu 75% răspunsuri afirmative, urmată de Cultivarea eticii și integrității în sectorul privat cu 67% afirmații, precum și Sanționarea agenților economici pentru dare de mită pentru care au optat 65% respondenți. Cele mai puțin importante sunt considerate

Mărirea salariilor funcționarilor publici care a cumulat 44% răspunsuri afirmative și Implementarea declarației pe propria răspundere în locul unor certificate cu 55% afirmații.

De menționat că în cadrul studiului precedent pe primele locuri s-au plasat sancționarea funcționarilor pentru acte de corupție (83%) și îmbunătățirea legislației (83%), precum și sancționarea funcționarilor de către conducători pentru abuzuri și nereguli (82%) – Figura 57.

De asemenea Politica mării salariilor funcționarilor publici a fost considerată a fi cea mai puțin eficientă, în raport cu alte măsuri de combatere a fenomenului corupției.

III. OPINIA AGENȚILOR PUBLICI DESPRE CORUPȚIE ȘI MĂSURILE DE PREVENIRE A FENOMENULUI ÎN MOLDOVA

3.1. Percepții generale

Participanții la sondaj au fost solicitați să aprecieze activitatea serviciului public (din Republica Moldova, în general, dar și din cadrul instituțiilor unde activează) din punct de vedere al eticii și integrității. Evaluările au fost realizate alocînd note pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *corupție, lipsă de etică și integritate*, și 10 = *lipsa corupției, etică și integritate totală*. Se observă că, în general, percepția agenților publici în raport cu fenomenul respectiv este preponderant pozitivă. Peste jumătate dintre respondenți au evaluat activitatea serviciului public în Moldova cu valori mai mari de 6 (mai puțin sau deloc corupt), circa 90% au oferit aceleași răspunsuri cu referire la instituția unde activează (Figura 3.1.).

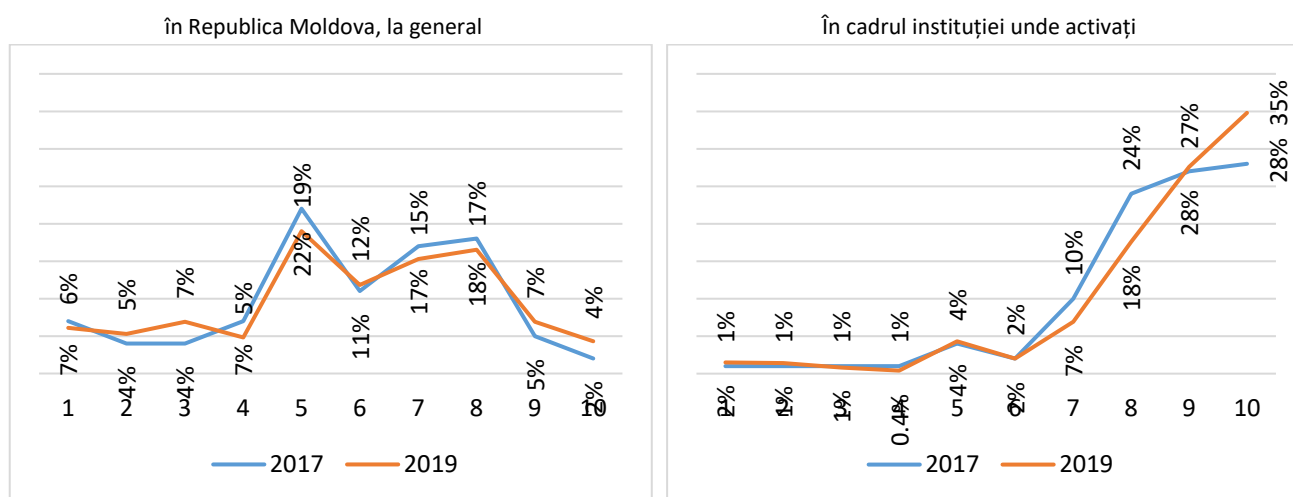
De menționat că agenții publici, care au evaluat serviciul public din Republica Moldova (în general) cu valori cuprinse între 8-10 constituie 28%, iar ponderea celor care au atribuit aceste valori în raport cu instituția pe care o reprezintă constituie 80%, fiind înregistrată și o tendință pozitivă în raport cu rezultatele studiului realizat în 2017. Astfel, datele denotă diferențe semnificative între aprecierile instituției proprii și a sistemului public în general, instituțiile unde respondenții activează fiind evaluate pozitiv de un număr considerabil mai mare în comparație cu sistemul în general, această constatare este valabilă în cazul ambelor studii realizate (anii 2017 și 2019). Scorul mediu în evaluarea serviciului public în general este 5.9 în studiul current (5.8 în 2017), în evaluarea instituției proprii scorul mediu este de 8.5 (8.3 în 2017).

În evaluarea activității instituțiilor se observă că, scoruri cu valoarea cel puțin 6 au fost atribuite mai frecvent de persoanele cu vârstele 19-35 ani, locuitorii regiunii Sud, persoanele care dețin funcție publică de conducere (peste 90% respondenți din grupurile menționate).

Astfel, percepția corupției este mai înaltă cu referire la sistemul public în general, circa 42% respondenți au atribuit sistemului scorurile 1 – 5 (care denotă corupție totală/ înaltă) în raport cu doar 8% dintre respondenți care au declarat că instituțiile unde activează sunt corupte (Tabelele 2. și 3. în anexa 3).

Figura 3.1. Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității ...? (A1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției

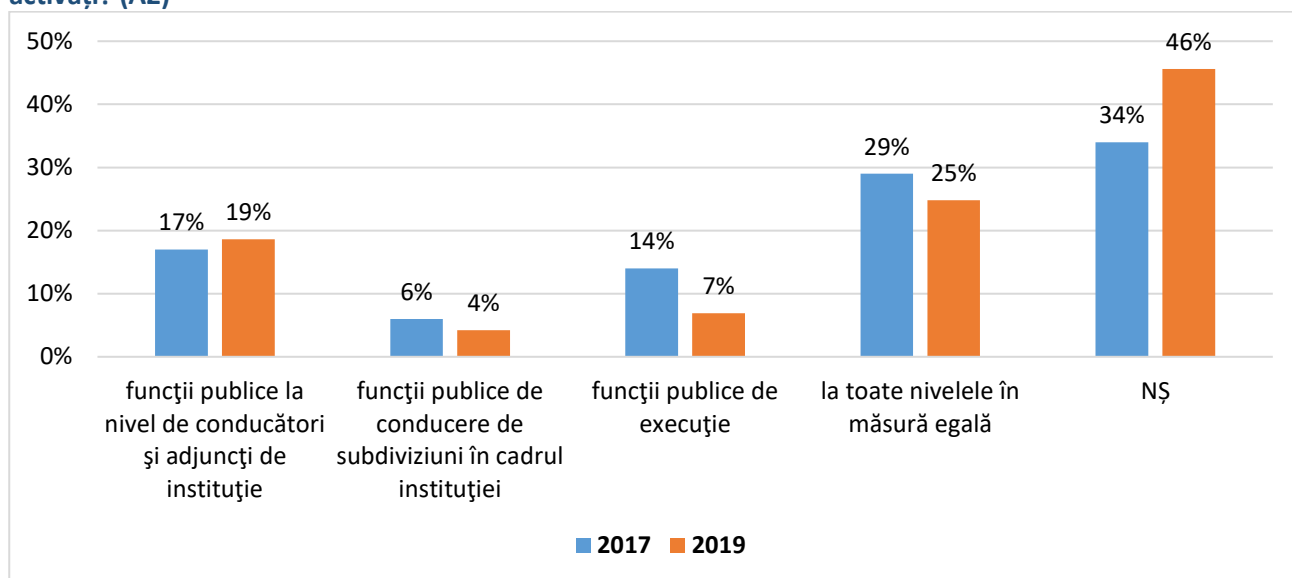

La nivel ierarhic, în cadrul instituțiilor unde respondenții activează, circa 17% persoane consideră că cel mai mare risc de manifestare a corupției este printre conducători și adjuncți de instituție, cu o tendință ascendentă în cadrul studiului current în raport cu cel realizat în 2017 (Figura 3.2). Această opinie a fost exprimată în special de agenții publici din Chișinău, reprezentanții autorităților publice centrale, persoane care, la data realizării sondajului, activau în organizație timp de pînă la 2 ani (Tabelul 4. în anexa 3).

Circa ¼ respondenți consideră că la toate nivelele ierarhice corupția există în egală măsură (29% în 2017). Această părere a fost susținută în special de persoanele din regiunea Sud, cei din mediul rural, instituțiile de nivel local (altele decât APL), persoanele care activează 6-10 ani.

Se observă că în cadrul studiului curent a crescut ponderea agenților publici care nu au dorit să se exprime la ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activează (circa 46% în 2019 în raport cu 34% în 2017). Aceste răspunsuri au prevalat în rândurile persoanelor cu nivel mediu de studii, cei din Centru, reprezentanții altor instituții la nivel central.

Figura 3.2. La ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activați? (A2)

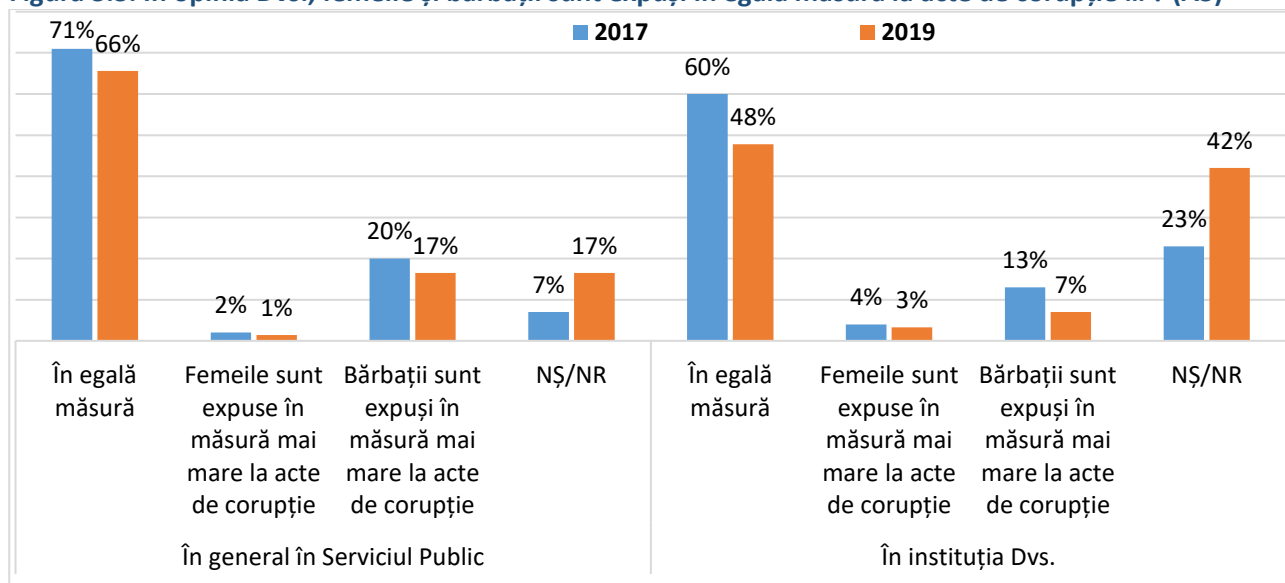
Analiza situației din perspectiva de gen denotă că ponderi considerabile ale agenților publici consideră că femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție. Circa 2/3 agenți publici au menționat această cu referire la Serviciul Public în general și aproape jumătate s-au referit la instituția unde activează. Totodată sunt considerați a fi mai expuși actelor de corupție bărbații în raport cu femeile, opiniile respective prevalează atât cu referire la corupție în general în Serviciul public cât și în instituția proprie, aceste tendințe se păstrează în ambele studii (în 2017 și 2019, current) (Figura 3.3.).

În general în Serviciul Public se consideră că *Bărbații sunt expuși în măsură mai mare la acte de corupție* de ponderi mai mari ale respondenților din mediul rural (circa 24% răspunsuri afirmative), cei din autoritățile publice de nivelul 1 (22,6%). În raport cu Instituția unde activează această opinie este susținută de ponderi mai mari ale agenților publici din *Alte instituții la nivel local* (13%) și *Autorități de nivel central* (11%) (Tabelul 5. în anexa 3).

De menționat că ponderea celor incerti sau care nu au dorit să se pronunțe în acest context a crescut printre respondenții studiului din anul curent, ponderea răspunsurilor NȘ/NR s-a dublat în raport cu anul 2017 (cu 10 puncte procentuale a crescut cu referire la corupție în general și cu 19 puncte procentuale (p.p.) – cu referire la corupția în instituția unde activează) (Figura 3.3.).

Figura 3.3. În opinia Dvs., femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție ... ? (A3)

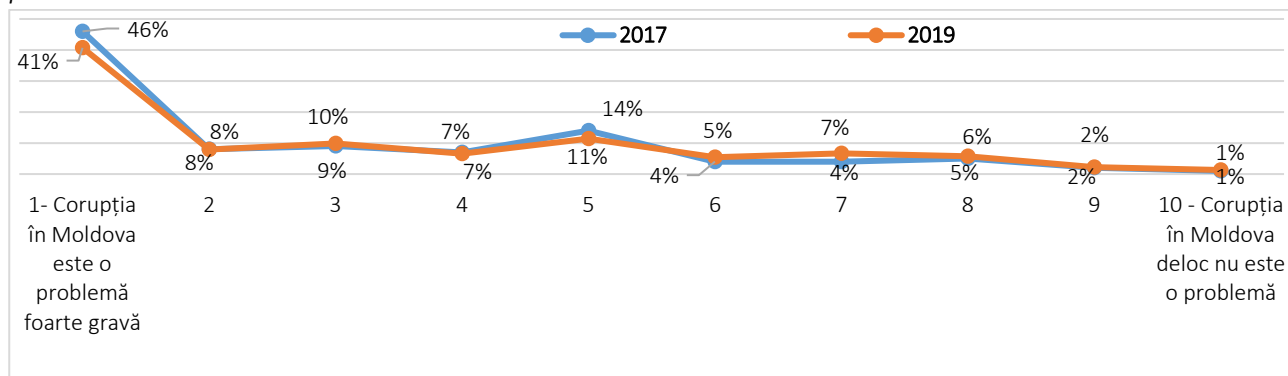
Agenții publici au fost solicitați să se pronunțe cât de gravă este pentru Moldova problema corupției. Răspunsurile au fost evaluate pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *corupția în Moldova este o problemă foarte gravă*, 10 = *corupția în Moldova deloc nu este o problemă*. Scorul mediu obținut în evaluările respondenților pentru gravitatea fenomenului corupției pentru Republica Moldova, în studiul curent 2019, este 3.3 pe scala de 10 puncte (3.1 în 2017), rămânând a fi de o gravitate sporită.

Puțin peste 40% agenți publici (46% în 2017) consideră că fenomenul corupției în Moldova este o problemă foarte gravă (Figura 3.4). Mai mult decât atât, considerînd că valorile 1 – 5 sunt asociate cu un nivel înalt de corupție se observă o percepție generală a agenților publici conform căreia corupția a fost și este o problemă destul de acută pentru Republica Moldova, circa 77% respondenți au oferit opțiunile 1 – 5, cu o ușoară tendință pozitivă (circa 84% în 2017).

Această opinie este mai pronunțată printre respondenții de la Nord (87%), APL 1 (84%), persoanele cu nivel mediu de educație și din grupul de vârstă de 51 ani și mai mult (cîte 82%), locuitorilor din zonele rurale (81%) (Tabelul 6. în anexa 3).

Figura 3.4. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (A4)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă*, 10 = *Corupția în Moldova deloc nu este o problemă*

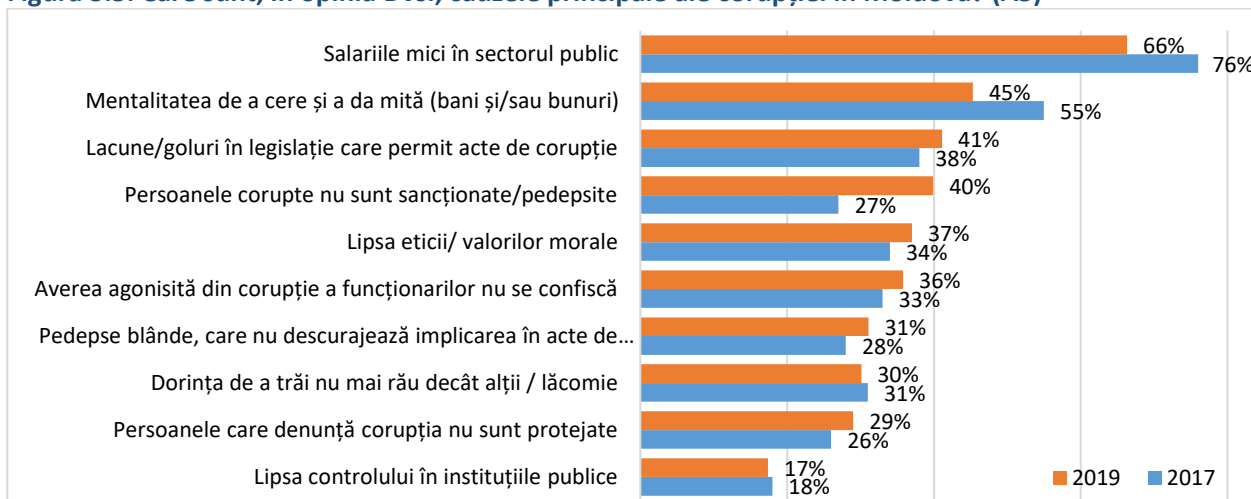

Principala cauză a fenomenului corupției, în opinia agenților publici, rămîne a fi *salariile mici din sectorul public*, cu 66% răspunsuri afirmative în studiul curent (76% în 2017), precum și *mentalitatea de a cere și a da mită în bani și/ sau bunuri*, 45% respondenți susțin această opinie (55% în anul 2017). Circa 4 din 10 respondenți consideră drept cauze ale corupției *lacunele în legislație care permit actele de corupție* (38% afirmații în 2017), faptul că *persoanele corupte nu sunt sancționate/ pedepsite* (34% în 2017). Peste 1/3 dintre

cei intervievați au menționat *lipsa eticii/ valorilor morale* (34% în 2017, dar și faptul că *averea agonisită de funcționari prin intermediul actelor de corupție nu este confiscată* (33% în 2017). Pe ultimul loc cu aproximativ aceeași pondere a răspunsurilor în ambele studii realizate s-a plasat *lipsa controlului în instituțiile statului* (Figura 3.5).

În funcție de genul respondentului se observă anumite tendințe. Astfel ponderi mai mari ale bărbaților respondenți consideră drept cauze ale corupției *lacunele în legislație, salariile mici în sectorul public, lipsa eticii/valorilor morale, faptul că averea nu se confiscă și că persoanele care denunță corupția nu sunt protejate*. Femeile optează mai mult pentru răspunsurile precum că *pedepsele sunt blânde, persoanele corupte nu sunt pedepsite, mentalitatea, dorința de a trăi nu mai rău ca alții/ lăcomia* (tabelele 7. și 8. în anexa 3).

Figura 3.5. Care sunt, în opinia Dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (A5)

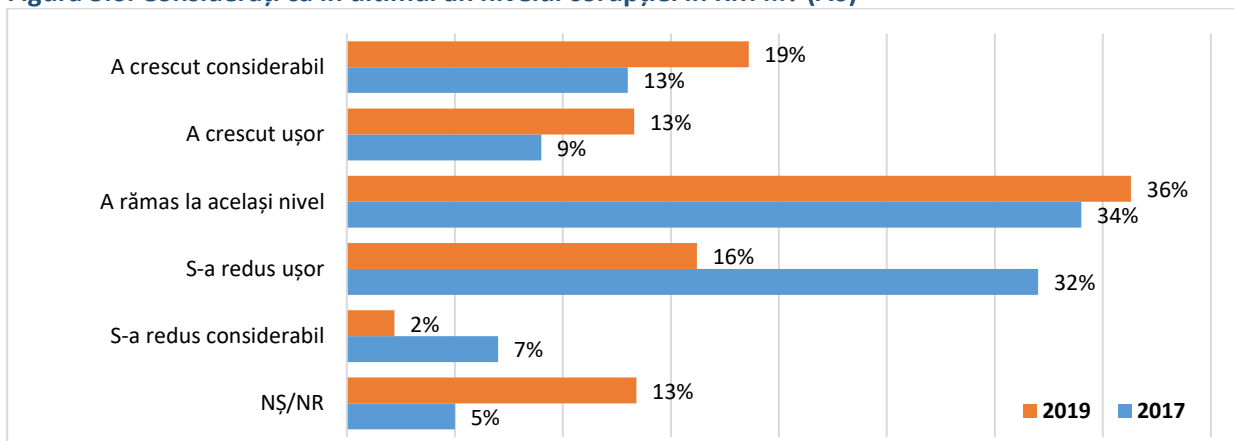

Se observă tendințe diferite privind evoluția fenomenului corupției din Moldova pe parcursul ultimului an în raport cu studiul realizat în 2017. Circa 1/3 respondenți (32%) consideră că fenomenul a crescut considerabil/ușor (22% în 2017) și doar 18% consideră că acesta este în descreștere considerabil/ușor (39% în 2017) (Figura 3.6).

Creșterea nivelului de corupție (ușor/ considerabil) a fost remarcată de ponderi de peste 40% respondenți din grupurile cu nivel mediu de studii, din zona de Nord, din autoritățile publice de nivelul 1, locuitorii satelor, ponderea răspunsurilor în toate grupurile socio-demografice a variat între 24%-44%.

Agenții publici care au relatat în ponderi mai mari de 20% precum că consideră că nivelul corupției s-a diminuat (ușor/ considerabil) a fost din grupurile de bărbați, autoritățile publice centrale, din categoria celor cu funcții publice de conducere, precum și printre cei cu o durată de activitate de peste 10 ani, variația ponderilor fiind inclusă între 14%-23% (Tabelul 9. în anexa 3).

Figura 3.6. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (A6)

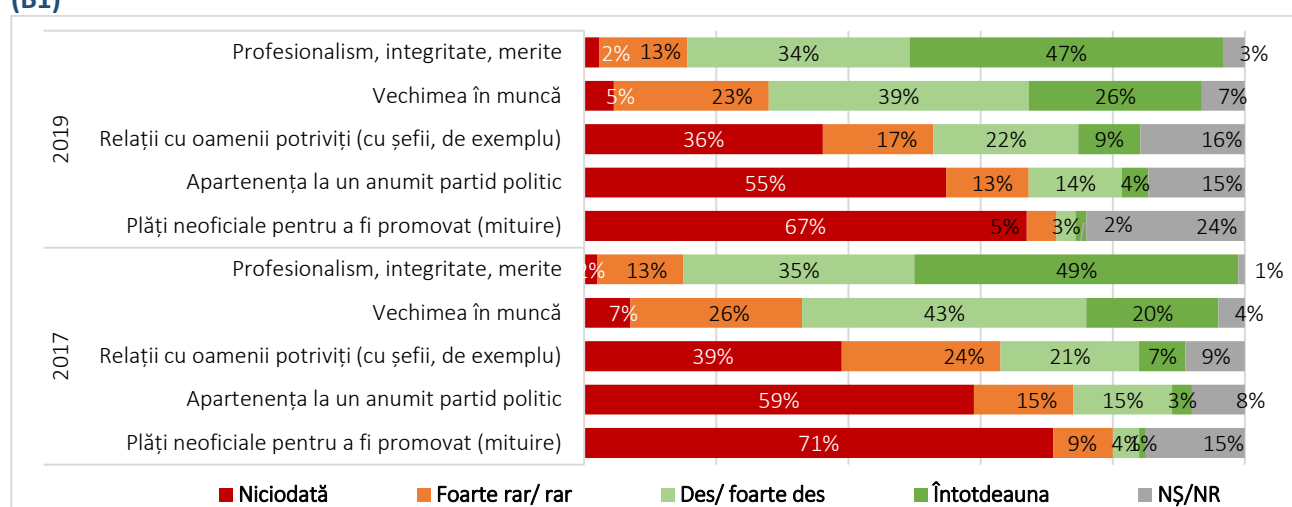
3.2. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit

Potrivit rezultatelor cercetărilor realizate în anii 2017 și 2019 tabloul răspunsurilor privind criteriile de promovare este aproximativ același (Figura 3.7).

Se observă că, circa jumătate dintre agenții publici au declarat că promovarea în funcții în cadrul instituțiilor din care fac parte are loc *întotdeauna* în baza profesionalismului, integrității și meritelor persoanei promovate (47% în 2019 și 49% în 2017), iar fiecare al treilea respondent a declarat că acestea sunt criteriile *des/ foarte des* aplicate în instituții (34% în 2019 și 35% în 2017). Astfel în opinia a peste 80% dintre respondenți angajarea și promovarea agenților publici se face, de regulă, în bază de merit.

Ponderi mai pronunțate ale respondenților care susțin aceste opinii au fost exprimate printre femei, respondenții de 51 ani și mai mult, din mediul urban, din zonele Centru și Sud, angajați ai altor instituții de nivel central, cu funcție publică de conducere, cu o durată de activitate de peste 10 ani (Tabelul 10. în anexa 3).

Figura 3.7. În ce măsură sunt aplicate următoarele criterii de promovare în funcții în cadrul instituției Dvs.? (B1)

Vechimea în muncă a fost menționat drept un alt criteriu important de promovare în funcție, considerat ca fiind *aplicat des/ foarte des/ întotdeauna* în opinia a 66% dintre persoanele chestionate (63% în 2017). Mai frecvent consideră că este aplicat acest criteriu de către tinerii de 19-35 ani, locuitori din Sud, APL2, persoanele cu durată de activitate de 3-5 ani (Tabelul 11. în anexa 3).

Respondenții au recunoscut că în cadrul instituțiilor publice se recurge și la alte practici de promovare. Astfel, circa 1/3 dintre agenții publici (28% în 2017) au opinat că *relațiile cu oamenii potriviți (cu șefii, de exemplu)* este un criteriu care se aplică deseori/ foarte des/ întotdeauna în promovarea în funcție, opinia respectivă fiind susținută preponderent printre bărbați, respondenții din mediul rural, locuitorii din zona Centru, agenții publici din APL 1 și alte instituții de nivel local (Tabelul 12. în anexa 3).

Criteriul *„apartenența la un anumit partid politic”* se ia în considerare deseori/ foarte des/ întotdeauna în opinia a 18% din agenți publici, atât în cadrul studiului curent cât și în cel din 2017, cu ponderi mai pronunțate observate printre bărbați, din mediul urban, locuitorii din zona Nord, APC și APL 2, angajații cu vechime de pînă la 2 ani (Tabelul 13. în anexa 3).

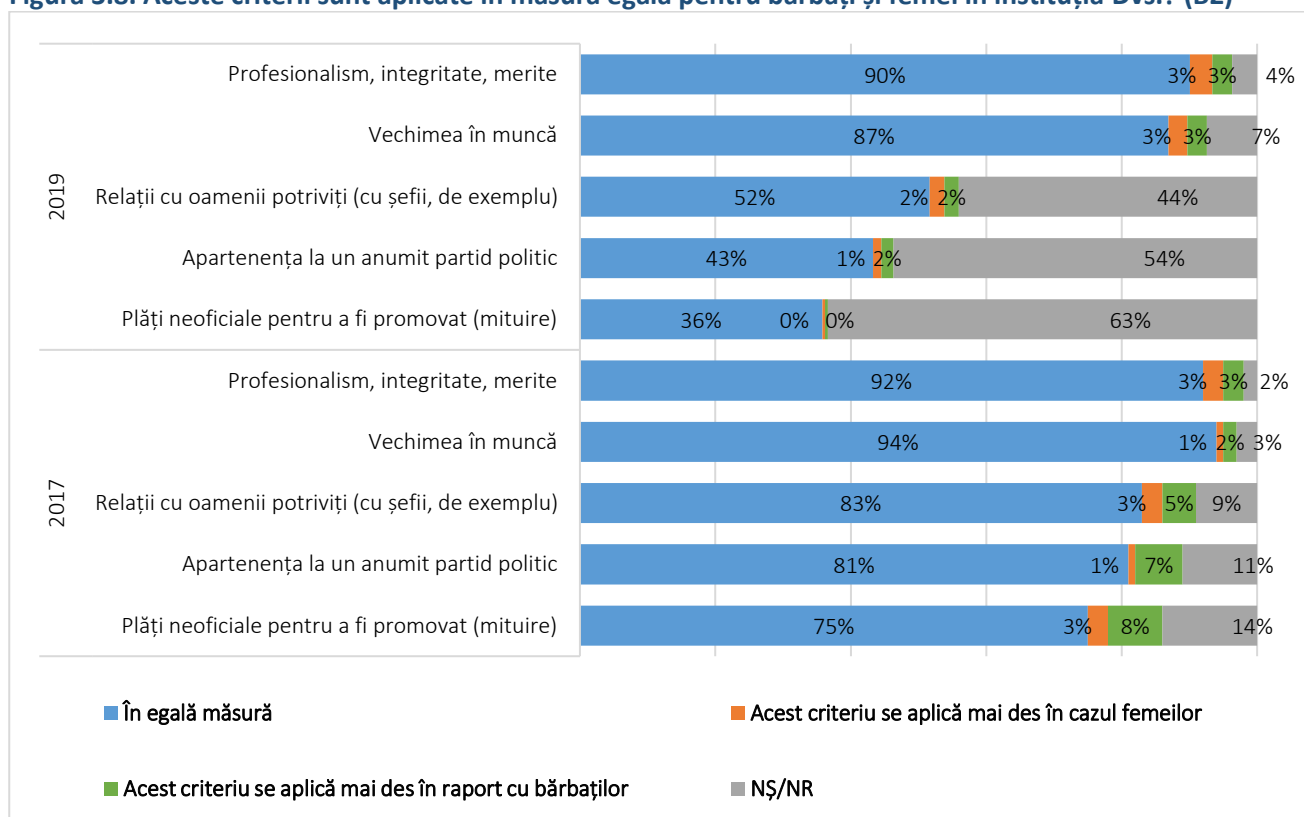
O pondere considerabilă de circa 67% respondenți (71% în 2017) au declarat că în instituțiile unde activează nu există cazuri de *promovare în baza plăților neoficiale*, doar circa 5% consideră ca acest fenomen există. Se recurge foarte rar/ rar la mituire pentru a fi promovat. Aceștia sunt, preponderent, bărbații, persoanele cu vârste mai mari de 36 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, din regiunile Centru și Sud, reprezentanții APL1. Ponderea celor care au menționat că pentru promovare se plătește *des/ foarte des/întotdeauna* constituie 5% și variază între 3%-12% (cea mai mare pondere de 12% fiind înregistrată la Nord). De menționat că este deosebit de pronunțată ponderea celor care nu au droi să se pronunțe în acest sens (răspuns NȘ/NR),

cele mai mari ponderi au fost observate printre APL 2, în Chișinău și printre respondenții cu o durată de activitate de până la 2 ani (Tabelul 14. în anexa 3).

În general, abordarea de gen, în opinia respondenților, este respectată în ceia ce ține de promovarea personalului din organizațiile publice din Moldova. În ambele studii majoritatea respondenților au declarat că sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei, în special profesionalismul (90% în studiul din 2019, 92% în 2017) și vechimea în muncă (87% în 2019 și 94% în 2017). Cu referire la alte trei criterii datele studiului din 2019 denotă o reducere a ponderilor respective și o creștere a ponderii celor care nu au dorit să se pronunțe în acest context. Respectiv, opiniile privind aplicarea în măsură egală pentru bărbați și femei a următoarelor criterii sunt: relațiile cu oamenii potriviți au fost menționate de puțin peste jumătate, 52%, dintre respondenți (83% în 2017), apartenența la un anumit partid politic – de 43% (81% în 2017), plățile neoficiale - 36% (75% în 2017) (Figura 3.8).

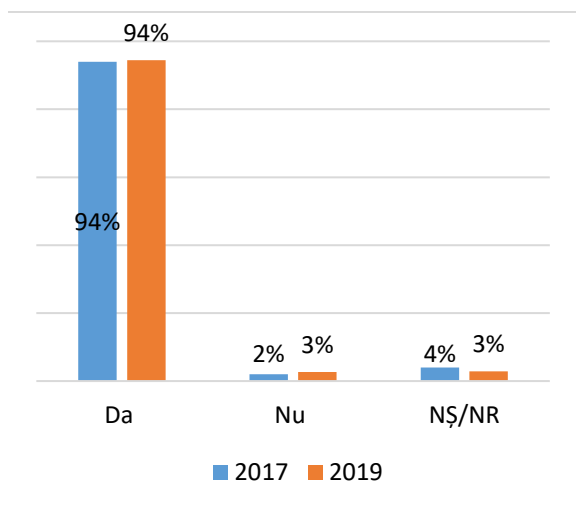
Nu se observă mari diferențe în opiniile bărbaților și a femeilor, participanți la studiu, totuși bărbații sunt mai dispuși să creadă că toate criteriile menționate sunt respectate în egală măsură, diferențele de ponderi bărbați-femei fiind de 3-5 p.p (Tabelele 15. – 17. în anexa 3).

Figura 3.8. Aceste criterii sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei în instituția Dvs.? (B2)

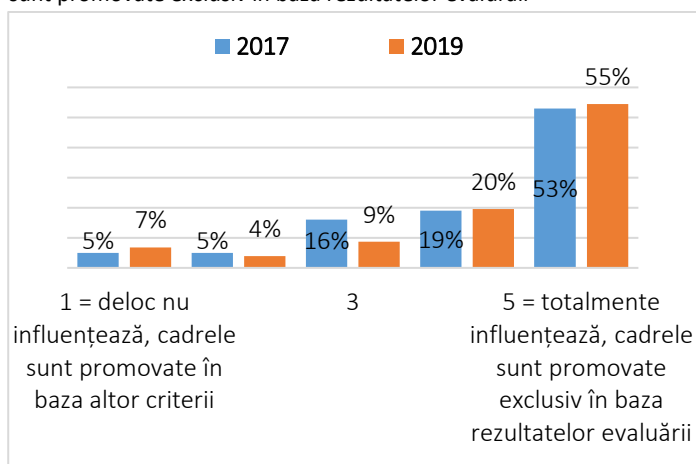
Respondenții au fost solicitați să se pronunțe dacă instituțiile unde activează aplică proceduri de evaluare a performanțelor și în ce măsură rezultatele acestora influențează promovarea cadrelor (notând răspunsurile pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării). Din cei 94% agenți publici (pondere egală în ambele studii realizate), care au oferit un răspuns afirmativ privind aplicarea procedurilor de evaluare în instituție (Figura 3.9) circa ¼ au oferit răspunsurile 4-5, ceea ce rezultă că cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluărilor (Figura 3.10). Totodată unul din zece respondenți au menționat că cadrele sunt promovate în baza altor criterii decât rezultatele evaluării performanțelor. Astfel, scorul mediu atribuit de agenții publici pentru gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție este 4.2 (4,1 în 2017) pe scala de 5 puncte.

Figura 3.9. În instituția Dvs. se aplică proceduri de evaluare a performanțelor? (B3)

Figura 3.10. În ce măsură rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție? (B4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării

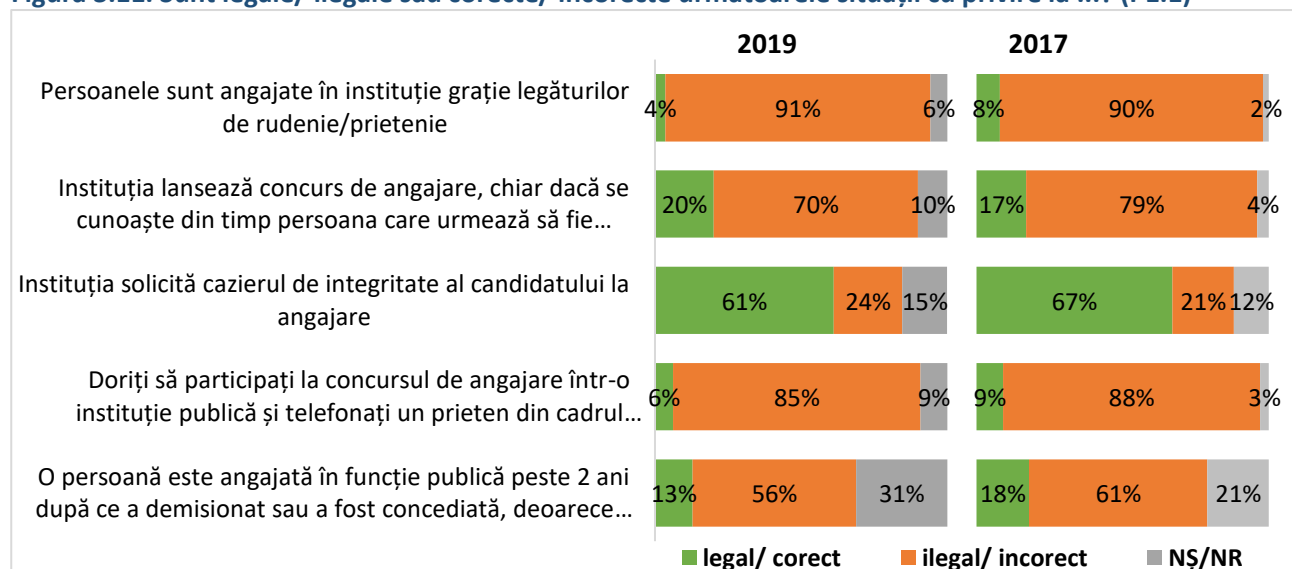

* Sub-eșantion: 572 respondenți – 2019
579 respondenți - 2017

Majoritatea respondenților sondajului cunosc care sunt riscurile de corupție în procesul de angajare la serviciu. Cu ponderi majore, în ambele studii, au fost evaluate drept ilegale/ incorecte următoarele situații: persoanele să fie angajate grație legăturilor de rudenie/ prietenie (91% în 2019, 90% în 2017); persoana care dorește să participe la concursul de angajare într-o instituție publică să sune un prieten din cadrul acesteia pentru a-l ruga să favorizeze candidatura sa în fața șefului (85% în 2019, 88% în 2017); instituția să lanseze concurs de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (70% în 2019, 79% în 2017) (Figura 3.11).

Distribuția răspunsurilor în funcție de profilul socio-demografic al respondenților privind riscurile de corupție în procesul de angajare este prezentată în tabelele 112. și 113. în anexa 3.

Figura 3.11. Sunt legale/ ilegale sau corecte/ incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

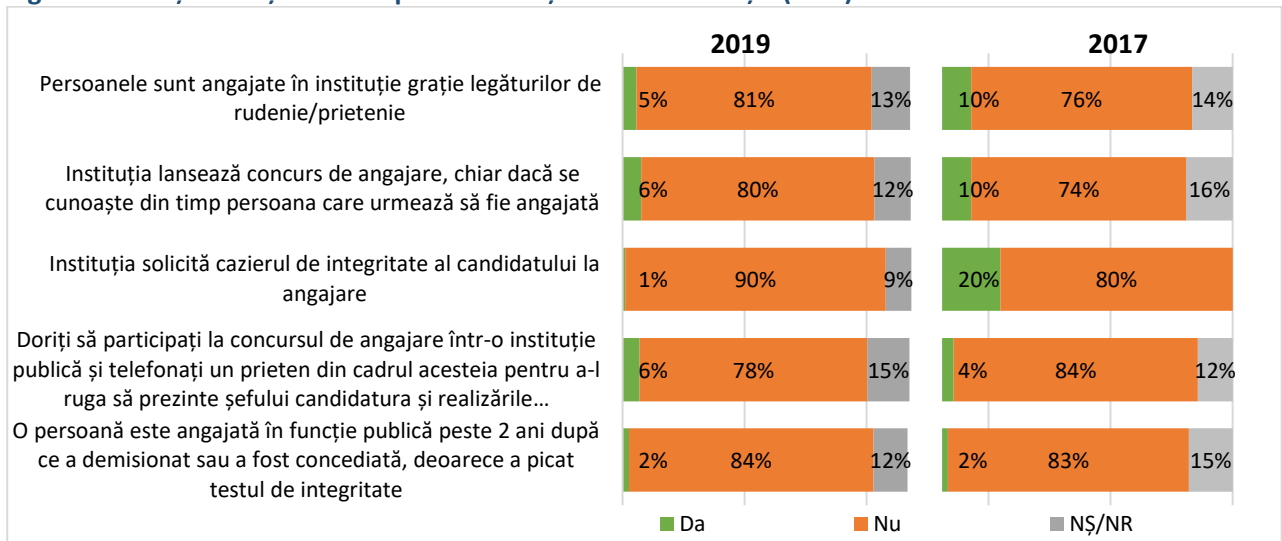
Printre respondenții care au evaluat acțiunile menționate ca fiind ilegale/ incorecte circa 5% (10% în 2017) au declarat că în instituțiile unde activează, se întâmplă, totuși, ca persoanele să fie angajate grație legăturilor de rudenie/ prietenie, iar câte 6% consideră că sunt cazuri când instituția lansează concurs de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată și/ sau când un prieten favorizează angajarea prin recomandarea șefului a candidaturii cuiva (Figura 3.12). Mai frecvent aceste răspunsuri au fost

menționate de către agenții publici din Chișinău, din cadrul APC și altor instituții publice de nivel local, de către deținătorii unor funcții publice de execuție (Tabelele 129. și 130. în anexa 3).

Cazuri de angajare după nesuștinerea testului de integritate practic nu au fost menționate doar căte 2% respondenți (în cadrul ambelor studii) au declarat că se întâmplă astfel de situații în instituțiile publice pe care le reprezintă (Figura 3.12).

De menționat că peste 60% dintre participanții la sondaj (67% în 2017) consideră legal/ corect situația când instituția solicită cazierul de integritate al candidatului la angajare (Figura 3.11), însă foarte puțini confirmă că această practică există în instituțiile unde aceștia activează (Figura 3.12).

Figura 3.12. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

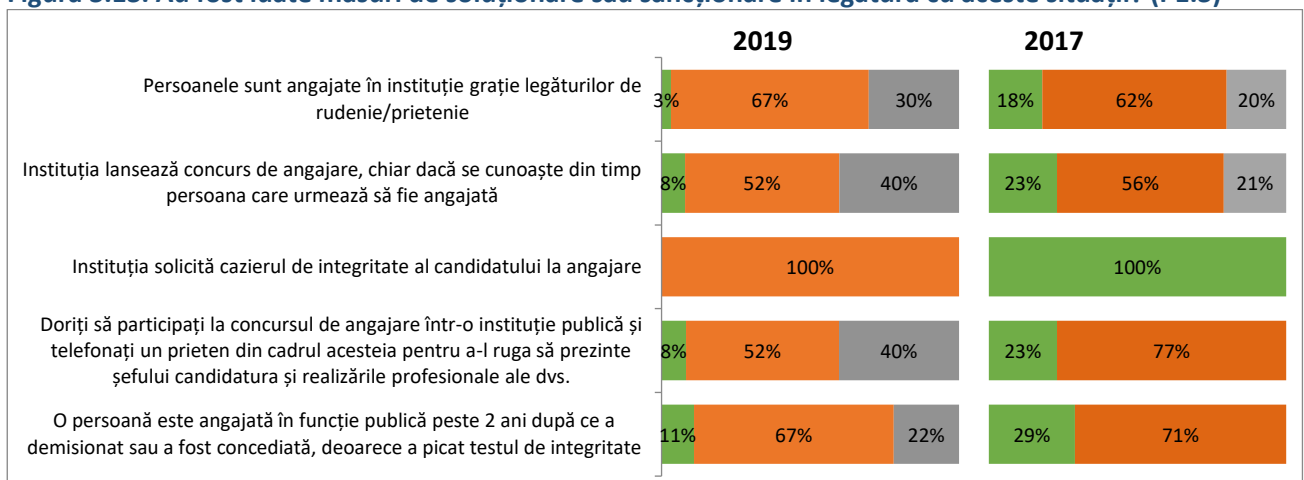

* Sub-eșantion: respondenții care au notat **illegal** la întrebarea din Figura 3.11

Dintre cei care au declarat că există riscuri de corupție în angajare și astfel de situații se întâmplă în instituțiile unde activează, în total au fost înregistrate doar 7 răspunsuri afirmative. Din acestea doar o persoană a confirmat că sunt luate măsuri de soluționare sau sancționare a cazurilor când *persoanele sunt angajate grație legăturilor de rudenie/ prietenie*, 2 persoane au confirmat că astfel de măsuri sunt asigurate pentru *cazurile de lansare a concursurilor de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată*, 3 persoane - când *un prieten favorizează angajarea prin recomandarea șefului a candidaturii cuiva*.

De menționat că din motivul cazurilor puține înregistrate datele pot fi interpretate doar ca constatări și nu pot fi utilizate pentru formularea unor concluzii în acest context (Figura 70. și Tabelul 146. p. B în anexa 3).

Figura 3.13. Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații? (P1.3)

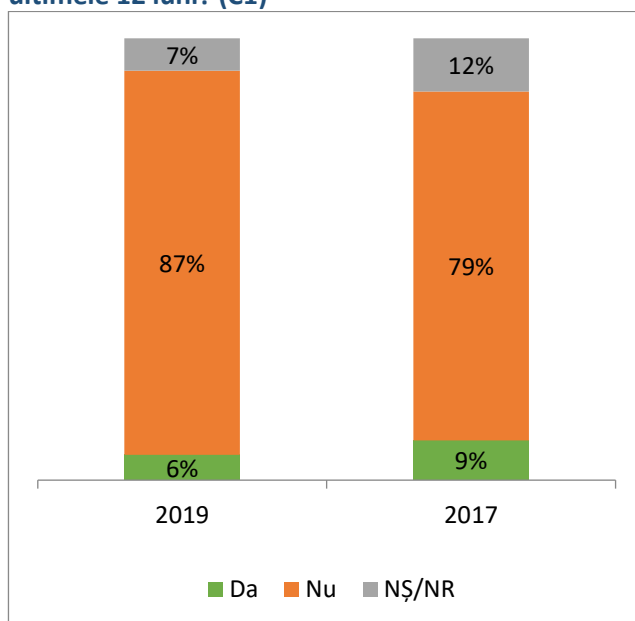
* Sub-eșantion: respondenții care au notat „Da” la întrebarea din Figura 3.12

3.3. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității

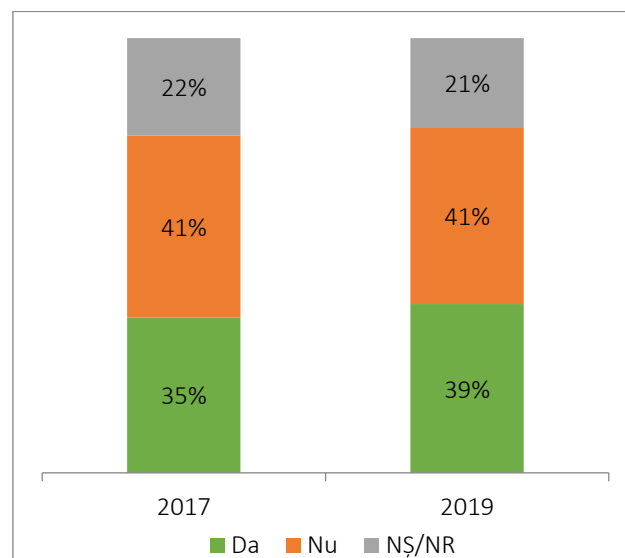
Datele sondajului curent confirmă cele din sondajul realizat în 2017 privind respectarea regimului de restricții în ierarhie în organizațiile publice din Republica Moldova. Circa 87% din respondenți (79% în 2017) au declarat că, pe parcursul ultimelor 12 luni, nu au cunoscut cazuri când, în instituția unde activează, *agentul public să se fi aflat în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate* (Figura 3.14). Această afirmație a fost făcută de peste 90% din grupurile de persoane de 51 ani și mai mult, cu nivel mediu de studii, rezidenții mediului rural, din regiunile Sud și Centru, reprezentanții APL1, cei care activează de mai mult de 10 ani (Tabelul 20. în anexa 3).

Totuși circa 6% (9% în 2017) au declarat că cunosc despre atare cazuri, din care doar circa 1/3 au menționat că ar fi fost întreprinse măsuri privind încetarea raportului ierarhic. Cîte circa 41% respondenți în ambele studii (2017 și 2019) au afirmat că nu s-au luat careva măsuri de încetare a acestor raporturi, iar în puțin peste 20% nu cunosc dacă s-au întreprins careva măsuri în acest sens (Figura 3.15 și Tabelul 21. în anexa 3).

Figura 3.14. Cunoașteți cazuri în instituția dvs. când agentul public se află/ a fost în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în ultimele 12 luni? (C1)

Figura 3.15. Au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic? (C2)

* Sub-eșanțion: 34 respondenți – 2019
58 respondenți – 2017

Studiile respective au inclus o serie de afirmații cu scopul de a testa Agenții publici privind nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ ilegale sau corecte/ incorecte cu referire la **Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității**.

Circa 4 din 5 agenți publici au menționat **corect** precum că următoarele situații reprezintă o încălcare a regimului de incompatibilități: *primarul din orașul X semnează un contract privind realizarea unor lucrări cu firma fratelui său* (84% în 2019 și 86% în 2017); *primarul din localitatea X este, în același timp, director general al unei companii comerciale* (81% în 2019 și 84% în 2017); *licitația organizată de un consiliu raional a fost câștigată de firma condusă de soția președintelui consiliului* (83% în 2019 și 84% în 2017) (Figura 3.16 și Tabelele 114. – 116. în anexa 3).

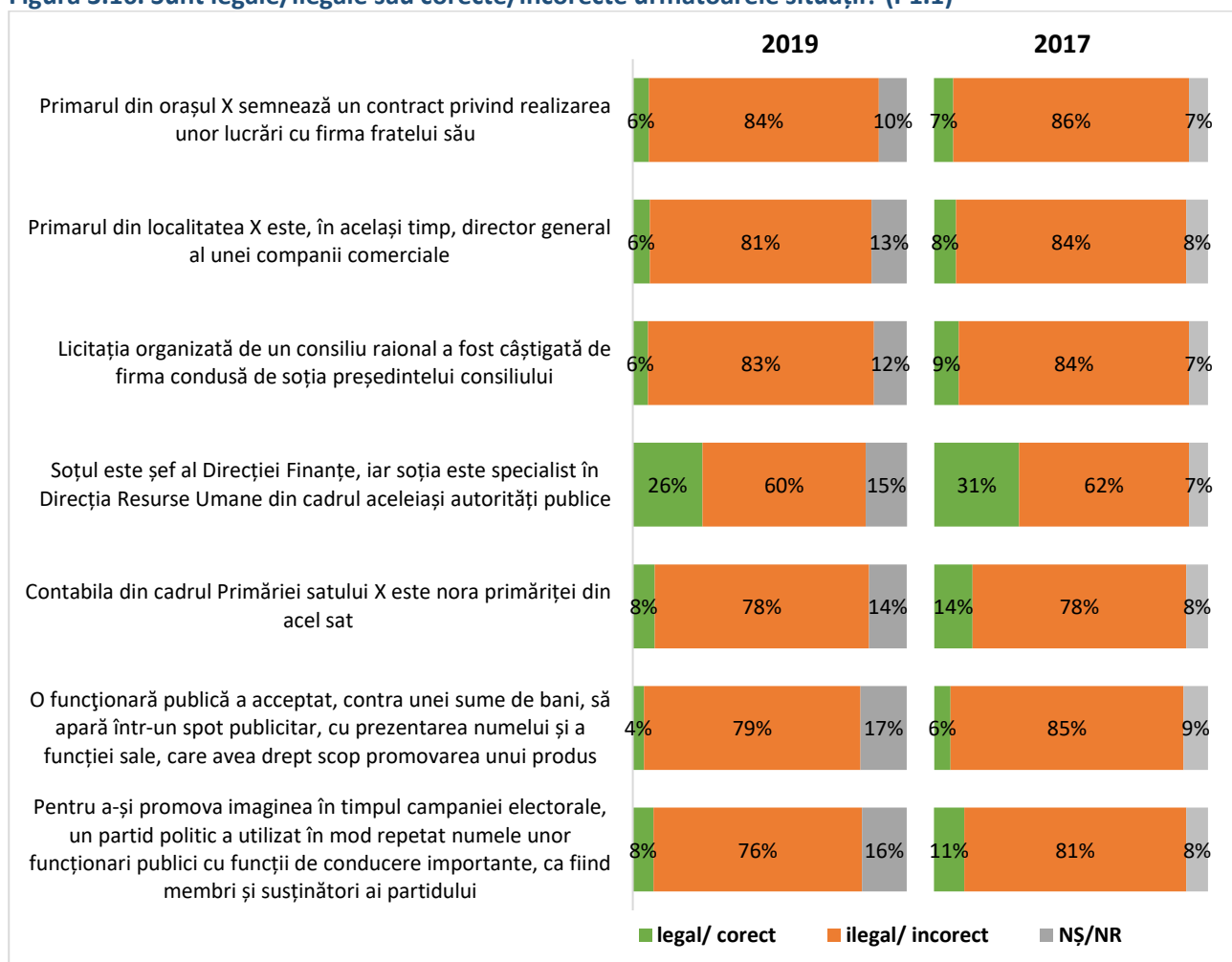
Cât privește regimul restricțiilor în ierarhie, în ambele sondaje majoritatea respondenților au evaluat drept ilegale/ incorecte următoarele situații: *soțul este șef al Direcției Finanțe, iar soția este specialist în Direcția Resurse Umane din cadrul aceleiași autorități publice* (60% în 2019, 62% în 2017) (**răspuns incorect**, răspunsuri corecte au fost oferite de puțin peste ¼ respondenți, 26% în 2019 și 31% în 2017), *Contabila din cadrul Primăriei satului X este nora primăriei din acel sat* (78% în ambele sondaje) (**răspuns corect**, totodată circa

1/5 respondenți în ambele studii consideră această afirmație corectă/legală sau nu au știut/nu au dorit să se pronunțe în acest sens) (Figura 3.16 și Tabelele 114. – 116. în anexa 3).

Cu referire la afirmațiile care măsoară nivelul de cunoștințe al respondenților despre regimul de limitare a publicității, se observă că majoritatea dintre agenții publici au declarat ilegale următoarele situații (**răspunsuri incorecte**): o funcționară publică a acceptat, contra unei sume de bani, să apară într-un spot publicitar, cu prezentarea numelui și a funcției sale, care avea drept scop promovarea unui produs (79% în 2019 și 85% în 2017), pentru a-și promova imaginea în timpul campaniei electorale, un partid politic a utilizat în mod repetat numele unor funcționari publici cu funcții de conducere importante, ca fiind membri și susținători ai partidului (76% în 2019, 81% în 2017) (Figura 3.16 și Tabelele 114. – 116. în anexa 3).

Figura 3.16. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații? (P1.1)

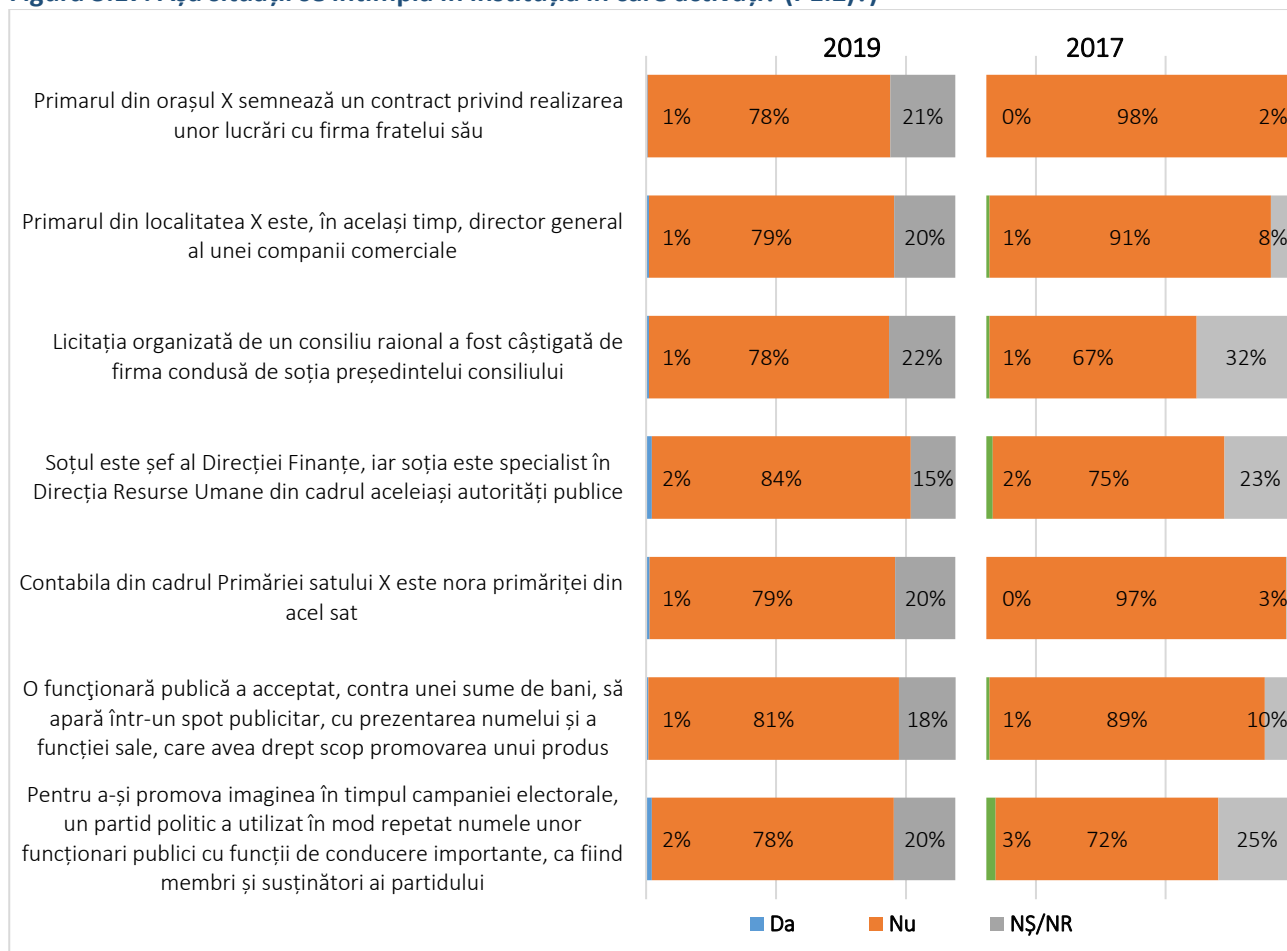

Potrivit datelor sondajelor respective, în raport cu toate afirmațiile testate, respondenții au afirmat că, de regulă, în instituțiile unde activează, asemenea situații nu au loc, (ponderea celor care au susținut această afirmație a variat între 78% - 84% în 2019 și 67% - 98% în 2017) sau nu cunosc/nu au dorit să declare dacă există atare cazuri (cu 15% - 22% răspunsuri NȘ/NR în 2019 și 2%-32% în 2017) (Figura 3.17 și Tabelele 131. – 133. în anexa 3).

De menționat că, chiar dacă au fost puțini respondenți care au afirmat că totuși au loc asemenea cazuri (2-8 răspunsuri și nu poate fi făcută o careva concluzie), aproape toți au declarat că măsuri nu au fost luate în instituție sau dinșii nu cunosc/nu au dorit să spună despre acest lucru (Tabelul 146. în anexa 3, răspuns la întrebarea: *Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații?*).

Figura 3.17. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)?

* Sub-eșantion care au notat ilegal/incorect la întrebarea din Figura 3.16.

3.4. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale

Circa 4 din 5 respondenți (85% în cadrul ambelor studii 2019 și 2017) au susținut opinia precum că *declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public* (Figura 3.18). Această opinie a fost mai frecvent menționată de către bărbați, persoanele cu vârsta 19-35 ani, persoane cu nivel înalt de studii, locuitorii mediului rural, din regiunea Sud, reprezentanți ai APC, APL2 și APL1 și agenții publici care activează în instituție pînă la 5 ani (Tabelul 22. în anexa 3).

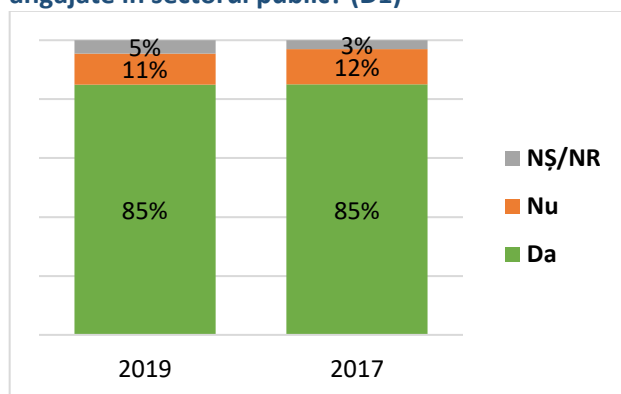
De menționat că răspunsul corect este că nu toate persoanele angajate în sectorul public au această obligație.

Conform prevederilor Legii Integrității nr. 82/2017, art. 13, toți agenții publici sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale. Conform definiției prezentate în aceeași lege, art. 3, agentul public este persoana încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică, o funcție publică cu statut special, o funcție de demnitate publică, este angajată în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică sau prestează servicii de interes public, precum și alesul local. În sectorul public însă sunt angajate și persoane care nu au statutul de agent public (de ex. personalul tehnic).

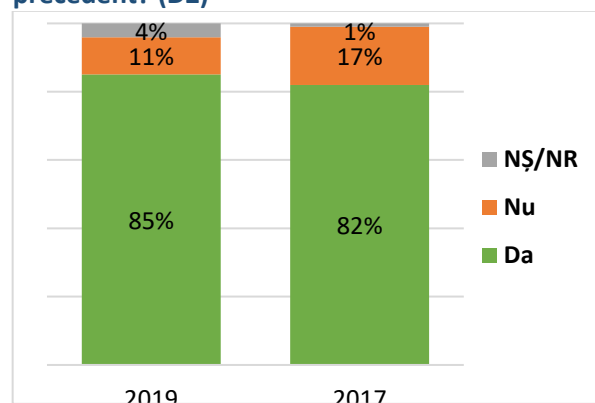
Printre persoanele intervievate circa 85% (82% în 2017) au menționat că au depus declarațiile privind averea și interesele personale, cu ponderi mai pronunțate ale răspunsurilor afirmative observate printre bărbați, persoanele de peste 51 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii din mediul rural, din regiunile Nord și Sud, reprezentanți ai APL2 și APL1, cei cu funcție publică de conducere (Figura 3.18 și Tabelul 23. în anexa 3).

Nu au depus declarația pentru anul precedent studiului circa 11% respondenți (17% în 2017) (Figura 3.19). Aceștia sunt mai reprezentați în categoriile agenților publici femei, cu nivel mediu de studii, din mediul urban, care activează în Chișinău, alte instituții publice la nivel central și local, cu funcții publice de execuție (Tabelul 23. în anexa 3).

Figura 3.18. Declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public? (D1)

Figura 3.19. Dvs. ați depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent? (D2)

Studiul a inclus trei întrebări în scopul testării agenților publici privind nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte cu referire la *Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale*.

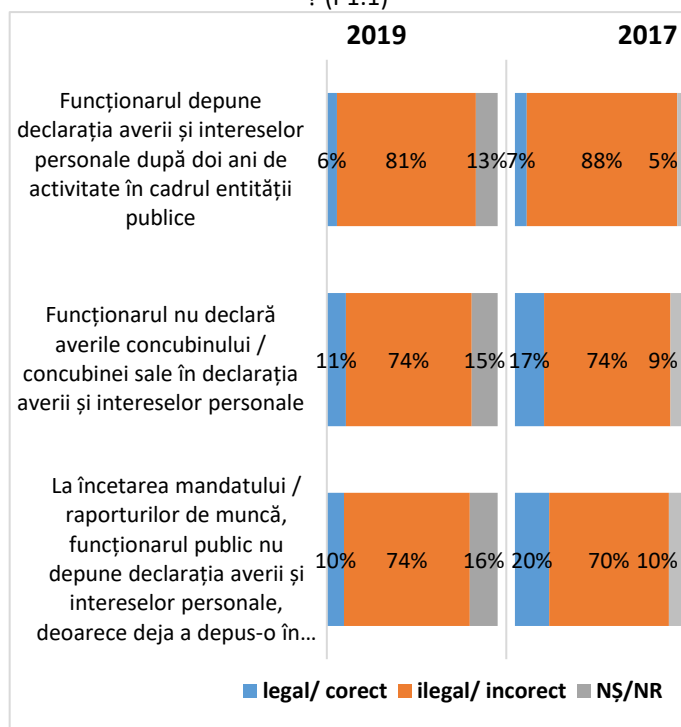
Majoritatea respondenților studiului curent, 81% (88% în 2017), consideră ilegală/incorectă situația când *funcționarul depune declarația averii și intereselor personale după doi ani de activitate în cadrul entității publice (răspuns corect)*, iar 6% (7%) cred că această practică este legală/corectă. Cîte 74% respondenți ai ambelor sondaje au menționat că este ilegal/incorect că *funcționarul nu declară averile concubinului/concubinei sale în declarația averii și intereselor personale (răspuns corect)*, în comparație cu 11% (17% în 2017) care cred opusul. De asemenea o pondere de 74% (70% în 2017) din cei intervievați au menționat că este ilegal/ incorect că *la încetarea mandatului/raporturilor de muncă, funcționarul public nu depune declarația averii și intereselor personale, deoarece deja a depus-o în acest an (răspuns corect)*, iar unul din 10

(fiecare al 5-lea în anul 2017) persoane chestionate crede că această practică este legală/corectă (Figura 3.20 și Tabelul 117. în anexa 3).

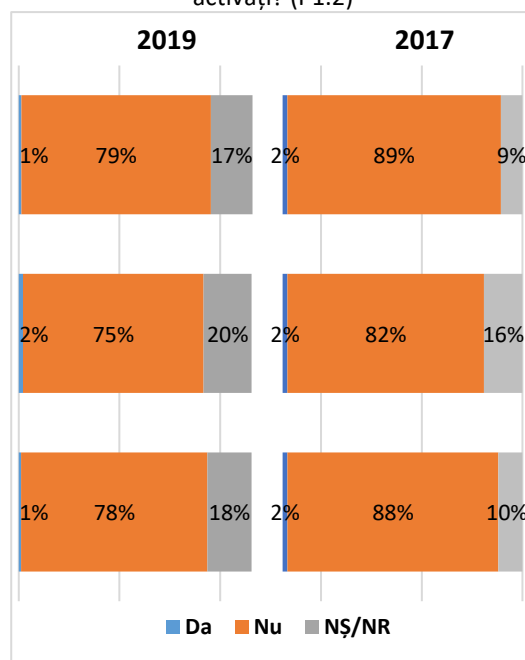
Majoritatea agenților publici, peste 75% (peste 80% în 2017) dintre cei, care au oferit răspunsurile ilegal/incorect, au declarat că asemenea situații nu se întâmplă în organizațiile unde dînșii activează, ceilalți fiind persoane care nu știu sau nu au vrut să răspundă dacă astfel de situații sunt prezente în instituții (Figura 3.20 și Tabelul 134. în anexa 3).

Figura 3.20. Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale

Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații ? (P1.1)

Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

• Sub-eșantion care au notat ilegal/ incorect la întrebarea P1.1.

3.5. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului

Aproximativ 4 din 5 respondenți (81% în 2019 și 77% în 2017) consideră **corect** că *agentul public este obligat să declare întotdeauna un conflict de interese* (Figura 3.21). Această opinie a fost exprimată preponderent de respondenții bărbați, persoanele cu vârsta mai mică de 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, APC și APL2, cu funcții de conducere, cu o durată de activitate de peste 6 ani (Tabelul 24. în anexa 3).

Totodată circa 8% (15% în 2017) dintre respondenți consideră obligativitatea declarării conflictelor de interese numai în anumite situații (Figura 3.21). Ponderi mai mari a atare răspunsuri, care au depășit 10%, au fost oferite de femei, persoanele cu nivel mediu de studii, din mediul rural, reprezentanți ai altor instituții publice de nivel central și local (Tabelul 24. în anexa 3).

Conform art. 14 al Legii integrității, agentul public este obligat să declare în scris, în termen de 3 zile, conducătorului entității publice despre conflictul de interese real apărut în cadrul activității sale profesionale, explicând natura conflictului de interese și cum acesta influențează sau poate influența exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale;

Mai mult ca atât, conform art. 12 din Legea nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale, și conflictul de interese potențial se declară în mod obligatoriu.

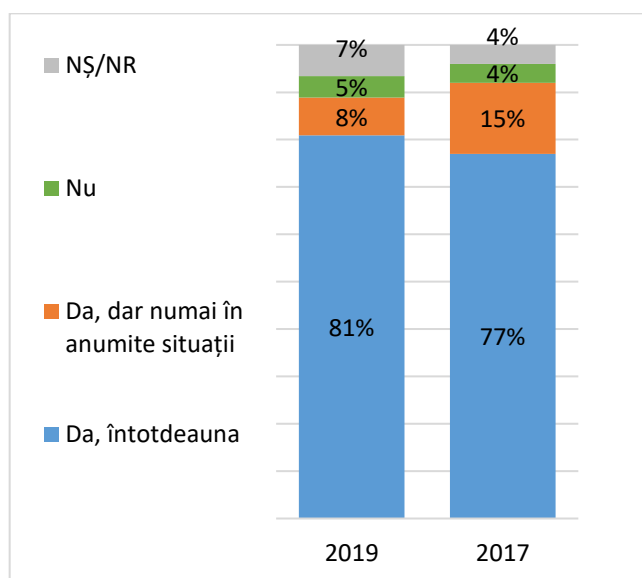
Fiind întrebați dacă *agentul public este în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese*, doar puțin peste jumătate dintre agenții publici au dat răspuns **corect** "că nu este în drept" (58% în 2019, 53% în 2017) (Figura 3.22).

Conform pct. (4), art. 12 din Legea nr. 133/2016, în cazul apariției unui conflict de interese agentul public este obligat să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.

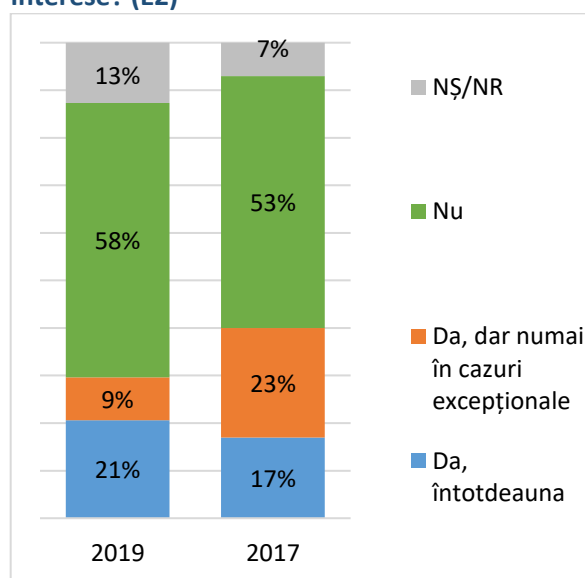
Această părere a fost exprimată mai frecvent în răspunsurile femeilor, persoanelor cu vârsta mai mare de 51 ani, de la Nord, APL2 și alte instituții publice de nivel local, cei cu durata de activitate de peste 6 ani.

Totodată, ponderea respondenților care consideră că agentul public este în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese constituie 30% (40% în 2017), din aceștia 21% (17% în 2017) au afirmat că pot lua decizii întotdeauna, iar 9% (23% în 2017) cred că pot face acest lucru doar în cazuri excepționale (Figura 3.22 și Tabelul 25. în anexă).

Figura 3.21. Este agentul public obligat să declare un conflict de interese? (E1)

Figura 3.22. Este agentul public în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese? (E2)

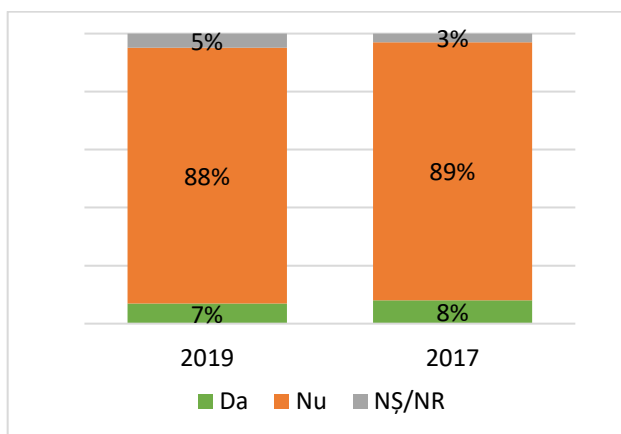

Aproape 90% dintre respondenții ambelor studii au declarat precum că nu au cunoscut cazuri de conflict de interese în instituțiile din care fac parte, pe parcursul ultimelor 12 luni, și doar 7% (8% în 2017) au fost menționat că cunosc asemenea situații (Figura 2.23).

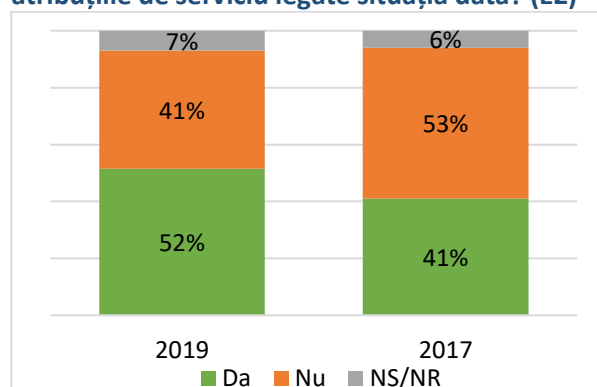
Ponderi mai mari ai celor care consideră că cunosc atare cazuri sa-u înregistrat printre agenții publici de 51 ani și mai mult, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, din Centru și Sud, printre respondenții din APL și grupul de respondenți cu durata de activitate de peste 10 ani (Tabelul 26. în anexa 3).

Dintre agenții publici care au cunoscut cazuri de conflict de interese pe parcursul ultimelor 12 luni (41 persoane în studiul curent și 49 persoane în 2017), 52% (41% în 2017) au declarat că persoanele aflate în situație de conflict au continuat să exercite atribuțiile de serviciu (Figura 3.24 și Tabelul 27. în anexa 3).

Figura 3.23. Cunoașteți cazuri de conflict de interese în instituția Dvs. în ultimele 12 luni? (E3)

Figura 3.24. Persoanele aflate în situație de conflict de interese au continuat să exercite atribuțiile de serviciu legate situația dată? (E2)

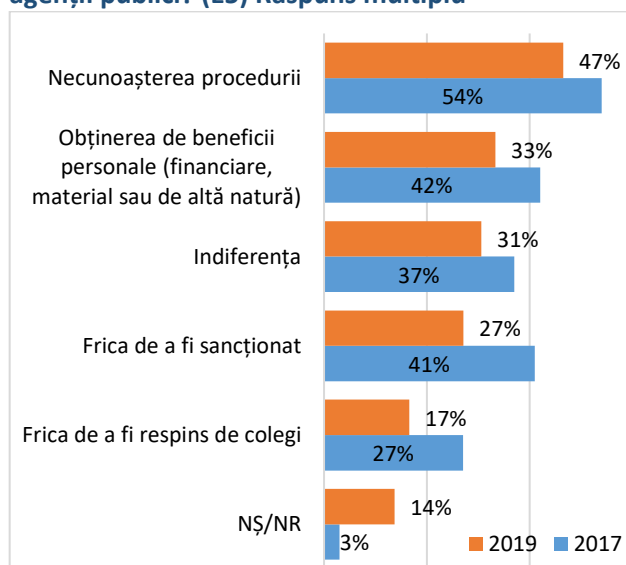

* Sub-eșantion: 41 respondenți – 2019
49 respondenți – 2017

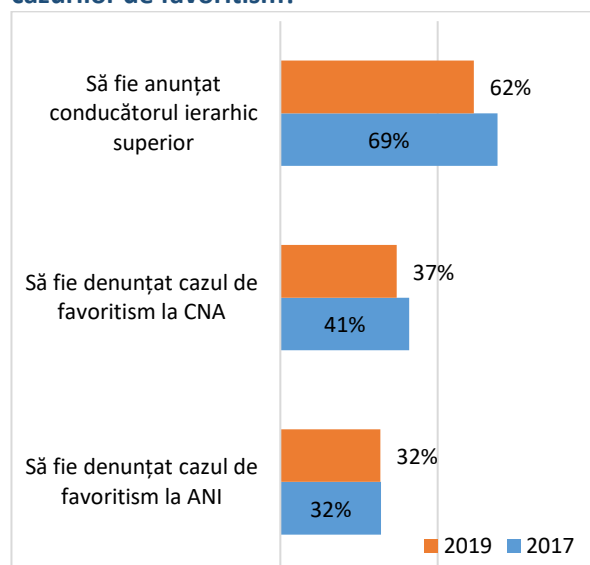
Agenții publici au fost solicitați să declare care ar fi principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese, fiind oferite câteva opțiuni. Cele mai mari ponderi ale răspunsurilor au fost alocate opțiunii *Necunoașterea procedurii* care a acumulat 47% răspunsuri afirmative (54% în 2017), fiind urmată de *obținerea de beneficii personale (financiare, materiale sau de altă natură)* cu 33% afirmații (42% în 2017), *indiferența* cu 31% (37% în 2017). De menționat că o pondere de 14% în studiul curent nu au dorit să ofere careva răspunsuri (Figura 3.25). De remarcat că bărbații ceva mai des au făcut referință la *obținerea de beneficii personale* (38,7% față de 28,4% în cazul femeilor) (Tabelul 28. în anexa 3).

De asemenea au fost măsurate și percepțiile agenților publici despre *măsurile necesare de întreprins pentru înlăturarea situațiilor de favoritism* în sectorul public. Dintre cei chestionați 62% (69% în 2017) au opinat că ar trebui *anunțat conducătorul ierarhic superior*, 37% (41% în 2017) au considerat că ar trebui *denunțate cazurile de favoritism la CNA*, iar câte 32% în ambele sondaje pledează pentru denunțarea la ANI (Figura 3.26 și Tabelul 29. în anexa 3).

Figura 3.25. Care sunt principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici? (E5) Răspuns multiplu

Figura 3.26. În opinia Dvs., care sunt măsurile necesare de întreprins pentru înlăturarea cazurilor de favoritism?

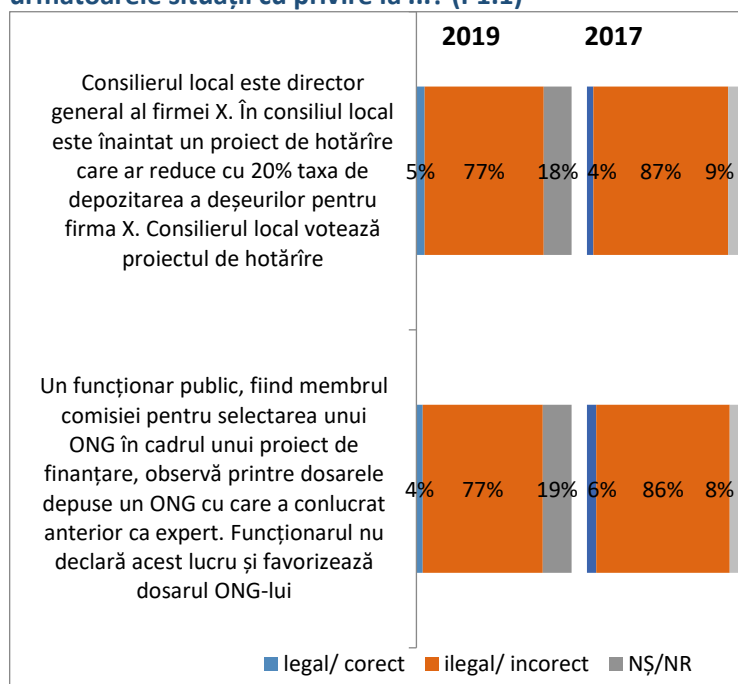

Majoritatea agenților publici au identificat corect situațiile de conflict de interese. Astfel, 77% respondenți (87% în 2017) au considerat următoarea situație oferită pentru testare ca fiind ilegală/ incorectă: *"consilierul local este director general al firmei X. În consiliul local este înaintat un proiect de hotărâre care ar reduce cu 20% taxa de depozitarea a deșeurilor pentru firma X. Consilierul local votează proiectul de hotărâre"*.

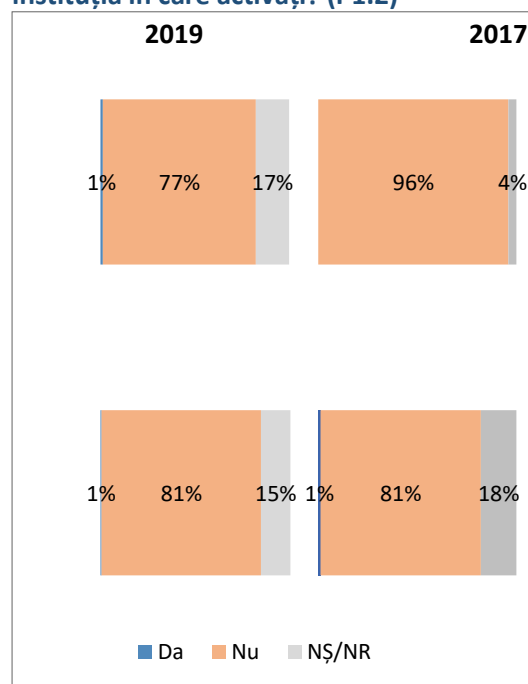
Participanții la sondaj, care au dat răspuns corect privind conflictul de interese, au menționat în majoritate (77% în 2019 și 96% în 2017) că situații de nerespectare a regimului de conflicte de interese nu au loc în organizațiile unde aceștia activează.

De asemenea aproximativ aceleași ponderi dintre agenții publici au considerat incorectă/ilegală și situația: *”un funcționar public, fiind membrul comisiei pentru selectarea unui ONG în cadrul unui proiect de finanțare, observă printre dosarele depuse un ONG cu care a conlucrat anterior ca expert. Funcționarul nu declară acest lucru și favorizează dosarul ONG-ului respectiv pentru că este convins că e cel mai potrivit pentru proiect”*. Dintre persoanele care au identificat corect situația de favoritism, majoritatea au declarat că asemenea situații nu se întâmplă în instituțiile unde lucrează (câte 81% răspunsuri negative în ambele studii realizate). De menționat că, circa 15% în 2019 și 18% în 2017 au declarat că nu știu/au refuzat să spună dacă se întâmplă atare încălcări cu referire la favoritism în instituțiile publice (Figurile 3.27 și 3.28, Tabelele 118. și 135. în anexă).

Figura 3.27. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

Figura 3.28. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

3.6. Respectarea regimului cadourilor

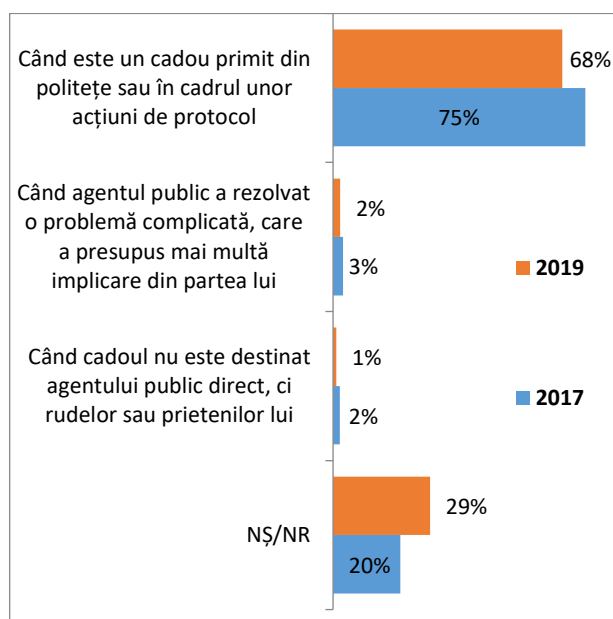
În scopul identificării nivelului de cunoaștere a acceptării cadourilor de către agenții publici respondenților le-au fost oferite câteva situații pentru a-și exprima opiniile.

Se observă că 68% dintre participanți la sondaj (75% în 2017) au răspuns **corect** că este justificat ca un agent public să accepte un cadou în situația *când acesta este primit din politețe sau în cadrul unor acțiuni de protocol*. Această opinie a fost exprimată prioritar de bărbați, persoanele cu vârsta de 51 ani și mai mult, din Sud, reprezentanți ai APL2.

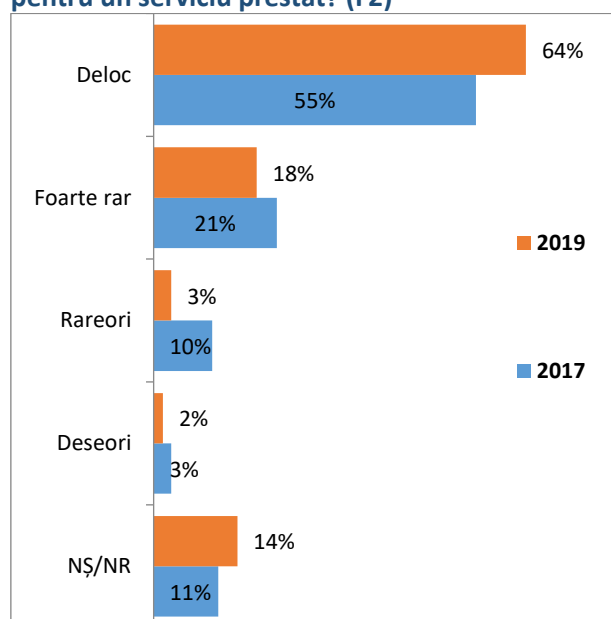
Un număr limitat de circa 3% dintre persoanele intervievate (5% în 2017) consideră acceptabilă primirea cadourilor de către un agent public în situațiile *când acesta a rezolvat o problemă mai complicată sau când cadoul nu este destinat direct agentului public, ci rudelor sau prietenilor lui* (Figura 3.29 și Tabelul 30. în anexa 3).

Majoritatea respondenților au menționat că în instituția în care activează nu sunt frecvente astfel de situații când *cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat*. Circa 64% (55% în 2017) au declarat că cetățenii *deloc* nu oferă cadouri, servicii, invitații etc., circa 18% (21% în 2017) susțin că atare practici se întâlnesc *foarte rar* și doar 5% (13% în 2017) consideră că aceasta se întâmplă *rareori* sau *deseori* (Figura 3.30 și Tabelul 31. în anexa 3). Primirea cadourilor a fost menționată în ponderi mai pronunțate de agenții publici din regiunea Nord, din cadrul instituțiilor publice la nivel local (altele decât autorități publice).

Figura 3.29. Dintre situațiile descrise mai jos, în ce cazuri este justificat ca un agent public să accepte un cadou? (F1)

Figura 3.30. În instituția în care activați cât de des cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat? (F2)

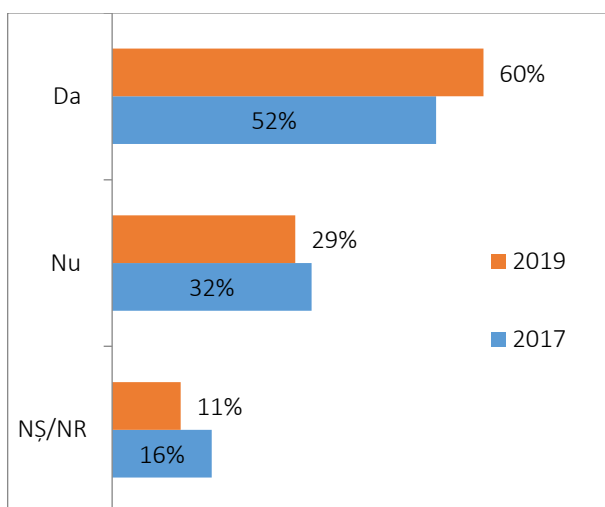
Circa 60% dintre participanții la sondaj (52% în 2017) au declarat existența registrului cadourilor în instituțiile unde activează, totodată aproape fiecare al 3-lea respondent a declarat contrariul (Figura 3.31). Persoanele care sunt sigure că în organizațiile lor există registrul cadourilor prevalează printre bărbați, persoanele cu vârsta sub 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, APC și APL2, cu funcții de conducere, cu durata de activitate mai mult de 10 ani.

Cei care au menționat că în instituțiile lor nu există un asemenea registru sunt mai reprezentați (peste 50%) printre persoanele cu nivel mediu de studii, din mediul rural, zona Sud, reprezentanți ai altor instituții publice la nivel local.

Persoanele care au confirmat existența registrului de cadouri, au fost solicitate să evalueze eficiența acestuia (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate corect). Peste jumătate dintre cei intervievați au evaluat eficiența registrelor pozitiv (54% în ambele studii), atribuind valori maxime 4 și 5, ceea ce rezultă în afirmația precum că cadourile sunt *întotdeauna/ de regulă* declarate în registru și evaluate corect (Figura 3.32 și Tabelul 33. în anexa 3).

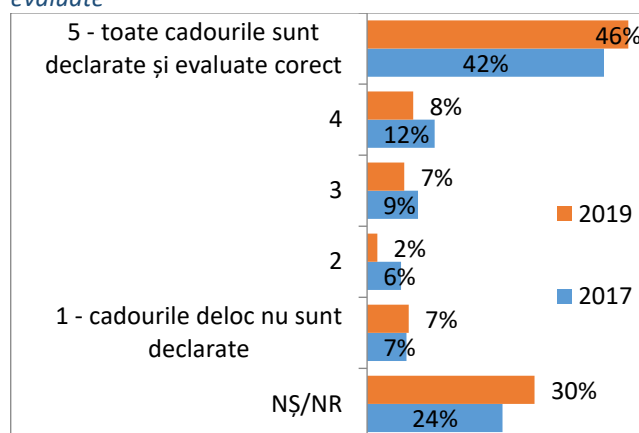
Scorul mediu calculat pentru eficiența registrului cadourilor este 4,2 (pe scala de 5 puncte). Valori medii mai mari au fost atribuite de persoanele tinere de 19-35 ani (4,6), din mun. Chișinău (4,4), APC (4,4), APL2 (4,3) și alte instituții la nivel central (4,5), conducători cu funcții de execuție (4,4), persoanele cu experiență de muncă pînă la 2 ani (4,7). Scoruri medii mai mici în evaluarea eficienței registrelor respective au fost atribuite de respondenții din mediul rural (3,5), din Sud (3,6), APL 1 (3,6), cei cu experiență de mai mult de 10 ani (3,9).

Figura 3.31. În instituția în care activați există registrul cadourilor? (F3)

Figura 3.32. Cât de eficient este acest registru? (F4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate

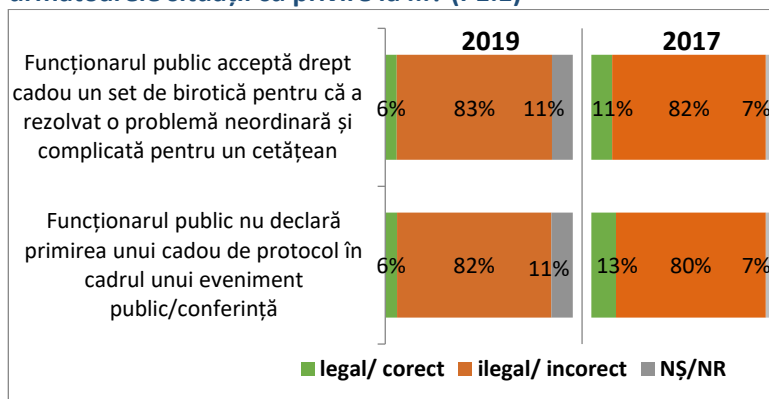

* Sub-eșantion: 359 respondenți – în 2019
322 respondenții – în 2017

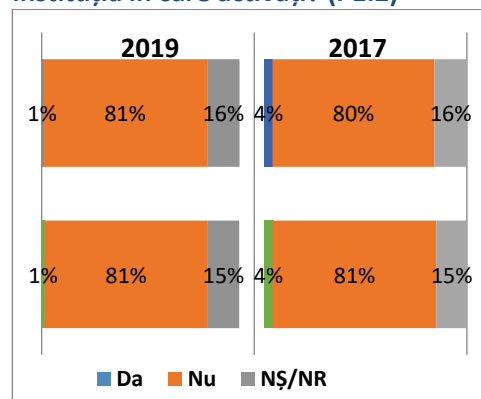
Testarea situațiilor cu referire la acceptarea cadourilor a evidențiat că circa 4 din 5 persoane chestionate au evaluat **corect** drept ilegale/incorecte situațiile cînd: (i) Funcționarul public acceptă drept cadou un set de birotică pentru că a rezolvat o problemă neordinară și complicată pentru un cetățean, (ii) Funcționarul public nu declară primirea unui cadou de protocol în cadrul unui eveniment public/conferință, iar circa 6 agenți publici consideră aceste situații ca fiind legale/corect (Figura 3.33. și Tabelul 119. în anexa 3).

De menționat că circa 80% dintre respondenții ambelor studii au afirmat că atare situații nu au loc în instituțiile unde ei activează, iar cîte circa 15% nu au dorit să-și expună opinia (Figura 3.34. și Tabelul 136. în anexa 3).

Figura 3.33. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

Figura 3.34. Așa situații se întîmplă în instituția în care activați? (P1.2)

3.7. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

Respondenții studiului au fost solicitați să evalueze gradul în care activitatea instituțiilor publice este influențată de interesele partidelor politice, pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *deloc nu este influențată de interesele partidelor politice*, 10 = *totalmente influențată de interesele partidelor politice*.

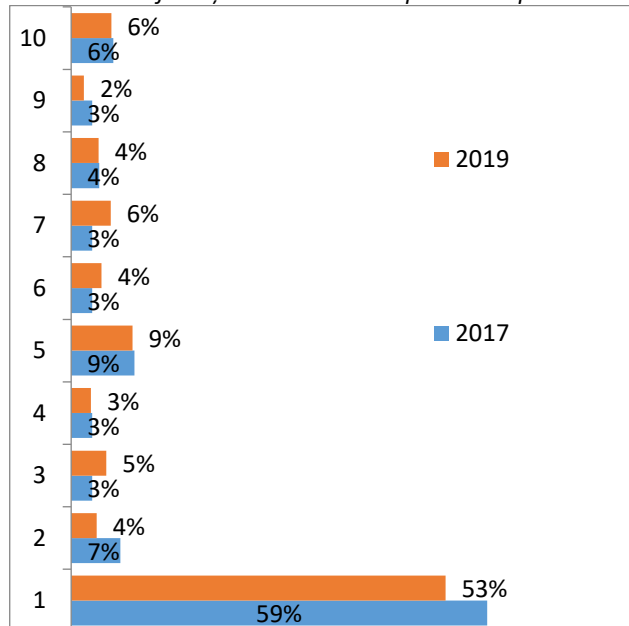
Peste jumătate dintre agenții publici chestionați au declarat că activitatea instituțiilor din care fac parte nu este deloc influențată de interesele partidelor politice. Se observă că circa 73% (81% în 2017) consideră că activitatea instituției este puțin influențată de interesele partidelor politice (scorurile 1-5), iar 21% (19% în 2017) consideră această influență semnificativă (scorurile 6-10) (Figura 3.35 și Tabelul 34. în anexă).

Scorul mediu atribuit în evaluarea gradului în care activitatea instituțiilor publice este influențată politic este de 3,2 (5,8 a fost în 2017). Valori medii mai mari au fost atribuite respondenții de la Nord, reprezentanții APC, aceste grupuri au obținut scorul mediu de 4,0. Cel mai mic scor mediu, sub 3,0 puncte, a fost înregistrat în grupurile de agenți publici cu nivel mediu de studii, din mediul rural, din Centru și Sud, alte instituții publice de nivel central și local, precum și de respondenții cu o durată de activitate de mai mult de 10 ani.

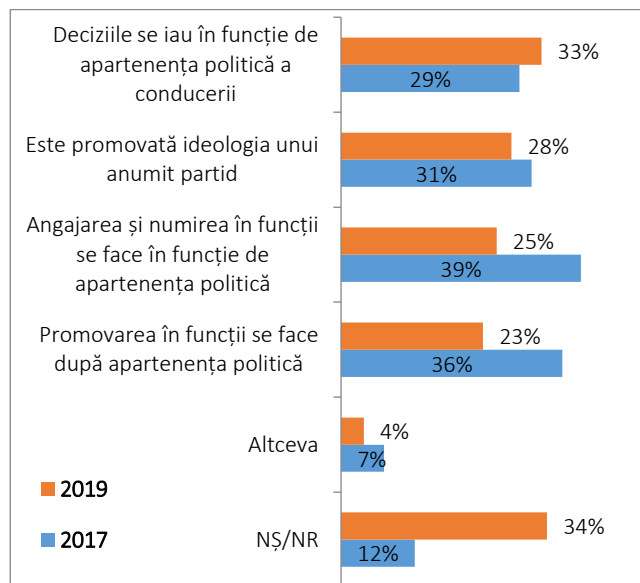
Fiind întrebați cum această influență se manifestă, respondenții au oferit opinii diferite. Circa 1/3 agenți publici (29% în 2017) consideră că *Deciziile se iau în funcție de apartenența politică a conducerii*, 28% (31% în 2017) au menționat că influența constă în faptul că *Este promovată ideologia unui anumit partid*, cite circa ¼ răspunsuri afirmative au cumulat opțiunile *Angajarea și numirea în funcții se face în funcție de apartenența politică și Promovarea în funcții se face după apartenența politică* (Figura 3.36 și Tabelul 35. în anexa 3).

Figura 3.35. În ce măsură activitatea instituției Dvs. este influențată de interesele partidelor politice? (G1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *deloc nu este influențată de interesele partidelor politice*, 10 = *totalmente influențată de interesele partidelor politice*

Figura 3.36. Cum se manifestă aceste influențe? (G2) (Răspuns multiplu)

* Sub-eșantion: 247 respondenți – în 2019
249 respondenții – în 2017

Un alt aspect evaluat în cadrul studiilor realizate este cu referire la faptul dacă angajații instituțiilor publice din Republica Moldova sunt influențați în opțiunile lor electorale. Studiile denotă că această influență de fapt nu are loc, circa 96% (97% în 2017) au declarat că *nu au fost impuși să voteze pentru/ împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)*, doar cite 3% au afirmat această impunere (Figura 3.37).

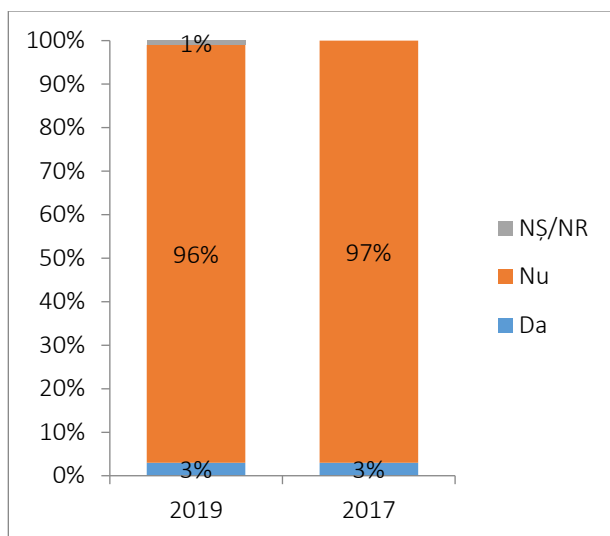
Cei care totuși au fost influențați în opțiunile lor electorale, au prevalat printre respondenții de la Nord (9,2%), din mediul rural (5,6%), APL 1 (7,2%) și alte instituții la nivel local (5,0%) (Tabelul 36. în anexa 3).

Un alt aspect privind evaluarea gradului de influență a fost reflectat prin intermediul răspunsurilor la întrebarea *Pe parcursul ultimelor 12 luni, ați fost solicitat, rugat sau impus să participați la următoarele acțiuni la locul Dvs. de muncă*, fiind oferite o serie de opțiuni de răspuns. De menționat că răspunsuri afirmative (*Da*) au cumulat următoarele acțiuni: Protecționism, susținerea sau favorizarea cuiva (2,4%), Abuz de putere (1,1%), Trafic de influență (0,9%), Solicitare/ oferire de mită (0,4%), în total au fost înregistrate doar 19 răspunsuri afirmative în 2019 și 18 răspunsuri în 2017 (Tabelul 37. în anexa 3).

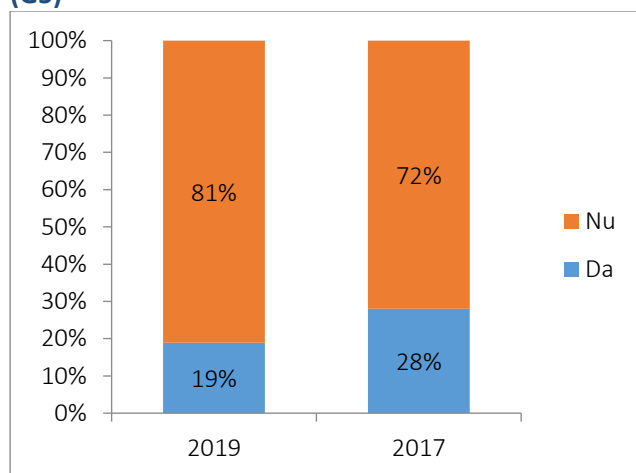
Doar circa 19% respondenți (28% în 2017) au declarat că au denunțat acțiunile la care s-au referit, cu ponderi mai mari ale denunțurilor observate printre femei, persoane tinere de 19-35 ani, din Centru, care activează în alte instituții de nivel local, printre respondenții cu funcții de execuție (Figura 3.38 și Tabelul 38. în anexa 3). Dintre aceștia doar câteva persoane (4 la număr) au declarat că situația a fost soluționată ca rezultat al denunțului (Tabelul 40. în anexa 3).

Totodată majoritatea, 81% (72% în 2017) nu au denunțat acțiunile menționate, iar printre cauzele ne-denunțării acestora au fost numite: nu credeam că situația va fi soluționată (47%), aveam îngrijorări privind atitudinea colegilor (24%), Aveam îngrijorări privind atitudinea colegilor (13%) (Tabelul 39. în anexa 3).

Figura 3.37. Ați fost impus să votați pentru/ împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)? (G3)

Figura 3.38. Ați denunțat actele la care v-ați referit în întrebarea precedent (solicitat, rugat sau impus să participați la anumite acțiuni la locul de muncă)? (G5)

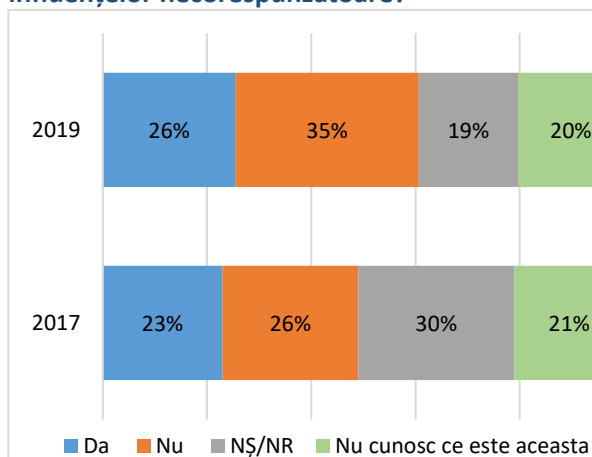

* Sub-eșantion: 19 respondenți – în 2019
18 respondenții – în 2017

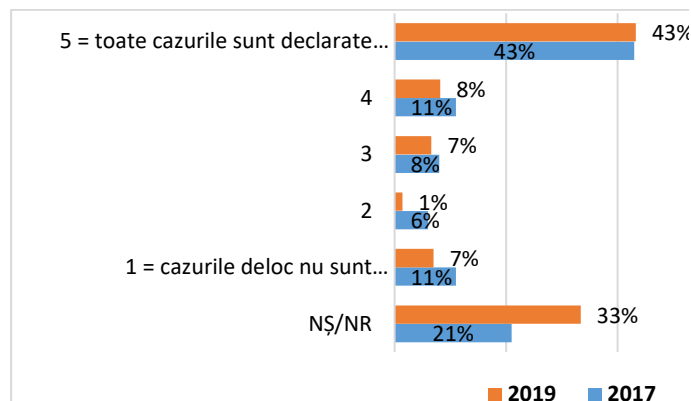
Participanții la sondaj au fost întrebați dacă în cadrul instituțiilor unde activează există un registru al influențelor necorespunzătoare. Circa ¼ dintre respondenți (26% în 2019 și 23% în 2017) au menționat că organizația lor dispune de un asemenea registru, 35% în 2019 (26% în 2017) au afirmat că instituția nu are un asemenea document. Ponderi considerabile de 20% respondenți (30% în 2017) au declarat că nu știu dacă în instituție există registrul influențelor necorespunzătoare, fiecare al 5-lea agent public în general nu cunosc ce este acesta (Figura 3.39 și Tabelul 41. în anexa 3).

Respondenții care au declarat ca atare registru există au fost rugați să evalueze eficiența lui (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cazurile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cazurile sunt declarate; 8 = NȘ/NR). Circa 67% agenți publici (79% în 2017) și-au exprimat opinia cu referire la documentul respectiv, totodată 1/3 (1/5 în 2017) au refuzat să se pronunțe privind eficiența acestuia. De asemenea, peste jumătate dintre respondenți (51% în 2019 și 54% în 2017) au apreciat eficiența registrului cu note de 4 și 5, ceea ce înseamnă că toate/majoritatea cazurilor sunt declarate în registrul influențelor necorespunzătoare (Figura 3.40 și Tabelul 42. în anexă).

Figura 3.39. În instituția Dvs., există registrul influențelor necorespunzătoare?

Figura 3.40. Cât de eficient este acest registru?

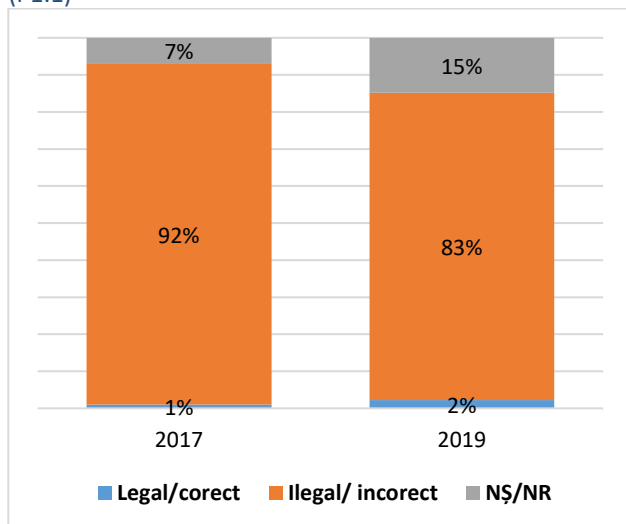

* Sub-eșantion: 154 respondenți – în 2019
140 respondenții – în 2017

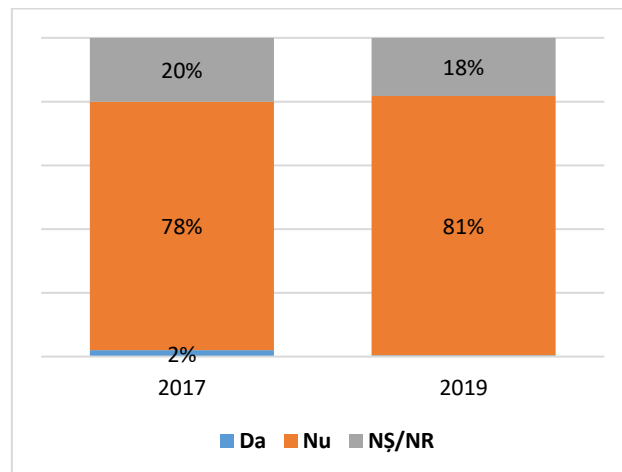
Pentru exemplificare respondenților le-a fost oferită posibilitatea de a se expune cu referire la faptul dacă este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Funcționarul public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive, precum și faptul dacă atare situații se întâmplă în instituția în care dînșii activează.

Circa 83% dintre participanții la sondaj (92% în 2017) au considerat ilegală/incorectă situația respectivă (Figura 3.41 și Tabelul 120. în anexa 3). Dintre aceștia, 81% (78% în 2017) susțin că nu există situații similare în instituțiile unde activează. Alți circa 1/5 au refuzat să răspundă sau nu știu dacă asemenea cazuri au loc la locurile lor de muncă (Figura 3.42 și Tabelul 137. în anexa 3).

Figura 3.41. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Funcționarul public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive? (P1.1)

Figura 3.42. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?

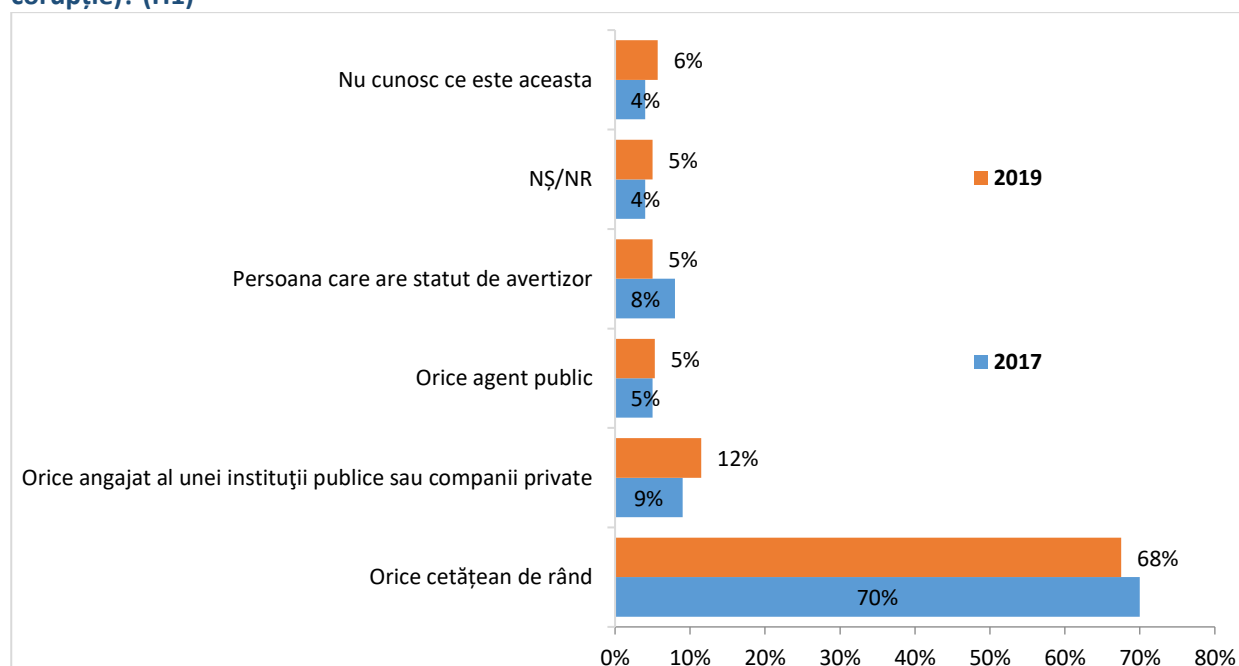
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal în figura 3.41

3.8. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Sondajul de opinie a măsurat nivelul de cunoștințe al agenților publici cu referire la avertizarea de integritate. În acest sens, respondenții au fost întrebați cine este un avertizor de integritate⁴ și ce înseamnă avertizarea de integritate⁵.

Cîte circa 70% respondenți ai ambelor studii au menționat că avertizor ar putea fi *orice cetățean de rînd*, și doar circa 12% (9% în 2017) consideră că acesta ar fi *orice angajat al unei instituții publice sau companii private*, celorlalte opțiuni de răspunsuri au fost oferite cîte circa 5% răspunsuri afirmative. Aceasta rezultă în constatarea că doar circa unul din 10 agenți publici au cunoștințe corecte despre "cine este avertizorul de integritate", răspunsul **corect** fiind *orice angajat al instituției publice sau companii private* (Figura 3.43 și Tabelul 43 în anexa 3).

Figura 3.43. În opinia Dvs., cine poate fi avertizor de integritate (persoane care sesizează o manifestare de corupție)? (H1)

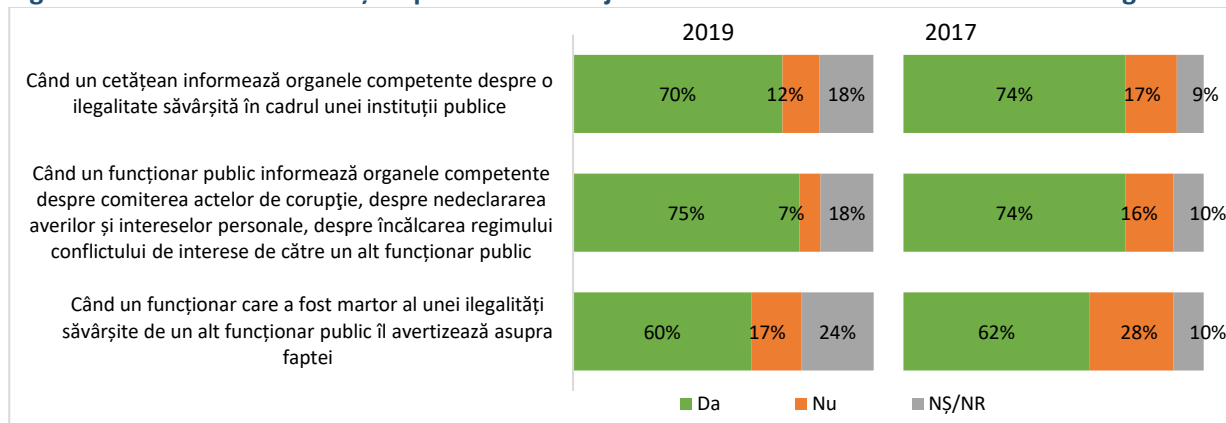

Fiind întrebați care dintre cele trei situații descriu cel mai bine avertizarea de integritate, respondenții au oferit în ponderi majore răspunsuri afirmative la toate trei opțiuni. Aceasta relatează asupra faptului că agenții publici nu au o viziune clară în acest context, cu toate că circa ¾ au oferit răspuns afirmativ la situația **corectă**: *când un funcționar public informează organele competente despre comiterea actelor de corupție, despre nedeclararea averilor și intereselor personale, despre încălcarea regimului conflictului de interese de către un alt funcționar public* (Figura 3.44 și Tabelul 44. în anexa 3).

⁴ *Avertizor de integritate* – funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice, ce informează benevol, cu bună-credință și în interes public despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese (**HG nr. 707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate**)

⁵ *Avertizare* – informarea despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese, făcută benevol, cu bună-credință și în interes public, în formă scrisă sau verbală persoanelor și/sau organelor competente pentru primirea, înregistrarea și examinarea acestor informații (**HG nr. 707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate**)

Figura 3.44. Care dintre situațiile prezentate mai jos descriu cel mai bine avertizarea de integritate?

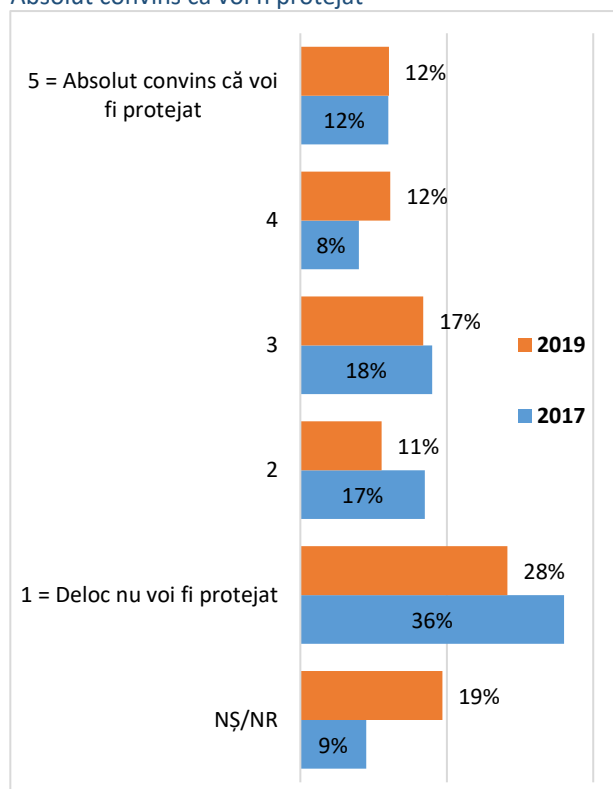
Majoritatea respondenților, cîte circa 97% în ambele studii au declarat că în ultimele 12 luni nu au fost martori a vre-unui act de corupție în instituția unde activează și doar 7 persoane (13 în studiul din 2017) au afirmat acest fapt (Tabelul 45. în anexa 3). Mai mult de jumătate dintre persoanele care au oferit răspunsuri afirmative au recunoscut că nu au denunțat aceste cazuri (Tabelul 46. în anexa 3).

Toți agenții publici, participanți la studiu, au fost solicitați să declare *care sunt cauzele pentru decizia de a nu raporta cazurile de corupție din instituția unde activează*. Ponderi de circa ¼ respondenți au declarat precum că acestea ar fi: *lipsa dovezilor, oricum nu se va lua nici o măsură, dar și faptul că nu există măsuri eficiente de protecție pentru avertizori*. De menționat că unul din zece respondenți (în studiul precedent unul din cinci) consideră că ar avea de suferit mai târziu, în cazul cînd ar raporta actele de corupție (Figura 3.45 și Tabelul 47. în anexă).

Figura 3.45. Care ar fi cauzele pentru decizia de a nu a raporta acte de corupție din instituția Dvs.? (H5) (Răspuns multiplu)

Figura 3.46. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (H6) Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde : 1: Deloc nu voi fi protejat; 5: Absolut convins că voi fi protejat

Respondenții au fost solicitați să estimeze în ce măsură cred că ar fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar fi avut de suferit, evaluând pe o scală de la 1 la 5 puncte, unde 1 = *deloc nu voi fi protejat*; 5 = *absolut convins că voi fi protejat*. Circa 81% dintre agenții publici chestionați (91% în 2017) au evaluat nivelul de încredere, atribuind o notă de la 1 la 5, iar 19% (9% în 2017) nu au dorit să se pronunțe dacă va fi sau nu protejat în atare situații (Figura 3.46 și Tabelul 48. în anexa 3).

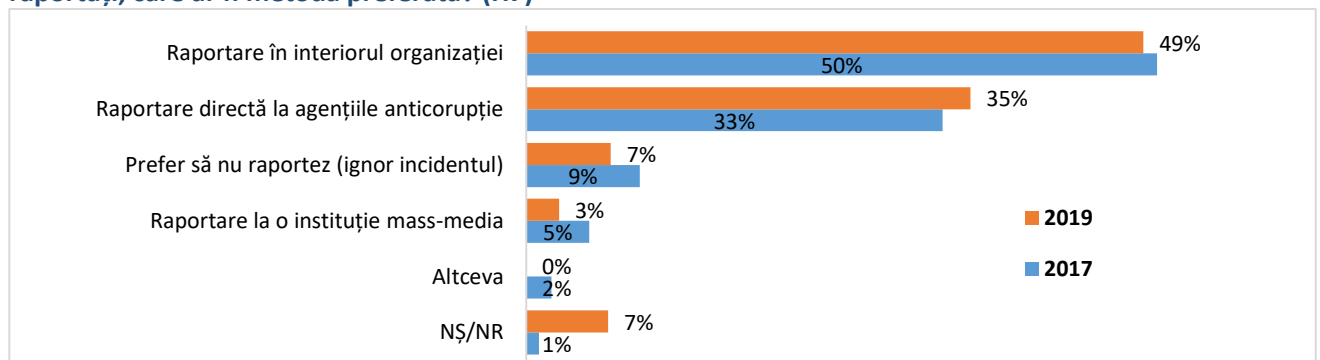
Astfel, 39% respondenți (53% în 2017) sunt convinși că *deloc nu va fi protejat/mai degrabă nu cred că va fi protejat* în situațiile în care ar decide să denunțe eventuale acte de corupție (valșorile 1 și 2 pe scala de evaluare). Ponderea persoanelor care sunt *absolut sigure/ mai degrabă convinse* că vor fi protejate în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar fi avut de suferit constituie 24% (20% în 2017) (valorile 4 și 5 pe scala de evaluare).

Scorul mediu pentru această întrebare este 2.6 pe scala de 5 puncte (2.4 în 2017) ceea ce rezultă în concluzia precum că agenții publici în general nu se simt protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit.

Scoruri medii mai mari, peste media de 2.6, au fost observate printre bărbați, persoanele tinere de 19-35 ani, cu nivel înalt de studii, locuitorii din mediul urban, locuitorii mun. Chișinău, reprezentanții APC, APL2 precum și alte instituții la nivel central și local, cu funcții de execuție, persoane cu durată de activitate sub 10 ani. De menționat că, toate scorurile medii calculate în funcție de criteriile socio-demografice se află sub scorul de 3 puncte pe scala de măsurare aplicată, ceea ce de fapt indică asupra unui nivel relativ înalt de neîncredere în a fi protejat.

Chestionarul a inclus și o întrebare cu privire la metodele preferate de raportare a actelor de corupție. Rezultatele ambelor studii denotă că circa jumătate dintre respondenți preferă să raporteze situațiile de corupție în interiorul organizației, circa 1/3 preferă raportarea directă la agențiile anticorupție. Circa 7% (9% în 2017) preferă în general să nu se implice, adică să nu raporteze nimănui (Figura 3.47 și Tabelul 49. în anexa 3). Femeile tind într-o măsură mai mare să raporteze cazurile de corupție în interiorul organizației (55,7% față de 41,4% în cazul bărbaților), pe când cei din urmă ar prefera într-o măsură mai mare să raporteze direct la agențiile anticorupție (42,8% față de 28,4% în rândul femeilor).

Figura 3.47. Dacă ar exista o situație de corupție în cadrul instituției unde activați, pe care ar trebui să o raportați, care ar fi metoda preferată? (H7)

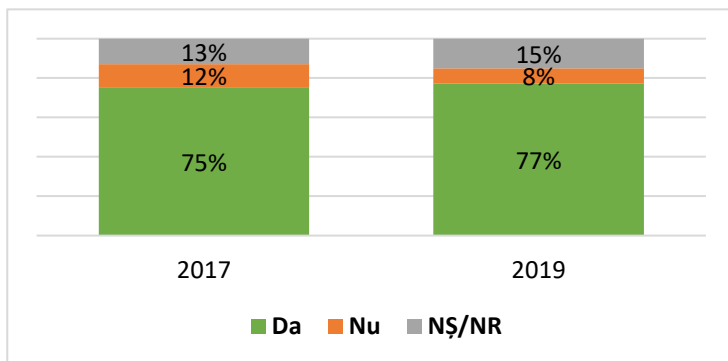
Fiind solicitați să bifeze dacă este legal/corect sau ilegal/incorect că *un director de instituție publică povestește subalternilor despre avertizarea depusă în cadrul instituției sale, prezentând numele avertizorului ca exemplu pozitiv*, majoritatea respondenților, 73% (80% în 2017), au răspuns **corect** precum că acest lucru este ilegal/incorect. Totodată cunoașterea acestui fapt este limitată, deoarece unul din cinci respondenți (13% în 2017) nu au dorit sau nu au știut ce să răspundă, iar circa 8% (10% în 2017) consideră ca acest fapt este legal/corect (**ceea ce este un răspuns incorect**) (Tabelul 121. în anexa 3).

Dintre cei care consideră drept incorectă situația, 82% (86% în 2017) afirmă că asemenea cazuri nu se întâmplă în instituțiile unde lucrează, iar 16% (13% în 2017) nu au știut sau au refuzat să se expună în acest context (Tabelul 138. în anexa 3).

3.9. Intoleranța față de incidentele de integritate

Încrederea în integritatea colegilor este destul de înaltă printre agenții publici. Astfel circa 3/4 dintre respondenți (77% în 2019 și 75% în 2017) consideră că majoritatea colegilor sunt integri (Figura 3.48).

Figura 3.48. Credeți că majoritatea colegilor Dvs. sunt integri? (I1)

Gradul de încredere în integritatea colegilor este mai pronunțat printre bărbați, persoanele cu vârsta de 36-50 ani, respondenții cu nivel mediu de studii, locuitorii mediului rural, din zona de Centru și Sud, reprezentanții APL1, deținătorii unor funcții de conducere, persoanele cu durată de activitate de 3-5 ani (Tabelul 50. în anexa 3).

Totuși, mai există și o pondere semnificativă a agenților publici, circa 8% (12% în 2017), care declară că majoritatea colegilor lor nu sunt integri,

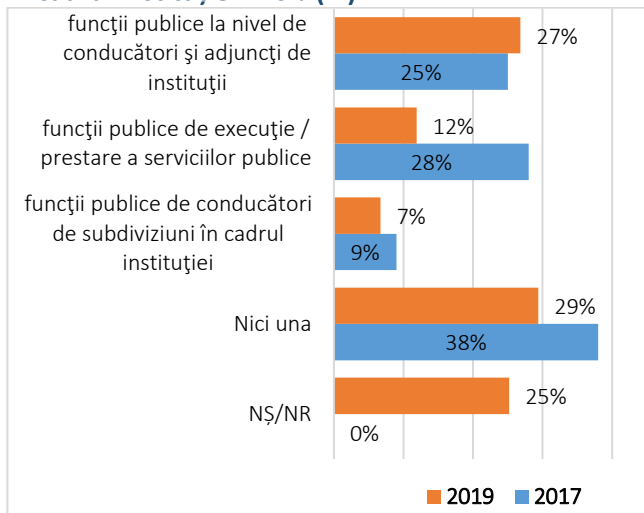
iar a celor care nu au știut/nu au dorit să se pronunțe cu referire la integritatea colegilor este de 15% (13% în 2017).

În opinia celor intervievați, funcțiile publice cel mai des implicate în incidente de integritate în cadrul instituțiilor unde activează, sunt conducătorii și adjuncții de instituții cu 27% afirmații (25% în 2017), urmași de funcțiile publice de execuție/ prestare a serviciilor publice cu 12% răspunsuri afirmative (28% în 2017). Totodată, 29% dintre participanții la sondaj (38% în 2017) au declarat că nici una dintre funcțiile specificate din cadrul instituției unde ei activează nu sunt implicate în incidente de integritate (Figura 3.49 și Tabelul 51. în anexa 3).

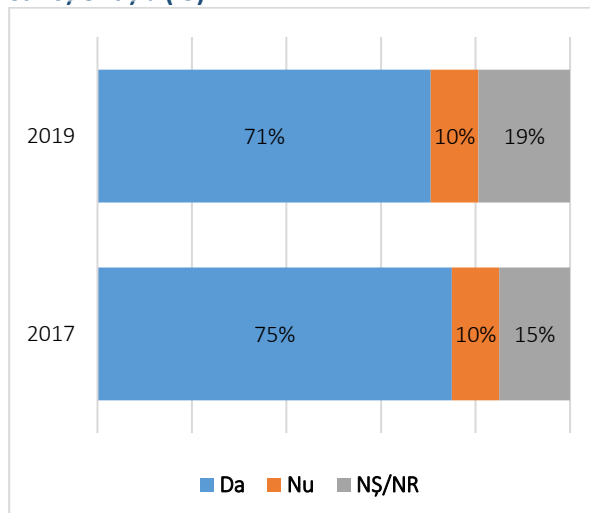
Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției sunt sancționați, opinie susținută de 71% respondenți ai studiului curent (75% în 2017). Această opinie este susținută în ponderi mai mari printre bărbați, respondenții de la Sud, APL2, respondenții cu funcție publică de conducere, cei cu durată de activitate de peste 10 ani (Figura 3.50 și Tabelul 52. în anexa 3).

De menționat că, unul din zece respondenți (în cadrul ambelor studii) consideră că funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției nu sunt sancționați.

Figura 3.49. Care dintre următoarele funcții publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituției Dvs.? (I2)

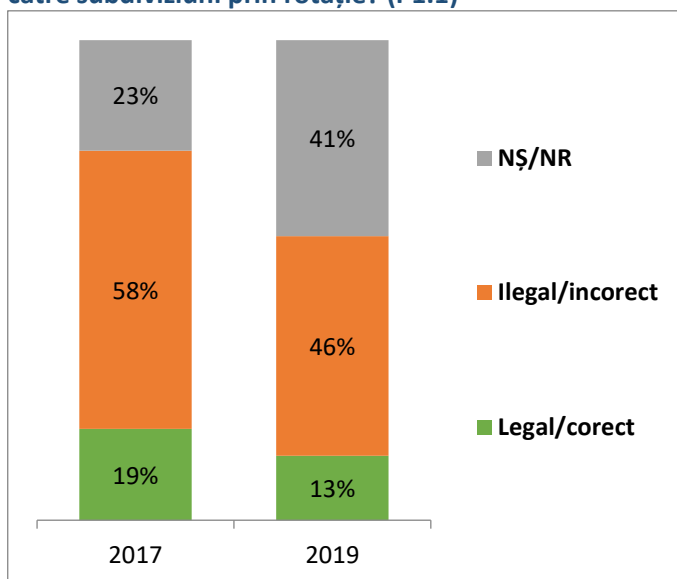

Figura 3.50. Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activați sunt sancționați? (I3)

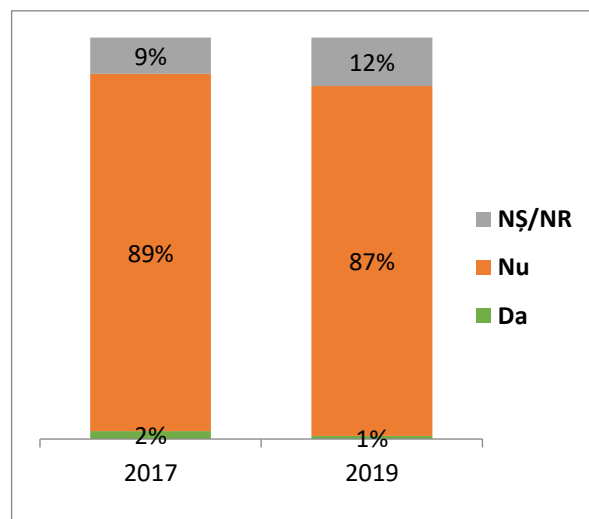

Circa 46% dintre participanții la studiu (58% în 2017) consideră ilegal/ incorect ca *examinarea incidentelor de integritate în cadrul unei entități publice să se efectueze de către diferite subdiviziuni, prin rotație*. Totodată, circa 13% (19% în 2017) au declarat că aceasta ar fi o practică legală/corectă (**răspuns corect**). De menționat că nivelul de cunoaștere a legalității atare situații este redus, deoarece 41% dintre respondenți (23% în 2017) nu a știut să spună dacă asemenea situații sunt sau nu sunt corecte (Figura 3.51 și Tabelul 122. în anexa 3). Circa 87% (89% în 2017) dintre respondenți care au afirmat ca fiind corect faptul, ca examinarea incidentelor de integritate să se realizeze prin rotație, susțin că această practică nu se aplică în organizațiile unde lucrează (Figura 3.52 și Tabelul 139. în anexa 3).

Figura 3.51. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Examinarea incidentelor de integritate în cadrul entității publice X, se efectuează de către subdiviziuni prin rotație? (P1.1)

Figura 3.52. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1..2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1.1

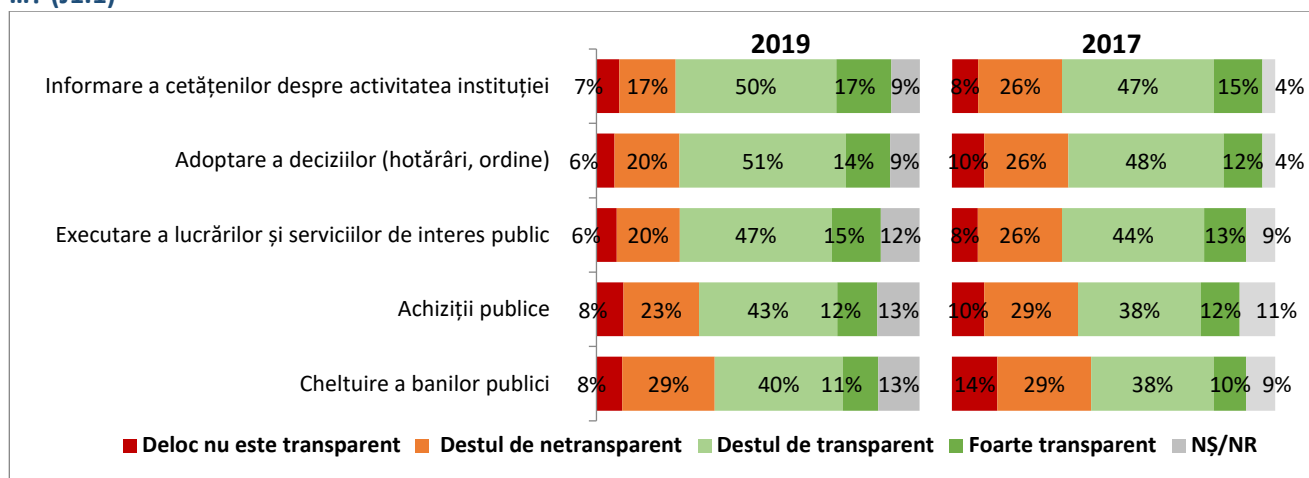
3.10. Asigurarea transparenței în procesul decizional

Aprecierile pozitive (*destul de transparent/foarte transparent*) prevalează în evaluarea nivelului de transparență al instituțiilor publice de nivel central. Ponderea respondenților care au oferit aceste aprecieri variază între 51%-67% (48% - 62% în 2017).

Astfel, pe primul loc după ponderea aprecierilor pozitive se plasează *informarea cetățenilor despre activitatea instituției* (67% în 2019 și 62% în 2017), urmată de *adoptarea deciziilor* (65% în 2019 și 60% în 2017).

Mai puțin transparentă este considerată *cheltuirea banilor publici* cu 37% (43% în 2017) răspunsuri *deloc nu este transparent/destul de netransparent*, urmată de *achiziții publice* cu 32% (39% în 2017) atare răspunsuri (Figura 3.53 și Tabelele 53. – 55. în anexa 3).

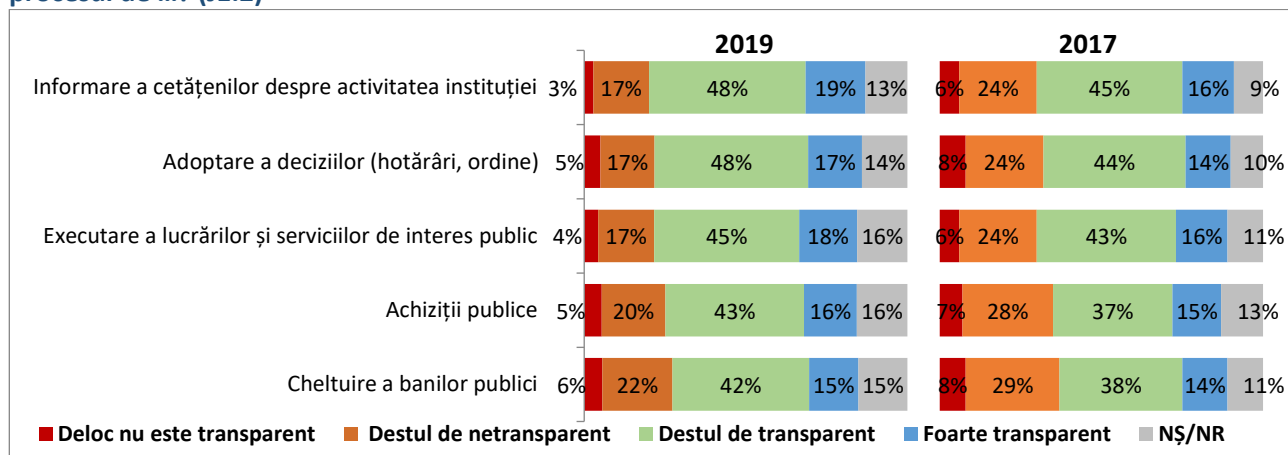
Figura 3.53. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (J1.1)

Evaluarea nivelului de transparență al instituțiilor publice de nivel local (comunitar), pe aceleași componente, denotă de asemenea tendința spre prevalența aprecierilor pozitive (*destul de transparent/foarte transparent*), iar ponderile aprecierilor pozitive variază între 58% -67% (52% - 61% în 2017).

Precum și în cazul instituțiilor publice de nivel central și la nivel local gradul de transparență este mai mare privind *informarea cetățenilor despre activitatea instituției* (67% în 2019 și 61% în 2017), urmată de *adoptarea deciziilor* (65% în 2019 și 58% în 2017), iar pe ultimele locuri cu cele mai înalte aprecieri negative a gradului de transparență (*deloc nu este transparent/ destul de netransparent*) se plasează *cheltuirea banilor publici* (cu 28% în 2019 și 37% în 2017) și *achiziții publice* (cu 25% în 2019 și 35% în 2017) (Figura 3.54 și Tabelele 56. – 58. în anexa 3).

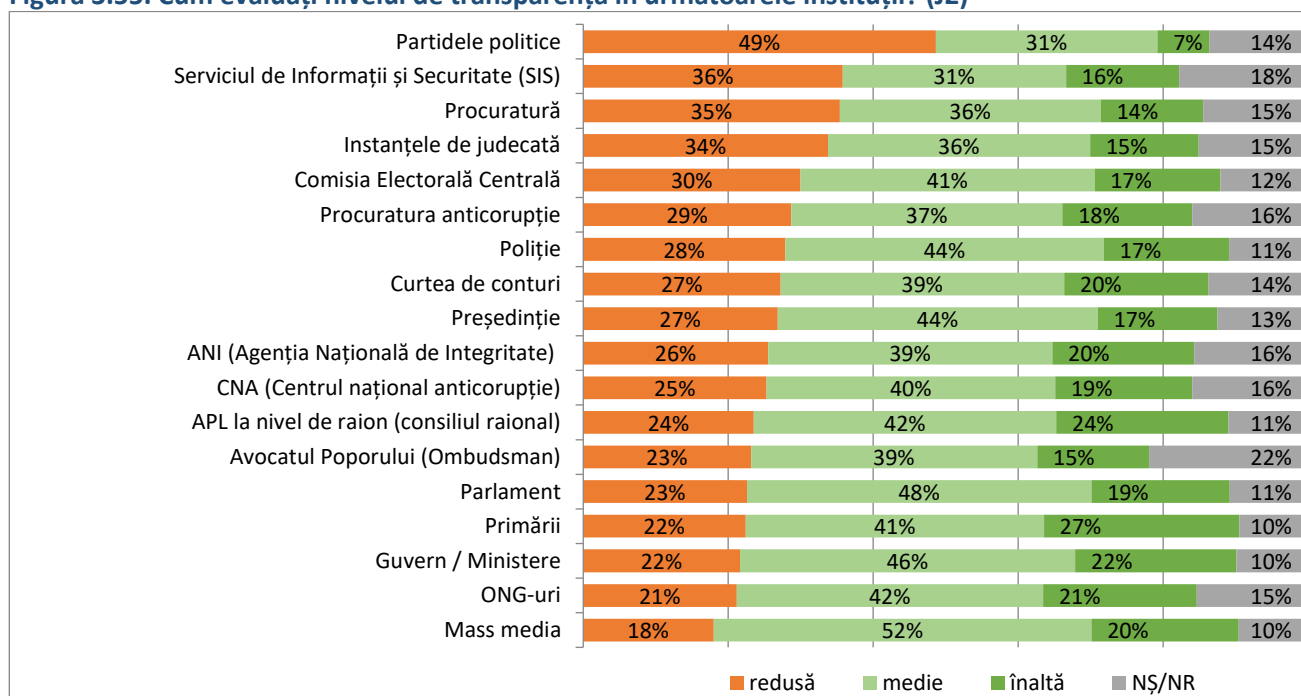
Figura 3.54. Cum ați aprecia nivelul de transparență a instituțiilor publice de nivel local (comunitate) în procesul de ...? (J1.2)

Agenții publice au fost solicitați să evalueze nivelul de transparență al mai multor instituții din țară, alocând note pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *deloc transparent*, iar 5 = *transparență totală*. Pentru o imagine mai pronunțată despre rezultatele evaluării răspunsurile au fost grupate în trei categorii: scorurile 1 și 2 reprezintă un grad redus de transparență a instituției, scorurile 3 și 4 - transparență medie, scorurile 5 și 6 - grad înalt de transparență/ transparență totală.

Cel mai redus grad de transparență a fost alocat *partidelor politice*, aproape jumătate dintre respondenți au alocat note de 1 și 2 acestora, fiind considerate cele mai netransparente instituții. Circa 1/3 atare răspunsuri au fost alocate *Serviciului de Informații și Securitate, Procuraturii, Instanțelor de judecată*, aproape 30% - *Comisiei Electorale Centrale, Prpcuraturii anticorupție, Poliției, Curții de Conturi, Președinției, ANI*, iar celelalte instituții au cumulat sub ¼ scoruri de 1 și doi. **Cu cel mai înalt** grad de transparență au fost notate *Primăriile* (27% note de 5 și 6), urmate de APL 2 (24% atare răspunsuri), guvern/ministere (22%), ONG (21%). Celelalte instituții au cumulat sub 20% note de 5 sau 6, care ar indica un grad înalt de transparență (Figura 3.55 și Tabelele 59. – 67. în anexa 3).

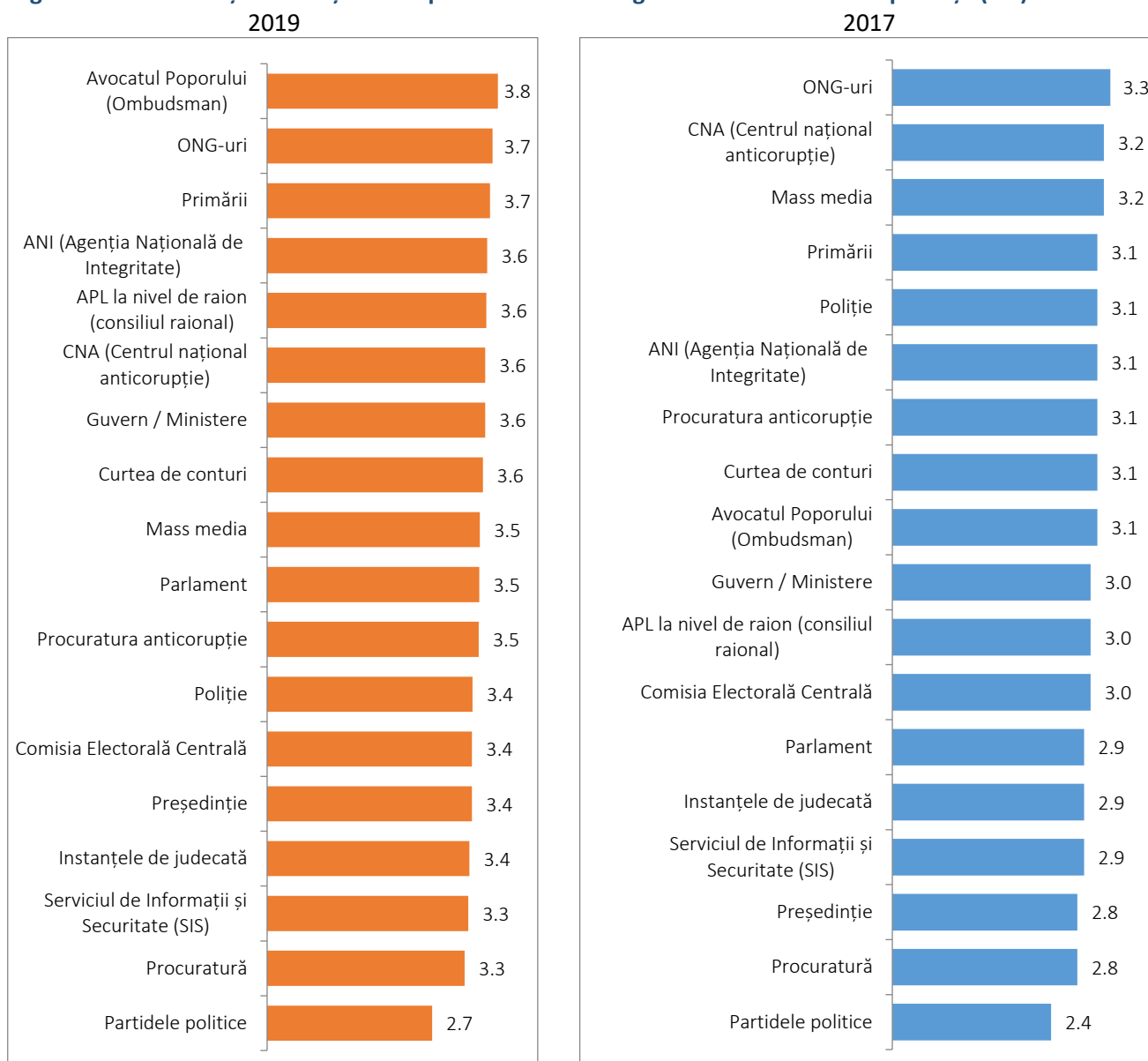
Figura 3.55. Cum evalueți nivelul de transparență în următoarele instituții? (J2)

Pentru fiecare instituție a fost estimat nivelul de transparență prin calcularea gradului mediu în baza notelor alocate (1-6 în 2019 și 1-5 în 2017). Aproximativ aceleași tendințe în ambele studii se observă cu referire la instituțiile evaluate totodată fiind observate și anumite diferențe în evaluări. În cadrul studiului current cele mai mari scoruri au foat alocate *Avocatului Poporului, ONG-urilor, Primăriilor*, în 2017 – *ONG-urilor, CAN, Mass-media*.

Cele mai joase note în studiul dat au fost alocate *Partidelor politice, Procuraturii, SIS*, în studiul din 2017 respondenții au oferit cele mai joase aprecieri *Partidelor politice, Procuraturii, Președinției* (Figura 3.56).

Figura 3.56. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al gradului mediu de transparență (J2c)

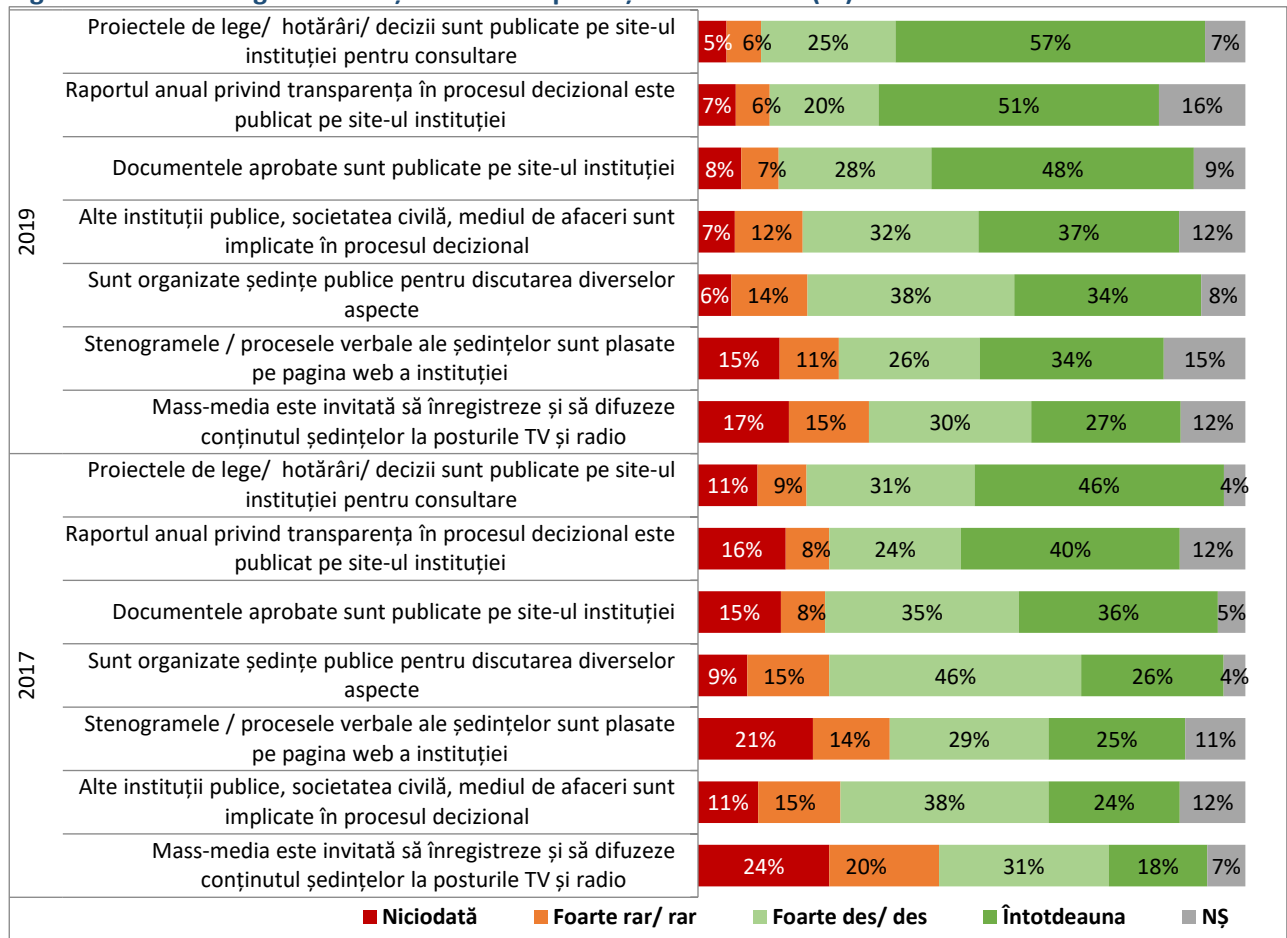

Metodele cele mai frecvent aplicate de către instituțiile publice pentru asigurarea transparenței decizionale, în opinia respondenților studiului curent, sunt *publicarea proiectelor de acte legislative și normative pe paginile web a instituțiilor* (57% varianta de răspuns “întotdeauna”), *publicarea pe paginile oficiale a instituțiilor a raportului anual privind transparența în procesul decizional* (51% afirmații “întotdeauna”) precum și *publicarea pe site-ul instituției a documentelor aprobate* (ponderea a atare răspunsuri este de 48%).

Metoda cea mai rar aplicată pentru asigurarea transparenței este considerată de către agenții publici *invitarea mass-media să înregistreze și să difuzeze conținutul acestora la posturile TV și radio* (27% răspunsuri “întotdeauna”) (Figura 3.57 și Tabelele 68. – 74. în anexa 3).

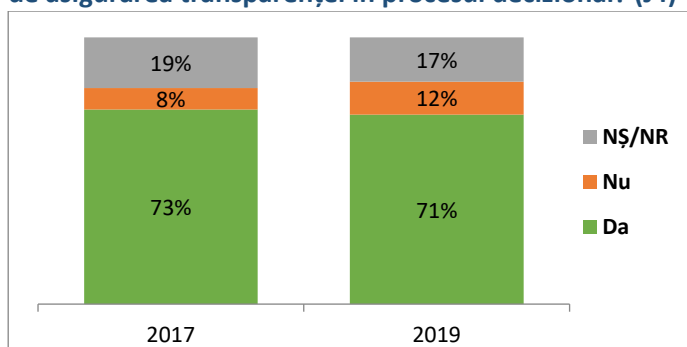
De menționat că aceleași metode de asigurare a transparenței decizionale în instituțiile statului au fost menționate în același context și în studiul realizat în 2017, doar cu un procent puțin mai redus al afirmațiilor respective.

Figura 3.57. Cum asigură instituția Dvs. transparența decizională? (J3)

Circa 71% dintre agenții publici chestionați în cadrul studiului curent (73% în 2017) au declarat că în instituțiile lor există persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional.

Figura 3.58. Există în instituția Dvs. persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional? (J4)

Totodată circa 12% (8% în 2017) au menționat că atare persoane nu sunt prevăzute în instituția unde respondenții activează. De menționat că o pondere considerabilă de aproape 1/5 dintre cei intervievați în general nu cunoaște dacă în instituția în care activează există o persoană desemnată pentru asigurarea transparenței decizionale (Figura 3.58).

Mai puțin informați despre existența acestora (persoanele care au răspuns NȘ/NR) sunt tinerii de 19-35 ani, cei cu nivel mediu de studii, respondenții din

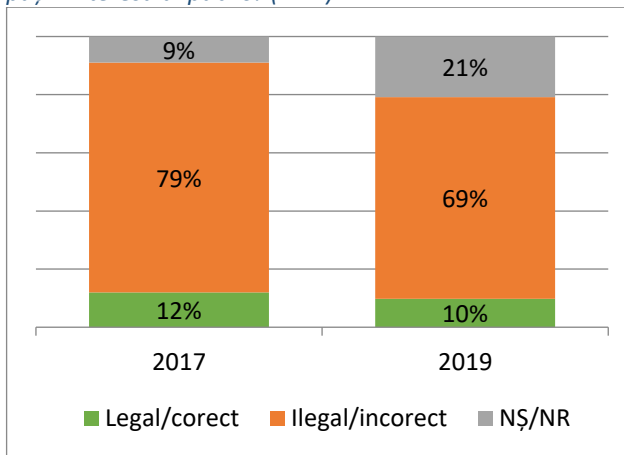
Chișinău, APC și reprezentanții altor instituții publice de nivel central și local, cu funcții publice de execuție, cu durata de activitate de până la 2 ani (Tabelul 75. în anexa 3).

O pondere de 69% dintre agenții publici (79% în 2017) consideră că în situația descrisă în continuare nu se asigură transparența în procesul decizional (ceea ce reprezintă răspunsul **corect**) (*proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerând că conținutul acesteia ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public*) (Figura 3.59 și Tabelul 123. în anexa 3). Mai informați în acest context sunt persoanele de

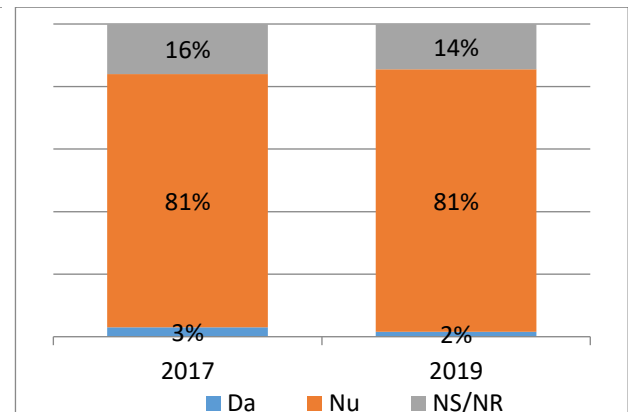
51 ani și peste, din mediul rural, din Centru și Sud, APL 1, cu funcții de conducere și cei cu o durată de activitate de 3-5 ani.

Totodată 10% dintre respondenți (12% în 2017) susțin opinia precum că situația descrisă este corectă/legală. Se observă că 4 din 5 agenți publici consideră că în instituțiile unde activează întotdeauna este asigurată transparența în procesul decizional, iar circa 14% (16% în 2017) au refuzat să răspundă sau nu cunosc dacă în instituțiile unde activează se întâmplă să nu fie respectată principiul transparenței decizionale (Figura 3.60 și Tabelul 140. în anexa 3).

Figura 3.59. Este legală/ilegală sau corectă/incorrectă următoarea situație: Proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerînd că conținutul acesteia ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public? (P1.1)

Figura 3.60. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

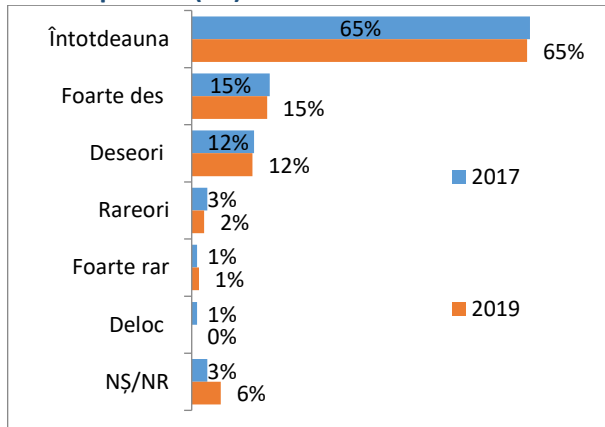
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1.1

3.11. Asigurarea accesului informației de interes public

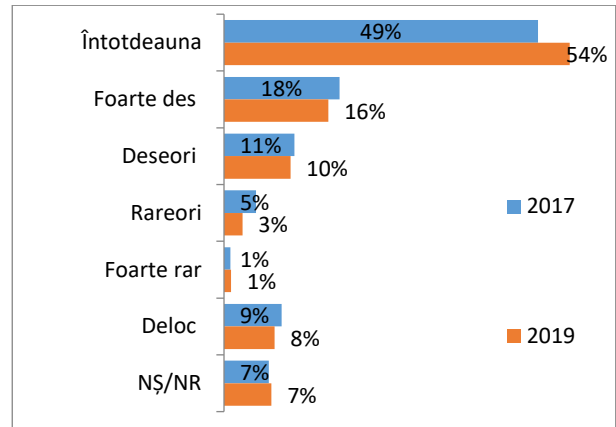
Datele ambelor studii (curent, din 2019 și cel realizat în 2017) relatează asupra faptului că instituțiile asigură accesul la informații de interes public, circa 92% respondenți au optat pentru răspunsurile *întotdeauna/foarte des/des*. Dintre ei circa 2/3 (65%) au declarat că răspunsurile din partea instituției sunt oferite întotdeauna. Participanții la sondaj care au afirmat că instituțiile din care fac parte au curențe în oferirea de răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public reprezintă 7% (5% în 2017) (Figura 3.61 și Tabelul 76. în anexa 3).

Modalitatea de asigurare a accesului la informații de interes public prin plasarea acesteia pe pagina web a organizației, în opinia respondenților, este utilizată frecvent de instituțiile publice: 81% dintre respondenți (78% în 2017) au oferit răspunsurile *întotdeauna/foarte des/des*. Totuși mai persistă opinii precum că instituțiile pe care le reprezintă nu obișnuiesc să plaseze informația de interes public pe paginile lor web (ponderea răspunsurilor *rareori/foarte rar/niciodată* constituie 12% în 2019 (15% în 2017) (Figura 3.62 și Tabelul 77. în anexa 3).

Figura 3.61. În ce măsură instituția Dvs. asigură accesul la informații de interes public, oferind răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public? (K1)

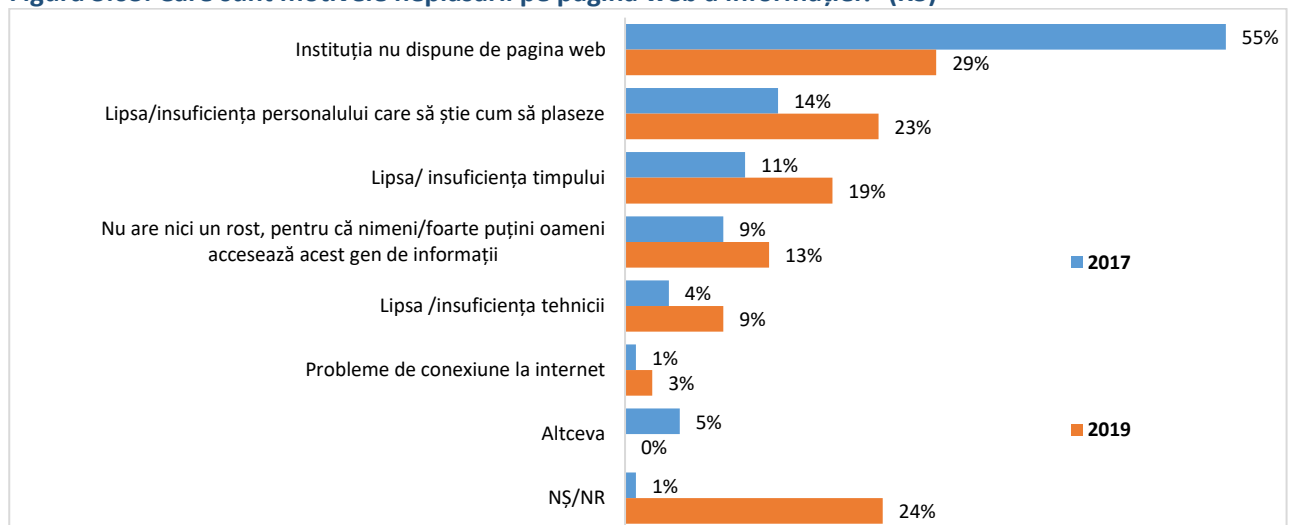

Figura 3.62. În ce măsură instituția Dvs. plasează pe pagina web a organizației informația de interes public? (K2)

Cauza principală pentru nepublicarea informației pe pagina oficială a organizației rămâne faptul că instituția respectivă nu dispune de pagină web cu 29% afirmații în studiul curent (55% în 2017). Un alt motiv indicat de circa ¼ respondenți este *lipsa/ insuficiența de personal care să știe cum să plaseze informația* (14% în 2017), aproape 1/5 au indicat *lipsa/ insuficiența timpului pentru această activitate* (11% în 2017), dar și *convingerea că publicarea pe pagina web nu are rost pentru că nimeni nu accesează acest gen de informații*, motiv susținut de 13% respondenți (9% în 2017).

Figura 3.63. Care sunt motivele neplasării pe pagina web a informației? (K3)

* Sub-eșantion: 139 respondenți - în 2019
95 respondenți - în 2017

Majoritatea respondenților consideră ilegal/ incorect neasigurarea accesului la informații de interes public. Astfel, 83% dintre agenții publici chestionați (89% în 2017) au menționat că nu este legală/ corectă situația când *după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul nu remite răspuns constatând irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției)* (Figura 3.64 și Tabelul 124. în anexa 3).

Dintre aceștia 85% (86% în 2017) au menționat că în instituțiile pe care le reprezintă nu au fost astfel de cazuri. De menționat că ponderi nesemnificative au confirmat existența a atare situații în organizațiile unde activează (Figura 3.65 și Tabelul 141. în anexa 3).

Figura 3.64. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul constată irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției) și nu remite răspuns? (P.1.1)

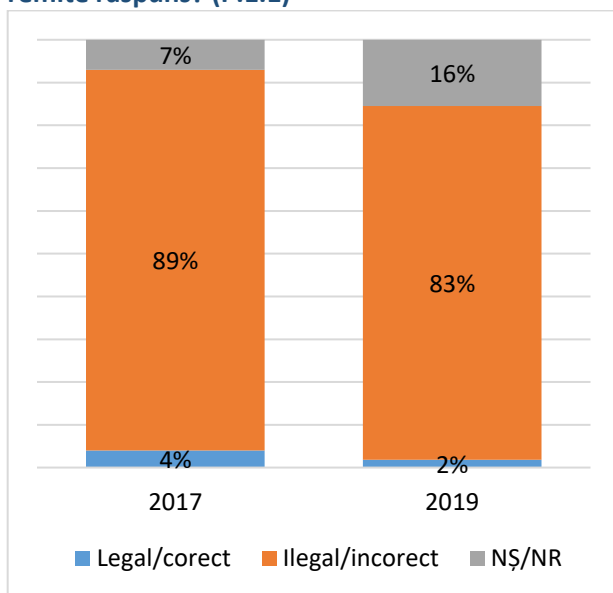
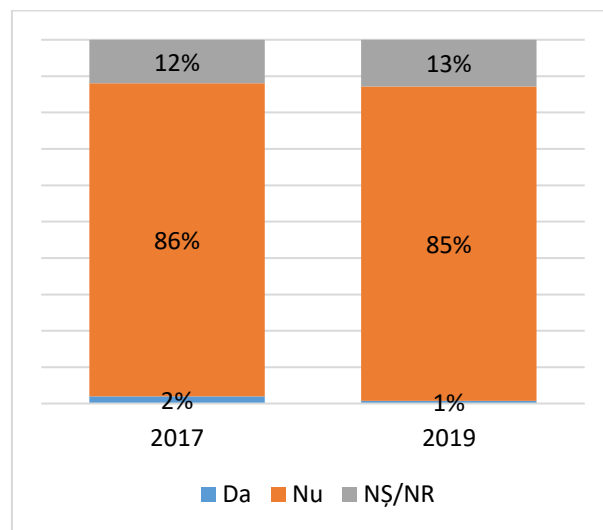

Figura 3.65. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

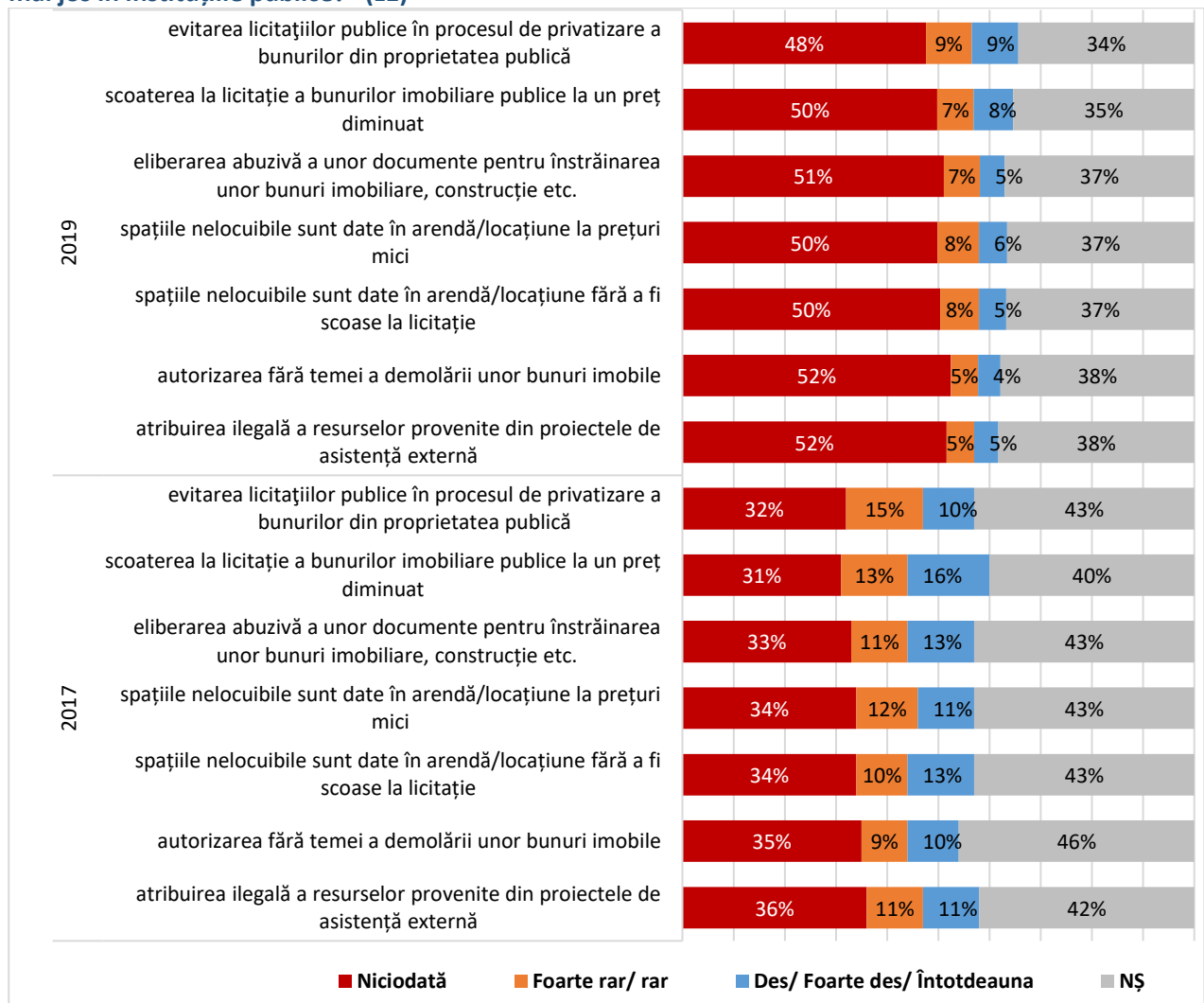
* Sub-eșantion: respondenții care au notat **illegal** la P1.1

3.12. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

Un alt aspect evaluat în cadrul studiului se referă la opinia respondenților privind modul în care este gestionat patrimoniul public și finanțele rambursabile și nerambursabile. În ambele studii au prevalat, în general, două categorii de răspunsuri: cele cu conotație pozitivă (răspunsul *niciodată*) și "nu știu" (Figura 3.66 și Tabelele 79. – 85. în anexa 3).

Astfel, circa jumătate dintre agenții publici în toate situațiile au declarat că în instituția sa *niciodată* nu au loc atare cazuri cu tendințe mai pronunțate a ponderilor răspunsurilor cu referire la *autorizarea fără temeii a demolării unor bunuri imobile, atribuirea ilegală a resurselor provenite din proiectele de asistență externă*. Existența situațiilor *des/foarte des/întotdeauna* este mai frecvent percepută în situațiile *evitarea licitațiilor publice în procesul de privatizare a bunurilor din proprietatea publică* precum și scoaterea la licitație a bunurilor imobiliare publice la un preț diminuat.

Figura 3.66. Când este vorba de gestionarea patrimoniului public, cât de frecvent au loc situațiile descrise mai jos în instituțiile publice? (L1)

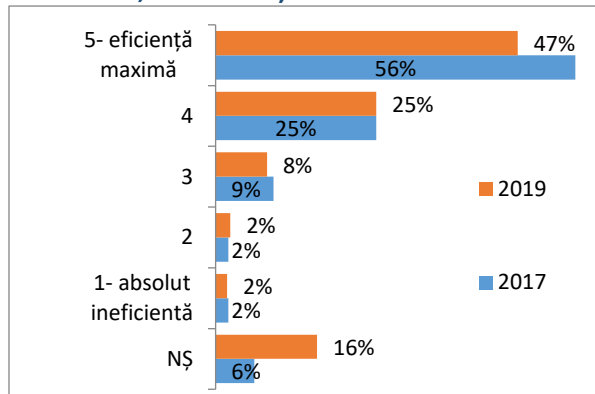

Agenții publice au fost solicitați să se expună cât de eficient sunt cheltuiți banii publici în instituția unde ei activează. Evaluarea s-a realizat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = absolut ineficientă, 5 = eficiență maximă.

Figura 3.67. În opinia Dvs., cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția dvs.? (L2)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = absolut ineficientă, 5 = eficiență maximă

Se observă că majoritatea agenților publici consideră că organizațiile pe care le reprezintă cheltuiesc eficient banii, 72% au atribuit valorile 4 și 5 (81% în 2017) și doar ponderi minore de câte circa 4% în ambele studii au optat pentru ineficiență, notând răspunsurile 1 și 2 (Figura 3.67).

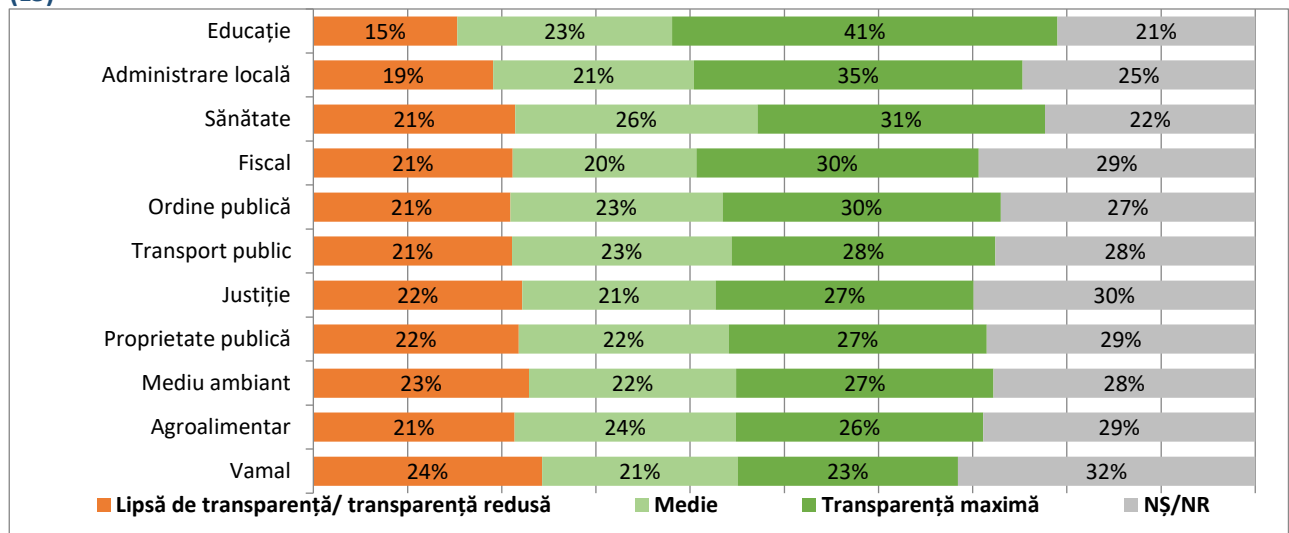
Cei care consideră că banii publici sunt cheltuiți de către instituții eficiente sunt mai reprezentați printre respondenții de 51 ani și mai mult, cei din mediul rural, din Nord și Sud, care reprezintă APL2 și APL1, din funcțiile publice de conducere, precum și printre cei care activează 6-10 ani (Tabelul 86. în anexa 3).

Scorul mediu calculat cu referire la eficiența cheltuirii banilor publici este de 4,3 (4,4 în 2017). În funcție de criteriile socio-demografice ale respondenților scoruri medii mai mari au fost atribuite de către femei,

persoanele cu vârsta de peste 36 ani, respondenții din Nord și Centru, APL2, APL1 precum și alte instituții la nivel central, respondenții cu funcție publică de conducere, cu o durată de activitate de 6-10 ani.

Transparență în gestionarea resurselor financiare pe domenii a fost evaluată cu circa 23% - 41% "transparență înaltă/ totală", fiind alocate note de 4 și 5. Cea mai înaltă transparență a fost relatată în raport cu *Educația*, 41% atare afirmații, urmat de *Administrarea locală* cu 35%, precum și domeniile *Fiscal și Ordinea publică*, ambele acumulând câte 30% persoane care au optat pentru transparență în gestionarea resurselor financiare. Cel mai redus grad de transparență în acest context a fost estimat pentru domeniul *Vamal* (Figura 3.68 și Tabelele 79. – 82. în anexa 3).

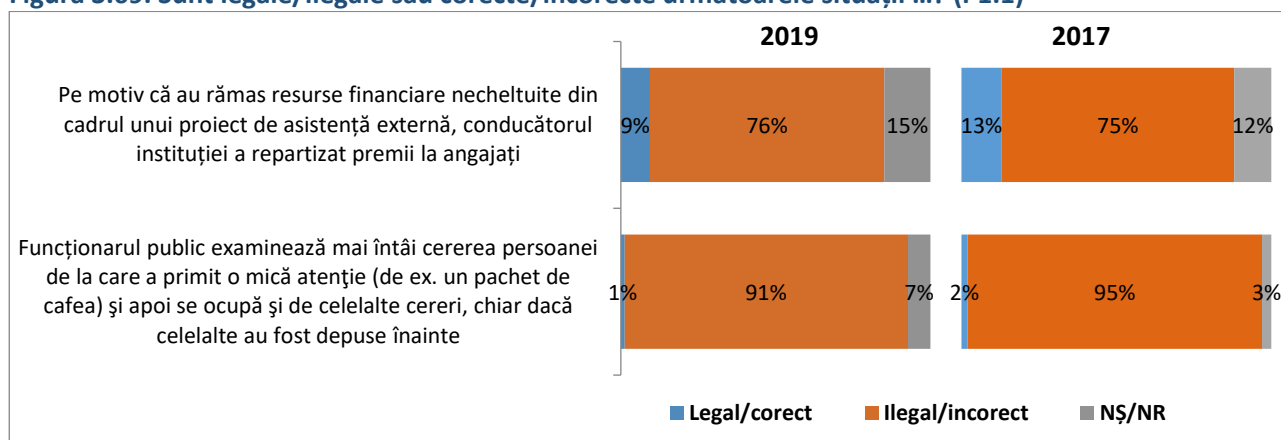
Figura 3.68. Cum evaluați gradul de transparență în gestionarea resurselor financiare alocate domeniilor? (L3)

Conform răspunsurilor oferite de către agenții publice, se observă că mulți dintre ei cunosc ce înseamnă transparență în gestionarea patrimoniului public și a finanțelor publice. Astfel, următoarele situații au fost considerate ilegale/ incorecte: *din resursele financiare necheltuite din cadrul unui proiect de asistență externă, conducătorul instituției a repartizat premii la angajați* (76% în 2019 și 75% în 2017), *funcționarul public examinează mai întâi cererea persoanei de la care a primit o mică atenție (de ex. un pachet de cafea)*

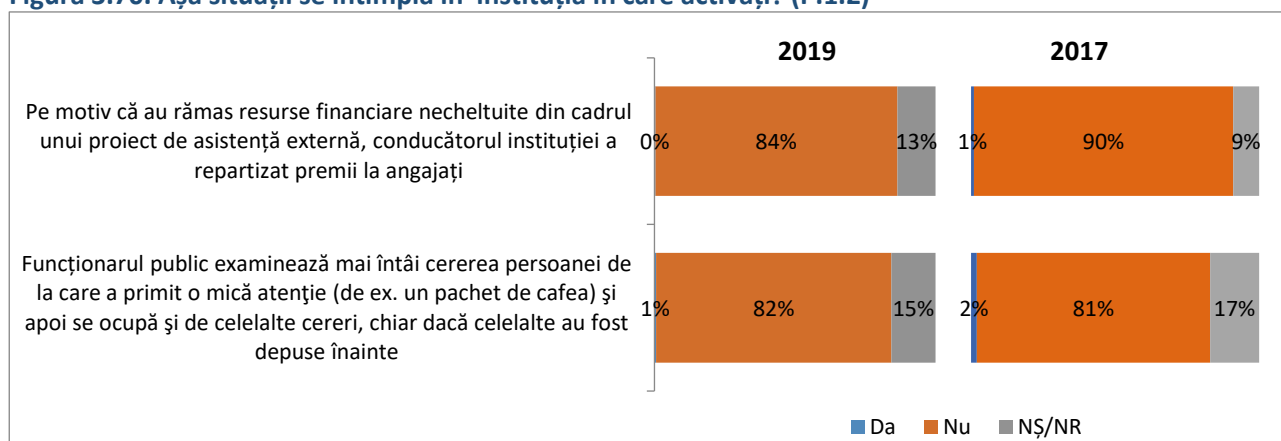
și apoi se ocupă și de celelalte cereri, chiar dacă celelalte au fost depuse înainte (91% în 2019 și 95% în 2017) (Figura 3.69 și Tabelele 125. – 126.).

Figura 3.69. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații ...? (P1.1)

Dintre respondenții care consideră ilegale/ incorecte aceste circumstanțe, marea majoritate declară că situații similare nu se întâmplă în organizațiile de unde provin, iar ceilalți fie nu știu despre existența unor asemenea cazuri, fie refuză să răspundă (Figura 3.70 și Tabelele 142. - 143. în anexa 3).

Figura 3.70. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P.1.2)

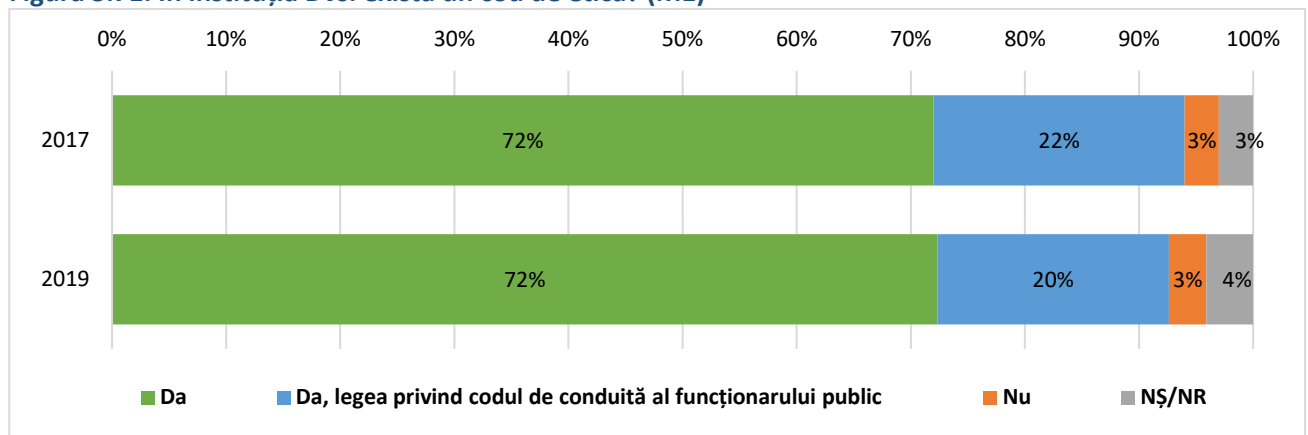

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.13. Respectarea normelor de etică și deontologie

În cadrul ambelor studii cite circa 72% dintre respondenți au declarat că instituțiile lor dispun de un cod de etică, iar alți 20% (22% în studiul din 2017) au făcut referință la *Legea privind codul de conduită al funcționarului public* (Figura 3.71). Gradul de cunoaștere despre existența codului de etică în instituția unde activează este mai înalt printre respondenții tineri de 19-35 ani, din mediul urban, din Chișinău, APL2 și alte instituții la nivel central și local, persoanele cu o durată de activitate de peste 10 ani (Tabelul 93. în anexa 3).

Figura 3.71. În instituția Dvs. există un cod de etică? (M1)

Dintre respondenții care cunosc despre codul de etică, aproape toți, circa 95%, au menționat că documentul este adus la cunoștința noilor angajați, nu se observă discrepanțe semnificative în funcție de grupuri socio-demografice (Tabelul 94. în anexa 3).

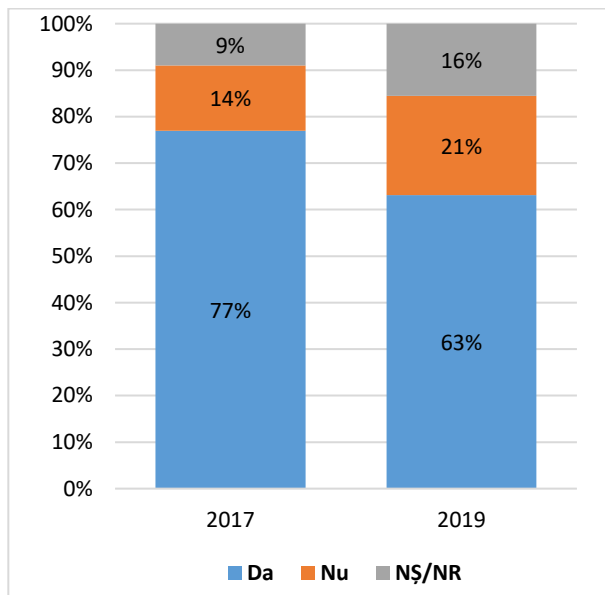
Dintre respondenții participanți la studiu 63% (77% în 2017) au afirmat că în organizațiile lor există structură/ persoană responsabilă pentru etică, totodată 21% (14% în 2017) au menționat că nu există, iar 16% respondenți (9% în 2017) nu cunosc dacă în instituția unde activează există o atare structură/ persoană (Figura 3.72).

Gradul de cunoaștere a acestui aspect este mai pronunțat printre respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenți din mediul urban, din zonele Centru și Nord, reprezentanți ai altor instituții publice de nivel central și local, cu funcții publice de conducere, persoanele cu durata activității mai mare de 10 ani. Mai puțin cunosc acest lucru persoanele cu nivel de studii mediu, din mediul rural, de la Sud, APL1 (Tabelul 95. în anexa 3).

Majoritatea agenților publici care au confirmat existența unei structuri/ persoane responsabile pentru etică, sunt satisfăcuți de activitatea acesteia. Gradul de satisfacție a fost evaluat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut. Astfel, circa 86% dintre respondenții ambelor studii au atribuit valorile 4 și 5 pe scala de măsurare a gradului de satisfacție (Figura 3.73 și Tabelul 96. în anexa 3).

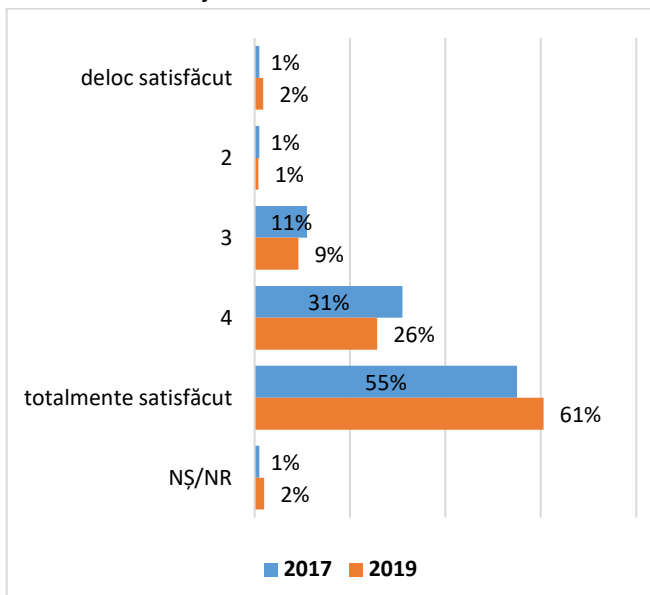
Scorul mediu estimat cu referire la gradul de satisfacție privind activitatea responsabilului pentru etică este 4,5 (4,4 în 2017). În funcție de criteriile socio-demografice a respondenților s-au înregistrat scoruri medii mai înalte atribuite de către respondenții cu nivel mediu de studii, din mediul rural, cel mai redus scor a fost observat în cazul APL2.

Figura 3.72. Există în instituția Dvs. structură/ responsabil pentru etică? (M3)

Figura 3.73. În ce măsură sunteți satisfăcut de activitatea acesteia/ acestuia? (M4)

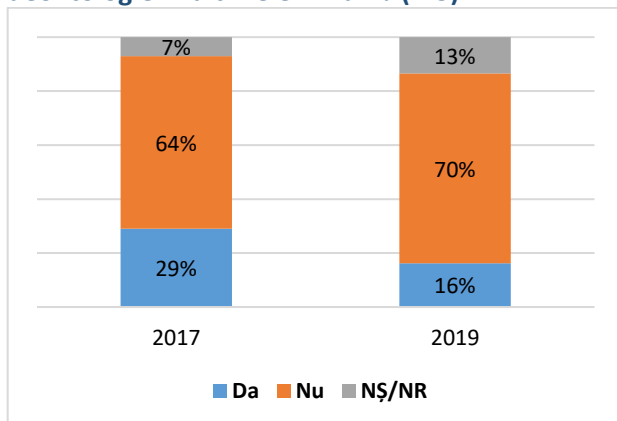
Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut

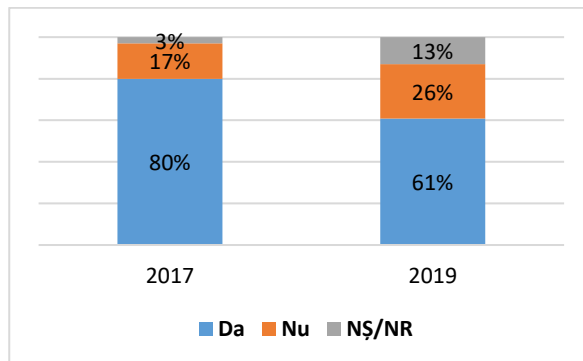
Majoritatea agenților publici chestionați nu cunosc cazuri când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni în cadrul instituției unde activează, circa 70% (64% în 2017) au răspuns negativ la întrebarea respectivă. Totuși o anumită pondere, circa 16% (29% în 2017) au afirmat că atare cazuri ar fi avut loc (Figura 3. 74 și Tabelul 97. în anexa 3).

Circa 61% respondenți care au declarat existența încălcărilor în ultimele 12 luni predecesoare studiului (80% în 2017) au menționat că acestea au fost sancționate, iar o pondere considerabilă de 40% (20% în 2017) fie că consideră că sancțiuni nu au fost aplicate fie că nu au dorit sau nu au știut ce să răspundă la întrebarea în cauză (Figura 3.75 și Tabelul 98. în anexa 3).

Figura 3.74. Cunoașteți cazuri, în cadrul instituției în care activați, când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni? (M5)

Figura 3.75. Astfel de încălcări au fost sancționate? (M6)

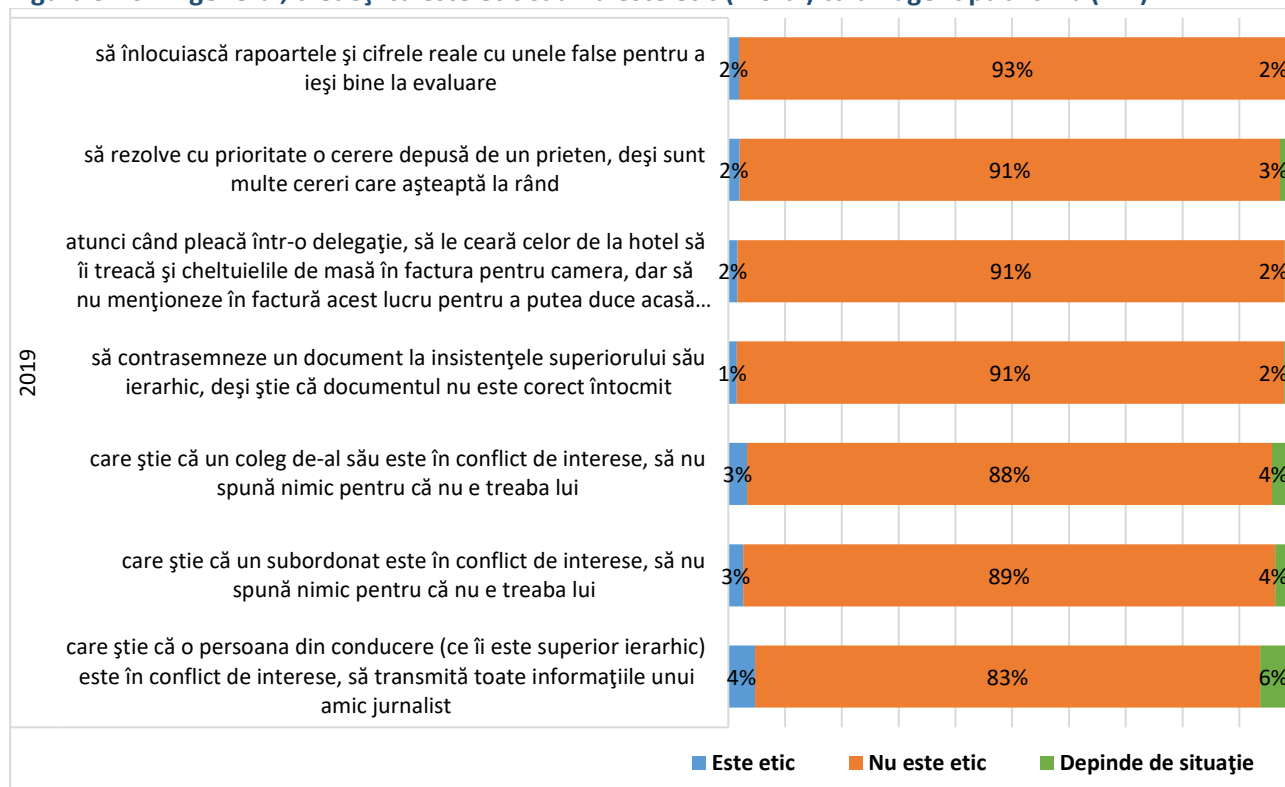

* Sub-eșantion: 96 respondenți – în 2019
180 respondenții – în 2017

Agenților publici participanți la sondaj li s-au propus mai multe situații, pentru a fi evaluate din punct de vedere al eticii profesionale. Astfel, peste 90% respondenți au considerat că *nu sunt etice* următoarele situații: un agent public înlocuiește rapoartele și cifrele reale cu unele false pentru a ieși bine la evaluare (93%), un agent public rezolvă, cu prioritate, o cerere depusă de un prieten, deși sunt multe cereri care așteaptă în rând (91%), un agent public pleacă într-o delegație și le cere celor de la hotel să îi treacă și cheltuielile de masă în factura pentru camera, dar să nu menționeze în factură acest lucru pentru a putea

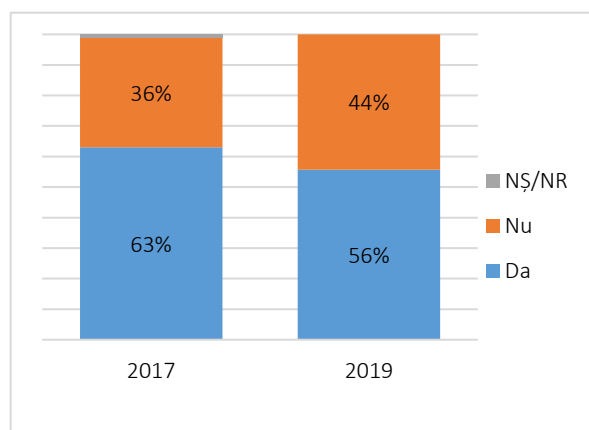
duce acasă banii de diurnă (91%), un agent public contrasemnează un document la insistențele superiorului său ierarhic, deși știe că documentul nu este corect întocmit (91%). Alte trei situații au cumulată sub 90% atare afirmații, fiind înregistrate și mai multe cazuri care ar afirma că acestea ar fi etice (Figura 3.76 și Tabelele 99 – 102. în anexa 3).

Figura 3.76. În general, credeți că este etic sau nu este etic (moral) ca un agent public ...? (M7)

În ultimii ani de activitate doar circa 56% respondenți au participat la careva instruire cu privire la normele de etică și integritate (Figura 3.77).

Figura 3.77. În ultimii 2 ani de activitate, ați participat la instruirii cu privire la normele de etică și integritate? (M8)

În funcție de grupuri socio-demografice se observă anumite diferențe. Astfel ponderi mai pronunțate a respondenților care au beneficiat de acțiuni de informare cu privire la normele de etică și integritate s-au înregistrat printre bărbați, persoanele cu vârsta 19-35 ani, a respondenților cu nivel înalt de studii, rezidenților din mediul urban, cei din Chișinău, APC și alte instituții de nivel central și local, persoanele cu funcții de conducere, cu o durată de activitate între 3-5 ani (Tabelul 103. în anexa 3).

Ponderi considerabile agenților publici nu au beneficiat de acțiuni de informare cu privire la normele de etică și integritate (44% în 2019 și 36% în 2017) (Figura 3.77).

3.14. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților în sectorul privat (pantuflej).

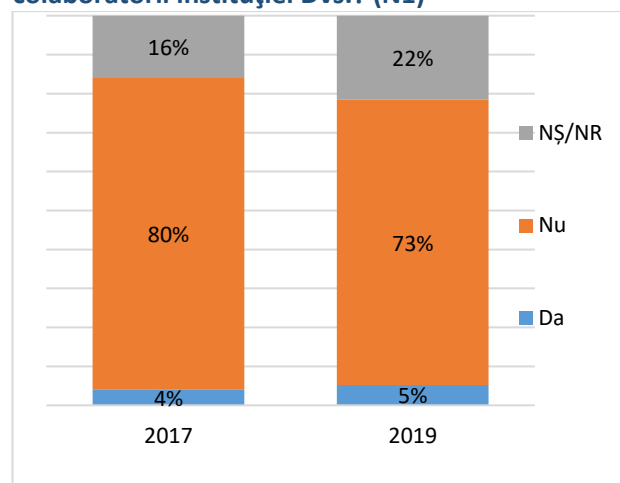
Respondenții au fost solicitați să se pronunțe cu referire la restricțiile și limitările cu referire la raporturile de muncă.

Majoritatea respondenților studiului au declarat că nu există restricții de post-angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției unde activează (73% în 2019 și 80% în 2017), doar circa 5% au oferit răspuns afirmativ. Totodată este deosebit de mare numărul celor care nu sunt informați în acest context, 22% (16% în 2017) au menționat că dîșii nu cunosc acest aspect (Figura 3.78).

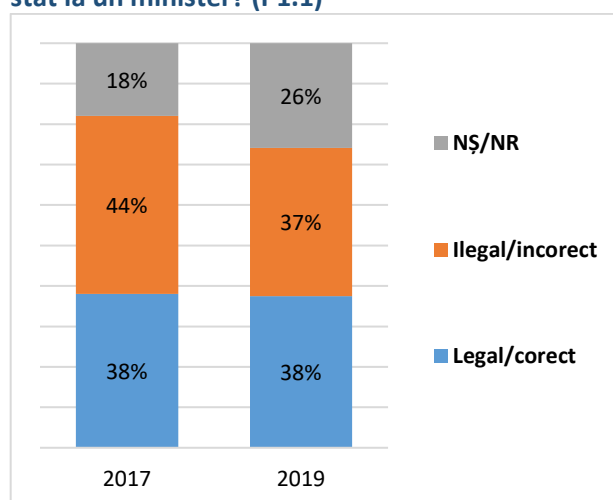
Ponderi mai pronunțate a respondenților care au menționat precum că restricții de post-angajare există se observă printre persoanele de 51 ani și peste, din mediul rural, APL1 și alte instituții la nivel central, persoanele cu funcții publice de conducere (Tabelul 104. în anexa 3).

Dintre participanții la studiu circa 37% (44% în 2017) au menționat că *nu este legal/ corect* ca un agent public să se angajeze prin transfer de la o agenție de stat la un minister (ceea ce reprezintă răspunsul **corect**), 38% consideră că asemenea cazuri nu sunt ilegale/ incorecte, iar 18% nu știu să răspundă la această întrebare (Figura 3.79 și Tabelul 127. în anexa 3). Dintre cei care au menționat că situațiile de transfer nu sunt legale/corecte, marea majoritate a declarat că nu există cazuri similare în organizațiile lor (88% în cadrul ambelor studii) (Figura 3.80 și Tabelul 144. în anexa 3).

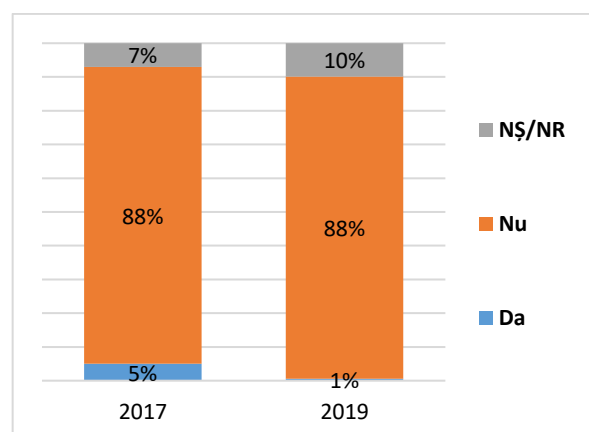
Figura 3.78 Există restricții de post-angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției Dvs.? (N1)

Figura 3.79. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: un agent public se angajează prin transfer de la o agenție de stat la un minister? (P1.1)

Figura 3.80. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

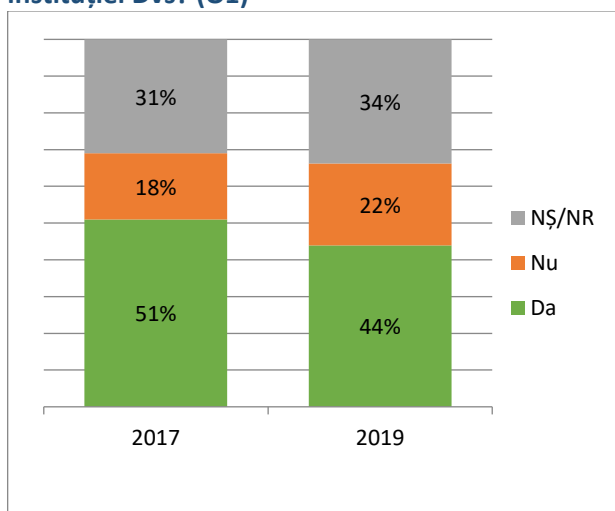
* Sub-eșantion: respondenții care au notat ilegal la P1.1

3.15. Implementarea managementului riscurilor de corupție

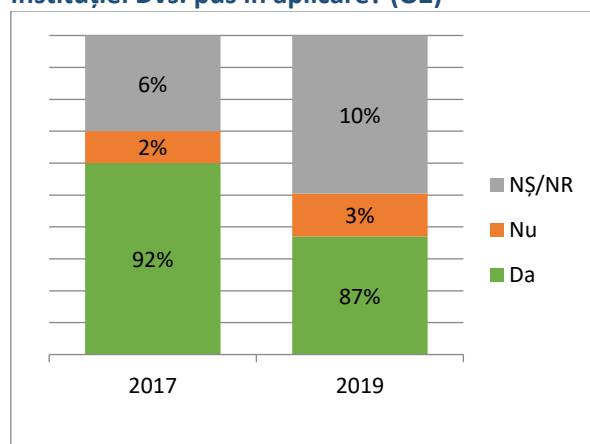
Doar aproape jumătate dintre agenții publici au menționat că există un plan de integritate în instituție, circa 44% în 2019 și 51% în 2017. Aproape unul din cinci în ambele studii afirmă că planul respectiv nu este, iar circa 1/3 nu știu dacă instituția dispune sau nu de plan de integritate (Figura 3.81). Cei care nu cunosc cunosc acest lucru sunt mai reprezentați printre persoanele de 51 ani și peste, respondenții din sate, locuitorii din Sud, reprezentanții APL1 și altor instituții de nivel local, deținătorii funcțiilor de conducere, angajații cu durată de peste 10 ani (Tabelul 105. în anexa 3).

Majoritatea respondenților, 87% (92% în 2017), care au menționat că există acest plan în instituția unde activează, susțin că acest document este pus în aplicare, doar câțiva susțin contrariul, totodată fiecare al zecelea nu cunoaște despre aplicabilitatea planului respectiv (Figura 3.82 și Tabelul 106. în anexa 3).

Figura 3.81. Există plan de integritate în cadrul instituției Dvs? (O1)

Figura 3.82. Este planul de integritate din cadrul instituției Dvs. pus în aplicare? (O2)

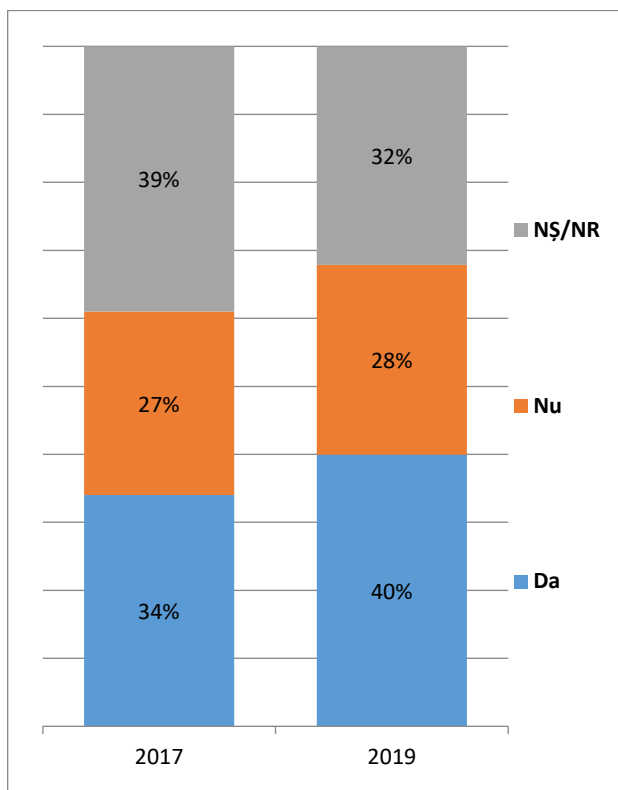

* Sub-eșantion: 263 respondenți – în 2019
314 respondenții – în 2017

Un alt document conex este registrul riscurilor de corupție. Circa 40% (34% în 2017) dintre agenții publici intervievați afirmă că instituția pe care o reprezintă dispune de registrul al riscurilor de corupție (Figura 3.83). Ponderi mai pronunțate sunt observate printre angajații cu vârsta pînă la 50 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, reprezentanții APC și APL2, deținătorii funcțiilor de conducere, angajații cu durată de activitate de peste 10 ani (Tabelul 107. în anexa 3).

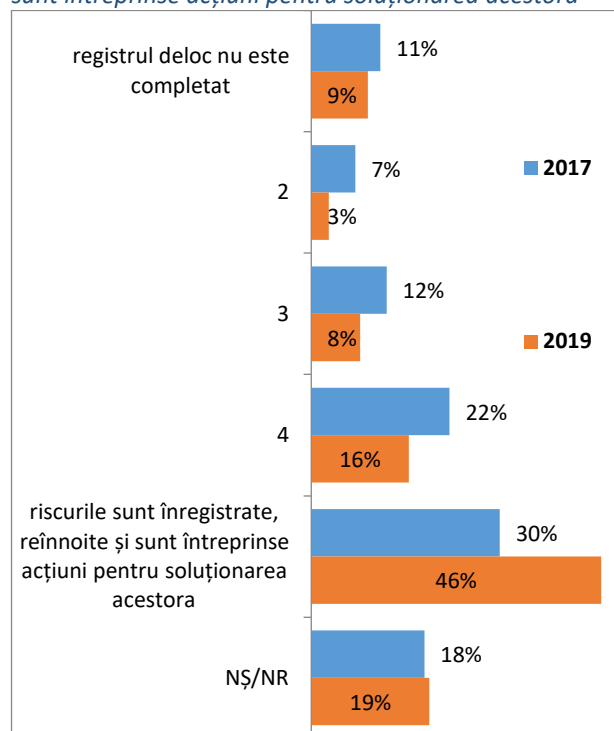
Participanții la sondaj au fost solicitați să evalueze eficiența registrului riscurilor de corupție, pe o scală de la 1 la 5, unde 1= *registrul deloc nu este completat*, 5 = *riscurile sunt înregistrate, reînnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora*. Astfel, dintre respondenții care au confirmat existența registrului riscurilor în instituție, circa 62% (52% în 2017) au evaluat înalt eficiența documentului, atribuind valorile 4 și 5. Alți 12% (18% în 2017) dintre subiecții chestionați au menționat că registrul deloc nu este completat, iar puțin sub 1/5 respondenți ai ambelor studii nu cunosc sau nu au dorit să ofere careva opinii (Figura 3.84 și Tabelul 108. în anexa 3).

Figura 3.83. În instituția Dvs. există registrul riscurilor de corupție?(O3)

Figura 3.84. Cât de eficient este acest registru?(O4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = registrul deloc nu este completat, 5 = riscurile sunt înregistrate, reînnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora

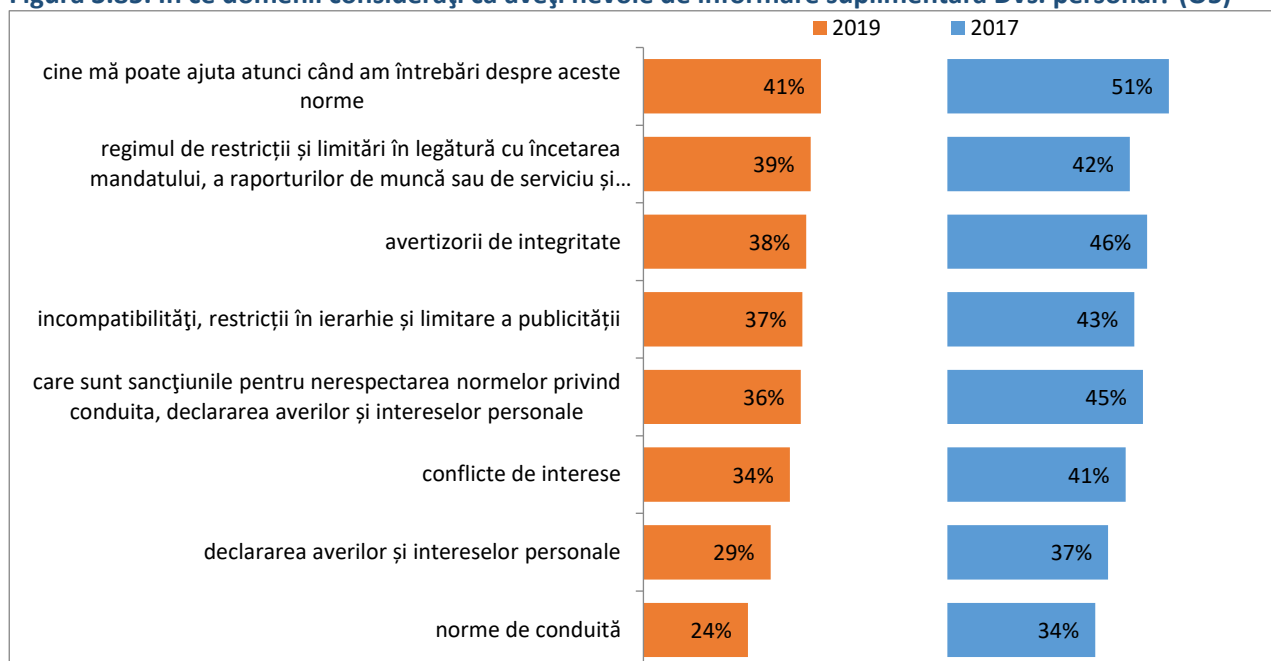
* Sub-eșantion: 243 respondenți – în 2019
210 respondenți – în 2017

Scorul mediu estimat al eficienței registrului riscurilor de corupție este de 4,1 (3,6 în 2017). Valori medii mai mari pe scala de măsurare au fost atribuite de bărbați, persoanele cu vârsta 19-35 ani, agenții publici cu nivel înalt de studii, respondenții din orașe, locuitorii din Chișinău și Centru, reprezentanții APC și alte instituții de nivel central, deținătorii funcțiilor de conducere de execuție, angajații cu durata de activitate până la 2 ani.

Cel puțin 1/4 (1/3 în 2017) dintre participanții la sondaj ar avea nevoie de informații suplimentare despre diferite aspecte privind normele de etică și integritate. Principalele domenii cu referire la care agenții publici doresc să-și îmbunătățească nivelul de informare sunt următoarele: sursele de informare privind normele de etică (41% în 2019, 51% în 2017), raporturile de muncă (39% în 2019 și 42% în 2017), avertizorii de integritate (38% în 2019 și 46% în 2017), incompatibilități, restricții în ierarhie și limitare a publicității (37% în 2019 și 43% în 2017), sancțiunile aplicabile pentru nerespectarea normelor de conduită, declarare a averilor și intereselor personale (36% în 2019 și 45% în 2017). Alte domenii au cumulat sub 35% răspunsuri afirmative, iar cele mai mici necesități de informare în studiul curent au fost menționate cu referire la *normele de conduită* (24%) (Figura 85 și Tabelele 109. – 111. în anexa 3).

Figura 3.85. În ce domenii considerați că aveți nevoie de informare suplimentară Dvs. personal? (O5)

CONSTATĂRI GENERALE

Populația generală și agenți economici

Informații generale

Datele studiului relatează asupra gradului deosebit de redus de respectare a drepturilor omului în Republica Moldova. Respondenții în medie au evaluat cu 3.3 puncte în cazul subeșantionului populație și cu 4.4 puncte - mediul de afaceri (pe o scală de 10 puncte, unde 1= deloc nu se respectă, 10 = se respectă în totalitate), înregistrând tendințe spre diminuare în raport cu studiul precedent (3.6 populație și 4.8 mediul de afaceri în 2017). Media generală a scorului pe ambele subeșantioane în studiul curent s-a diminuat cu 3.6 în studiul curent, 2019, și 4.0 în 2017.

Încredere în instituții

Se observă și un nivel general redus de încredere a populației și mediului de afaceri în instituțiile publice din RM. Cea mai puțină încredere populația o manifestă față de partide politice, Parlament, Procuratură, Instanțele de judecată, urmate de Comisia Electorală Centrală, Președinție, Guvern/ Ministere. Agenții economici au cea mai puțină încredere în Partidele politice, Procuratură și Instanțele de judecată, dar și în Procuratura anticorupție, CEC, Președinție. Astfel, în ambele sub-eșantioane gradul de încredere (răspunsuri *destulă încredere/ foarte mare încredere*) este în diminuare, iar media generală a indicatorului a descrescut cu 10 p.p (9% în 2019 versus 19% în 2017).

Percepția generală a participanților la sondaj este că legile în RM nu funcționează, de asemenea cu o diminuare a percepțiilor pozitive. Scorul mediu calculat în baza notelor alocate pentru indicatorul "legile în RM funcționează" este 2.7 (3.8 în 2017) în cazul populației și 4.0 (4.6 în 2017) în cazul agenților economici (pe o scară de la 1 la 10, unde 1 = legile deloc nu funcționează, 10 = legile funcționează foarte bine), de asemenea cu o diminuare a indicatorului.

În opinia respondenților, legile nu sunt aplicate în mod egal tuturor cetățenilor, scorurile medii de asemenea în diminuare, fiind de 3.1 (3.3 în 2017) în cazul populației și de 3.3 (4.1 în 2017) în cazul agenților economici (pe scara de 10 puncte, unde 1 = legile nu se aplică în mod egal tuturor, 10 = legile se aplică în mod egal tuturor).

Gradul în care este deținut controlul parlamentar asupra executării legilor în Moldova rămâne a fi redus sau lipsește totalmente, acest fapt fiind menționat de 84% populație (85% în 2017) și 82% business (76%), astfel opinii mai negative se înregistrează printre reprezentanții businessului.

Majoritatea respondenților nu au încredere în corectitudinea alegerilor din RM. În opinia respondenților corectitudinea acestora lasă de dorit, menținându-se o pondere destul de înaltă a răspunsurilor cu conotație negativă în cadrul ambelor studii din 2019 și 2017. Astfel, circa 69% (74% în 2017) populație și 67% business, în ambele studii, au declarat că alegerile în Republica Moldova *sunt întotdeauna/ mai degrabă falsificate*, și doar circa ¼ afirmă contrariul, precum că alegerile *sunt mai degrabă/ întotdeauna corecte și libere*.

Nici justiția nu se bucură de încrederea cetățenilor, fiind considerată a fi influențată mai ales de interese politice, dar și preocupări ale judecătorilor de îmbogățire, influențe din partea Guvernului. Se observă, totuși, o ușoară tendință pozitivă în aprecierile justiției, în raport cu studiul precedent. În conformitate cu indicatorul integrat conex circa 6% (3% în 2017) din populație și 5% (3% în 2017) agenți economici consideră că justiția în Moldova este total independentă, adică nu este influențată *de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor*.

Auditul financiar al instituțiilor publice de către Curtea de Conturi nu este independent, fiind influențat politic sau de către Guvern. Doar 8% populație și 9% business (11% populație și 15% business în 2017) consideră că Curtea de Conturi manifestă independență în realizarea controlului financiar al entităților publice, media generală fiind în diminuare cu 4 p.p. în raport cu studiul precedent (8% în 2019 față de 12% în 2017).

Și activitatea diverselor autorități cu atribuții anticorupție, au fost apreciate destul de jos, fiind înregistrată și o tendință spre creștere a aprecierilor negative. Astfel cu calificativele "rău/ foarte rău" au fost apreciate toate instituțiile în proporție de circa 40%-48% în sub-eșantionul **populație** (30%-40% în 2017) și 36%-41% în sub-eșantionul **business** (24%-33% în 2017).

Percepții generale despre corupție

Corupția în RM este considerată o problemă gravă, fiind notată foarte jos de către respondenți. Astfel, gravitatea fenomenului este evaluată cu 1.8 puncte (1.9 în 2017) de către populație și cu 2.1 puncte (2.2 în 2017) de către business (pe scala de 10 puncte, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă).

În general, fenomenul corupției este perceput fără careva diferențe notabile în funcție de genul respondentului.

Peste 70% populație și peste 60% respondenți din business (aproximativ 2/3 din ambele categorii în 2017) consideră fenomenul corupției în Moldova drept o problemă foarte gravă, fără discrepanțe în funcție de genul respondentului.

Cele mai corupte instituții, în opinia populației, sunt instituțiile medicale, partidele politice, instanțele de judecată, poliția, procuratura, Serviciul Vamal, cu peste 50% aprecieri *destul de corupt/ foarte corupt*. În opinia agenților economici, cele mai corupte instituții sunt Instituțiile medicale, Instanțele de judecată, poliția, procuratura, Serviciul vamal, partidele politice cu circa 50% atare aprecieri.

Bărbații tind să menționeze considerabil mai des printre cele mai corupte instituții poliția (40,6% vs 32,2% în cazul femeilor), instanțele de judecată (28,8% vs 23,5%) și procuratura (23,5% vs 13,6%). Femeile în schimb aproape de trei ori mai des s-au referit la instituțiile de învățământ 13,1% vs 4,8%.

Stabilitatea valorilor anticorupție

Opiniile respondenților despre evoluția fenomenului corupției în RM s-au divizat, tendințele fiind diferite pe sub eșantioane. Astfel, circa 28% din populație (31% în 2017) consideră că nu sunt schimbări în evoluția nivelului corupției pe parcursul ultimelor 12 luni predecesoare studiilor, printre reprezentanții business-ului ponderea atare răspunsuri este de 50% (34% în 2017). Alți 59% populație (52% în 2017) și 27% business (39% în 2017) consideră că fenomenul corupției a *creșcut ușor/ considerabil* în ultimul an.

Nivelul de toleranță față de diferite situații de corupție este diferit, menținându-se tendințe similare în ambele studii. Conform indicatorului integrat privind inacceptabilitatea generală a actelor de corupție se observă că circa 62% din populația generală (45% în 2017) și 83% din agenți economici (61% în 2017) consideră inacceptabile orice situații de corupție, adică nu acceptă să dea mită în orice situație, indiferent de beneficiul personal.

Pe de altă parte, atât populația generală, cât și agenții economici sunt conștienți că mituirea atrage după sine pedepsirea ambelor părți implicate, cu 73% **populație** în ambele studii și 80% (72% în 2017) **business**.

Experiențe de corupție

Studiul atestă o reducere a interacțiunii cu instituțiile publice.

Mai frecvent populația a contactat instituțiile medicale (42% în 2019 și 60% în 2017), prestatorii de servicii comunale (20% în 2019 și 41% în 2017), instituțiile de învățământ (15% în 2019 și 25% în 2017), APL la nivel de localitate (13% în 2019 și 27% în 2017), vama (10% în 2019 și 15% în 2017).

În cazul agenților economici cel mai des interacțiunea acestora a fost cu inspectoratele fiscale (61% în 2019 și 67% în 2017), prestatorii de servicii comunale (28% în 2019 și 57% în 2017), APL la nivel de localitate, Inspecțiile sanitar-epidemiologice, poliția (cîte 22% în 2019 și, respectiv, 35%, 43%, 32% în 2017).

Nivelul mediu general de satisfacție a fost estimat cu 3.3 puncte (3.4 în 2017). În cazul populației acesta a constituit 3.3 puncte în ambele studii și 3.4 puncte (3.5 în 2017) pentru agenți economici, pe o scală de 5 puncte, unde 1 = Foarte nemulțumit și 5 = Foarte mulțumit.

Incidența generală a plăților neformale este relativ redusă. Atare plăți în decursul unui an predecesor studiului au făcut circa 7% (11,3% în 2017) din populația generală și 4,7% (3,6% în 2017) agenți economici, iar media generală pe ambele sub-eșantioane a constituit 6,3% (8,9% în 2017).

Frecvența mitei în bani, în decursul unui an, în medie pentru o persoană care a oferit mită este în medie de 4,8 ori (4,5 în 2017). În cazul populației o persoană a oferit mită în medie pe an de 5,4 ori (3,7 în 2017), în cazul unui agent economic – de 3,5 ori (6,1 în 2017).

Mită sub formă de cadouri populația a oferit, preponderent în instituțiile de învățământ, Agenția Servicii Publice și instituțiile medicale. În cazul agenților economici ponderea celor care au oferit cadouri unor instituții este sub 4%, iar instituțiile menționate sunt poliția, instanțele de judecată, inspecțiile sanitare-epidemiologice, Agenția Servicii Publice, inspectoratele fiscale.

Descurajarea implicării în acte de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că agenții publici din Republica Moldova nu sunt, în general, sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională. În opinia respondenților peste 70% populație consideră că agenții publici sunt *rar/ foarte rar/ niciodată* pedepsiți de către conducători din aceste motive, cu o mică diminuare a răspunsurilor respective în raport cu studiul precedent. În cazul agenților economici ponderea răspunsurilor menționate a crescut cu 12 p.p. (80% în studiul current față de 68% în studiul din 2017).

Se reconfirmă opinia precum că lupta cu corupția în Republica Moldova este considerată a fi aproape/totalmente ineficientă, cu 82% populație în ambele sondaje și peste 3/4 business (79% în 2019 și 75% în 2017) care au menționat că în prezent lupta cu fenomenul corupției ***nu este deloc/ nu prea este efektivă.***

Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că, în prezent, în Moldova nu există preocupare pentru recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție, în care au fost/ sunt implicați actorii din sectorul public. Potrivit opiniei majorității respondenților (populație și business), agenții publici din RM nu sunt, în general, impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție. Ponderea afirmațiilor precum că bunurile sunt recuperate *des/ foarte des*, este destul de mică și se plasează sub 6%, iar răspunsurile *întotdeauna* sau nu au fost menționate sau constituie sub 1%, înregistrând și o diminuare a acestor ponderi în raport cu studiul realizat în 2017.

Cetățenii RM care s-au confruntat cu situații care le-au prejudiciat bunăstarea fizică sau morală ca urmare a interacțiunii cu agenți publici din diferite sectoare, au preferat să nu solicite recuperarea prejudiciului. Argumentul principal al acestei decizii, invocat de majoritatea participanților la studiu, este neîncrederea că dauna va fi restituită.

Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

Cetățenii din RM preferă să nu denunțe cazurile de corupție cu care se confruntă în interacțiunea cu agenții publici, fiind înregistrate aceleași tendințe în raport cu studiul din 2017. Doar 10% populație în 2019 și 2017 și 9% business (7% în 2017) au declarat precum că au raportat asemenea cazuri.

În același timp, majoritatea respondenților s-au arătat deschiși să raporteze cazurile de corupție, dacă s-ar confrunta cu acestea. În medie circa 87% respondenți ai studiului (86% în 2017) au afirmat că, în caz de confruntare cu atare situații, probabil/ sigur vor raporta actele de corupție la agențiile anticorupție prin diferite mijloace.

Totodată percepția principală este lipsa de protejare în cazul în care ar fi denunțat un act de corupție de pe urma căruia persoana ar fi avut de suferit sau persoana vinovată nu a fost trasă la răspundere. Acest lucru este menționat de circa 66% populație și 89% business (75% populație și 62% business în 2017).

Femeile mai des decât bărbații nu raportează cazurile de corupție pe motiv că le este frică de urmări (19,7% vs 4,7%), pe când bărbații pe motiv că nu există protecție pentru cei care raportează actele de corupție (36,1% vs 13,1% în rândul femeilor).

Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental

Aprecierile privind respectarea regulilor de comportament integru și onest de către angajații din sectoarele public, privat și neguvernamental sunt puțin mai pozitive, în studiul curent au fost atribuite note mai înalte în raport cu studiul precedent (pe scala de 10 puncte). Astfel, mai înalt a fost apreciat sectorul privat cu media de 6.4 puncte (5.6 puncte în 2017), mai redus cu 4.9 puncte sectorul public (4.8 puncte în 2017). Aceleași note le-au fost alocate în cadrul ambelor studii ONG-urilor și mass media.

Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei

Percepția majorității respondenților este că Parlamentul, Președinția și Guvernul manifestă un grad redus/lipsă de transparență în activitatea lor. Doar unul din cinci respondenți consideră activitatea acestora ca fiind *destul de/foarte transparentă*.

În opinia respondenților, un grad mai înalt de transparență în activitate este asigurat de Instituțiile publice locale comparativ cu cele centrale. În cazul APL unul din patru respondenți au notat activitatea lor ca *destul de/foarte transparentă*.

Cel mai jos grad de transparență, atît cu referire la APC cît și APL, este perceput în cazul gestionării banilor publici, a achizițiilor publice, în ambele sub-eșantioane, adică printre populație și agenții economici.

Percepția generală despre modul în care sunt finanțate partidele politice, mass-media, ONG-le și campaniile electorale este, de asemenea, negativă. Cel mai mic nivel de transparență este atribuit partidelor politice și campaniilor electorale, cu doar 5% opinii pozitive (7% în 2017).

Un alt aspect cu referire la transparență se referă la măsura în care instituțiile publice răspund solicitărilor de informații din partea populației și agenților economici.

De menționat că sectorul de afaceri solicită informații de la instituțiile publice în proporție mai mare decât populația generală. Totodată, solicitările de informații de la autoritățile publice locale este mai frecventă. În 2019 circa 11% populație au solicitat informații la nivel local, 4% - de la nivel central (în 2017 solicitările au constituit 19% local și 5% central). Reprezentanții din business au solicitat 27% de la nivel local 7% de la central (în 2017 36% local, 15% central).

Studiul atestă un nivel destul de înalt al receptivității instituțiilor publice la solicitările de informații din partea populației și a business-ului, iar nivelul de satisfacție față de răspunsurile oferite (promptitudine și utilitate) este destul de înalt, media generală fiind în 2019 de 7.9 pe scala de 10 puncte (7.6 puncte în 2017).

Popularitatea serviciilor electronice rămîne a fi joasă, fiind mai redusă în rîndul populației în raport cu agenții economici. Astfel, au utilizat cel puțin un serviciu electronic 14% în subeșantionul populație (17% în 2017), printre agenții economici 69% (70% în 2017). În general, circa 1/3 respondenți au delarat că au utilizat cel puțin un serviciu electronic. Majoritatea respondenților 89% (83% în 2017) s-au arătat a fi *Destul de mulțumit/Foarte mulțumit* de serviciile publice electronice.

Educarea societății și a funcționarilor

Factorii principali care ar putea determina implicarea cetățenilor în activități de diminuare a corupției sunt încrederea că aceștia vor fi protejați în cazul în care denunță un agent public pentru acte de corupție, circa 32% populație (43% în 2017) și circa 30% business (40% în 2017), precum și siguranța privind independența justiției, 1/3 populație și peste jumătate business în cadrul ambelor studii.

Respondenții sunt familiarizați cu informații despre activități anticorupție, întreprinse pe parcursul ultimelor 12 luni în proporție de peste 40% populație și peste 50% business, iar mai frecvent sursa de informare sunt știrile în comparație cu campaniile informaționale despre integritate și anticorupție.

Libertatea afacerilor față de corupție

Deși corupția este considerată a fi o problemă destul de serioasă, în comparație cu alte obstacole în activitatea mediului de afaceri aceasta se plasează pe plan secundar, cu mai puțin de 20% afirmații (sub 25% în 2017). Printre dificultățile principale cu care se confruntă agenții economici au fost menționate: fiscalitatea excesivă 56%, cu o creștere de circa 8 p.p în raport cu 48% în studiul din 2017, concurența neloială cu 44% afirmații în raport cu 38% în 2017, dar și schimbările frecvente în legislație 42% (43% în 2017), birocrația 39% (42% în 2017).

În opinia respondenților activitatea sectorului business este mai puțin influențată de interese politice, cu 86% afirmații *deloc afectată/afectată în mică măsură* (75% în 2017).

Principalele soluții care ar contribui la reducerea nivelului de corupție în interacțiunea dintre business și sectorul public sunt serviciile electronice (75% afirmații), cultivarea eticii și integrității în sectorul privat (67%), sancționarea agenților economici pentru dare de mită (65%). În cadrul studiului din 2017 au fost menționate cele mai importante perfecționarea legislației și sancționarea agenților publici pentru acte de corupție, acestea cumulând câte 83% afirmații. De menționat că în cadrul ambelor studii respondenții consideră drept măsură mai puțin eficientă mărirea salariilor funcționarilor publici.

Agenții publici

Percepții generale

Corupția în Republica Moldova este considerată de către agenți publici a fi o problemă deosebit de gravă. Scorul mediu cu care agenții publici au evaluat gravitatea fenomenului este 3.3 (3.1 în 2017) pe scala de 10 puncte (unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă).

Pe de altă parte, serviciul public în general, dar și instituțiile în cadrul cărora activau agenții publici la data realizării sondajului, au fost evaluate pozitiv din punct de vedere al respectării principiilor de etică și integritate. Peste jumătate dintre respondenți au atribuit valorile cuprinse între 6–10 cu referire la corupție în țară în general, iar circa 90% cu referire la instituția unde activează (pe scala de 10 puncte, unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = lipsa corupției, etică și integritate totală).

Principalele cauze ale corupției în Moldova o reprezintă salariile mici din sectorul public 2/3 afirmații în 2019 (cca. 3/4 dintre respondenți în 2017) și mentalitatea de a cere și a da mită în bani și/ sau bunuri 45% (55% în 2017).

În ceea ce privește evoluția fenomenului corupției din Moldova pe parcursul ultimului an acesta pare să ia amploare (în opinia respondenților). Doar 18% dintre respondenți (39% în 2017) consideră că acesta este în descreștere ușoară sau considerabilă, 36% (34% în 2017) - că a rămas la nivelul anului precedent, iar 32% (22% în 2017) cred că corupția a crescut.

Cu referire la nivelul ierarhic de extindere a fenomenului opiniile s-au divizat. Circa 25% (29% în 2017) dintre agenții publici declară că, în instituțiile de care aparțin, corupția se manifestă la toate nivelele ierarhice în măsură egală. Dintre cei care au specificat un anumit nivel ierarhic tendințele sunt identice în cadrul ambelor studii. Cei mai mulți s-au referit la nivelul de conducere al instituțiilor 19% (17% în 2017) ca fiind expuse cel mai mult riscului de corupție.

Potrivit opiniei majoritare, femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție (atât în serviciul public în general – 66% (71% în 2017), cât și în instituția unde activează respondentul – 48% (60% în 2017)).

Angajarea și promovarea la locul de muncă a agenților publici

Angajarea și promovarea agenților publici la locul de muncă se face, de regulă, în bază de merit circa 83% au menționat acest lucru (84% în 2017). Totodată se menține opinia precum că se practică deseori favoritismul (circa 30% în ambele studii) și apartenența politică (circa 18% în ambele studii).

Procedurile de evaluare a performanțelor se aplică aproape în toate cazurile în instituțiile publice (94% în cadrul ambelor studii realizate). Scorul mediu atribuit de agenții publici pentru gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție este 4.2 (4.1 în 2017), pe o scală de 5 puncte, unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării.

Criterii precum relațiile cu oamenii potriviți, apartenența la un anumit partid politic, plățile neoficiale sunt, de regulă, evitate/ excluse în instituțiile publice, aceleași tendințe sunt observate în cadrul ambelor studii.

Incompatibilități și restricții în ierarhie

Regimul de restricții în ierarhie este, în general, respectat în sectorul public din Moldova. Majoritatea respondenților agenți publici, 87% (79% în 2017) au declarat că, pe parcursul ultimelor 12 luni, nu au cunoscut cazuri când, în instituția din care fac parte, vreun funcționar să se fi aflat în subordinea nemijlocită a unei rude.

Studiul însă constată un nivel scăzut de cunoaștere a situațiilor legale/ ilegale privind Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității, mai puțin de 1/5 agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității.

Declararea averii și intereselor personale

Se observă și un anumit grad de necunoaștere a obligativității cu referire la declararea averii și intereselor personale. O pondere considerabilă, 85%, dintre participanții la ambele studii susțin că declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public. De menționat că acesta nu reprezintă răspunsul corect, deoarece nu toți angajații din sectorul public au această responsabilitate (de exemplu, personalul tehnic nu este supus acestor obligativități).

Dintre agenții publici participanți la sondaje majoritatea (85% în 2019 și 82% în 2017) au depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent.

Agenții publici au un nivel de cunoaștere destul de înalt privind situațiile legale/ ilegale referitor la respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale, peste jumătate au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de declarare a averii și intereselor personale.

Conflictele de interese și favoritismul

Aproximativ 4 din 5 respondenți (81% în 2019 și 77% în 2017) consideră **corect** că *agentul public este obligat să declare întotdeauna un conflict de interese*.

Totodată, unu din doi agenți publici (58% în 2019 și 53% în 2017) nu cunoaște faptul că un agent public nu este în drept să ia decizii aflându-se în situație de conflict de interese.

Conflictele de interese rareori s-au manifestat în instituțiile publice pe parcursul ultimelor 12 luni (sau nu au fost declarate de respondenți). Astfel, aproximativ 9 din 10 persoane, respondenți ai ambelor studii, au menționat că nu au cunoscut cazuri de conflict de interese în instituțiile din care fac parte.

Principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici sunt necunoașterea procedurii (47% în 2019, 54% în 2017) și obținerea de beneficii personale (financiare, materiale sau de altă natură) (33% în 2019, 42% în 2017).

Agenții publici au un nivel de cunoaștere înalt privind situațiile legale/ ilegale referitor la Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului: circa 87% (77% în 2017) din agenți publici

au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului.

Regimul cadourilor

Circa 30% (20% în 2017) dintre agenții publici nu știu în ce situații un agent public poate primi un cadou, iar 68% (75% în 2017) dintre respondenți au cunoștințe corecte despre regimul cadourilor, considerând că un agent public poate să accepte un cadou în situația când acesta este primit din politețe sau în cadrul unor acțiuni de protocol.

O pondere de 64% (55% în 2017) dintre agenții publici declară că în instituțiile publice în care activează nu se oferă cadouri din partea cetățenilor, ca mulțumire sau în schimbul un serviciu prestat. În același timp, unul din patru (fiecare al 3-lea în 2017) respondenți declară că asemenea situații se întâmplă în instituțiile publice, dar rareori/ foarte rar.

Circa 60% (52% în 2017) dintre agenții publici au declarat că în instituțiile în care activează există un registru al cadourilor. Acesta este considerat un document eficient de peste jumătate dintre respondenții ambelor studii.

Agenții publici au un nivel de cunoaștere înalt privind situațiile legale/ ilegale referitor la respectarea regimului cadourilor, majoritatea din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului cadourilor.

Influențe necorespunzătoare

Activitatea instituțiilor publice din Moldova nu este influențată politic. Acest lucru îl consideră 73% (81% în 2017) dintre respondenți, care au atribuit valori între 1 și 5 pe scala de evaluare de 10 puncte, unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice. Scorul mediu atribuit în evaluarea gradului în care activitatea instituțiilor publice este influențată politic s-a redus în studiul curent fiind de 3,2 (5,8 a fost în 2017).

În serviciul public influențele necorespunzătoare se manifestă preponderent prin faptul că deciziile se iau în funcție de apartenența politică a conducerii, această opinie este susținută de 33% respondenți (29% în 2017).

Cazurile de influențe necorespunzătoare în instituțiile publice au fost aproape inexistente pe parcursul ultimelor 12 luni. Doar 3% din agenți publici au declarat că au fost afectați de influențe necorespunzătoare la locul de muncă pe parcursul ultimelor 12 luni, dar 81% dintre ei (72% în 2017) au preferat să nu denunțe cazurile. Argumentul principal în acest sens este convingerea că situația nu va fi rezolvată.

Protecția avertizorilor de integritate

Rezultatele studiului demonstrează un nivel redus de cunoștințe al agenților publici cu referire la avertizarea de integritate. Circa 1/4 din agenți publici, participanți la ambele studii, nu cunosc ce înseamnă sintagma "avertizarea de integritate". Totodată, faptul că peste 60% din agenți publici au făcut referințe și la alte situații eronate drept situații de avertizare a integrității, conduc la concluzia precum că majoritatea agenților publici nu pot face diferențiere clară a cazurilor de avertizare a integrității.

În același timp, doar 12% (9% în 2017) din agenți publici au cunoștințe corecte despre "cine poate fi avertizor de integritate".

Pe parcursul ultimelor 12 luni, doar un număr limitat de agenți publici chestionați au declarat că au fost martori la acte de corupție în cadrul instituției în care activează, dar dintre ei mai mult de jumătate nu au denunțat cazurile. Unul din motivele principale care i-au determinat să nu denunțe cazurile este lipsa dovezilor, faptul ca oricum nu se va lua nici o măsură, dar și lipsa măsurilor eficiente de protecție a avertizorilor.

Circa 40% (peste 50% în 2017) dintre respondenți manifestă neîncredere totală/ mare că vor fi protejați în cazul denunțării unor eventuale acte de corupție. Scorul mediu privind securitatea agenților publici în

denunțarea actelor de corupție este 2.6 (2.4 în 2017) pe scala de 5 puncte (unde 1 = deloc nu voi fi protejat; 5 = absolut convins că voi fi protejat).

Incidentele de integritate

Încrederea în integritatea colegilor este destul de înaltă printre agenții publici. Circa 77% (75% în 2017) dintre agenții publici declară că majoritatea colegilor lor sunt integri. Pe de altă parte, 46% (62% în 2017) au confirmat că angajații instituțiilor publice din care fac parte sunt implicați în incidente de integritate (conducătorii și adjuncții de instituții, deținătorii unor funcții de execuție).

În situațiile unor abateri disciplinare, în cadrul instituțiilor publice, de regulă, sunt aplicate sancțiuni (71% afirmații în 2019, 75% în 2017).

Transparența în procesul decizional, în accesul la informații și în gestionarea patrimoniului și finanțelor publice

Majoritatea agenților publici evaluează drept destul/ foarte transparente instituțiile publice de nivel central și local, în procesele de adoptare a deciziilor, cheltuire a banilor publici, achiziții publice, informare a cetățenilor despre activitatea instituției și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public, fiind înregistrată și o creștere a opiniilor respective în raport cu studiul realizat în 2017.

Instituțiile considerate cele mai netransparente sunt partidele politice, Serviciul de Informații și Securitate, Procuratura, Instanțele de judecată, CEC. Instituțiile evaluate drept cele mai transparente sunt mass-media, ONG-urile, Guvern/ ministere, primăriile.

Transparența procesului decizional este asigurată prin răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public (92% în cadrul ambelor studii) și prin publicarea pe pagina web a organizației a informației de interes public (80% în 2019, 78% în 2017).

Informația nu este publicată pe pagina oficială a organizației din motivul că instituția respectivă nu dispune de pagină web 29% afirmații în studiul curent (55% în 2017), dar și din lipsa personalului care știe cum să plaseze informația (23% în 2019, 14% în 2017).

În evaluarea modului în care sunt gestionate patrimoniul și finanțele publice în instituțiile publice din Moldova, au prevalat două categorii de răspunsuri în cadrul ambelor studii păstrându-se aceleași tendințe: cei care au apreciat aceste procese ca fiind transparente și responsabile (circa jumătate din opinii) și cei care nu cunosc cum sunt administrate aceste procese (aproximativ 40%).

Totodată, practic unul din cinci (unu din patru în 2017) agenți publici recunoaște că instituțiile în care activează aplică practici abuzive în gestionarea patrimoniului public, prin lipsa de transparență/transparență redusă în gestionarea acestora.

Respectarea normelor de etică și deontologie

Circa 72% dintre respondenții ambelor studii au declarat că instituțiile lor dispun de un cod de etică, și acesta este, de regulă, adus la cunoștința noilor angajați. Totuși, cel puțin 1/3 dintre participanții la sondaje ar avea nevoie de informații suplimentare despre diferite aspecte referitoare la normele de etică și integritate.

O pondere de 63% (77% în 2017) dintre agenții publici au afirmat că în organizațiile lor există structură/persoană responsabilă pentru etică, iar activitatea acesteia este înalt apreciată (cu un scor mediu de satisfacție de 4.5 (4.4 în 2017) pe o scală de 5 puncte, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut).

Circa 16% (29% în 2017) dintre agenții publici cunosc situații când au fost încălcate normele de etică și deontologie în organizația lor, iar majoritatea acestora au fost sancționate (61% în 2019 și 80% în 2017).

Managementul riscurilor de corupție

Majoritatea agenților publici declară că în instituțiile unde activează se respectă exigențele de integritate instituțională. Datele studiilor realizate denotă că sunt (foarte) rare cazurile când nu se declară averile și

interesele personale, când se admit situații de favoritism și conflict de interese, când se primesc cadouri din partea cetățenilor - altele decât cele admise de legislația în vigoare.

Circa jumătate dintre agenții publici au menționat că există un plan de integritate în instituție, iar din aceștia 87% (92% în 2017) susțin că acest document este pus în aplicare.

În instituțiile publice se aplică registrele de evidență a riscurilor de corupție, a cadourilor, a influențelor necorespunzătoare, acestea fiind evaluate drept niște instrumentele de management eficiente, circa 62% (52% în 2017) au evaluat înalt eficiența documentului, atribuind valorile 4 și 5, unde 1= *registrul deloc nu este completat*, 5 = *riscurile sunt înregistrate, reînnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora*. Scorul mediu estimat al eficienței registrului riscurilor de corupție este de 4,1, fiind înregistrată și o creștere în raport cu studiul precedent (3,6 în 2017).

Anexa 1. Tabele: Opinia populației despre fenomenul corupției și măsurile de prevenire a corupției în Moldova (fișier separat)

Anexa 2. Tabele: Opinia agenților economici despre fenomenul corupției și măsurile de prevenire a corupției în Moldova (fișier separat)

Anexa 3. Tabele: Opinia Agenților publici despre fenomenul corupției și măsurile de prevenire a corupției în Moldova (fișier separat)